O FALIE ÎN TIMP **Pagini de anticipaţie românească**

O FALIE ÎN TIMP

Pagini de anticipaţie românească prezentate de ION HOBANA

1976
EDITURA EMINESCU **Bucureşti, Piaţa Scânteii 1**

Coperta de: **Armand Crintea**

CUVÂNT ÎNAINTE

Nu se poate spune că editorii americani nu ştiu să cu ltive paradoxul profitabil. Mărturie stă şi titlul unei antolog ii publicate cu ani în urmă: S elene e f iction pentru cei car e nu iubesc *Science fictio* n-ul. *Departe de noi intenţia de a sugera o similitudine de intenţii. E adevărat că acest volu m apare sub egida unei edituri care a manifestat până acu m reticenţă faţă de un fenomen literar aflat într-o controve rsată expansiune. Nu ne închipuim însă că eventualii citito ri se vor recruta dintre adversarii inveteraţi ai anticipaţiei – admiţând că această categorie ar mai reprezenta un proc entaj demn de atenţie în statisticile sociologiei culturii. Vol umul nu se adresează, în primul rând, nici amatorilor pasio naţi, chiar dacă ei ar putea întâlni şi câteva povestiri inedit e sau desprinse din cărţi epuizate de o veşnicie. Ne îndrep tăm, aşadar, spre cei care nu cunosc* science fiction-ul *ro mânesc, datorită fie lipsei de interes (în definitiv, nu oricin e gustă miracolele mai mult sau mai puţin ştiinţifice!), fie u nei experienţe nefericite. Dar cui i-ar da prin gând să renu nţe definitiv la lectură pentru că i-a căzut în mână un roma n submediocru sau un poem lipsit de har?...*

O altă caracteristică a florilegiului pe care vi-l înfăţ işăm o constituie alăturarea unor texte aparţinând atât „vâ rstei de aur", cât şi perioadei contemporane a anticipaţiei autohtone. Încercăm astfel să demonstrăm continuitatea p reocupării pentru un „gen" a cărui seducţie s-a exercitat şi asupra unor nume prestigioase ale literaturii noastre. În tr

eacăt fie zis, ne-am oprit exclusiv la texte de sine stătătoar e, chiar atunci când fac parte din volume urmărind să asig ure o anume unitate prin procedee şi atmosferă (Tablete di n Ţara de Kuty *de Tudor Arghezi) sau prin omniprezenţa e roului* (Aventurile domnului Ionel Lăcustă-Termidor de *Feli x Ader ca). Am hotărât.*

de asemenea, să nu apelăm decât la scriitori de azi c are desfăşoară o activitate statornică pe acest tărâm, mate rializată în cărţi.

În limitele hotărâte de noi ale acestui cuvânt introdu ctiv, nu vom aborda probleme legate de istoria, direcţiile şi tendinţele literaturii noastre ştiinţifico-fantastice. Am făcut -o cu alte prilejuri şi vom avea prilejuri s-o mai facem. Cât despre textele alese, comentariul ar fi oricum de prisos da că ele n-ar trăi datorită unor virtuţi intrinsece. Le lăsăm de ci să se prezinte singure, nădăjduind că vor cuceri sufragiil e cititorilor.

Éluard spunea undeva că nu alcătuieşti o antologie d ecât pentru tine însuţi. Această semibutadă conţine doar ju mătate de adevăr. Desigur, n-ar fi fost posibil să facem abst racţie de gustul şi exigenţele proprii. În acelaşi timp, n-am uitat că suntem datori să oferim o imagine reală şi semnifi cativă a valorilor clasice şi, mai ales, a stadiului atins de fa ntaştii contemporani. Cu omisiunile şi, poate, oscilaţiile val orice datorate failibilităţii autorului, antologia de faţă circu mscrie deci un efort creator ale cărui roade situează antici paţia românească pe un loc onorabil în ierarhia europeană şi mondială, după cum recunosc şi specialiştii străini. Opti mismul nostru nu se confundă însă cu exaltarea. Iată de ce nu împărtăşim opinia potrivit căreia science fiction-ul *ar fi singura literatură vie a epocii noastre, dar suntem convinşi că, alături de formele de expresie artistică „tradiţionale", e l contribuie la o mai profundă înţelegere a omului şi a soci etăţii, pregătindu-ne pentru inevitabila confruntare cu Viit orul.*

ION HOBANA

ALEXANDRU MACEDONSKI
OCEAN IA-PACIFIC – DREADNOUG HT

Era în ajunul anului 1952, iar vasul uriaş, acel Dread nought al Păcii, pe care înalta finanţă franco-anglo-america nă îl pusese de vreo douăzeci de ani în executare, trebuia î n curând să fie împins afară din matca în care fusese lucra t, în apele Oceanului. Cu adevărat, prin grai şi prin ziare, s e mai zvoneau încă critici cu privire la opera de necrezut a cărei înfăptuire se urmărea. Dar mulţumită celor două mili arde ce fuseseră cerute de la publicul lumii întregi prin su bscriere de acţiuni, întovărăşitele companii maritime se afl au în ajunul izbândei lor.

Vasul pomenit nu era însă nicidecum o corabie, ci ma i mult un fel de pod, pus pe o schelă de stâlpi de oţel, a căr or înălţime era de peste cincizeci de metri de la suprafaţa mării. Se înţelege că stâlpii erau şi ei legaţi între dânşii cu feluri de încrucişări de fiare şi prin o întreagă încurcătură de împletituri şi de garduri, dintre care unele erau tot de oţel iar altele de aluminium.

Între împerecherile dintre aceşti stâlpi, şi la partea lo r de jos, fuseseră înşurubate, în lagăre de bile mari câte o ghiulea de tun, roate cu spiţele închise între puternice plăc i metalice ce întocmeau deasupra acestor spiţe un fel de cu tii pline cu aer. Diametrul acestor roţi avea o lungime de a proape douăzeci de metri. Numărul roţilor era socotit pe g reutatea schelei şi a podului plutitor pe care ea îl sprijinea, cât şi pe întinderea acestui vas nemaipomenit încă şi a căr ui suprafaţă plutitoare întrecea pe a Parisului. De la zece metri mai sus de aceste roţi, adică de la treizeci socotiţi di n faţa mării, puternice plăci de fontă închideau jur-împreju r vasul şi întocmeau subsolul plutitorului pod. Cele mai îna lte valuri neîntrecând mai niciodată o înălţime de douăzeci de metri, apa se scurgea printre gardurile şi împletitu

rile de oţel. În acest aşa-zis subsol al plutei fuseseră aşezate numeroase uzine de producere a forţei ce era distr

ibuită la cele zece mii de motoare care puneau în mişcare r oatele vasului. Pântecoasele lui roate, sprijinite deasupra mării cum erau de aerul comprimat pe care-l purtau în ele, nu se cufundau în apă decât până la căpăţânile lor.

Oricât de ciudat şi de nou ar fi părut însă sistemul pe care vasul se rezema, el nu era nou. Încă de la sfârşitul sec olului al XIX-lea, un inginer francez, cu numele de René Ba zin, îl propusese şi făcuse chiar mici încercări între Franţa şi Englitera. Iuţeala lui, după cum demonstrase inginerul, nu putea decât să fie sporită prin faptul că roţile, neavând l inguri sau lopeţi, urmau să alunece pe apă în loc să se lupt e cu împotrivirea ei. Spăimântătorul şi minunatul Dreadno ught al Păcii sleise însă întreaga producţiune a fierului du pă faţa pământului, şi ar fi rămas neisprăvit, dacă omenire a nu s-ar fi aflat tocmai atunci într-o eră de linişte şi împăci uire, aşa că societatea în comandită a vasului obţinuse, fă ră multă greutate, de la mai toate statele puştile, săbiile, b aionetele şi tunurile ce rugineau de mai bine de zece ani pr in arsenalele lor. Se înţelege iar că inginerii, arhitecţii, cât şi lucrătorii de peste tot, îşi găsiră acolo întrebuinţarea tim pului şi răsplata largă a muncii lor.

Dar după ce acest uriaş chemat să lege continentele î ntre ele, şi pe care nicio furtună n-ar mai fi putut să-l clatin e, după ce el se află într-o bună dimineaţă cu totul şi cu tot ul gata, se începu atunci o altă lucrare. Pe nemărginita înti ndere a podului, cu care dacă voiai să te afli la nivel trebui ai să te urci pe dealurile învecinate, societăţi de construcţi uni de case începură să ridice pe capete palate cu câte un singur rând, zidite din uşoara piatră ce se numeşte spumă de mare sau din aluminiu. Strade răsăriră astfel ca din pă mânt. Bulevarde şi pieţe largi se deschideau, când într-o p arte, când în alta a noului oraş, iar grădini şi parcuri întoc mite din pământ, anume adus în acest scop, şi printre care curgeau râuleţe de apă limpezi, se înavuţiră în grabă cu co paci, mutaţi acolo cu ajutorul celor mai de pe urmă plăsmu iri ştiinţifice, şi ale căror rădăcini străbăteau în solul unde erau cuprinse de vase de câte opt metri adâncime, şi le şi mai prelungeau chiar fundurile în câte o parte şi în alta cu

câte alţi şase sau opt metri. Negreşit că aceste

societăţi mai cheltuiră şi ele două miliarde cu clădire a şi întocmirea oraşului, şi acum, cam pe la sfârşitul anului 1952, apocalipticul Dreadnought sprijinea pe nesfârşita lui pădure de stâlpi adevărata Capitală a mărilor şi oceanelor.

Dar era admirabil că această Capitală era înconjurată cu cheiuri pe care le înveseleau boschete de trandafiri înflo riţi şi le umbreau castani. Cât despre oraşul în sine, el mai cuprindea afară de grădini şi monumente, lungi docuri pen tru mărfuri şi cereale.

Tot în el se întâlneau apoi grajduri şi magazii pentru f elurite animale ce aveau să fie duse de la o lume la cealal tă. Teatre şi cafenele, restaurante şi baruri, cinematografe, târguri şi panorame, cazinouri pentru jocurile de noroc, câ t şi săli de baluri şi de alte petreceri, se aflau în mai toate s uburbiile oraşului; apartamentele şi odăile erau închiriate cu luna, cu săptămâna şi chiar cu ziua, şi luxul şi confortul lor atingeau cea mai înaltă culme. Un milion de pasageri p utea, în sfârşit să fie în cuprinsul acestui Dreadnought, cu t otul la largul lui.

Dar pasagerii, ce se înscriseseră încă cu trei luni înai nte de ziua hotărâtă pentru plecarea vasului, trecuseră cu mult de un milion şi se prevedea că atunci când el se va ur ni din loc, îmbulzeala ce va fi pe stradele lui va fi deopotri vă cu cea a Parisului. Fiindcă însă bulevardele, cât şi toate celelalte strade mai largi, fuseseră secţionate pe mijloc în î ntinderea lor, şi întocmite astfel că o parte a fiecăruia să se mişte într-o direcţiune şi cealaltă în alta

— ele având dedesubtul lor roate ce alunecau pe şine aşez ate în subsolul vasului – nu se putea întâmpla nenorocirile pe care locomoţiunea automobilelor şi a trăsurilor le scot z ilnic la iveală în oraşele mari. În uliţele înguste, circulaţiun ea era rânduită şi se făcea prin ajutorul unor mici trăsuri d in împletituri de papură sau paie aşezate pe schele de trest ie de mare. Ele erau în sfârşit purtate înainte, după cum ch iar astăzi se urmează în

i nele oraşe mai mari cu mărfurile uşoare, de biciclişti bine pregătiţi pentru ciudatul mijloc de tracţiune al acestui vea c nou ce ridică pe oameni de la treapta de vite de jug la tre apta mai nobilă a cailor.

Zgomotul zguduitor al autobuzelor şi al automobilelo r – aceste idioate maşini ce aminteau foarte de aproape gr eoaiele treierătoare de grâu şi ce totuşi făcuseră admi

9

raţiunea a trei generaţiuni de oameni – se desfiinţase şi mastodonţii de odinioară rămăseseră în memorie ca nişt e bestii preistorice, pe a căror socoteală se râdea acum cu hohote.

Subsolul oraşului fără pereche era tot aşa de surprin zător ca şi suprafaţa lui. Energia pe care numeroasele uzin e dintr-însul o răspândea în toate subsolurile, întreţinea zi ua *şi* noaptea mişcarea ce se schimba după trebuinţa oraşu lui şi după nevoile pe care anotimpii le aduceau cu ele, aici în lumină şi căldură, şi aci în răcoroase adieri încărcate de miresme. Ştiinţa ajunsese chiar aşa de departe încât nişte aparate, aşezate în cuprinsul mai tuturor clădirilor, izbutea să coboare temperatura în mijlocul verei celei mai călduro ase de la 37° şi 40° căldură la 15°, 10°, 5° şi chiar 0° căldu ră. Pe lângă acestea aerul din odăi putea să fie schimbat la moment, şi după placul locatarilor, în aer de munte sau în aer de şes, iar aceasta în chip automatic şi aproape fără ni cio cheltuială. Odăile mari aveau de altă parte în câte un p erete al lor nişte mari şi limpezi oglinzi în care după o desc operire ştiinţifică industrializată şi comercializată de puţi nă vreme, se restrângeau în urma unei uşoare apăsări pe u n nasture, numeroase serii de privelişti de pe diferite părţi ale pământului, a căror înfăţişare furată de electricitate er a dusă în acele oglinzi, fără ca formele şi culorile lor adevă rate să fi suferit o cât mai mică schimbare. Mai trebuiră fir eşte, alte două miliarde pentru ca, în afară de ridicarea clă dirilor, oraşul să fie înzestrat în subsolul lui cu diname şi c uptoare, cu canalizări şi celelalte lucruri de care nicio gră mădire omenească nu poate fi lipsită.

Dar apelurile făcute pentru subscrierea acestor noi m iliarde, de societăţile ce luaseră asupra lor zidirea oraşulu i, întâmpinară cea mai bună primire în lumea financiară di n câte cinci continente.

D-l du Grigoris – cel care plănuise nemaiauzitul Drea dnought – era un inginer a cărui faimă se dusese departe î n lume şi socotelile lui fuseseră întocmite cu atâta temei, î ncât încrederea într-însul nu mai putea să fie zdruncinată prin nimic. Şi de fapt, ce însemnau cele două miliarde chel tuite de el pentru oraş, cât şi celelalte trei întrebuinţate de societăţile de construcţii, faţă de veniturile ce aceste capit aluri avea să le dea? Omenirea

va mai fi tras apoi şi la alte foloase morale şi material e de o aşa însemnătate, încât nu s-ar fi putut ajunge la ele cu cheltuieli de zece ori mai mari.

Pe veci învins, oceanul îşi va fi dezlănţuit, în sfârşit, z adarnic, puterea valurilor lui celor mai mari şi urletele lor cele mai groaznice, iureşurile lor de tigri şi elefanţi, adânc urile în care un munte cât Himalaya s-ar fi putut scufunda şi dispărea ca un sloi de gheaţă, toate acestea erau supuse uriaşului fără seamăn, care, judecându-se bine, nu era dec ât un simbol al puterii şi minţii omeneşti.

Titanul ar fi dus dar, de la o lume la cealaltă, pe vrem e bună ori pe vreme rea, îndestularea materială şi schimbu l de cugetări şi de simţiri, şi obştească confederaţiune a un ui neîncetat mers înainte ar fi legat pe om de om.

Dacă se va spună acum, cu privire la partea materia lă, că cele douăsprezece curse pe care Oceania Dreadnoug ht avea să le săvârşească pe an de la un continent la alt co ntinent, ducând pe fiece dată un milion de călători plătind câte 100 lei fiecare, ar fi dat un venit de 1.200.000.000 lei. Oricine va putea să priceapă că dividendele de care erau să se bucure acţionarii erau să fie nebuneşti. Un alt venit d e cel puţin un miliard urma să fie încasat, tot pe un an, pe mărfurile şi produsele agricole încredinţate vasului. În sfâ rşit, casele de pe platforma lui, a căror zidire fusese lăsată

în seama societăţilor, trebuiau totuşi să mai dea acţionarilo r, pe cale de impozite fonciare puse de societatea întemeiet oare, un beneficiu ce ar fi trecut şi el de un alt nou şi rotun d miliard. Cifrele se revărsau deci ca o apă din matca ei, aş a că nu mai putea fi vorba de capitalurile puse în joc.

Cu toate acestea, deşi totul părea gata, deşi pe strad e fluturau steagurile celor trei mari state aliate, şi anume a le Franţei, Engliterei şi Statelor Unite, Oceania Dreadnoug ht nu se mişca încă din loc, rămânea alăturat de ţărmul gol fului de Gasconia. Târâte ca de nebunie, acţiunile urcau la nişte culmi fantastice. Părţi ale lor, din câte 500 lei fiecare, se menţineau de o lună pe toate pieţele financiare la cifra de 480.000 lei, şi păreau un moment să atingă jumătatea d e milion.

Acţionarii puseseră prin urmare mâna pe averi tulbu rătoare. Primăvara se apropia însă, şi odată cu se

11

sirea ei veni şi ziua hotărâtă pentru inaugurarea sau, altfel zis, pentru pornirea spre New York a mişcătorului or aş. Pentru a se înlesni călătorilor ce alergaseră din toate părţile lumii putinţa să fie de faţă la această solemnitate, s e făcuseră câte o sută de căi ferate paralele unele cu altele şi ele vărsau zilnic călătorii pe coastt Gasconiei, nu cu sute le de mii, ci cu milioanele. După câte se spunea, numărul c elor sosiţi şovăia între douăsprezece şi patrusprezece milio ane. Întovărăşitele companii ale clădirii vasului îşi luaseră din vreme măsurile ca o asemenea emigraţi-ne a popoarelo r să poată să afle hrană şi adăpost. Ele ridicaseră de-a lung ul ţărmurilor, pe o întindere de peste 60 km, hoteluri lângă hoteluri şi vile lângă vile; case italieneşti, englezeşti şi rus eşti, zidite din materiale uşoare ce se întrebuinţează la exp oziţiuni se amestecau cu locuinţe arăbeşti şi indiene, cu în căperi olandeze şi daneze, iar printre ele răsăreau şi cule r omâneşti. Japonezii şi chinezii îşi aveau de altminteri cartie rele lor. Pentru kîrgîzii mongoli, precum şi pentru beduinii pustiei se avuseră grijă a se întinde lungi şiruri de corturi de leletin căptuşit cu pânzeturi de păr de cămilă sau numai

de pânză. Această nouă lovitură financiară a domnului du Grigoris îl ridicase odată la rangul de împărat al păcii şi de rege al aurului. În ce priveşte acest aur, este şi drept a se s pune că el nici nu mai încăpea în lăzile de fier al confedera telor societăţi. Se mai putea spune că, din cauza prea mare i grămădiri a zisului metal, Franţa aluneca spre o catastro fă.

Nu mai era – om care să nu se fi îmbogăţit, şi foarte p uţini rămaseră cei care voiau să muncească. Agricultori şi neguţători industriaşi, lucrători, şi până şi haimanalele ce nu erau până atunci decât nişte târâie-brâu, îşi aveau acu ma însemnate depozite de aur la Banca Franţei, la Creditul Lionez şi la alte mari bănci. Cei care fuseseră mai prevăzăt ori îşi cumpăraseră din vreme pământuri şi case, mine de e xploatat, castele şi vii. Odată cu prisosinţa aurului, crescu î nsă şi preţul oricărui lucru, iar kilogramul de carne se vân du pe o sută de lei şi jimbla pe douăzeci.

Parisul, fiindcă se golise de locuitori, căci toţi alergas eră spre golful Gasconiei, pentru a face bani, era văduv de uriaşa lui mişcare şi de hăul zgomotului ce-l stăpânise pâ nă atunci. Deşi cu aburi, nu mai funcţionau nici

12

tramvaiele nici metropolitanul, căci nu se mai aflau m ecanici să le conducă. Prăvăliile erau mai toate închise, şi nemărginitul oraş murea, uliţă cu uliţă. S-ar fi crezut că a t recut peste el ciuma şi că s-a sfârşit pentru dânsul pe veci orice activitate omenească. Cei care-l părăsiseră mai întâi f useseră miniştrii şi autorităţile care dedeseră fuga acolo u nde licărea şi zăngănea aurul. Sergenţii de poliţie nu mai a veau nici ei ce păzi, pentru că nimeni nu mai avea zor să fu re, iar apaşii ce băgaseră spaima în atâţia bogătaşi erau ac um mari şi pântecoşi proprietari.

Dar ziua cea mare sosi. Ivirea el fu vestită prin o mie de lovituri de tun ce izbucniseră în tot largul golfului. Milio anele de răsuflări ce gâfâiau în acea clipă în faţa mării se s chimbară într-o aripă de furtună care trecu deodată peste valuri şi le ridicară răzvrătite. Bolţile cerului fură zdruncin

ate şi se cutremurară de trei ori.

Dar când sub caldul şi tânărul soare al întâilor zile al e lui aprilie Oceania-Pacific-Dreadnought fu pus în mişcare de puternicele lui motoare, el, a cărui construcţiune pasion ase în timp de douăzeci de ani populaţiunile cele mai depăr tate ale pământului, şi când fu văzut că înaintează cu oraşu l lui pe ale cărui strade mişuna lumea ca în Parisul de odini oară, milioanele de milioane de strigăte ce se ridicară se iz biră de cheiurile oraşului şi, întorcându-se înapoi, mătura ră de pe ţărm o sumă de hoteluri şi de case pripit clădite di n materiale uşoare.

Oceania-Pacific îşi urma însă drumul netulburat, se d ucea cu largele lui bulevarde împodobite cu uriaşi pomi în floriţi şi cu castani pe ale căror crăci petale de flori tranda firii agăţau ca o fulguială de ninsoare primăvăratică; se du cea către veacul cel nou, iar New York-ul şi universul între g îl salutară. Şi în timp de ani numeroşi acest Dreadnought al păcii şi al fericirii căra bucuria şi bunul trai, toate satisfa cerile sufleteşti şi materiale, de la un continent la altul.

Cu toate acestea…

Cu toate acestea veni o zi când numai voi nimeni să muncească. Şi fiindcă nimeni nu mai vru să pună mâna pe nimic, nu mai fu în curând – oricât s-ar fi plătit – o bucată d e pâine cât de mică, afară dacă n-ai fi plămădit-o şi dospit- o singur.

Comerţul şi industria, arta şi munca pământului, tot c e este activitate omenească încetară astfel şi fiece po

por se cufundă treptat în barbarie. Nu mai erau pe st radă nici măturători, nici lampagii care să aprindă felinare, nici prăvălii unde să se mai vândă ceva, nici poliţie, nici h oţi, şi nici funcţionari. Birturi nu mai erau de asemenea, şi teatre şi mai puţin. Unde erau să se mai găsească nebuni c are să gătească. bucatele, nebuni care să le servească la m uşterii, şi alţi nebuni şi mai mari care să se urce pe scenă să ţipe, să plângă, să cânte, să urle ori să se strâmbe la pu blic? Toţi erau bogaţi. Din fericire, un sindicat de bancheri

– şi n-ar fi de mirare ca el să fi fost chiar cel care clădise su bsolul vasului – cu o nespus de mare cantitate de dinamită, îl azvârli într-o noapte în aer.

Unii fireşte se puseră din nou pe lucru, aşa că se reivi ră brutari, prăvăliaşi, birtaşi, poliţie şi chiar apaşi. Şi lume a reîncepu să fie cea de mai înainte, adică bogată şi săra că, fericită şi nefericită.

Dar să nu purtaţi sâmbetele, scumpi cititori, acestui s indicat, ci să ziceţi împreună cu mine:

Fie-i ţărâna uşoară acelui Pacific-Dreadnought!

1911

VICTOR EFTIMIU

UN ASASINAT PATRIOTIC

PREŞEDINTELE

Te numeşti George Henriquez, zis „Silvan-Eol”, om de litere, 35 ani, invalid de război; eşti acuzat că în noaptea d e 23 spre 24 mai 1917, ai asasinat, la el acasă, pe inginerul Theobald Armory, cel mai bun prieten al dumitale. Îţi mărt uriseşti crima?

ACUZATUL

Da!

PREŞEDINTELE

Spune cum s-a întâmplat. Îţi recomand să eviţi, în po vestirea dumitale, orice amănunt străin de ceea ce ne inter esează.

ACUZATUL

Am să fiu cât se poate de scurt.

La 12 aprilie 1917, pe la ora 9 seara, lucram la lumin a unei lămpi de petrol, în mansarda mea, de la etajul al şas elea, a cărei fereastră unică, spre curte, domină casele din împrejurimi. Lăsasem perdelele ca să nu se vadă nicio lumi nă (din pricina aeroplanelor inamice).

Deodată, auzii un zgomot ciudat ca şi cum mi-ar fi bă tut cineva în geam. Ciocănitura se repetă. Cu inima strân să de emoţie – nu puteam să-mi închipui ce pasăre ciudată venea să se izbească de fereastra mea – micşorai lumina lă mpii şi ridicai perdeaua. Spre marea mea mirare, văzui o u

mbră colosală, care-mi acoperea o jumă

tate din fereastră; o mână mare, neagră, bătu din nou şi-o voce cunoscută răsună

— Hai, deschide!

Deschisei, aproape automatic. Cineva se aplecă spre mine. Era Armory, inginerul Theobald Armory, care sta a găţat acolo, la marginea odăiţei mele, peste prăpastia neag ră a curţii. Cea dintâi mişcare, înainte de a-i întinde mâna şi a-l atrage în casă, fu să văd scara uriaşă pe care prieten ul meu se cocoţase până la al şaselea etaj. Dar picioarele l ui Theobald nu se sprijineau pe nimic, spânzurau în spaţiu.

Cu coatele pe marginea ferestrei, părea că se ţine ac olo mulţumită unei diabolice figuri de echilibristică. Eram uluit.

— Te-am dat gata, hai?! zise el, intrând în odăiţă.

Cu gesturi calme, enigmatice, cu un surâs misterios î n privire, el îşi scoase mâinile din nişte mănuşi negre, enor me, pe care nu le mai văzusem.

— Te rog să mă ierţi, dragul meu, zise el, că ţi-am intrat în casă, într-un chip atât de neobişnuit, dar noutatea pe ca re viu să ţi-o anunţ ar fi contrastat prea mult cu o vizită re gulată, pe scara obişnuită.

Am pus, în sfârşit, la punct o invenţie care va revoluţi ona ştiinţa şi lumea, după ce ne va fi dat o victorie rapidă ş i totală!

Această invenţie, de care tu auzi cel dintâi, simplifică într-un chip definitiv, zborul omului.

Peste câteva luni, aeroplanul va părea o biată căruţă, grea şi hodorogită, care face gălăgie multă pentru nimica t oată.

Aparatul pe care-l duc cu mine şi pe care tu nici nu-l bagi de seamă, atât e de mic, poate fi mânuit şi de un copi l, după un exerciţiu de treizeci de minute.

Uită-te la mănuşile astea. Precum vezi, dosul lor, ca şi pingelele mele, e făcut dintr-o materie suplă şi fosforescen tă, un fel de stofă-za, foarte solidă.

Ei bine, această materie, pe care am compus-o eu, ar e darul minunat, de necrezut, de-a neutraliza forţa de atra cţie a pământului.

Este contra-magnetul universal!

Apropiind şi depărtând, după câteva reguli foarte sim ple, mâinile şi picioarele, prevăzute cu această stofă, omul

poate să se înalţe şi să evolueze în spaţiu, cu abilitate a unei păsări. Stai să vezi!

Theobald îşi puse mănuşile, stinse lampa, se urcă pe bordul ferestrei şi-şi dădu drumul în aer. Am scos un ţipăt de groază, căci prietenul meu coborâse foarte repede, gata să cadă, câţiva metri, dar, după o clipă, el se înălţă din nou şi domină toate clădirile.

Întins în spaţiu, cu faţa spre pământ, asemeni unui în otător, elegant şi sigur, el plutea pe valurile aerului, în noa ptea liniştită, deasupra acoperişurilor albastre, luminate d e luna-plină.

Înotă aşa, vreo zece minute. Apoi, cu o mişcare desco mpusă lent, descrise, cu mâinile acum lipite, o largă curbă aeriană şi corpul său luă o atitudine nouă era în picioare a cum, cu braţele întinse deasupra capului şi palmele apropi ate o siluetă foarte lungă şi subţire. Jocul reîncepu. De dat a asta Theobald pica repede, şi drept, în vid, apoi se ridica, în linii frânte, într-un zigzag necontenit el desena în spaţiu, imenşi dubli V imaginari care se repetau la infinit. Erau a tâţia W W W W, atâtea. sute, atâtea mii, încât sufletul meu, beat de bucurie, spiritul meu halucinat sfârşiră prin a lua a cest zbor în www.W ca un imens murmur euritmie al naturi i înmânunate!

PREŞEDINTELE

Să lăsăm literatura… Vino la fapt!

ACUZATUL

Credeam că visez…

PROCURORUL

Şi eu tot aşa…

AVOCATUL

Rog pe domnul procuror să binevoiască a nu mai într erupe, prin inutile observaţii ironice, povestirea clientului meu. Chestiunea e mult mai gravă şi mai interesantă de cu m i se pare dumisale…

17

PROCURORUL

Domnul preşedinte a spus-o e literatură.

PREŞEDINTELE

Acuzatul n-a terminat încă! *(Acuzatului)* Continuă!

ACUZATUL

Câteva minute după aceea, Theobald Armory era iar î n mansarda mea. Cu toată marea mea emoţie, băgai de sea mă că era foarte palid; pieptul i se ridică şi i se lăsa, împin s de plămânii săi încă plini de aerul proaspăt al nopţii.

Tăcurăm câteva clipe.

Apoi, uşurat, îmi zise

— înţelegi acum ce înseamnă invenţia mea?

Îţi dai seama că toate sunt răsturnate de acum, că ră zboiul nu mai are mult de trăit?

Închipuieşte-ţi jumătate din armata noastră înzestra tă cu mănuşi şi ghete contramagnetizate; soldaţii părăsind noroiul în care stau încleiaţi de-atâta vreme, înălţându-se î n văzduh ca un nour imens de uriaşe lăcuste şi căzând pe c ealaltă parte a tranşeelor, la spatele unui inamic surprins, buimăcit, îngrozit?

Îi văd, în vreme ce restul trupelor ne-ar păzi hotarul, îi văd pe soldaţii noştri, ca nişte arhangheli cu aripi invizibi le, abătându-se peste tot întinsul imperiului vecin, aruncân d panica, terorizând oraşele, demoralizând populaţia, sub privirile prostite ale unui comandament neputincios!

Închipuieşte-ţi bucuria care ne va ilumina căminele în ziua când spaima zilnică se va fi sfârşit, când durerile vor fi fost alinate, morţii răzbunaţi, munca reluată, pacea domni nd, în sfârşit, în omenirea sfâşiată şi toate popoarele pămâ njfcuhii privindu-ne ou ochii uimiţi şi recunoscători!

Beat de fericire, nebun de entuziasm, strânsei la piep t pe Theobald Armory, îi sărutai fruntea genială, plânsei pe

mâinile sale divine.

Eram plin de admiraţie, de umilinţă şi de gratitudine.

18

— De mâine încolo, îmi spuse Theobald, am să mă ocup de punerea în practică a acestui proiect.

Numai de nu m-ar călca vreun camion! adăugă el, su râzând.

Altminteri, nu văd ce m-ar putea împiedica să-mi duc la bun sfârşit descoperirea!

Şi plecă, foarte cuminte de data asta, pe scara obişnu ită.

Câtva timp, nu-mi mai dete niciun semn de viaţă.

L-am întâlnit, întâmplător, într-o zi.

Părea nemulţumit.

— Ce e? l-am întrebat.

— Ce să fie? Am fost la Ministerul Invenţiilor, am văzut t ehnicienii-şefi, ofiţeri, generali, le-am oferit invenţia mea şi nici niu vor să audă.

— Ei, asta-acum! Nu se poate!

— Ba se poate! îmi răspunse el, cu un zâmbet amar.

N-au vreme să examineze „drăcia meau. Au alte proie cte, mai grabnice, de realizat. Mi-au făgăduit să se ocupe ş i de mine, dar ceva mai târzior… mi-au destăinuit că mai a u câteva propuneri „în acelaşi gen”, care aşteaptă în carto anele ministerului.

Se pare că scările, beciurile, anticamerele şi podul ac e stei nepreţuite instituţii sunt pline de tot felul de invenţii geniale şi înţelegi că oamenii de acolo n-au vreme să satisf acă toată lumea…

I-am spus că nu trebuie să se lase abătut de aceste mărunţişuri, inerente oricărei administraţii, mai ales în vre me de război. L-am sfătuit să vadă industriaşi, fabricanţi, b ancheri, chiar particulari.

— Expune-le planul tău şi e peste putinţă să nu găseşti pe cineva pe care să-l intereseze. Mă pun, cu dragă inimă, la dispoziţia ta; dacă vrei, mergem împreună să căutăm…

— Nu, mulţumesc! îmi răspunse Armory, prea puţin încă

lzit de optimismul meu.

Am să mă duc singur!...

Şi iar nu ne mai văzurăm câtăva vreme.

Nu mai ştiam nimic de prietenul meu. Fără îndoială „ căuta mereu.

L-am revăzut pe stradă, după o săptămână; era adus de spate, foarte palid, cu ochii traşi. Cum mă zări, îmi stri gă

19

— E excelent sfatul tău! Să-l mai dai şi la alţii!

Ţi-am văzut faimoşii tăi financiari! Unul mi-a spus:

— Dragă domnule, ceea ce-mi propui e, fără îndoială fo arte interesant, dar înţelegi că realizarea planurilor dumit ale ar însemna ruina noastră! Capitalurile noastre sunt pla sate în industrii de război. O victorie care ar aduce un sfâ rşit prea grabnic conflictului mondial ar echivala, pentru n oi, cu o înfrângere imediată!

Iar celălalt mi-a spus „întreprinderea se bazează pe c oncursul total al noului nostru aliat.

Calculele noastre sunt făcute în vederea acestui apor t. Dacă războiul se isprăveşte înainte ca toate sforţările ac estui aliat să fie date, suntem ruinaţi. Mii de regrete, scum pe domn, mii de regrete!”

Aşa m-au primit cei la care m-ai trimis. „Mai ai şi alte sfaturi să-mi dai?” strigă Theobald, aruncându-mi priviri st ranii.

Părea că sub fruntea lui întunecată fulgera ura. Eram foarte impresionat de ceea ce îmi spusese marele şi bietul meu prieten. Aş fi făcut orice ca să-i ridic moralul zguduit, în primul rând de sforţările incalculabile pe care i le impusese opera sa şi, în al doilea rând, de indiferenţa r evoltătoare cu care fusese primit rezultatul acestor sforţăr i.

Theobald mă lăsă, fără măcar să-mi întindă mâna.

Neurastenia îl făcea mizantrop. Mă evita, cum evita, de altfel, orice fiinţă omenească.

În seara de 22 mai m-am dus la el.

Vizita mea părea că-l inoportunează. Era, totuşi, mai calm decât la ultima noastră întâlnire, deşi fruntea îi era în tunecată, iar colţul gurii răutăcios.

— Fără îndoială, ai venit să afli ce-mi mai fac visurile? B ine, sănătoase! Sunt refuzat, pretutindeni.

Am ajuns să apreciez indiferenţa unora, într-atât e de mare ostilitatea celorlalţi! Tot entuziasmul meu de odinioa ră s-a prefăcut într-o amărăciune şi un dezgust imens.

Ideea patriei a murit în mine; ceea ce mă interesează e numai triumful meu!

Theobald râmjea.

Apoi dintr-odată, se înflăcără şi, pe când ochii i se um pleau de o flacără sinistră, şuieră

20

— Ştii tu care-a fost cel mai mare cm din lume Un grec din Bizanţ, căruia nici numele nu i-l ştiu, măcar.

Acest bizantin era inventator, ca mine. Turcii asaltau Constantinopolul. Un om se înfăţişă ultimului Paleolog. „ Măria-Ta, am găsit izbânda! Am descoperit principiul unui tun de calibru mare, cu ajutorul căruia vom goni pe păgân i, îi vom risipi, îi vom nimici!” Dar împăratul Bizanţului nu l uă în seamă invenţia tânărului său supus; jignit, mândru de geniul său, setos de glorie, acesta nu şezu mult pe gânduri şi trecu de cealaltă parte a zidului. El vându Sultanului sec retul noului tun, şi câtva timp după aceea, Constantinopole căzu şi hoardele califului învingător intrară în Catedrala S fintei Sofia.

Theobald tăcu şi căută să-mi citească pe obraz efectu l discursului.

Dar eu şedeam nemişcat, ca şi cum n-aş fi înţeles ce v oia să-mi spună.

El urmă:

— Omul care şi-a sacrificat patria, ca să nu sacrifice fru ctul geniului său chinuit, era un om mare, un om sfânt, du mnezeieşte de sublim. El ne învaţă că floarea visurilor noa stre trebuie cu orice chip să înflorească, să se înalţe sus de tot, şi să strălucească în cerul universal, mai presus de fro

ntierele înguste care închid aşa-zisa patrie.

Şi, deoarece ne-am pus pe destăinuiri, continuă Theo bald, am onoarea să te anunţ că scumpul tău amic, care-ţi vorbeşte va trece şi dânsul dincolo de zid, şi acolo sunt înc redinţat că voi găsi pe cineva care să mă înţeleagă şi să-mi realizeze visul!

— Ca glumă, e bună, zisei eu, emoţionat, totuşi, de acea stă mărturisire, înspăimântat de o asemenea perspectivă.

— Nu glumesc! răspunse Theobald.

Am văzut, în visul meu, un zbor gigantic pe deasupra tranşeelor.

Aş fi vrut să fie soldaţii noştri cei ce trec, ca nişte arh angheli, în apoteoză… Nu e vina mea dacă alţii vor avea ac eastă supremă voluptate!

Tonul hotărât al lui Theobald nu admitea nicio repli că. Era un ambiţios. Ştiam ce voinţă avea, câtă tenacitate, câtă încăpăţânare, odată hotărârea luată.

2 Î

Îl ştiam capabil să facă orice, ca să-şi audă numele t râmbiţat în cele patru părţi ale lumii.

Întrevedeam realizarea imediată şi gigantică a planul ui său monstruos şi, ca într-un vis groaznic, îmi păru că vă d trecând, pe câmpiile noastre, pe oraşele noastre, un ime ns cortegiu de demoni întraripaţi, strigoi cu căştile ascuţit e, zburând să ne cucerească pământurile!

Oroarea acestei viziuni, ideea dezastrului final, adău gându-se la toate suferinţele îndurate până atunci de biata noastră ţară, mă umpleau de spaimă. Socotesc că victoria duşmanilor noştri ar fi un dezastru incalculabil, nu numai p entru noi, dar pentru întregul univers.

PREŞEDINTELE Ştim asta. Vino la fapt!

ACUZATUL

— Am să trec de partea cealaltă a zidului! rânji Theobal d. Am să duc taina mea duşmanilor şi tu vei spune celor ai noştri, ce-au pierdut, pierzându-mă!

În clipa aceea, am primit în inimă o lovitură mortală, a cărei repercusiune, invers resimţită, viza pe Theobald.

PREŞEDINTELE

Explică-te!

ACUZATUL

Mă exprim rău, dar această senzaţie stranie e greu d e tradus cineva murise în mine însumi, şi acest cineva nu e ram eu, ci prietenul meu. Spiritul meu refuza să şi-l închip uiască încă viu, vorbind, lucrând. Inventatorul era definitiv, irevocabil, condamnat. Viaţa pe care continua s-o trăiască î mi părea cu totul factice, spectrală, chiar retrospectivă.

Între gând şi faptă distanţa aproape nu mai exista. I-a m spus pentru cea din urmă oară, fără să cred o secundă că această rugă supremă va avea vreun efect asupra lui.

22

— Theobald, n-ai să faci asta, te opresc! Iar el, cu o voce care-mi păru postumă, îmi răspunse

— Ba da – şi chiar în noaptea asta!

Atunci… foarte calm, cu o mare răceală, l-am lovit. D a! L-am lovit cu acel cuţit, de acolo, un cuţit pe care întâm plarea mi-l scosese în cale. Deoarece nu mă pot sluji decât de mâna stângă – omoplatul drept mi-a fost sfărâmat de u n glonte, pe front – sarcina mi-a fost cu mult prea grea. Da r forţele ce mă însufleţeau în faţa inamicului sosiră să m-aj ute în misiunea mea. De trei ori am lovit. Înainte de a muri, Theobald îmi aruncă o privire uimită, pe care n-am s-o uit niciodată.

A murit ducând cu el o idee genială – şi un gând crimi nal, raze şi întunecimi, amândouă de o măreţie neînchipui tă cu urmări incalculabile.

A murit, iar eu, bietul servitor al Fatalităţii, ai dreptăţ ii suverane, eu sunt acum în faţa domniilor-voastre, domnil or juraţi, şi mă simt condamnat la moarte, dacă nu de dom niile-voastre, de mine însumi, în orice caz!

Domnule Preşedinte, depoziţia mea e terminată.

PREŞEDINTELE

Poţi să şezi. Domnul Procuror are cuvântul.

PROCURORUL

Onorată Curte, domnilor juraţi.

Fără îndoială, revelaţiunile pe care le auzirăm sunt fo arte impresionante.

Autorul lor, acuzatul George Henriquez, zis Silvan-Eo l, e un scriitor de mâna întâia; dacă n-ar fi vorba de-o viaţă omenească, dacă majestatea locului în care ne aflăm nu ne -ar impune respectul, am fi ispitiţi s-aplaudăm această nouă manifestaţiune intelectuală a talentatului om de liter e.

Căci este literatură ceea ce auzirăm pân-acuma, dom nilor, literatură.

Povestea acestei minunate invenţii e inventată de la u n capăt la celălalt. Nu stă în picioare. Care este, nu omul d e ştiinţă, dar un simplu şcolar, care n-ar remarca imposibili tatea acestei aşa-zise descoperiri?

23

Numai un creier bolnav ar putea să susţină teoria ace stui faimos „contra-magnet”. Să admitem, totuşi, că Theob ald Armory a construit, într-adevăr, un aparat minuscul car e să slujească la zborul oamenilor. Unde-i sunt urmele? Un de-au pierit aceste faimoase mănuşi căptuşite cu ştofă-za, unde călătoresc acele ghete cu tălpi făcute din irezistibila materie fosforescentă?

Arătaţi-ne aceste relicve preţioase, şi o să vă facem u n început de credit, în ceea ce priveşte celelalte alegaţiuni.

Armory era un inventator de geniu. Aşa să fie! Cum s e face, însă, că n-a vorbit nimănui de proiectele sale, privit oare la simplificarea zborului omenesc? S-au găsit, ce e dr ept, printre hârtiile sale, note, calcule şi schiţe, dar comisi unea de experţi, însărcinată să examineze cazul, a declarat că toate aceste încercări n-au nicio legătură cu vreo proble mă de aviaţiune.

Înainte de-a se fi abandonat periculoaselor sale ascen siuni, Theobald Armory trebuii să mai fi făcut oarecare exp erienţe; prin ce miracol a reuşit el să acopere ochii tuturor muritorilor, de nu există nicio mărturie a îndrăzneţelor sale sforţări?

Theobald Armory a fost văzut pe stradă, la birt, în caf

enele, dar – afară de acuzat – nu l-a surprins nimeni niciodată părăsind pământul şi urcându-se la cer.

Cum se face că, în seara faimosului său zbor de la 12 aprilie 1917, niciun vecin, niciun trecător n-a băgat de sea mă că o formidabilă revoluţie ştiinţifică se petrecea deasup ra capului muritorilor?

În birourile ministerului de invenţiuni, niciun funcţionar nu-şi aduce aminte de tânărul inspirat, care-şi oferea serviciile în dreapta şi-n stânga.

Interogaţi, cei doi financiari, cărora s-ar fi adresat vic tima, neagă formal întâlnirea cu Armory; ei se indignează î mpotriva cuvintelor antipatriotice care li se atribuie şi pe c are o anumită presă, plătită de concurenţii lor, caută să le răspândească în public.

Precum vedeţi, domnilor, versiunea acuzatului nu se ţ ine în picioare. El se încăpăţânează s-o susţină cu o obstin aţiune pe care numai misterul afacerii o egalează.

E drept că acelaşi mister planează şi de partea acuză rii. N-am reuşit să adunăm materia unui rechizitoriu covâ rşitor pentru George Henriquez. Date fiind serviciile

24

aduse ţării de către scriitorul Silvan-Eol şi mai târziu de către soldat, în faţa îndoielii care planează pe crima sa, fac apel la indulgenţa domnilor juraţi, cerându-le circumst anţe larg atenuante pentru acuzat!

APĂRĂTORUL

— Onorată curte, domnilor juraţi!

Cer pentru clientul meu sau pedeapsa cu moartea sa u achitarea. Căci nu există mijlocie sau a omorât pe Theob ald Armory, pentru ca acesta să nu poată da duşfnanului i mportanta sa descoperire, sau povestirea lui Henriquez e f alsă, mobilul crimei altul şi atunci acuzatul nu merită decât ispăşirea supremă. Dac-aş avea cea mai mică îndoială, dom nilor, n-aş fi aici. Dar actul poetului Silvan-Eol este aşa de mare, atât de sublim e sacrificiul său, încât n-am ezitat o cl ipă, după ce-am examinat până la fund cazul său de conştii nţă, să iau apărarea acestui erou ciudat, care, orice aţi spu

ne, e un erou.

Am numit actul său un sacrificiu sublim. Este într-ade văr un sacrificiu, domnilor, să oferi în holocaust patriei tal e, cea mai bună prietenie, o prietenie cu atât mai mare, cu cât e sporită prin admiraţiunea acordată geniului!

Domnul procuror susţine că invenţiunea lui Theobald Armory n-ar fi decât o absurditate, aberaţia unui creier bol nav. Ar putea să mi se spună care este invenţiunea ce n-a f ost tratată la fel înainte de-a fi fost pusă în practică?

Orice sforţare ştiinţifică a fost considerată ca manifes taţiunea unui dezechilibru mintal. Care dintre noi ar fi înd răznit, acum douăzeci de ani, să proclame, fără să fi fost so cotit un fantezist, progresul datorit unor noutăţi tehnice ca re fac gloria epocii noastre – e destul să citäm radiul, aero planul, telegrafia fără fir? Faptele dezmint vechile teorii şi, după noua teorie, totul este posibil în domeniul ştiinţei, car e nu e făcută decât din ipoteze.

Este, deci, foarte posibil, ca geniul omenesc, care, de la începutul veacurilor, se căzneşte şi, deseori, reuşeşte să îmblânzească elementele, e posibil, zic, ca el să fi putut de scoperi principiul neutralizării puterii de atracţie a pämânt ului.

25

Theobald Armory a fost muritorul fericit căruia i-a fos t dat să învingă această imensă forţă a naturii.

Domnul procuror e mirat că nu s-a găsit nicio urmă a lucrărilor inginerului…

Dar cine este nesocotitul care-ar lăsa la voia întâmplă rii planurile sale, notele, schiţele, materialul, aparatul său, când e vorba de o asemenea descoperire?

Prudent (şi pe drept cuvânt) Armory şi-a luat toate pr ecauţiunile şi, după ce şi-a realizat principiul, a distrus oric e hârtiuţă care ar fi putut să-i releve existenţa, orice acces oriu, orice rămăşiţă care i-ar fi atestat înfăptuirea.

Martorii? Dar niciodată Armory n-a avut ideea neferic ită de a-şi face exerciţiile în faţa lumii.

Aţi fi vrut să se expună curiozităţii trecătorilor, indisc

reţiei primului venit?! Fără îndoială, domnul procuror are dreptate să se întrebe cum se face că nicio altă fiinţă omen ească nu l-a surprins executându-şi zborul în noaptea 12 a prilie 1917.

Acuzatul ne-a spus singur că fereastra lui, situată la a l şaselea etaj şi dând spre curte, domină casele împrejmuit oare. Or, afară numai dacă vreyn zgomot suspect nu le atra ge atenţia, locuitorii marilor oraşe au foarte rar obiceiul, i mediat după cină, să-şi pună nasul la fereastră şi să-şi cont emple curtea prozaică, care le trimite emanaţiuni mai mult sau mai puţin rău-mirositoare; în ceea ce priveşte deplasar ea constelaţiunilor, această problemă de înaltă astronomie lasă destul de reci pe concetăţenii noştri, ca să-i sacrifice a grementele digestiunii.

PREŞEDINTELE

Publicul e rugat să nu sublinieze prin râsete zgomoto ase pledoaria apărării altminteri, voi evacua sala! Continu aţi!

APĂRĂTORUL

Ca să înfunde complet pe inculpat, domnul procuror citează mărturia unor anumiţi funcţionari ai ministerului d e invenţiuni, cari nu-şi amintesc de vizitele lui Ar

26

mory. Ah, domnii funcţionari!… Birocraţia!… Alţii, ma i chemaţi decât mine, au protestat împotriva indiferenţei, t emerei de răspunderi, politica celei mai mici sforţări, care dezolează administraţiile noastre. Şi dumneavoastră aţi do ri ca aceşti. faimoşi „ronds-de-cuir” să-şi compromită trista lor celebritate, aducându-şi aminte de solicitatorul genial – un încurcă-lume, la care nu s-au uitat decât în treacăt, cu o privire distrată, dispreţuitoare?

Dar nu s-a isprăvit… Mai sunt şi acei doi mari financi ari care, tot aşa, nu l-au întâlnit niciodată pe The obald Ar mory. Şi totuşi l-au văzut, sunt încredinţat. Un visător, ca in ginerul defunct, n-ar fi găsit niciodată această frază delicio asă „un sfârşit apropiat al războiului ar fi însemnat ruina n oastră”…

Numai auzind această frază, vezi ridicându-se în faţa ochilor, teribilă, această lume blestemată a profitorilor de război, toţi exploatatorii nenorocirii generale, pentru care înfricoşătorul coşmar a devenit viziunea fericită a unui paradis terestru. Ei nu admit să-l fi văzut pe Armory căci prea mare le-ar fi răspunderea mărturia lor ar atesta existenţa reală a acestei invenţiuni care îi înspăimântă şi a cărei perspectivă înseamnă declinul prosperităţii lor, bazată pe război, instalată în război!

PROCURORUL

Întrucât ţara noastră nu face decât să descurajeze pe oamenii de geniu, de ce nu s-a adresat Theobald Armory unei puteri aliate? De ce să-i vie monstruosul gând de-a vinde duşmanului asemenea armă?

APĂRĂTORUL

Domnul procuror uită că nu procesul inginerului defunct se judecă aici!

Îi voi răspunde, totuşi, că în momentul actual, ca să treci graniţa se fac cele mai mari dificultăţi.

Cel dintâi comisar de poliţie, căruia i-ar fi făcut cererea, ar fi întrebat pe Armory care îi e motivul de plecare. Aflându-l, ar fi sfătuit pe inginer să-şi plaseze invenţia tot la noi, fiindcă e un lucru care interesează apărarea naţională. Şi lucrurile ar fi început de la capăt.

27

PROCURORUL

Un om care zboară n-are nevoie de paşaport. Cere cineva păsărilor hârtii de identitate?

APĂRĂTORUL

Mă aşteptam la această spirituală replică! Ei bine, iată vina lui Armory! Nu s-a gândit la această soluţie. Şi chiar dacă i-ar fi venit în minte, ar fi respins-o fără îndoială.

Voia să se răzbune! Oamenii de geniu sunt teribili când e vorba de amorul lor propriu!

Egoismul lor creator nu le îngăduie să ierte pe cei care i-au rănit; răzbunarea lor ia proporţiile monstruoase ale geniului lor.

Theobald Armory s-a simţit jignit, lovit, exasperat de i ngratitudinea patriei sale: el a voit s-o pedepsească! Din fe ricire pentru el, din fericire pentru noi, Henriquez i s-a pus în cale. Ne-a apărat. L-a doborât. Povestirea sa e cea mai elocventă pledoarie. A evitat orice frază sforăitoar e, orice efect teatral. N-a căutat un succes facil. Eu însum i, domnilor juraţi, nu insist asupra frumuseţii actului său; vă scutesc de orice reflexiune binevoitoare la adresa lui su nt încredinţat că aţi făcut-o dumneavoastră înşivă! Ceea c e discut aici sunt faptele.

Printr-un ciudat şi regretabil concurs de împrejurări, apărarea nu posedă nicio probă materială, care să dovedea scă existenţa planurilor ştiinţifice ale lui Theobald Armory şi a zborurilor de el executate; dar mă întreb dacă această probă ar exista, ar accepta acuzaţiunea în întregime depoz iţiunea noastră, ar admite ipoteza omorului, aşa cum ni l-a prezentat acuzatul, sau recunoscând realitatea invenţiunii, ar căuta un alt mobil al crimei? Nu elanul patriotic al lui G eorge Henriquez, ci, de pildă, satanismul acestuia, tentaţiu nea de a-şi apropia descoperirea…

PROCURORUL

Repet daţi-ne cea mai mică dovadă că Theobald Armo ry poseda această minunată ţesătură şi vom fi dispuşi să ex aminăm restul alegaţiunilor dumneavoastră.

28

APĂRĂTORUL

Inutil. Să nu mai pierdem vremea cu abilităţi retoric e, Domnule procuror, admiteţi dumneavoastră sau nu realit atea invenţiunii lui Armory?

PROCURORUL

Nu!

APĂRĂTORUL

Foarte bine. Care este atunci, după dumneavoastră, a devăratul mobil al crimei? Ancheta ne-a arătat că acuzatul şi victima erau cei mai buni prieteni din lume. Temperame nte calme amândoi, practicând în relaţiile lor o politeţe cor dială, având aceleaşi aspiraţiuni idealiste, cu toate că voc

aţiunile lor erau diferenţe – deci, orice rivalitate profesiona lă exclusă – cei doi prieteni pe care nu-i despărţea nicio ch estie de bani sau de femei, făceau impresia unei perechi un ite într-o încredere şi o admiraţie reciprocă.

De ce, dar, această crimă absurdă, dacă nu din pricin a unei înălţări sufleteşti?

Nu, domnii mei, puteţi cerceta cât veţi pofti, nu exis tă altă explicaţie a omorului misterios.

Însuşi domnul procuror nu îndrăzneşte să ceară pede apsa capitală, căci se îndoieşte şi domnia-sa.

Nu uitaţi că ţineţi în mână viaţa şi onoarea unui om ir eproşabil; înalta probitate a trecutului său, elevaţiunea ope rei sale literare, admirabila sa conduită pe front, de unde s -a reîntors încărcat de gloria dublă a rănilor şi a decoraţiilo r sale – toate vorbesc pentru el, toate sunt făcute să justific e ultimul său act de eroism, sacrificiul dureros, cel mai ma re sacrificiu, impus pentru apărarea patriei în primejdie!

PREŞEDINTELE

Acuzatul n-are de făcut alte destăinuiri?

29

ACUZATUL

Am spus tot. Nu mă apăr. Nu cer nici graţia, nici indu lgenţa domniilor-voastre. Misiunea mea e împlinită. Puţin î mi pasă de rest!

După câteva minute de deliberare, juraţii aduseră un verdict negativ.

Achitat, George Henriquez fu pus în libertate. A doua zi, însă, el se duse pe mormântul lui Theobald Armory şi-şi zbură creierii.

Moartea lui George Henriquez spori şi mai mult mist erul omului zburător, care a pasionat atât de mult. În timp ul războiului, una din marile capitale apusene.

1917

ÎN PREISTORIC

TU DOR ARGHEZI

32. La Academie, unul din savanţii locali făcea o comunic

are.

Existenţa Filinţilor şi Başogilor urcă la o epocă preist orică, determinată numai în totalitatea ei, ca o regiune în c are prezenţa cărbunelui şi a sării este indicată, fără ca tot uşi să se poată preciza punctul de aglomerare, zăcământul propriu-zis. În ceea ce numim preistoric, noi istoricii, istori cii post-istorici, adică prezenţi în civilizaţie după ce preisto ricul a trecut, orientarea este, cum vă puteţi închipui, anev oioasă. Am încercat totuşi să desfacem din preistorie mom ente, timpuri, ştocuri de timpuri, care să se poată deosebi de masa timpului total, prăvălit în haosul negru.

Am procedat luând bază de calcul noaptea cu întunec imile ei. În noapte, putem spune, fără ceasornic, aproximat iv, dacă ne găsim la începutul, mai la mijlocul sau mai la s fârşitul ei. În timp, apar limpezimea şi de la mijloc în jos in stinctul de observaţie, natural la istorici ca şi la pisici, desc operă drojdiile, dese şi groase.

Ce să spunem onoratei Academii? Silinţele noastre au dat greş, fie că am căutat să intrăm în preistorie pe la Est, fie prin Vest. Nici în Sud n-am fost mai fericiţi şi, din acest e încântătoare peisagii, ne-am întors abia cu două şiruri de smochine şi o traistă de mandarine, plus câteva curmale, u n fruct cu coaja înăuntru. Urme de preistorie însă există, d acă ne-am gândi la Mare, care după toate probabilităţile pr eexistă civilizaţiei cunoscute şi în fundul căreia sunt păianj enii laţi cu crustă. (Şi alte vieţuitoare bune de mâncat pe pământ, turtite de plumbul undelor marine, pe loc, de câte 500 – 600 de mii de ani, când încă nu se organizase savant ul nostru corp de specialişti.)

31

S-a găsit dinaintea unui port o scoică roşie care zicea desigur „tată” şi „mamă”, două chemări din fundul conştii nţei, intraductibile în limbile moderne. Ce folos! abia dusă la restaurant, scoica a murit, din lipsa elementului natal. N u-i mai puţin adevărat că am avut dovada idiomurilor vorbi te în şoapta adâncimilor de zeci de kilometri, cu mult înain te de ivirea graiului elen, ebraic şi latin pe marginile măril

or, din care au ieşit fugind, în timp de flux, rasele umane.

33. Ca să dăm de preistoric, am mâncat subvenţii şi des agi culturali, alegându-ne numai cu puţinul, încă mult, pe c are l-am recoltat răspândirea dorului de a cunoaşte în ţăril e nordice şi pasiunea de-a nu mai uita pe viitor, a ţărilor di n Sud. La Cartagina, am stabilit un institut, locuitorii şi-au cumpărat caiete, registre şi condeie, ca să ţie o povestire d e la zi la zi, în permanenţă, scrisă copiind existenţa politică şi socială, însoţită de fotografii. La Institut s-a instalat cam era neagră cea mai mare din lume, putându-se develop a cl işee astrale de 12 m X 10 m şi mai mult; ceea ce într-alte părţi nu s-a mai văzut.

Ne-am pus însă, Onorată Academie, în contact cu un strănepot olandez al lui Spinoza, care, ocupându-se cu tele scopia şi lentilele, a inventat un instrument pentru zgândăr it preistoria prin pământ. Principiul lui este că oriunde calc i este preistorie dedesubt şi că dacă eşti prevăzut cu instru mentul convenabil, ajungi aproape întotdeauna în sânul ei de 80 de ori la sută. Am verificat şi am aplicat cumpărând un asemenea instrument; cât a costat şi ce comision nu int eresează noi facem ştiinţă. E portativ ca un sul de hârtie, î nsă capabil de o întindere de mii de kilometri de sus în jos. Când nu găsim cu el preistorie, se găseşte apă chioară şi ia el ceva din adânc.

Ca să evit îmbulzeala şi curiozitatea supărătoare a pu blicului, m-am transportat în pivniţa domiciliului meu şi am pus aparatul în funcţiune. Vârful, în care se găseşte prima lentilă şi un cristal prismatic, se leagă cu inteligenţa printr -o bretea cu doi poli, pozitiv şi negativ. Tehnica e destul de complicată şi vă voi demonstra-o la faţa locului vom ţine o şedinţă chiar în beciul caselor mele, amenajat cu fotolii şi c u un cerc cultural.

32

Colegii vor putea să guste din curmalele puse la ghe aţă şi să schiţeze între două dificultăţi un poker inocent. O peratorul nu-şi mai poate stăpâni lacrimile, îndată ce şi-a p us breteaua inteligenţei, decât sorbind, la intervale, dintr-o

limonadă obţinută prin stoarcerea unei lămâi peste zahăr p isat într-un cilindru de sticlă, cu sifon. Amintirile subconşti ente ale operatorului se acumulează cu o intensitate de ne stăpânit. Printr-o stabilire de contacte cu toate generaţiile lui ascendente, pe care nu le cunoştea, aducerile aminte al e tuturor devin ale lui şi el are de suportat invazia memori ei ancestrale până la maimuţă. În „Spinozaltt, cum a fost n umit aparatul de preistorie, în cinstea filosofului Baruch, a rămas înregistrată şi clipa în care marele urangutan, străm oşul nostru, prinzând un purice în blana lui creaţă, pe piep t, şi ducându-l între dinţi, l-a spart cu un sunet de scobitoa re frântă.

Acest lucru vi se poate părea comic, este totuşi funda mental pentru sensibilitatea inexprimabilă a sufletului nost ru, căci descoperim drumul tradiţiilor îndepărtate şi ne put em stabiliza în veacuri un criteriu şi o strămoşie.

32. Am aci un document senzaţional, pe care nu am voit să-l prezint nedescifrat. Pentru descifrarea lui am utilizat un alt aparat, „Pantaglotul”, care poate scoate la iveală se nsul unui fapt în 72 de limbi, aşezând claviatura şi matriţel e lui în 72 de feluri deosebite. Onor. Colegi ştiu că, nemulţ umiţi cu succesele lor pur practice, fabricanţii au avut cut ezanţa să se avânte până în treburile cele mai speciale ale Academiilor, pe care cu timpul cred că le vor desfiinţa, fă ră motiv evident, fiind pe cale să descopere o maşină de b uzunar, chemată să răspundă automatic la toate chestiunil e, să cuprindă un creier şi substanţa ştiinţei totale pe un si stem de se neni. Certificatul de şcoală primară, bacalaure atul, a cenţa, doctoratul şi toate diplomele, dimpreună cu profesorii vor fi – speră ei – peste vreo douăzeci de ani, de domeniul fosil. Şi în locul lor, fiecare cetăţean va putea cu mpăra o „Scientifical Engine44, cu aplicaţii universale.

33

Documentul a fost găsit dincolo de toate straturile ge ologice reputate clasificate, într-o pătură de material din c are v-am adus în buzunarul de la jiletcă o bucăţică. N-are n iciculoare, nici savoare, nici miros. Treceţi-o până la dl. Pr

eşedinte şi gustaţi. Constat că d. Preşedinte scuipă. Vă ro g, ilustre coleg, i-aţi descoperit un gust? Aveţi intuiţia vreu nui raport cu strămoşul nostru darwinian? (Preşedintele, p alid, iese însoţit de doi savanţi, care îi fac vânt cu batista).

33. La un sunet de clopoţel, care avertizează inteli genţa, documentul acesta, poftiţi, faceţi-l vă rog să circule, s-a înfăşurat pe vârful percutant al instrumentului şi, print r-un complex de mişcări succesive, între vidul şi aerul din ţevi, ajunse până sus.

N-am putut obţine, după cum constataţi, decât pagin a întâia a unui manuscris datând, cred, din momentul când porumbelul lui Noe, plecat din barcă de pe Ararat, nu s-a mai întors. Desigur o eroare l-a făcut pe Noe să creadă că potopul cuprinsese pământul întreg, din pricină că lipsea c oncepţia rotondităţii. După ultimele date ale ştiinţei, Noe a fost mai degrabă un gospodar predecesor al lui Amundsen şi care şi-a propus să puie în mare prima navă de plutit şi, ca să-şi asigure mese regulate şi ouă, a luat coteţe cu păsă ri şi animale de tăiat. S-ar putea presupune că nava lui, op rindu-se în mijlocul oceanului, a devenit jocul înfricoşător a l furtunii şi în lipsa totală a unui sfetnic capabil să-i dea o î ndrumare, către insulele Madeire, unde creşte un strugure suculent, Noe, îngenuncheat, a vorbit cu Dumnezeu, preze nt la înecurile tuturor vapoarelor până în timpurile de azi.

34. Documentul ce vedeţi face dovada convieţuirii de-a dreapta şi de-a stânga unui râu cu albia de silex de lâ ngă noi, a două popoare, Filinţii şi Başogii, care când ospă tau împreună, când se băteau, când făceau alianţe şi când le călcau. Pe vremurile preistoriei se admite că totul era p osibil. Prima pagină a cronicii, lipită de aparat, povesteşte războiul cel mai crâncen dintre aceste două popoare vecin e, care noaptea furau, unul de la altul, tot ce puteau să înh aţe mai lesne, în epocile de scădere ale

apei despărţitoare. Uneori în aceeaşi noapte, fără să se întâlnească, Başogii furau de la Filinţi şi Filinţii de la B aşogi – şi la urma urmelor nu se alegeau cu nimic.

Războiul în chestiune a izbucnit, spune documentul, de la o mâncare de raci. La confluenţa râului Başoga cu râ ul Filinta, acolo unde râul rezultat din contopirea afluenţilo r lua numele de Sogalinta, se prăsise un mare cuib de raci, care împuţinându-se au impus problema cui să-i aparţie, câ nd se vor înmulţi din icre şi pui Başogilor sau fraţilor Filinţ i? încă din prima pagină se vede că războiul a durat opt mii patru sute de ani.

Cu alte cuvinte nu a fost pace niciodată.

35. Specialitatea mea, domnilor colegi, spunea la A cademie savantul care descoperise, în preistorie, pe Filinţi şi Başogi, este, precum ştiţi, nu preistoria, ci istoria, însă m-am specializat cu desăvârşire şi în preistoria cea mai ve che, fără să neglijez nici preistoria medie şi modernă.

În preistoria modernă am descoperit cu „Spinozalul44 prevăzut cu vârf, cu tuburi şi lentile, o imensă colonie de scoici, dintre care unele mai trăiesc şi azi sub numele de „ Scoica pudica44. Particularitatea acestui molusc terestru e ste că el se ascunde sub două capace: oricum l-ai întoarce, el e cu capac, strâns între două paftale, care rar se întrede schid, pentru a lăsa loc unei absorbiri de întuneric beznă, hrana, mâncarea şi băutura unică a bizarului animal, cu un cuvânt general, cu toate că nu-mi închipuiesc animal fără p icioare. Însă cine ar putea garanta că scoicile acestea nu sunt, de fapt, creierii unei omeniri despărţite de trup, care s-a pierdut, şi puşi la răcoare, ca piftiile în două talere supr apuse, gură peste gură, la temperatura frigoriferului maril or neguri subterane? Generaţiile au nevoie neapărată de cr eier, pentru a se pronunţa în expresia lor super-evoluată de membre de Academie. Vedeţi, diferenţa nu e absolut contr adictorie într-un craniu rotund vieţuieşte creierul şi în do uă cranii turtite, cositorite într-un punct, se păstrează şi „S coica pudicatt.

Aceste scoici au avut o civilizaţie proprie, care a dura t peste 60.000 de ani. Nu se găsesc lucrări istorice

contemporane în câte 25 şi 45 de volume, tomuri de

documente şi arhive de hrisoave; s-ar putea spune cu apar enţe sigure de adevăr, că însăşi cerneala era necunoscută t impului pe care l-am cercetat. Probabil că popoarele care a u trăit epocile corespunzătoare investigaţiei mele aveau alt e moduri de a-şi fixa ougetarea, hârtia le era necunoscută, ca şi condeiul. Se vorbea foarte mult pe atunci. Toată activi tatea cerebrală a studiului se manifesta cu vocea; aproape să credem că gândul ţipa singur şi grăia tare, înainte de a se deschide gura pentru o rostire. Aşa fiind, era greu de as cuns ceva în suflet şi în inimă, sentimentele auzindu-se nu maidecât. Desigur, sentimentele de ură urlau ca o vijelie, î ndată ce scăpărau în cugetul cuiva, după cum sentimentul de dragoste şi devotament, ca şi cel ce se exprimă prin cuv intele: „Primiţi vă rog asigurarea deosebitei mele stime44, cânta ca o melodie dulce de armonică de mână, cu trei oct ave şi burduf.

Se! telegi că o morală de blândeţe şi de mari sinceri tăţi caracteriza epocile de care vorbim. Lumea era delica tă, gentilă, sfioasă. Fiecare făcea loc altuia, să treacă, în ca să, pe stradă şi la autorităţi.

— Mă rog Matale, cred că zicea unul, salutând.

— Nu pot s-o iau înainte Eminenţei Dumitale, răspunde a cel ce voia să iasă.

— Nu mă voi mişca din loc, până ce nu se va scoborî Cel ebritatea dumneavoastră, răspundea primul.

— Nu vii la mine la masă? invita fiecine pe fiecare.

Şi se făcea aşa că, poftindu-se şi necutezând să trea că unul pe dinaintea altuia, poporul întreg sta pe loc în pieţ ele publice, invitând, aducând omagii, complimentând, cu pălăria în mână şi cu capul puţin plecat. Era o viaţă în totul ideală. Dacă se întâmpla să fii academician sau profesor de istorie, cu alte cuvinte savant, politeţea varia extraordinar. Toată lumea se punea pe două rânduri şi, o dată pe zi, defil a pe dinaintea casei tale, chiar dacă nu crai în ţară, numai din ambiţia de a te încunoştinţa telegrafic, în locul în care t e găseai, că nicio zi nu a lipsit poporul de la datoria lui, nic i în absenţă. Convoiul înainta cu muzici, cu trâmbiţi şi cu t obe, tobe de un sunet al căror timbru a fost pierdut, asemă

nător, cred, cu

vocea cimpoaielor. În dreptul casei, un capel-maestnt rupea muzica brusc cu un semn smucit din ambele mâini, r idicate deasupra capului. Şi lumea trecea în vârful picioare lor, în ciorapi, încovoiată a devotament etern. Chiar câinii c are participau la aceste sărbătoriri cotidiene salutau surâ zând pe savant şi coada lor zveltă se ridica în sus cu coche tărie, lăsând subsuoara cozii să surâdă şi ea. Ştiinţa era on orată după cum se cuvine şi marii ei experţi, acoperiţi de o glorie cu debit continuu, nu mai puteau să aibă o zi de rân d şi un răgaz fără cântare.

Dar ştiţi cum e omul, fie el istoric sau preistoric câteodată i se acreşte. Dacă într-un acces de asemenea nat ură, când Filinţii sau Başogii tăceau în reculegere şi fericir e, ieşeai din normal şi te apucai să răcneşti, aşa fără motiv, din simplu temperament, numaidecât se prezintă la dumne ata o delegaţie şi te ruga să-i spui

— Ce vă lipseşte, Maestre?

Dumneata te încruntai reflectând.

— Poate doriţi să călătoriţi în Norvegia? întreba delegaţi a.

Şi făceai semn că nu.

— Nu v-ar atrage Coasta de Azur? întreba iarăşi delegaţ ia. Poate că aţi binevoi să doriţi a mânca mandarine chiar din copac?

Răspundeai

— Tei, ceea ce corespunde la acel „nu” onomatopeic, pe care-l rosteşte limba lipită de cerul gurii, asemănător cu ex presia sentimentului de-a suge a micilor râmători.

— Am înţeles! răspundea delegaţia. Doriţi Buget.

Şi o sumă importantă era ordonanţată pentru satisfac erea acestui nobil sentiment.

Într-o şedinţă viitoare vă voi aduce, onoraţi colegi, îşi curma preistoricul cuvântarea şi comunicarea, mai ample detalii despre felul de viaţă al popoarelor descoperite cu a paratul meu. Veţi vedea că Republica lui Platon e un plagia

t palid al unui trecut întru totul admirabil, care a existat în carne şi oase şi mai cu seamă în oase.

Acum, descoperirea câtorva urme totuşi de civilizaţie exterioară nu este perfect concludentă şi rămâne de studia t. În detalii, confruntându-le de aproape cu epoca.

37

Unele cutii cu conserve, a câte 500 grame netto, găsi te în stratul B 51, trei pachete cu tutun pietrificat, două ca nale duble şi o perucă sunt semne evidente de un confort a tins şi întreţinut însă în sufletul meu s-a insinuat o uşoară î ndoială, de când soţia mi-a atras atenţia să bag de seamă c a nu cumva aceste relicve evidente ale unui trecut măreţ să fi fost vârâte în geamantanul meu de către unul din copi i, care la rândul lor moştenesc spiritul neliniştit de cerceta re şi descoperire al ilustrului lor părinte.

1935

FELIX ADERCA

PASTORALĂ

D. Ionel Lăcustă-Termidor a făcut anticameră cu între ruperi mici şi fatale, întâi două, apoi opt zile. Directorul Te atrului Naţional anunţa mereu că a plecat la Cluj, Viena şi î n sfârşit la Cleveland (statul Ohio din America de Nord). D. Ionel Lăcustă-Termidor n-a crezut nimic. Şeful de cabinet, un tânăr cu figura de fecioară brună şi cu buzele groase, vi nete, de Sulamită, i-a oferit gratuit loja de la galerie. D. Ion el Lăcustă-Termidor, obsedat de ideea lui, a refuzat cu rânj et de cochetă recunoştinţă. Şi n-a plecat. Vineri pe la amia ză, când anticamera era plină de actori şi actriţe, directoru l de scenă, bătrânul Costi, ieşind din biroul Directorului, l- a luat deoparte şi l-a întrebat încruntat părinteşte

— Vrei un „ajutor44?

— Nu, am venit să dau eu ajutor Teatrului, a zâmbit otră vit şi superior d. Termidor.

Sâmbătă pe la patru, după-amiază, după ce din antica meră plecase şi şeful de cabinet* a ieşit, sigur de sine, şi di rectorul cu pălăria în cap, pardesiul pe braţ şi în colţul guri

i o ţigară care-i irita ochiul şi îi schimba fizionomia, şi-aşa s chimonosită de prea multe nopţi de filosofie.

— Ce e, domnule, tot n-ai plecat? Nu ţi-am spus că sunt în America?...

— Domnule director...

— Care „domnule director...” Te ţii de fleacuri. Ţi-am da t un bilet de vapor şi te-ai apucat la Constantinopol să faci politică subversivă şi comploturi în apă. Ştii că s-a primit î mpotriva dumitale un denunţ la Ministerul de Externe?... L a cine ai făcut aluzie în studiul dumitale politic: *Îşi bon etr ...* Nimic!... Niciun cuvânt!... Cu purtările dumitale deşuchi ate ai compromis literatura.

39

Mi-e ruşine să mai spun cuiva că sunt poet... ca dumn eata.

— Am venit cu o piesă...

Şi în timp ce d. Ionel Lăcustă-Termidor căuta adânc î n buzunarul hainei, o teamă clătină ca un vânt bolnav culm ile sufleteşti ale domnului director. Cine e, în definitiv, aces t vagabond? Nu stă scris în Catechismul înţelepţilor din In dia şi Singapore că lumea se sprijină pe trei calici luminaţi de harul lui Dumnezeu, şi care pot fi sacagiul de pe uliţă, băiaşul de la râu sau cerşetorul cu picioarele gangrenate d e la uşa pagodei? Şi nu e Lăcustă cel mai calic dintre scriit ori, care sunt şi ei nişte calici? Toţi jurisconsulţii, medicii, profesorii de geologie şi şefii de culoare ale căror piese au fost reprezentate în cursul stagiunei, s-au dovedit sufleteşt e mai mizeri decât mizeria văzută a acestei haimanale cu î nfăţişare de prăjină îmbrăcată... Unde se ascunde Prinţul S piritului care să comande cu braţ întins oştilor de umbre al e poeziei dramatice astfel ca bătălia de pe scenă să nu mai fie, ca-n ultima iarnă, o jalnică înfrângere şi o pieire în zmâ rcurile banalităţii?... Dacă în acest trup jigărit Dumnezeu a sălăşluit ui suflet de creator şi de comandant?

Dar în locul manuscrisului, d. Ionel Lăcustă-Termidor scoase o tabacheră de nichel şi politicos oferi

— Faceţi o ţigară?

— Unde e manuscrisul? Nu, mulţumesc, nu fumez.

— Care manuscris?

— Piesa cu care zici că ai venit.

— Piesa o am în cap. Vreau să v-o povestesc şi dacă o v eţi găsi genială şi demnă de reprezentare…

Directorul privi drept în ochii publicistului care-i pri mi căutătura cu una atât de candidă şi serioasă, că directo rul se hotărî

— Poftim la mine-n birou.

Deschise cele două uşi capitonate, îi făcu loc să înt-e-ntâi şi aşezându-se la birou, după ce se uşură de pardesiu ş i pălărie, rosti clar.

— Ascult.

D. Ionel Lăcustă-Termidor întinse amândouă mâinile de parcă ar fi trebuit să facă ceva cu ele, dar luându-le gra bnic înapoi, începu

— Asupra titlului cred că nu veţi avea nimic de zis „PAS TORALA, tragedie fantazistă în numeroase tablo

un sintetice de Ionel Lăcustă-Termidor”. Vreau să într ebuinţez maniera lui Shakespeare tablouri scurte şi putern ice.

Înainte de ridicarea cortinei se aude la patefon „Sona ta luneitt de Beethoven. Acţiunea se petrece în viitor în an ul 8.000 de la Christos, cuprinzând cel puţin Europa şi Am erica. Unul din tablouri sau chiar mai multe vor avea acţiu nea pe oceanul Atlantic. Pământul este suprapopulat şi de mai bine de 2000 de ani o parte din ei locuiesc într-un fel d e colivii de bambu întinse ca o reţea deasupra oceanelor, în tre Continente. Locuitorii de pe Atlantic, atlantizii, sunt int electuali şi deservesc cu producţiile lor artistice cele două continente unde au rămas în casele de lemn şi pământ nu mai pădurarii şi plugarii. Totul se mişcă electric; electricita tea e acumulată din soare şi din nori în bobine ca nişte pap agali de platină situaţi deasupra coliviilor şi transmisă celo r două Continente care nu prea au nevoie de ea. De la o vr eme, plugarii şi pădurarii celor două continente au comuni

cat între ei fără ştirea republicilor de bambu şi au constata t uşor că atlantizii nici nu ară, nici nu taie lemne. Revoltaţi, au suprimat atlantizilor expediţia franzelelor matinale şi ca rtofilor de vecernie, iar atlantizii la rândul lor, drept repres alii, au tăiat curentul electric şi au oprit transporturile de i dei şi muzică, instalând la margini pentru control oglinzile revelatoare. Ce le trebuia continentalilor idei? Ce le trebui a plăci de patefon? Nu poate omul trăi şi fără simfonii? Co ntinentalii au rezistat, iar cei mai nervoşi au cântat vechile sunete de-a-ndărătelea, ceea ce în tot cazul dă naştere la a lt cântec. Atlantizii au dus-o mai greu cartofii şi franzelele, untul şi vinul, create chimic, n-aveau savoarea celor trimis e de pe continent, create în laboratorul Soarelui. O debarc are de trupe şi o represiune sângeroasă a continentelor nu era cu putinţă. Atlantizii nemaiavând nevoie de mii de ani, în colivii, de picioare, îşi pierduseră aceste catalige de car ne şi se-nfăţişau ca nişte fructe ovale, cu ochi mari şi frunt e înaltă. Continentalii, dimpotrivă, ne-Iacând uz decât de b raţe şi picioare, erau ca nişte ciomege însufleţite. Atlantizii vorbeau cu ochii şi auzul lor nu mai suferea decât vibraţia muzicii. Câmpenii, când vorbsau, lătrau ca lupii şi câinii ci obăneşti Hau-Hau… Ham-Ham… şi se înţelegeau lesne, că ci aveau puţine de

spus. Preşedintele Atlantid a hotărât să atragă în orbi ta Soarelui şi să descarce asupra celor două continente, în acelaşi timp, o stea magnetică din Ursa Mare, care să-i spe rie. Opt ani a plouat cu stele asupra ogoarelor şi pădurilor din Europa şi America, dar nu s-au speriat decât găinitev C ontinentalii s-au îndârjit însă şi, temându-se pentru viitor, a u hotărât să suprime cu desăvârşire acel neam ciunt de oa meni, care cereau grăsime şi vin, ca să dea în schimb num ai sunete şi luciri. Şi pescarii din Norvegia, în înţelegere cu vânătorii de face din Groenlanda, s-au ridicat într-o noapte şi au desfăcut lanţurile care ţineau până se topeau munţii de gheaţă ai Polului Nord. Prăvăliţi de furtuni, gheţarii au răzbit şi au răsturnat, înecându-le, coliviile subtile ale atla

ntizilor. Au pierit în valuri, în câteva ore, o civilizaţie supre mă şi un tip de om superior…

— Urmează.

— S-a isprăvit.

— Perfect. Cum se încheie, care e, vreau să spun, moral itatea tragediei dumitale?

— Niciuna.

— Şi crezi dumneata că vei avea succes cu o piesă ca as ta, fără niciun amor, fără niciun adulter, fără nicio alegorie?

— Tocmai de aia am venit şi eu, să vă-ntreb…

Izbucnind într-un hohot de râs, directorul se ridică de la locul lui şi cu o mână îmbrăţişă umerii domnului Ionel Lăcustă-Termidor, care se bâlbâi

— Dacă voiţi, vă… vă mai spun un tablou, dar nu ştiu da că am să-l pun…

— S-auzim, Lăcustă… zise tare şi scăpat de îndoieli, dir ectorul, îmbrăcându-şi pardesiul.

— De când oceanul Atlantic – urmă cu voce nesigură d. Ionel Lăcustă-Termidor – a fost curăţat de mucegaiul acela omenesc şi talazele înalte trec încoace şi-ncolo fără nicio p iedică, aşa, ca la ele acasă, toată ziua şi toată noaptea, zil e, luni şi ani, continentalii sunt fericiţi şi nu-şi mai dau biru ri decât între ei. Au uitat curând de atlantizi. Bibelourile d e porţelan şi ivoriu le-au spart pruncii, bătându-se cu ele; cărţile cu basme şi poeme au putrezit şi le-au ars focul; mu zicile s-au umplut de pământ şi au amuţit – din ele mănîcă răţuştele urzici…

42

Ca să nu fie învinuiţi de ignoranţă, au alcătuit un muz eu în care au încuiat rămăşiţele câtorva colivii de iambu, u n Atlantid îmbălsămat, două bobine electrosolare şi una di n oglinzile magice. Au întemeiat o Academie Rurală din car e fac parte orbii, chiorii şi ciacârii neamului şi discută o da tă pe an influenţa frunzei de dud asupra evoluţiei ploilor. P rimăvara ies în procesiune la câmp, stau în ploaie, culeg liş iţă verde din iaz şi îngenunchind în ogoare, cu evlavie, mă nâncă pământ. În sala festivă a Prezidenţiei Obştiilor se a

flă tabloul în mărime naturală al lui Moş Hărţea care a băg at cel dintâi de seamă că apa rece pe inima goală pricinui eşte cufureală şi a lecuit un cal de târnafes.

Astfel, totul e bine.

Arareori în munţi sau în baltă, câte un continental pe scuieşte crapi sau umblă după turma de oi şi porci, călare pe catâr – fluierând un cântec trecut din tată în fiu, strepez it şi tot mai scurt: Şi-la-mi-do… Şi-la-mi-do… rămăşiţă din „ Somata lunii" de Beethoven…

— Bată-te să te bată, Lăcustă… Caraghios ai fost tu o vi aţă întreagă… Să treci mâine să-ţi iscălesc un bon de două mii de lei, să-ţi cumperi şi tu o pereche de pantaloni — că ăştia văd că ţi s-au rupt…

Şi directorul, grăbit, îl împinse pe uşă afară.

1928

VICTOR PAPI LI AN

GROAZĂ

Sunt un om tare. Fără laudă, nici prezumţie, fac acea stă mărturisire. Medic prin vocaţie şi nu din întâmplare. at eu ireductibil, îmi conduc judecata fără nicio ezitare senti mentală, fără nicio cotitură poetică, ci practic, potrivit met odei fără greş a experimentului, între observaţia justă şi gâ ndirea logică. Moral, nu recunosc altă autoritate decât cea a codului penal; iar în viaţa mea sufletească nu simt de loc lipsa cunoscutelor articole de marfă curentă imperativ cate goric, bine suveran, justiţie imanentă. Puterea raţiunii!… A tât. Şi încă: să fie condiţionată de mecanica unui creier să nătos. Potrivit acestui crez de cinste dus până la cruzime, mărturisesc deschis că sunt un om mediocru şi că prietenu l meu, Horovanu, a fost un om de geniu.

Geniu şi mediocritate! E un fel de a vorbi. La urma ur mei, geniul este o valoare estetică şi creaţiunea un aranja ment estetic al unui mobilier comun. Iar Horovanu, fără aj utorul meu, ar fi fost inexistent ou tot geniul său, fiind com plet inabil. Şi experienţele, care ne-au dat celebritatea în s trânsul cerc al savanţilor adevăraţi, trebuiau realizate aiev ea, altcum rămâneau ca ipoteze decorative, mobilizând fan

tezia geniului. Or, Horovanu la lucru era pur şi simplu ridic ol. De pildă, îi scăpa broasca din mână; la operaţie sau nec ropsie, degetele lui lungi şi fine tremurau şi se împleticeau între măruntaiele animalului. Pipetarea, o veşnică ameninţ are să nu se ardă cu substanţa caustică; iar cântărirea sub stanţelor la balanţa de precizie, un chin cu rezultatul totde auna greşit. În schimb, eu sunt înzestrat cu o perfectă abili tare naturală. Inteligenţa mea pare localizată în vârful deg etelor. Am aici mai mult decât o sensibilitate o intuiţie. Pul pa degetelor găseşte singură drumul nou şi pe cel potrivit

ca să-mi ajung scopul. Toate comunicările asupra reîn vierii animalelor sacrificate experimental, apărute sub firm a de colaborare Horovanu-Crăciunaş, au fost la fel lucrate eu cu partea practică, de la sacrificarea animalului şi până la reînvierea lui; el cu partea critică şi conceptuală. Dar gâ ndirea lui – aici siguranţa mea logica se poticneşte – avea c eva miraculos, o pricepere profetică, putând duce judecata nu în chip obişnuit, din gând în gând, din consecinţă în con secinţă, ci dintr-odată, printr-o intuiţie directă, aspirând ad evărul parcă din alt plan al vieţii. Dacă n-aş fi ateu şi mater ialist, aş crede că un dar divin îl inspira sau că o putinţă sp ecială de a comunica Dumnezeirii poseda sufletul său. Dar aşa… Sufletul? Sunt sigur sufletul nu există!…

Şi totuşi…

*

Teoria lui Horovanu era o prostie. Lui însă, în calitate de geniu, i se trecea. Evoluţiunea, spunea el, trebuie privi tă nu numai în trecut, ca o zestre inevitabilă primită în moş tenire, ci mai cu seamă în viitor, ca un bun dobândit person al. Diferenţierea speciilor depinde, în primul rând, de pute rea de captare a unui element de natură spirituală, şi acest elan, combinat cu materialul spiritual dobândit, produce d eosebirile dintre specii. Mai cu seamă omul… Ajuns în stad iul de faţă, menirea lui e să se spiritualizeze tot mai mult, d evenind fără îndoială nemuritor aci pe pământ sau aiurea, î n altă lume… Prostie. Prostie… Şi totuşi ea servea drept ba

ză lucrărilor noastre de reînviere. Horovanu credea că ani malul reînviat nu e acelaşi cu cel sacrificat. Eu îi râdeam în faţă şi îmi vedeam de treabă. Conduceam lucrările după in dicaţiunile lui, pornite din aceeaşi prostie, injectând extrac t de embrioni de nevertebrate, combinat cu suc de alge (vi aţa în primitivitatea ei), şi rezultatele erau cele dorite. Put usem readuce la viaţă cinci cobai, patru câini, o pisică şi d ouăzeci de iepuri.

Horovanu nu era mulţumit

— Numai omul ar putea să demonstreze ipoteza mea…

— Asta te încurcă? Îţi servesc, la dispoziţie, câţi vrei… u nii întorşi din sincopa cloroformică, alţii din asfixie.

45

— Nu, nu… Un om mort cu adevărat şi înviat!… Acela si ngur ne-ar putea face dovadă…

*

Şi Safi îmi încurca socotelile, Safi, amanta lui Horova nu. Sceptic faţă de iubirea femeilor, sunt sigur totuşi că nu mai doctoriţele pot să se mintă mai convins, realizând acel surogat amoros amorul romantic. Fiindcă dorinţa lor trebui e să forţeze obrocul greu al morţii şi fantasmele ascuţite al e durerii… Ideal, se purifică şi se spiritualizează; omeneşt e, îşi pierd însă toată vlaga şi orice valoare. Aşa se petrece a de bună seamă cu Safi. Femeia asta atât de cumpănită – chirurg practician, toată ziua pe drumuri între sanatoriu, s pital şi clientelă, în luptă aprigă de concurenţă cu cei mai mari chirurgi ai Capitalei, ca din banii ei să întreţină labor atorul unde Horo – vanu şi cu mine, ostracizaţi de ştiinţa o ficială, executa experienţe de lux, fără niciun aport practic imediat – în dragoste îşi pierdea echilibrul.

— Inteligenţa, doar purificată prin iubire, dobândeşte vi rtutea cunoaşterii… Atunci prinde problema formei, care, î n importanţă, depăşeşte chiar pe aceea a vieţii.

— Safi, îi răspundeam alături înadins, în puroiul trimis a zi la analiză s-au găsit stafilococi, pneumococi… Fetiditate a lui însă ţine la…

Safi pricepea manevra mea, zâmbea şi imperturbabil

îşi continua ideea.

— Crăciunaş, dincolo de iubire, în artă, inteligenţa desc operă secretul formei. Statuia… iată ecuaţiunea în care se orânduieşte problema. Statuia ne aduce din alte îndepărtă ri, din nesfârşita pace a spiritului, ordinea cea mare şi nec unoscută a lumii viitoare. În acest joc matematic, noi aşează m termenii cei mai grosolani: lutul şi realitatea sensibilă. X -ul şi Y-ul necunoscut, trebuincioşi operei de artă, derivă di n altă lume…

Erau ideile lui Horovanu.

— Nimic nu poate explica expresia omului, forma spiritu alizată a formei. Priveşte la Sandi Horovanu… Nu lucrările -i de geniu, nici puterea lui de intuiţie quasidivină fac din e l o făptură alta decât a muritorilor de rând… ci chipul, pen tru care zestrea atavică e fără rost, capul oval, cu fruntea bombată, nu de presiunea creierului, ci de profunzimea pri virii, şi albul pieliţei cu o viaţă

parcă aparte de restultrupului… Toată teoria’. evoluţi ei se prăbuşeşte în faţa surâsului său, şi întreaga ambia nţă, de la firul de iarbă şi până la firmament, e incapabilă să explice magia unui cuvânt pronunţat de el…

De aceea, boala lui Hordvanu am primit-o – fără minc iună – cu satisfacţie. Ne trezea pe tustrei la realitate, căci î n mediul celor doi amanţi începusem să mă prostesc şi eu. Se insinuase o bănuială că Horovanu ar fi din altă esenţă. Dar aşa, temperatura, durerea, slăbiciunea îl umanizau. Sa fi însă, care toată viaţa vizita bolnavii, nu credea în boala l ui. Sunt convins că-l credea nemuritor. Dacă însumi eu înc epusem să mă îndoiesc!… Într-adevăr, în timpul bolii, geni ul lui căpătase un nou spor. Cu vocea gâfâindă, întretăiată de suspine dureroase, el îmi dicta conceptele lucrării şi îmi indicai timpii experienţelor, formulând de mai înainte şi rez ultatele. Şi nu se înşela!… Cele mai frumoase lucrări le-am realizat atunci, sub porunca delirului. (Delir a fost, sau vizi une extatică?…)

Moartea l-a surprins în astă postură. Ultimul lui cuvâ

nt şi parcă totodată poruncă, a fost omul!… Am înţeles. Do ar învierea unui om ar fi putut smulge marele secret naturi i.

Nu m-aş fi aşteptat ca deznădejdea amantei să fi fost atât de mediocră. În faţa realităţii, Safi şi-a pierdut prestigi ul estetic; Se bocea ca o femeie de rând şi, tot ca o femeie de rând, se flagela cu învinuirea de a nu fi fost de faţă la m oartea lui. Ca şi cum ar fi putut ajuta cu ceva.

— Să fi murit în braţele mele… să-i fi prins ultima privir e… Ea mi-ar fi fost zestre sufletească pentru tot restul vieţi i.

Şi apoi, cu necaz se îndrepta asupra copilului bolnav din Buzău, din pricina căruia nu fusese de faţă la moartea amantului.

— Un schilav, un păcătos, un nemernic… Să-l arunci de pe stânca Tarpeană… şi monstrul ăsta trăieşte, pe când el, el…

Şi izbucni în plâns.

— Safi, Safi… o mustram cu blândeţe, e mare durerea t a, înţeleg… dar, oricum… nu uita… eşti doctoriţă, persoană dedată cu rigorile vieţii…

47

— Nu pot, Crăciunaş… nu pot…

Şi deznădejdea ei deştepta în mine o senzaţie de irit aţie plăcută. Sunt o bestie, recunosc… Dar adevărul e ade văr. Pe Safi durerea o de spiritualiza, o făcea femeie şi o ap ropia astfel de mine…

— Crăciunaş, fă, te rog, toate formele…

— Formele au fost îndeplinite în lipsa ta. Decesul anunţ at, moartea constatată, dricarul…

Aici mă oprii. Nu ştiu pentru ce. Ca şi cum aş fi avut j enă.

— Bine… Voi veghea toată noaptea lângă el…

— Safi…

Femeia îşi căpătase liniştea.

— Voi veghea toată noaptea lângă el şi mâine în zori, ple c.

— Safi, ce spui?
— Nu-l pot vedea pe catafalc… Mort, înţeleg… dar în c oşciug, între flori, îmbrăcat în haine de mire… nu, nu vrea u…
— Safi, permite-mi măcar să veghez alături de tine…
— Nu… singură…
*
Safi a intrat în visul meu, insinuantă şi diafană, ca mo rfina în trupul unui agitat. Aţipisem în laborator, capul pe masa de lucru între diferitele borcane şi tăvi pline de gân gănii scârboase şi plante imunde; m-a trezit doar prezenţa ei şi treaz fiind, visam încă. Azi, explicaţie am: o alteraţiun e a senzaţiunilor interne cenestezice. Dar atunci? Tăcerea era atât de adâncă şi ea atât de frumoasă, încât poate doar conflictul dintre aurul părului ei şi întunericul pământiu al miasmaticelor făpturi putea s-o tulbure. Nimic omenesc nu recunoşteam în ea, nici chiar seringa încărcată.
— Crăciunaş, te rog… spuse ea, întinzându-mi seringa.
— Safi… mă speriai eu parcă mai mult de vocea-i necun oscută, decât de gest. Şi din nou, acea senzaţie de deştept are trează.
— Fă-mi bunătatea asta, Crăciunaş… Singură nu pot…
— Safi, Safi!… ţipai deznădăjduit şi cu fiecare ţipăt trec eam din ipostază în ipostază.

48

Nu minţeam. Posibilitatea morţii ei ar fi fost pentru m ine o catastrofă. Sunt o bestie, recunosc… dar în clipa acee a, în care făptura mea nu putea minţi, o doream, şi uram totodată pe mortul din camera vecină, capabil încă de a de zlănţui atâta pasiune.
— Safi, stai jos, te rog…
Ea m-ascultă. Era sub puterea mea de sugestie şi eu sub a ei. În orice caz, senzaţia că mă deşteptam întruna, în etape, persista, deşi treaz simţeam că sunt.
— Safi, tu nu poţi să-mi ceri aşa ceva… Eu nu te pot uci de. Tu trebuie să trăieşti. Viaţa, iată datoria ta…
— Aşa ar fi fost, dacă puteam să-i prind ultimul gând, ul

tima privire… Cu darul lor m-aş fi mulţumit tot restul vieţii.

Ciudat! Vorbele ei nu-mi mai păreau absurdităţi, ci ad evăruri posibile.

— Crăciunaş, ultimul lui gând trebuie să fi fost sublim… La răspântia dintre viaţă şi infinit, el mi-ar fi mărturisit, di ntr-o vorbă sau privire, întregul mister al vieţii şi al morţii …

Începuse să mă convingă. Parcă toată nesiguranţa şi toate dibuielile lucrărilor noastre s-ar fi rezolvat în chip fir esc. Era o noapte scoasă din calendarul zilelor obişnuite. Miriapodele şi scarabeii începuseră să se agite în borcane. Prin tufărişul algelor sclipeau scântei. Şi Safi atât de frumo asă! Iar dorul meu creştea. Totdeauna mi-am dat seama că dorinţa amoroasă primează şi împrejurarea de faţă mă con vingea. Sufletul meu se zbătea pe loc ca în preajma unei m ari descoperiri care parcă plutea în aer ca un roi în jurul ca pului. Prin ea trebuia să dobândesc pe Safi. Şi deodată izb ucnii

— Safi, am găsit!…

— Ce?

— Reînvierea…

Ea mă privea cu ochi mari.

— Îţi voi reda clipa dorită…

Safi mă privea mereu.

— Voi învia pe Horovanu…

*

Aveam să îndeplinesc, în fine, marea dorinţă a lui. Ho rovanu. Să experimentez pe om! Şi cum?… Tocmai pe el! C ită batjocură! Sau poate câtă cuminţenie în

această predestinare, ca trupu-i să verifice propria-i gândire. În orice caz, astea sunt consideraţiuni tardive, atu nci n-aveam răgaz de aşa ceva. Duhul morţii plutea în jurul şi înăuntrul nostru. Deveniserăm nesiguri ca nişte umbre. Parcă eram cele două suflete ale lui Horovanu, unul de gân dire, celălalt de iubire – ieşite din trup şi orbecăind în nesi mţire în preajma mortului. S-ar fi zis că tot el conducea şi

acum lucrarea cea mare, menită să lămurească definitiv mi sterul vieţii şi al morţii. Şi totuşi, trăiam mai intens decât î n mod obişnuit. Ochii mei descopereau, în împrejurările ac estea atât de tulburi şi contradictorii, secretul formelor ar monioase prin Safi când şi-a dezgolit bustul, pentru sânge. Îmi trebuia sânge. Său. mai bine zis, lui îi trebuia sânge, ca davrului vampir. Şi sângele ei cald a curs peste pasta abjec tă de vieţuitoare inferioare, întru prepararea elixirului de v iaţă. Indignat! Parcă o profanam! Da… eram treaz. O dori nţă nouă, necunoscută până atunci, mă prinse, să privesc ş i să mângâi umărul rotund al femeii. Mă preschimbasem; î nţelepciunea cinismului meu pierise. Eu, care nu cunoştea m decât fericirea practică a amorului animalic, m-aş fi mulţ umit doar cu atari senzaţii efemere. Era atât de frumoasă ş i darul ei atât de scump, încât atmosfera mistică dintre tru pul mort şi cel viu pătrundea şi în mine cu un sentiment ne cunoscut de depăşire a realului şi concretului. Nu mai înţel eg nimic! Şi totuşi, aşa era. Mă preschimbasem în poet, în artist; devenisem pur şi feciorelnic; altcum n-aş fi putut tră i un sentiment atât de contradictoriu firii mele.

— Iute, Crăciunaş…

Safi era grăbită. Gândurile ei pluteau departe de min e. Atunci, m-am înfuriat. Observ aceeaşi labilitate sentimen tală. Din nou un sentiment de ură împotriva lui Horovanu. Mortul era mai tare decât mine, cel viu. Era mai tare şi în dragoste şi, poate şi în gândire. Căci dacă experimentul re uşea, gândirea lui triumfa. Şi aveam presentimentul că va t riumfa tocmai fiindcă o încercam pe el. Trupu-i parcă era c omplice gândului. Şi în clipa aceea aş fi vrut eşec total, să cadă experienţa care, mie, avea să-mi dea celebritatea. Re devenisem bestie.

— Iute, Crăciunaş…

Rânjind parcă din toate fibrele trupului meu, am trec ut la operaţie. Acum, altă senzaţie curiozitatea. Ce o

să se întâmple? Dar şi satisfacţie. Horovanu era mort *!… Mi-am înţeles sentimentul, înfigând bisturiul pentru pr

epararea venei. Cadavrul are o moliciune alta decât a trur pului viu. O simţi prin lama cuţitului.

— Iute, Crăciunaş…

Eu însă mergeam încet. Ca la poker, filam… Să-mi pr elungesc emoţia. Din nou, acelaşi conflict sentimental. Glor ia pe de o parte, invidia pe de alta. Superioritatea* pe care o recunoscusem fără cârtire omului viu, nu voiam s-o mai r ecunosc cadavrului. Reuşita experienţei tot pe el, în primul rând, îl glorifica; în al doilea rând pe mine…Mă gândeam d acă n-ar fi nimerit să întrerup injecţia cu elixir de viaţă, câ nd Safi a dat un strigăt.

— Trăieşte!

Tresărind cu necaz, mi-am înfipt privirea în cel mort …Nimic. Tic-tacul ceasului din perete rima a mişcare artifi cială. Safi însă gâfâia de dragoste.

— Mai departe, Crăciunaş… Trăieşte!…

— Nu-i adevărat… ripostai brutal.

— Ba da… Ba da… I-am surprins o mişcare în colţul guri i. Mai departe…

Cu necaz continuai injecţia.

— Trăieşte! a ţipat din nou Safi.

Şi de data asta am tresărit şi eu. În colţul gurii moart e am observat mişcarea.

— Da, da… Trăieşte…

Acum, alt sentiment. Devenisem adevăratul om de şti inţă. Uitasem chiar pe Safi. şi toate resentimentele mele îm potriva lui Horovanu. Experienţa singură mă interesa.

— Trăieşte… făcu Safi în paroxismul dragostei.

Da… Aşa era!… Horovanu se deştepta. Începuse săcli pească. Safi surâdea extatic, aşteptând parcă deşteptarea unui semizeu. Dimpotrivă, mâna mea ezita. De frică!… Exp erienţa căpăta o nouă înfăţişare. Aducea parcă din străfun durile ancestrale, larg deschise, magmele putreziciunii sub bruma înecăcioasă a vaporilor şi o impresiune de viaţă nouă şi puternică. Însă sentimentul penibil de micime şi si ngurătate, pe care-l ai lângă un cadavru, se accentuase. Fr umuseţea şi căldura vieţii, adusă de Safi, pieriseră. Mă găs eam sub primejdia unei alte puteri. Şi aş fi fugit…

— Mai repede, Crăciunaş…
5%

Vorbele ei sunau străine, răguşit. Atmosfera miasmati că se îngroşa în jurul nostru. Respira cadavrul… Acum – er a sigur. Auzeam cum trage răsuflul parcă din alt aer decât al nostru, pe care îl exala, după ce reînviase organele lui in trate în descompunere.

— Crăciunaş!… ţipă Safi.

Fără să vreau smulsei acul din vina mortului. Horova nu se ridicase şi privea. Dar privirea lui mă îngheţă. Avea î n ea ceva sălbatic şi fioros. Nu voi uita nicicând. Fiindcă nu mă privea numai cu ochii, ci cu întreaga lui înfăţişare. Orib il! Avea capul deformat, bolta frunţii turtită şi falca foarte mult împinsă înainte, într-o mişcare de pradă. Şi nasul era turtit, cu nările lărgite, transversal, ca şi cum ar fi avut lip să de mai mult aer, iar t>uzele deveniseră groase şi buhav e. Şi unghiile îi crescuseră, şi barba, şi părul. Nu erau defo rmaţiile morţii, ci parcă deformaţiile ancestrale reîncarnat e în timpul morţii.

— Sandi!… ţipă Safi, repezindu-se în braţele lui.

Aş fi vrut s-o opresc, ferind-o astfel de un contact imp ur, dar puterile mele erau fixate în trup, îmi lipsea impulsul care să le dezlănţuie. Şi nu m-am dezmeticit decât în clipa în care Safi, cu un ţipăt de durere, s-a prăbuşit la pământ. O clipă a fost, dar de neuitat Horovanu îşi înfipse fălcile pu ternice în umărul amantei lui, sfârtecând toată rotunzimea celei mai frumoase părţi a trupului de femeie. Sângele car e gâlgâia din rana ei mi-a redat imboldul mişcării. M-am re pezit să-l opresc. Şi atunci – ce batjocură! – prin unul din a cele misterioase procese ale creaţiunii intelectuale, am emi s – în pofida oricărei logici a împrejurărilor – o ipoteză ştii nţifică amorul primează asupra oricărui instinct! Horovan u, la reîntâlnirea cu iubita lui, a vrut s-o îmbrăţişeze, numa i că n-a mai ştiut să-şi dozeze mişcările.

Când am ridicat însă privirea spre el, am crezut că în nebunesc. Cu totul alt tablou decât cel aşteptat! Horovanu mesteca lacom bucătura lui, muşcând puternic falcă pe fal

că, rumegând şi sfârtecând totodată, în timp ce o salivă mu rdară se scurgea de pe colţurile gurii. L-am privit până ce a sfârşit înghiţitura, şi când s-a repezit din nou spre umăru l lui Safi, atunci n-am mai putut rezista. Cu moja

rul de metal l-am lovit în frunte. El a căzut mort defin itiv. Viaţa, cu toată puterea fălcilor lui, era plăpândă însă.

*

Safi – n-am priceput nicicând – a intrat în ordinul Car melitelor şi a plecat din ţară. Pot divulga secretul. Nici de j ustiţie nu am a mă teme. Moartea lui Horovanu a fost cons tatată oficial, şi asupra cazurilor de reînviere legile n-au că dere încă. Dar chiar dacă ar fi să sufăr rigorile legii şi încă n-aş pregeta. Experienţa lui Horovanu îmi face gloria, şi at unci, ce piedică m-ar putea opri? Concluziunea mea acum e: foamea, nu amorul, constituie primul instinct! Lui Horov anu, în timpul morţii, i se făcuse foame!...

Şi totuşi, o nedumerire s-a strecurat în sufletul meu d e ateu inveterat. Reînviasem eu oare pe adevăratul Horova nu? Atunci ce se întâmplase cu acel complex de însuşiri co ncentrate sub denumirea de suflet?... Sunt un om cinstit, î n critică...Sufletul? Sufletul lui Horovanu. Iată ce mai mă î ncurcă de atunci.

1943

OSCAR LEMNARII

TRIUMFUL LUI CROOKES

Mediocritatea este starea cea mai comodă niciun glas lăuntric nu-ţi cere nimic şi, nefiind silit să dai nimic, poţi ră mânea împăcat cu tine însuţi atât cât ar dura toate vieţile omeneşti dacă ţi-ar aparţine. Dacă angrenajul fizic nu s-ar uza, nici nu poate fi vorba de istovire, atunci omul care poa rtă pe cap coroana obişnuinţei şi al cărui suflet *e* alcătuit d in ştersele molecule ale umbrei şi ale mediocrităţii, ar trăi oricât, câştigând pe câmpia eternităţii bătălia hotărâtoare î mpotriva zeilor, care ar deveni astfel odioşi uzurpatori ai n emuririi. Spun de la început că o clipă nu mi-a trecut prin

minte gândul ca să-l apăr pe prietenul meu Crookes, pentr u că nunmi vine să cred că cineva i-ar putea arunca cea ma i neînsemnată vină tocmai lui „care s-a lăsat mistuit în flă cările cercetării. Nimeni dintre toţi cei ce l-au cunoscut nu l-a băgat în seamă, pentru că el, la drept vorbind, nu avea niciuna dintre acele însuşiri care fac pe oameni simpatizaţi sau chiar iubiţi. Poate că, uneori, în vreme ce uriaşul desti n îşi trage răsuflarea, câteva vieţi omeneşti, afară din orbit a sa de observaţie, îşi aleg drumul, un drum curios, răsturn at, străbătut de spiritul tuturor ademenirilor, luminat de pe rfidia unor blestemate felinare furate din gigantica uzină a neverosimilului. Aşa se va fi întâmplat şi cu Crookes, care, am spus, trecea printre oameni fără să-i supere, fără să le urnească bucuria, fără să stârnească cea mai uşoară curioz itate. Prietenul meu nu avea vârstă; trecea cu atâta indifer enţă pe pământ, încât nici anii nu-l luaseră în seamă. Nu s pun că rămăsese tânăr, dar figura sa, departe de exerciţiul acelora oare au învăţat să primească pecetea vremii, fugis e parcă din cercul îmbătrânirii. Omul locuia într-un laborat or şi experimenta întruna. Mă împrietenisem cu el într-o a nticărie; găsise o carte rară asupra luminii. Un călugăr me dieval răsturnase

problema şi afirma că întunericul este substanţa pozi tivă a lumii. „Există undeva, în locurile pe care neştiinţa o menească le-a numit cer – spunea el – un spaţiu de un mili on de ori mai mare decât pământul; acest spaţiu este vid. Din pricina aceasta, tot întunericul lumii, întuneric ce nu s e propagă prin vid, s-a oprit acolo unde începe acel spaţiu, care astfel a devenit un bulgăre incandescent. Soarele este acel uriaş spaţiu vid pe unde ascuţişul întunericului n-a păt runs44. Cumpărasem tocmai această lucrare, când şi-a făc ut intrarea Crookes, care venise la bătrânul negustor de că rţi vechi în nădejdea că va găsi ceva asupra studiului lumin ii, studiu ce-l pasiona de multă vreme. Când i-am citit regr etul în privire, când mi-am dat seama că acest tom bizar i-a r fi redat bucuria, i l-am oferit, mi se pare cu bunătatea ace

luia pe care o asemenea problemă nu-l sfredeleşte cu tot di nadinsul… Trebuie să recunosc faptul că, dacă în locul ace stui volum aş fi găsit printre rafturi o carte, fie şi mai puţin rară, asupra existenţei lui dumnezeu, o carte în care autor ul şi-ar fi înfăţişat arta dialectică, nu i-aş fi dat-o cu aşa uşu rinţă primului venit. Crookes a deschis ochii mari, întinzân d spre volum o mână în a cărei tremurare se distingea buc uria şi emoţia sentimentului de recunoştinţă. Am ieşit împr eună şi am intrat în vorbă. Atunci mi-a spus că de foarte m ulţi ani stăruieşte să descifreze enigma luminii şi a întuneri cului. Sunt încredinţat, astăzi, că necunoscutul de atunci tr ebuie să fi citit într-un fel în ochii mei ceva care să-i îngădu ie mărturisirea. În mijlocul discuţiei m-a străpuns următoa rea ipoteză dacă cineva, nesimţit de noi, ne-ar urmări aşa c um ne plimbăm de-a lungul cheiului şi dacă ne-ar asculta v orbele, n-ar spune că soarta a atins măcar ironic limpezime a noastră? După două ore, m-am despărţit, dar cu o aşa vă dită curiozitate din partea mea, încât ciudatul meu însoţito r, o clipă după ce mi-a dat bună ziua ca pentru a-mi mulţu mi încă o dată pentru carte, îmi spuse

— La capătul acestui drum vei vedea o clădire părăsită; într-una din odăile acestei case, pe care în afară de mine n -o mai vizitează decât strigoii, am un atelier de lumini şi în tuneric; vino când vrei. Dacă, cine ştie cum, întâmplarea fa ce să nu mă găseşti, aştepţi câteva minute sau faci câţiva p aşi înapoi pe acest drum şi ne întâlnim.

55

Crookes, gândeam eu, trebuie să fi simţit sigur că eu însumi nu trăiam în climatul normalului – ca să spun aşa; a ltfel, nu m-ar fi chemat. În urmă, mi-am dat seama, însă, că lui i se părea atât de firesc ceea ce făcea, încât ar fi chema t pe oricine în locul meu. Omul chemase pe cel ce-i dăduse cartea şi, cum întâmplarea făcuse ca acela să fiu tocmai e u, m-am dus într-o seară să-l văd, dar mai ales să-i vizitez a telierul.

Nici douăzeci şi patru de ceasuri nu trecuseră de cân d ne despărţiserăm şi cineva dinăuntrul meu începu să mă

îndemne, din ce în ce mai stăruitor, să-l caut pe Crookes, p e cel ce descifra misterul întunericului şi al luminii. L-am găsit acasă, încovoiat peste filele cărţii, file galbene ca fru nzele căzute din copacul fără sfârşit al vremii. A închis rep ede volumul, ca şi cum s-ar fi temut ca nu cumva privirea mea să surprindă taina. Ochii mei începură să caute iscodit ori prin cameră şi văzură într-adevăr obiecte a căror întreb uinţare nu o înţelegeam. E drept că am fost surprins de o î ntâmplare care poate n-avea realitate decât înăuntrul meu. Ar fi fost cu putinţă ca altcineva în locul meu să fi început a cerceta acea încăpere fără a remarca cea mai mică nepot rivire. Mi s-a părut de la început că destinul meu nu-l răsp lătise îndeajuns pe cercetătorul care-şi încuiase viaţa între patru ziduri. Camera în care am intrat, în afară de aparate bizare, de sticle optice, de oglinzi, de globuri sticloase fixat e, printr-un singur tub care le străbătea, la o pompă pneu matică, era înecată în aceeaşi semiobscuritate în care, desi gur, erau înecate toate casele la acea oră… întunericul şi lu mina erau, deopotrivă ca la toată lumea, şi oaspeţii lui Cro okes. Cum poate urmări un om o ciudăţenie

— m-am întrebat – de vreme ce natura, lumea exterioară n u i se supune? În ziua aceea am înţeles şi mai bine că cei c e sunt pe urmele unor simple fantome ale spiritului rămân consecvenţi cu ei înşişi, întrucât nimic din afară nu îi dezm inte. Dar e mai bine să judecaţi singuri, după ce vă voi fi sp us toate câte le-am văzut din ziua în care m-am împrietenit cu Crookes, dacă am avut dreptate sau nu, pentru că, astă zi mărturisesc, nu mai ştiu nici eu prea precis ce încheiere ar trebui să trag din toate întâmplările pe care le cunosc. S inguraticul se obişnuise cu mine atât de mult, încât nu i se părea deloc ne

potrivit să vin la el în fiecare zi şi nici să lucreze în f aţa mea. Este adevărat, însă, că prezenţă mea devenea ind iscretă numai dacă îl întrebam asupra utilizării cutărui sau cutărui aparat sau dacă îi arătam nedumerirea pricinuită d e un gest al său neînţeles. Crookes, însă, cu timpul, începu

să mă considere drept un alter ego al său, astfel încât ciud at i se părea doar că trebuie să vorbească tare.

— Ascultă-mă, Crookes – i-am spus într-o zi – ce vrei, ce urmăreşti, ce vei obţine dacă spiritul tău triumfă?

— Cum? Voi provoca întunericul în miezul luminii şi voi aduce lumină cu cea mai mare uşurinţă, înlăturând doar a cea substanţă a întunericului despre care vorbeşte autorul acelei cărţi care ne-a împrietenit. Uite, vezi această eprub etă? Am izbutit, prin procedee care mi-au răpit mai mult d ecât douăzeci de ani să strâng pe fundul ei un preparat car e provoacă întunericul. A suta parte dintr-un miligram din această substanţă, risipită pe un spaţiu de câteva zeci de k ilometri cubi, poate închide în chip absolut porţile luminii, care n-ar mai reveni decât printr-un proces de vidare al ac elui loc. Întunericul pe – care-l vezi nu este cel de la încep utul lumii, ci unul relativ, un fel de culoare care aparţine o biectelor mai mult decât firii însăşi. Cu vremea, spaţiul lu mii s-a rarefiat şi întunericul, care este o substanţă de o su btilitate pe care dicţionarul ştiinţific – rezultat al ignorării adevăratelor fenomene – nu o poate stabili, spun, întuneric ul acesta s-a strecurat afară, părăsind lumea asta centrală locuită de noi, după ce a lăsat o pată gigantică pe care ape le zilei o pot spăla din când în când. În ziua în care voi put ea obţine vidul absolut, voi putea arăta diferenţa adevăra tă dintre întuneric şi lumină. Oricum, peste puţină vreme, îţi voi arăta concret în ce punct am ajuns.

Am plecat spre propria mea locuinţă, cugetând tot dr umul la problema pe care o născocise spiritul neînţeles al l ui Crookes, un om pe care l-am întâlnit, cum ştiţi, întâmplă tor, într-o prăvălioară ticsită cu cărţi vechi. Omul vorbea li mpede şi expunea totul atât de logic, printr-o atât de strân să înlănţuire de argumente, încât, fără îndoială, spun, ar fi fost vulgară ipocrizie şi indulgenţă faţă

de mine ceea ce m-ar fi făcut să cred că e pe urmele unei năluci. Cărţile mele nu mă mai ispiteau. Problemele, c are stârniseră altă dată interesul meu, cedară pasul în faţa

realităţii care mi se părea că începe să i se supună aceluia ce voia să provoace întunericul, lumina sau semiobscuritat ea, sprijinit pe aparate care reprezentau aplicarea răsturn ată a principiilor noastre ştiinţifice. Întâmplarea a vrut, în să, ca eu să nu mă pot întoarce în seara aceleiaşi zile în ate lierul prietenului meu. Nu l-am putut vizita nici a doua zi, n ici a treia, nici peste o săptămână. Am plecat silit de împrej urări din acel oraş, şi am revenit. Primul meu gând a fost, fireşte, să-mi caut prietenul. Într-o după-amiază de vară, câ nd locul acela vid despre care vorbea Crookes că aruncă lu mini şi pe care noi îl numim soare era în plină efervesce nţă, lumina năvălise peste tot cu putere, cu o pasiune fierbi nte, cu strigăte pătrunzătoare. Poate că mie mi se părea aş a, pentru că ştiam că voi vizita pe un om a cărui viaţă era u n sacrificiu pentru triumful întunericului; soarele se rostog olea peste dealuri, prin văzduh, străpungea sticla imateria lă a cerului, se urca pe acoperişurile caselor şi, cu un cinis m fără asemănare, se scufunda în apa pe care o îneca…

Aşa, străpuns de infinitele cuţite solare şi înfăşurat în această pătură fierbinte, am ajuns în faţa casei lui Crooke s. Am bătut uşor în ferestruica atelierului, am aşteptat cât am aşteptat şi, apoi, ca altă dată, m-am întors pe drumul p e care venisem, gândind că îl voi întâlni; am străbătut însă în zadar toată calea aceea întoarsă. Am revenit, am bătut mai tare, am strigat, am aşteptat; m-am dus la bătrânul ant icar, unde am aflat că prietenul meu Crookes nu mai trecus e pe acolo de multă vreme, cam atâta cât lipsisem eu însu mi din oraş. Atunci m-am întors şi, după multe îndoieli şi lu pte cu mine însumi, am spart broasca uşii în vecinătatea că reia era odaia lui Crookes şi am intrat, mai bine-zis am răm as pe prag, neputând face un pas din pricina întunericului. Pe pervazul ferestrei, prietenul meu ţinea totdeauna o lumi nare ca s-o poată aprinde la nevoie. Am întins mâna şi deg etele mele apucară tubul de ceară străbătut de un fitil pe c are-l aprinsei. Încet, încet, poate din pricina vidului provoc at de ridicarea aerului încălzit de lumânare, întunericul se risipi. Am putut distinge în atelier aceeaşi masă cu scule, c u sticle, cu eprubete, oglinzi şi globuri de cristal. În

fund, am cercetat mai cu deosebire, pentru că acolo s e odihnea uneori Crookes. Ochii mei, totuşi, nu-l putură de scoperi nicăieri. Deodată, însă, îmi atrase atenţia un corp d e sticlă pe care nu-l mai văzusem acolo niciodată. M-am ap ropiat şi, punând mâna, mi-am dat seama că e aproape fier binte. Era ceva de forma unui trup omenesc, deşi nu-l imita perfect, şi, printr-un tub, era legat de una dintre pompele pneumatice ale lui Crookes.

Luminarea pe care o ţineam între degete se topise ap roape toată în lupta cu întunericul din odaie; atunci, gestur ile mele se iuţiră. În grabă, căutam acel robinet a cărui răs ucire face să pătrundă aproape fulgerător aerul într-un int erior vid. Atinsei şurubul şi, după prima mişcare, simţii orb irea propriilor mei ochi. În faţa mea, în interiorul sticlei fie rbinţi zăcea întins Crookes. Ţinea încă în mâna stângă o fo aie de hârtie pe care însemnase, minut cu minut, observaţi ile sale, din care reieşea că, după ce provocase întunericul din cameră, a intrat în balonul de sticlă din care, cu ajutor ul unei pârghii ce putea fi mânuită şi dinăuntru, a făcut vid în jurul său. „Acum sunt incandescent de lumină; peste o cl ipă voi arde. u Aşa se isprăveşte jurnalul scurt al lui Crook es.

1946

MIHU DRAGOMIR

REVERSUL DOMNULUI VALDEMAR

În timp ce traduceam *Faptele în cazul domnului Vald emar*, mi-am amintit de prietenul meu, doctorul C., pe care nu-l mai văzusem de mult, admirator, ca şi mine, al lui Edg ar Poe. Erau în povestire unele pasaje asupra cărora aş fi a vut nevoie de părerea unui specialist. Doctorul C. se ocupa se cu hipnoza şi, după câte ştiam, încercase s-o aplice în tr atamentul unor boli, obţinând rezultate meritorii. Apoi, mi-am dat seama că, de fapt, ne-ar face amândurora plăcere să stăm o noapte la taifas, cu un pachet de ţigări bune şi o sticlă de vin vechi.

Cum nu i-am găsit de îndată numărul de telefon, am a mânat de la o zi la alta, şi desigur că ar mai fi trecut multe zile până ce cu începetul aş fi uitat să-l mai caut. Numai că în tâmplarea a vrut altfel. Revedeam, tocmai, paginile finale d in *Valdemar*, înfiorându-mă, pentru a nu mai ştiu câta oară, când telefonul a sunat prelung. La telefon era doctorul C., care îmi spuse în loc de introducere:

— Îţi mai aduci aminte de nuvela lui Poe cu domnul Vald emar?

Dacă îmi aduceam aminte? Doar o aveam aici, în faţa mea, pe masa de disecţie, ca să mă exprim ştiinţific, anali zând-o cuvânt cu cuvânt.

— Am avut de curând un caz care mi-a adus aminte de n uvelă şi de discuţiile noastre mai vechi. N-ai vrea să ne ve dem? Cred că te va interesa.

Am binecuvântat coincidenţa şi am stabilit întâlnirea.

Iată, în esenţă, ce mi-a povestit doctorul C.

Aveam un fel de văr, foarte îndepărtat pe scara ruden iei, dar apropiat prin simpatia ce ne-o purtam reciproc. Nu măra vreo zece ani mai puţin ca mine, destul pentru a-mi d a un ascendent asupra lui, dar neîmpiedicându-ne să fim pr ieteni. Citise o mulţime dintre cărţile

mele, iar tratatul de medicină legală al doctorului Mi na Minovici îl considera – ca şi mine de altfel – una dintre c ele mai interesante cărţi care pot figura în biblioteca unui i ntelectual. Câte nopţi nu petrecusem, împreună, în vacanţ e, discutând cazurile curioase descrise în tratat! De multe ori ne opream asupra unui caz şi, luându-ne termene foart e scurte, de o oră-două, întocmeam fiecare câte o experti ză, comparându-le, apoi, stabilind erorile de judecată, bucu rându-ne când nimeream amândoi vreun argument mai sub til şi relevant. Nici nu-mi mai puneam problema asupra car ierei lui Matei. Nu-mi amintesc să fi discutat vreodată în m od expres, dar convingerea amândurora era că el va urma, ca şi mine, medicina. Îţi închipui cât de mare mi-a fost mir area când, după ce-şi trecuse examenul de maturitate, mi-a

declarat că vrea să studieze istoria. Am crezut, la început, că este o glumă, dar, din păcate, nu era. Au urmat zile de d iscuţii inutile; de fapt, nici nu erau discuţii, deoarece vorbe am numai eu, iar Matei se mărginea să spună cu încăpăţân are nu. Mai mult chiar, se hotărâse să urmeze facultatea la Iaşi, ceea ce însemna că ne despărţeam pentru multă vrem e.

Când a venit termenul examenelor de admitere, Mate i a plecat la Iaşi. I-am simţit la început lipsa, dar, încetul cu încetul, furat de treburi, m-am obişnuit. Nu m-a mirat nici f aptul că nu-mi scria. Noi nu ne scrisesem niciodată, eram p rea mult timp împreună pentru a mai avea nevoie de cores pondenţă.

Astfel au trecut doi ani. Doi ani nu înseamnă prea ma re lucru, uneori. Aflasem că Matei vrea să se însoare şi nu mi s-a părut nimic anormal, sunt doar destui studenţi «car e fac acest pas înainte de a-şi termina facultatea. Personal, nu l-aş fi sfătuit, dar îl ştiam un caracter voluntar, încăpăţâ nat chiar, mi se pare că ţi-am mai spus, chibzuia îndelung, dar, când lua o hotărâre, o aplica fără o şovăire, chiar dacă ar fi trebuit să treacă ani până la obţinerea unui rezultat, c hiar dacă ar fi trebuit să-şi reteze o mână. Să-ţi dau un exe mplu. În liceu, cele mai slabe aplicaţii le avea către studiul limbilor. N-a dat prea mare importanţă acestui fapt, până î n ziua când a înţeles că nu va putea studia medicina fără să cunoască două-trei limbi străine. Şi-a întrerupt, din ziua aceea, orice alt program pentru orele libere, s-a închis în c asă şi a început să înveţe cu o încordare de care puţini oa meni sunt capabili.

61

După o jumătate de an se descurca binişor în engle ză, franceză şi germană. Nu se mulţumea să citească ziare sau reviste, pe care de obicei le pricepi mult mai repede, ci se năpustea asupra versurilor, tratatelor ştiinţifice, umplea caiete întregi de cuvinte, învăţa ca un disperat. De fapt, nu era un disperat, ci un calculat, o voinţă neînfrântă, un tână r care lua viaţa în serios, ştia că va avea de trecut nenumăr

ate obstacole şi se pregătea să le treacă, metodic. De acee a eram sigur că, hotărând să se însoare, cumpănise bine, şt ia ce face, nu se va trezi în faţa unor situaţii care să-l dea p este cap.

Îmi aduceam mai des aminte de el în ultimul timp, de oarece, ocupându-mă cu studiul hipnozelor, mă interesau î n mod deosebit funcţiile voinţei. Matei merita să fie observ at, din acest punct de vedere, ca unul la care „vreau" se tr ansforma în „pot", acolo unde nenumăraţi alţii ar fi răspun s negativ, faţă de ei înşişi. Pe vremea când fusesem împreu nă nu mă preocupau problemele hipnozei, nu le discutase m niciodată împreună şi, deci, nu-l privisem niciodată cu o chi de cercetător.

Într-o seară, m-a chemat la telefon o voce necunoscu tă, dar care-mi vorbea pe un ton familiar.

— Eşti acasă? Vreau să te văd.

— Cu cine vorbesc?

— Matei.

Matei? îi uitasem oare timbrul vocii? Am pus totul pe seama surprizei şi, bucuros de revederea apropiată, i-am s pus să alerge către mine.

Am revăzut un alt Matei. Nu fusese prea voinic nici în ainte, dar, practicând sportul cu încăpăţânarea ce-l caracte riza, îşi dezvoltase armonios corpul, era muşchiulos, cu o s tatură bărbătească, gata oricând să primească o luptă corp la corp. Acum aveam înaintea mea un om

— da, nu mai era un tânăr, deşi avea doar 21 de ani! – c u umerii încovoiaţi, cu mersul caracteristic celor bolnavi d e-o boală tainică şi incurabilă, de care sunt perfect conştie nţi. Pe la tâmple albise uşor. Fuma ţigară de la ţigară, deg etele îi tremurau. Mi-a cerut să-i dau de băut. I-am adus u n pahar cu apă.

— Nu, o băutură tare, dacă ai.

Aveam un rest de ţuică, aproape un sfert de kilogra m. N-am mai turnat în pahar. A pus sticla la gură şi a golit- o fără vreo satisfacţie vizibilă.

Toate acestea mă intrigau şi mă dureau. Nu era prea greu să înţeleg că Matei era prada unui zbucium ajuns la p aroxism. M-am gândit, mai întâi, că este bolnav, poate canc er, boală în faţa căreia voinţa nu mai ajută la nimic, cel puţ in în stadiul de azi al medicinei. Când a început să-mi vorbească, însă, m-am cutremurat. Matei suferea de altceva, o boală banală şi totuşi îngrozitoare; în el se încuibase un mi crob care poate aduce fericirea, dar a adus şi dezastrul atâ tor oameni slabi.

Hotărârea de a nu urma medicina, hotărârea de a ple ca la facultatea din Iaşi şi starea în care îl vedeam aveau a ceeaşi cauză. Pe când se pregătea pentru examenul de mat uritate, a descoperit – descoperire cutremurătoare şi încăr cată de nădejdi nebune – că este îndrăgostit de Magda. F useseră colegi ultimii patru ani ai liceului, dar între ei nu s e întâmplase nimic deosebit. Învăţând însă împreună, pent ru examene, s-au trezit studiindu-se unul pe altul, cu coada ochiului, vorbele au început să iasă cu greu, drumul spre c asă se prelungea fără vreun motiv, iar când, din întâmplare mâinile li se atingeau, tresăreau, amândoi străbătuţi de ac elaşi curent electric. O, aceste descoperiri unice şi banale! Amândoi iubeau pentru prima oară. Vârsta şi-a strigat drep turile necruţătoare, fiecare dintre ei n-a mai ştiut decât de celălalt. Cel puţin aşa credea Matei pe atunci. Când Magda a declarat că va urma istoria, Matei a urmat-o. Era dene în teles altfel. Când Magda a spus că va urma facultatea la I aşi, deoarece avea rude acolo, Matei a spus la fel. Rudele e i erau şi ale lui, viaţa lor era una. Credea că procedează as tfel pentru că aşa vrea. De fapt, voinţa începuse să i se ofilească.

Îmi vorbea, şi eu îl ascultam nu ca un prieten, ci ca u n medic. Astfel de boli sunt ca şi incurabile, dacă dau de u n teren slab. Tocmai aici se trezea nedumerirea mea şi, în acelaşi timp, curiozitatea, aş putea spune profesională, de a şti: cum devenise Matei, dintr-un om tare, un om slab, ne trebnic, bântuit de neputinţe?

Au căpătat o odăiţă la una din rudele Magdei şi şi-au început căsnicia studenţească. Cursuri, cantină, bibliotecă,

reuniuni tovărăşeşti, zile prea înguste din câte ar fi vrut să înghesuie în ele. Matei devora istoria cu o patimă care-i ve nea numai din dragoste. Rămăsese aceeaşi fire voluntară, cu o forţă de muncă titanică, numai că acum i se

părea că are un ţel, ştia pentru ce se zbate. Red useseră somnul la minimum, trăiau ou o frenezie de invidia t. Firea deschisă a lui Matei, cunoştinţele lui variate, ferici rea pe care ru şi-o ascundea, şi nici nu s-ar fi gândit s-o asc undă, adunaseră împrejurul lor un mic grup de prieteni. O dăiţa lor cunoştea discuţii nesfârşite, pătimaşe, între cinci- şase prieteni, băieţi şi fete. Vânturau toată istoria, recitau versuri, lansau maxime despre dragoste şi despre campion atul de fotbal, învăţau pentru examene şi dansau, deşi pent ru această operaţie trebuia să stea toată lumea pe divan şi o singură pereche îşi putea permite să facă doi-trei paşi, în restul camerei. De cântat, cântau toţi. Povestea e banală. B anală e şi observaţia că bănuiala otrăveşte dragostea, priet enia, toate raporturile dintre oameni. Matei nu cunoscuse bănuiala. Dar ea îl pândea.

Într-o seară a venit singur acasă. Magda era la un se minar. Trebuia să vie peste două ore. Acasă, a găsit o priet enă, studentă în alt an. Odăiţa lor era deschisă totdeauna, prietenii veneau când aveau timp, dacă nu găseau pe nime ni aşteptau. Afară ploua. Prietena Magdei se dezbrăcase şi şedea, învelită într-o pătură, pe divan. Matei a aprins focul, a pus ceaiul să fiarbă. Era obosit.

— Ascultă, Matei, ai mai iubit altă femeie în afară de Ma gda?

Întrebarea n-avea nimic ciudat.

— Nu.

— Dar ai mai sărutat altă fată?

La asta nu se gândise Matei până atunci. S-a gândit p uţin, ca pentru a-şi controla amintirile, deşi n-avea ce să co ntroleze.

— Nu.

— Nici nu te-a tentat?

Începea jocul nuanţelor.

— Pe mine, de exemplu, m-ai săruta?

Matei a privit-o lung. Era o fată pentru care mulţi s-a r fi dat în vânt. El însă o descoperea abia atunci. N-a ştiut c e să-i răspundă. Fata nu-l provoca, era o discuţie obişnuită.

— Dacă te-aş iubi…

A râs.

— Dar dacă ţi-aş place, pur şi simplu, fără să mă iubeşti?

— Fără să te iubesc? Nu. Nu mi-ar face nicio plăcere.

— Eşti prost şi înapoiat…

Cam aşa au discutat, fără obiect, până la venirea Ma gdei. Dar Matei începuse să fie urmărit de o idee. A suport at greu prezenţa prietenei. Voia să rămână singur cu Magd a. S-o întrebe. Când a întrebat-o, ea a râs şi l-a sărutat…

— De ce te gândeşti la asta?

— Vreau să ştiu. Înainte de mine te-a mai sărutat cinev a?

— N-arerici un rost să-mi mai amintesc.

— Deci, da!

— Matei, eşti prost.

— Şi înapoiat, ştiu! Te-a mai sărutat cineva?

— Nu-mi mai aduc aminte, nu mai are nicio importanţă.

— Dar atunci a avut, nu?

Primii paşi spre ţinuturile sumbre ale neînţelegerii er au făcuţi. Matei a tăcut. În noaptea aceea n-a dormit. Toată forţa dragostei lucra, întoarsă, în fantezia chinuită de necu noaştere. Vedea capul frumos al Magdei în palmele altuia, sărutul lung, fierbinte, sărutul care te face să te datini şi să învii. Ea nu descoperise, deci, odată cu el acest farmec fă ră seamăn? Se simţea minţit, furat, ridicol. Spre ziuă, obos eala i-a potolit chinul. Au fost, desigur, săruturi nevinovate, de şcolăriţă, tot atât de nevinovate ca o strângere de mână prelungită… Comparaţia l-a potolit. Dar, imediat, gândul s-a răsturnat şi l-a străpuns până-n inimă. Dacă pentru Magd a un sărut este, sau era, ceea ce este acelaşi lucru, ca şi o strângere de mână, atunci şi sărutările lor sunt la fel? Şi n

u se mai lasă, oare, sărutată şi acum de alţii, cu aceeaşi ne vinovăţie? Nevinovăţie care nu e decât o perversitate!

A trezit-o din somn şi a întrebat-o. Ea, obosită, enerva tă de insistenţele lui, i-a răspuns jignindu-l. A jignit-o şi el. Intraseră în infernul amorului.

A început s-o urmărească, s-o pândească, să-i control eze fiecare pas, fiecare gest. Cerceta caietele de notiţe, filă cu filă. Colo scrisese cineva „atunci pe mâine, la opt, nu?" Altă mână scrisese „ce bine că mâine suntem liberi!" Alta? „ce părere ai despre V?" Magda răspunsese „e un băiat f. d răguţ". Toate căpătau proporţii.

65

Îi cerea socoteală pentru fiecare fleac. Îi controla şi b anii, puţinii ei bani. I se părea că are mai mulţi decât avea cu o oră înainte.

— De unde ai avut bani să-ţi scoţi ciorapii de la remaiat?

— Am vândut cursul de antică.

Cursul de antică era pe masă. I l-a arătat. Magda s-a corectat, vânduse cursul de medievală. Era, însă, o greşea lă care pentru Matei lua proporţiile unui flagrant delict. Un an de zile a durat, zi de zi. Odată, când ea a vrut să plece, şi lui i s-a părut că s-a uitat prea mult în oglindă, şi deci ar e o întâlnire, i-a tras o palmă. Cu vorba i-o dăduse de mult. Şi ea îi dăduse. S-au bătut, s-au acuzat reciproc, au plâns. S-au împăcat, şi peste o oră au luat-o de la capăt. El nu se mai interesa de nimic. îl minţise, era clar. Într-o seară, n-a mai găsit-o acasă. În locul ei era un bileţel „Aşa nu se mai poate trăi. Înţelege că trebuie să ne despărţim. N-am greşi t cu nimic, dar am ajuns să te urăsc".

Au divorţat. El, însă, nu mai putea trăi fără ea. La înc eput nu putea trăi fără ea fiindcă o iubea, acum îi lipsea ob iectul pasiunii lui întunecate. A urmărit-o, a ajuns la scand aluri pe străzi. Până în ziua când Magda a început să iasă î nsoţită de un altul.

Şi acum? Şedea în faţa mea, o ruină. Aprindea ţigară de la ţigară, uita să pună în scrumieră chiştocul aprins, îl f rigea între degete sau cădea în manşeta pantalonilor, găuri

nd-o.

— Eşti singurul meu prieten. Şi pe tine te-am părăsit pe ntru ea. Dar alt prieten n-am. Ea m-a distrus. Mă enervea ză faptul că respir, că merg, că dorm, că mă trezesc, că mă nânc, nu mă pot gândi la nimic, la nimic. Trebuie să înceteze chinul ăsta îngrozitor. Trebuie să mor.

Am dat drumul aparatului de radio. Puteam să-l pun la maximum sau să-l închid. Matei nu auzea nimic. A mai cerut să bea. Nu mai aveam. Am pus apă, câteva degete, într-o sticlă de rachiu, i-am dat-o. A golit-o şi a tăcut. Nu mai reacţiona în niciun fel la mediul înconjurător.

Am încercat să-i reţin atenţia, vorbindu-i aproape o oră. Vedeam bine că nu mă aude, nu mă poate auzi. Era concentrat, până la desfiinţare, asupra unui singur punct. Ştiam că există astfel de paralizări care cuprind nu numai viaţa sufletească, dar fac insensibil aproape tot organis

mul. Dacă l-aş fi înţepat, ar fi tresărit numai datorită reflexului, durerea n-ar fi simţit-o. Nu ştiam ce să fac, un asemenea caz nu mai întâlnisem.

— Matei, i-am spus, dacă ai venit la mine înseamnă că ai crezut că te pot ajuta, nu? Ce vrei să fac pentru tine?

M-a privit lung, cu o privire îngrozitoare.

— Vreau să te duci tu să vorbeşti cu ea. Trebuie să-i spui tot, s-o convingi, s-o aduci aici. Fără ea nu pot trăi.

Frazele puteau fi rostite şi de un erou al lui Caragiale, dar banalul şi ridicolul pot deveni atât de repede tragice!

I-am promis că plec, am consultat un mers al trenurilor, mi-am cerut o învoire de la spital, şi a doua zi dimineaţă am plecat la Iaşi. Este de prisos să mai povestesc filmul întâmplării mele cu Magda. N-am reuşit să o conving. Îmi dădeam şi eu seama că toată drama fusese creată de o alunecare periculoasă a judecăţii lui Matei. Vârful unghiului era mic, o diferenţă insesizabilă între cele două laturi, dar el se-ndepărtase cu o viteză distrugătoare către locul unde deschiderea unghiului făcea ca laturile să nu se mai poată vedea una din locul alteia. M-am înapoiat în grabă. Lipsisem n

umai o zi.

L-am găsit pe Matei întins pe divan, îmbrăcat, aşa cu m îl lăsasem. Nimic nu se clintise în cameră. Doar că lângă divan, o grămadă uriaşă de mucuri de ţigară se înălţa într- o farfurie. Cred că nici el nu se aştepta să-i aduc vreo veste bună. N-a manifestat niciun interes văzându-mă şi a aştept at să-i vorbesc. Am vorbit cum am putut, încercând să-l sco t din vârtejul în care se cufundase. Zadarnic. Mi-era teamă să tac, aş fi simţit tăcerea ca pe un zid monstruos de înalt ş i de gros între noi, vorbeam întruna, dar vorbeam în gol.

Când am obosit, într-un târziu, şi tăcerea s-a aşternut aşa cum mă temusem, Matei s-a ridicat de pe divan, a făcu t câţiva paşi prin cameră şi mi-a vorbit cu o voce pe care n- am s-o uit niciodată. Era vocea lui, dar parcă ieşea nu din a rticulaţiile unei fiinţe umane, ci din redarea rece, mecani că, a unui magnetofon. Gândul fusese de mult imprimat pe o bandă, care nu mai primise, de atunci, niciun fel de solici tări.

— Eu fără ea nu pot trăi, nu vezi? S-a sfârşit!

A scos din buzunar o fiolă şi mi-a arătat-o, fără intenţi a de a mi-o arăta.

— Matei, ce vrei să faci? Eşti nebun? Nu trebuie!

M-am repezit să-i smulg fiola, al cărei aspect îl cunoş team atât de bine.

Mi-a dat mâna la o parte.

— Degeaba mi-o iei, mai am. S-a sfârşit!

Privea fiola calm, ca pe o scobitoare, hotărârea era pr ea adânc înrădăcinată în el pentru a se mai emoţiona.

Abia atunci mi-am dat seama că a sparge fiola şi a-i î nghiţi conţinutul nu era pentru Matei decât un act pui for mal. El era mort de mult, nimic din ceea ce este caracterist ic vieţii unui om normal nu mai funcţiona în el. Cum unghii le şi părul continuă să crească după moartea individului, el continua să respire şi să se mişte. Actele fiziologice nu mai erau rezultatul vieţii, ci o continuare nesubstanţială a vieţi i, un produs al inerţiei. Da, Matei nu mai trăia, încetase să

mai fie el în clipa când luase hotărârea sinuciderii.

Şedea în faţa mea, cu fiola în palmă, la fel de lipsit de viaţă ca şi când ar fi fost după consumarea actului.

Îl priveam zăpăcit, sfârşit de propriile mele constatăr i, şi-mi dădeam seama că sunt neputincios.

— Nu se poate, mi-am zis, deodată. M-am lăsat târât de nebunia lui. El trăieşte, şi trebuie să-l salvez.

Şi atunci, fără să mă gândesc prea mult, mi-a trecut p rin minte ideea hipnozei. N-aveam timp de pierdut. Deşi nu făceam astfel de tratamente decât în asistenţa unor colegi, pentru a evita orice complicaţii, deşi cazul ce mi se prezent a era dintre cele mai dificile, am trecut imediat la acţiune.

L-am aşezat pe fotoliu. Nu se împotrivea.

— Matei, eşti hotărât să te sinucizi?

Mi-a surâs tâmp şi a continuat să privească fiola.

— Ai otravă aici, nu?

A dat din cap.

— Fă cum crezi. Ce să-i spun Magdei?

O slabă licărire a trecut prin ochii lui, a ridicat capul.

— Magdei? Spune-i că fără ea…

I-am prins privirea şi am făcut un efort supraomenesc să i-o reţin. Starea în care se găsea prezenta un oarecare a vantaj, întrucât voinţa îi era deja anihilată, nu se cerea dec ât s-o culeg şi s-o supun voinţei mele. În acelaşi timp, exist a şi un dezavantaj, infinit mai mare decât reversul său, deo arece întreaga lui fiinţă era îmbibată până la satu’

raţie de un singur gând, gând care devenise pentru el realitate. Era în situaţia unui poet care are gata versurile î n minte şi nu mai are de făcut decât să le transcrie pe hârti e. Versurile însă existau şi fără a fi scrise. Cerneala cu care trebuia să-şi scrie el aceste versuri funeste era închisă în fi ola ce-o ţinea strâns în mână. Le şi vedea scrise. Aceasta fă cea ca puterea mea de influenţare asupra lui să fie redusă l a minimum, dacă nu înlăturată cu totul. Ştiind, însă, că sin gurul obiect care-l mai putea face atent, cât de cât, era Ma gda, am continuat să-i vorbesc despre ea.

Mă privea cu un interes stins, dar, totuşi, altfel decât dacă i-aş fi vorbit despre mine sau chiar despre el. În timp ce-i vorbeam, i-am apucat încheieturile mâinilor. A strâns p alma în care ţinea fiola.

— Nu ţi-o iau. Faci cum vrei, ţi-am spus. Dar cred că Ma gda… Imperceptibil, i-am masat venele, acolo unde de obic ei se ia pulsul. Transpirasem din cap până-n picioare. Picio arele îmi tremurau. Nu făceam decât să-i repovestesc idila lui cu Magda, perioada bacalaureatului, lunile dinaintea că sătoriei. Cu încetul, privirea i s-a agăţat de a mea, l-am si mţit cedând, până când a început să clipească din ce în ce mai des.

Trecuse mai mult de o oră până l-am adormit.

Văzându-l în fotoliu, adormit, am căzut şi eu pe divan, stors de vlagă. N-aveam însă timp de pierdut. Trebuia să a cţionez cu calm şi energie, pentru a nu se produce vreun e veniment surprinzător. I-am poruncit să doarmă liniştit şi a m încercat să-i descleştez pumnul în care ţinea fiola. A rezi stat puţin, apoi palma s-a destins şi fiola a căzut, spărgând u-se. Un miros subtil s-a răspândit în odaie. Matei a zâmbit şi corpul i s-a destins. Dormea ca un copil care şi-a găsit, î n vis, fericirile cele mai nesperate.

L-am chemat imediat pe colegul meu, doctorul An, ru gându-l să-mi aducă şi ceva de mâncare. Oboseala mă sleis e.

Doctorul An era mult mai în vârstă decât mine, dar lu cram de mult timp împreună. Se ocupase de problemele tr atamentelor prin hipnoză, era autorul a peste o sută de co municări, primite cu interes de lumea medicală de pretutin deni. Trăsese o linie netă de demarcaţie între fanteziile fre udiste şi partea valabilă a operei fondato

rului psihanalizei, şi aceasta îi adusese multe polemic i ou unii medici care căutau să întreţină doar partea specta culoasă a psihanalizei. Rezultatul cel mai remarcabil al luc rului său era, incontestabil, vindecarea afecţiunilor ochilor cu ajutorul hipnozei, în care se şi specializase.

I-am povestit, pe scurt, dar fără să omit nimic esenţia l, cazul lui Matei. Pe măsură ce mă apropiam de sfârşit dăd ea tot mai multe semne de nervozitate. Când am terminat, îşi pusese deja la îndemână diferitele aparate de care un m edic nu se desparte niciodată. I-a luat pulsul lui Matei, tens iunea, i-a ascultat inima, a controlat temperatura diferitelo r părţi ale corpului. Părea grăbit şi nemulţumit.

— Ce-i? l-am întrebat neliniştit. Îl cunoşteam prea bine, vedeam că este nemulţumit.

— Ce-i! Este, că prietenul dumitale este acum în pericol mai mare decât crezi.

— De ce?

— Pentru că dacă simptomele pe care mi le-ai descris sunt adevărate, şi n-am niciun motiv să mă îndoiesc de ast a, el este acum mai mort decât înainte.

— Mai mort? Iartă-mă, există grade de moarte?

— Ai apreciat tu singur că, atunci când l-ai adormit, era ca şi mort?

— Da…

— Acum n-ai făcut decât să-i pui şi ultimele funcţiuni vi tale mai aproape de încetarea definitivă. Orice şoc poate p rovoca o moarte efectivă şi bruscă.

— Totuşi nnaveam altceva de făcut!

— înţeleg, înţeleg… Să încercăm să-i vorbim.

M-am apropiat de Matei, care dormea cu acelaşi surâ s fericit.

— Vezi, mi-a şoptit d-rul An, ştii de ce surâde? Când l-ai adormit, s-a simţit eliberat. Era, pentru el, eliberarea pe c are o aştepta, pe care şi-o hotărâse, adică moartea. Mirosu l otrăvii a comunicat şi ultimelor senzaţii împlinirea actului deliberat. Noroc că mirosul, în cazul acesta, nu este nociv.

— Într-adevăr, surâsul a apărut după spargerea fiolei!

— Hai vorbeşte-i!

L-am masat uşor pe Matei la încheieturile mâinilor şi la iâmple.

70

— Matei! Răspunde-mi. Cum te simţi? Cum te simţi?

Răspunsul a venit târziu, dar clar, deşi era abia şoptit.

— S-a sfârşit… Mi-e atât de bine…

— Matei, chinul tău s-a sfârşit. Acum dormi, dormi şi te odihneşte!

De data aceasta a răspuns mai repede, şi tot atât de c lar.

— S-a sfârşit… Moartea e atât de… de… linişte…

L-am masat câteva minute, i-am şoptit să doarmă, şi l -am lăsat.

Atunci mi-am amintit de nuvela lui Edgar Poe. Doamn e! Asistam la aceeaşi experienţă! I-am spus şi doctorului A n. M-a privit sever. Într-adevăr, nu aveam timp de comenta rii, trebuia să elaborăm un plan. Trebuia să facem o chirur gie necunoscută încă. Să extragi un glonţ din corpul unui o m este o operaţie dificilă. Am făcut operaţii la inimă, la cre ier, operaţii care durau ore întregi şi care afectau cele mai sensibile şi mai vitale organe. Cele mai multe reuşeau. O şt iinţă întreagă, elaborată de multe zeci de ani, le venea chir urgilor în ajutor. Noi trebuia, însă, să extragem însăşi moar tea care se instalase până în cele mai intime cute ale fiinţei omului care zăcea în faţa noastră. Niciun bisturiu nu ne ve nea în ajutor, niciun tratat, nicio tradiţie. Mai circulă teorii, repede acceptate de naivitatea oamenilor, conform cărora este suficient să administrezi hipnoza unui individ, să-i por unceşti să-şi uite cutare sentiment sau să-şi însuşească un altul, şi după aceea, trezindu-l, individul va trăi tot restul vi eţii sale după cum i-ai poruncit. Sunt teorii false, care sea mănă neîncrederea în metodele ştiinţifice ale hipnozei şi fa c lumea să creadă că medicina are legături cu scamatoriile de bâlci. Starea de hipnoză nu poate fi prelungită la infinit, fără urmări grave pentru subiectul respectiv, iar efectele s ugestiilor date sunt, de asemenea, limitate. Noi trebuia să procedăm în aşa fel încât, odată Matei trezit din somnul hi pnotic, să fie eliberat de gândul sinuciderii, care-l pătrunse se definitiv, şi să facem imposibilă revenirea acestui gând, chiar revăzând-o pe Magda. Moartea lui nu trebuie amâna tă, ci alungată.

*

…A fost, mai întâi, o tulburare asemănătoare apelor s trăbătute în căderea către fund, când te arunci de la

71

Înălţime. O senzaţie de frig, totuşi nu insuportabil. Pe piept mi se aşterne o greutate. O compar mereu cu o cufun dare în apă, cât mai afund. Cunoaşteţi secundele nesfârşite când ai vrea să respiri şi ştii că nu se poate, când totul se t ransformă într-un vâjâit monoton, amestecat cu dangăt de clopot. Apoi, deodată, drumul invers. Apa în care mă cufun dasem mă refuza, eram azvârlit la suprafaţă, Simţeam, pe piept, din ce în ce mai grea, apăsarea şi totuşi încercam un sentiment de eliberare. Ajuns la suprafaţă, am deschis ochi i, nu, nu i-am deschis, ci am văzut deodată, cu o claritate p e care încă n-o cunoscusem. Eram tot în camera prietenulu i meu, doctorul C. Nu ştiu de ce, mă legănam, ca bătut de- un vânt pe care nu-l simţeam, mă ţineau parcă rădăcini gro ase în pământ. Da, aveam senzaţia că sunt o plantă elasti că, mişcându-se lent şi odihnitor. Am privit în jos. Rădăcina eram eu însumi. La picioarele mele şedeam eu, tolănit com od într-un fotoliu. Brusc, am simţit mirosul subtil al otrăvii şi am înţeles. Eram mort. Venisem la prietenul meu pentru a-i relata suita nefericitelor întâmplări care mă aduseseră î n pragul sinuciderii. Pentru a-i spune, atâta tot, şi pentru a -mi pune în aplicare planul. Îl pusesem. Aşa arăta, deci, mo artea?

Doctorul C. mă privea, nelinişti t. Nu pe mine, ci pe ce l din fotoliu. Mă mângâia uşor, pe tâmple, apoi a fugit. Am rămas singur. Am încercat să-mi adun simţurile. După ce p rietenul meu trântise uşa, nu mai auzeam, însă, nimic. Am încercat să mă mişc. Nu puteam. Numai mirosul cunoscut al fiolei stăruia în cameră. Am privit pe fereastră. Un peisaj împietrit, niciun zgomot nu se auzea din stradă, deşi ştiam că mă aflam pe una din cele mai zgomotoase artere ale or aşului. Respiram? N-am putut să-mi dau seama. Nu mă put eam mişca în afara acelei legănări, pe care n-o puteam opr i. Voiam să-mi amintesc ceva, nu ştiam nici eu bine ce, dar în afară de cele petrecute în camera unde mă aflam nu-mi

mai aminteam nimic, o ceaţă vâscoasă mă învăluia. Legăna rea îmi dădea o ameţeală, un fel de somn irezistibil.

M-a limpezit zgomotul uşii. Doctorul C. a intrat, însoţi t de un om mai în vârstă. M-au privit mult, pe

mine cel din fotoliu, vorbind şi gesticulând. Erau, a mândoi, nervoşi. Înţelegeam prea bine că moartea mea îi a fecta, fusesem doar prieteni buni. Am vrut să le ascult disc uţiile, dar nu auzeam decât ce spunea C. Pe celălalt îl vede am vorbind, dar nu-i auzeam vocea. Iar când i se adresa C., îi auzeam vocea, dar nu distingeam niciun cuvânt, aşa cum auzi o discuţie purtată într-o cameră alăturată, distingând numai timbrul vocii, inflexiunile, dar nicio silabă distinctă. Şi legănarea nesfârşită, care părea că a devenit condiţia no ii mele existenţe, condiţia nonexistenţei mele…

Deodată, din mijlocul acestor ape tulburi, am simţit că se luminează şi am auzit vocea lui C., i-am auzit vorbele

— Matei! Răspunde-mi! Cum te simţi? Cum te simţi?

Am ţipat din răsputeri

— S-a sfârşit! Mi-e atât de bine!

El a ascultat îndelung, ca şi când răspunsul meu s-ar fi târât spre el încet, ca o omidă. Apoi mi-a vorbit iar

— Matei, chinul tău s-a sfârşit. Acum dormi, dormi şi te odihneşte!

Doamne, el nu era, deci, îngrozit de moartea mea! O aproba! I-am răspuns, liniştindu-l o dată mai mult

— S-a sfârşit… Moartea e atât de… de… de… linişte…

Parcă nici nu mai puteam să vorbesc de fericire.

Şi legănarea a devenit mai puternică, ameţeam, ca pe marginea unei prăpăstii. Nu mai vedeam decât chipul lui C., apoi numai ochii lui, două lumini, care mă absorbeau, d in care parcă pornea legănarea aceea în afară de care nu mai simţeam nimic…

*

Mi-am potolit cu greu starea de excitare. Colegul me u, doctorul An, era supărat mai mult din cauza nervozităţii mele decât din cauza faptelor.

— Un medic nervos este un medic prost, spunea el. Ştiu prea bine că nervii se cer descărcaţi, dar nu în felul acest a! Eu, după o operaţie grea, când mi-am reţinut până şi ră suflarea, şi sunt gata să explodez, iau vioara şi cânt până î mi amorţeşte braţul drept. De ce

crezi tu că sunt atâţia medici care se ocupă de muzi că, de pictură, de literatură? Dacă ne-am da curs nervilor, medicina ar deveni o improvizaţie.

— Ai dreptate, dar nu găseşti că e cam nelalocul ei o asemenea discuţie, lângă un mort?

— Dar nu e niciun mort aici. E numai un om cu nervii sl abi, care a cedat unor impresii bolnăvicioase. Educaţia lui a fost deficitară, te asigur. Oamenilor normali nu le vine gâ ndul sinuciderii.

— Era un băiat excelent la studii, cu o voinţă de fier.

— Aparent. N-avea voinţă, ci o ambiţie maladivă. Dacă-l observai mai bine, îl puteai trata din timp. Educaţia voinţei nu este un lucru uşor şi, din păcate, nu ne prea ocupăm de ea…

— Totuşi, ce facem acum?

— La asta mă şi gândesc.

S-a întins pe canapea, şi-a aprins o havană şi s-a învăl uit în tăcere. Ştiam că se gândeşte intens la cazul lui Mate i, dar totuşi mă deranja liniştea cu care proceda. După un t imp mi-a spus

— Povesteşte-mi tot ce ştii în legătură cu căsătoria şi di vorţul lor.

I-am povestit ceea ce ştiam de la Matei.

S-a lăsat iar tăcerea. Se înserase. Zgomotul străzii er a insuportabil. Şi ce stranie părea camera mea, în mijlocul vieţii tumultuoase de afară!

Când a terminat havana, doctorul An s-a ridicat de pe canapea, mai liniştit ca oricând.

— Ne trebuie imediat o maşină.

— Pentru?

— Pentru Iaşi.

Mi s-a părut că înţeleg.

— Vrei s-o aduci pe Magda!

Doctorul An m-a privit ca pe un elev neascultător.

— Magda? Mai rău ar strica! O aducem şi pe ea, dar pe ntru mai târziu, când amicul va scăpa de ţicnelile lui.

Aşa vorbea doctorul An, chiar când era un caz grav.

Am telefonat la garajul spitalului, am dat dispoziţii, ş i, peste un sfert de oră, maşina era în faţa blocului.

74

M-am urcat, buimăcit, căutând să nu scap niciuna din instrucţiunile doctorului An, şi am plecat. Matei a rămas su b supravegherea lui.

…Am simţit ca o adiere de aer proaspăt. Ceaţa s-a da t deoparte şi l-am văzut pe C. mângâindu-mi tâmplele şi pa lmele. Mă mângâia pe mine, cel din fotoliu, şi totuşi simţea m eu, cel liber şi totuşi prins parcă de rădăcini aici, în cam era unde murisem. C. s-a mişcat încoace şi încolo prin cam eră, apoi a plecat. Am auzit uşa şi iar a început balansul a meţitor, târându-mă acolo unde nu mai era decât o vagă se nzaţie de ameţeală, linişte, nimic altceva decât ameţeală şi linişte. Din cercuri concentrice, desfăcându-se la infinit, re făcându-se şi desfăcându-se, se degaia un singur, un singur gând, dacă gând poate fi numit eu… eu… eu… Altceva nimi c. Şi nimicul era clar şi real. Timpul dispăruse.

Parcă legănarea s-a încetinit. Cercurile născându-se ş i rotindu-se mereu în jurul singurului gând… eu… eu… eu … s-au dat în lături şi m-a pătruns o lumină difuză. Lumina s-a desfăcut în două, un alt gând se apropia de mine, până am auzit strigându-mă

— Matei!

Mi-am strigat singurul gând.

— Eu…

S-a limpezit în jur. C. Îmi mângâia iar tâmplele şi pal mele, murmurând ceva. Simţeam că mie îmi vorbeşte.

— Matei! Matei! Trezeşte-te! Ai să mă vezi numai pe mi ne, înţelegi?

— Nu pot! Sunt mort!

Şi iar am auzit timbrul unor voci, fără să înţeleg ce-şi spun. Şi iar legănarea…

C. Îmi mângâia mereu tâmplele şi palmele. Încet, le gănarea parcă s-a oprit, o simţeam acum uşor, ca o frunză spre dimineaţă. Am început să aud din ce în ce mai clar vo cea lui C.

— Matei, trezeşte-te. Eşti la Iaşi. Înţelegi? Eşti la Iaşi. Eşti student!

Student? Cercurile au început să danseze iar în jurul meu.

75

— Matei, eşti la Iaşi. Eşti student. E seară. Ai venit aca să. Te aşteaptă o prietenă…

Am căzut în fundul unor ape care se învolburau în tre cerea mea precipitată.

*

D-rul An conducea acest spectacol fără spectatori. Pri etena Magdei a reluat discuţia ştiută. Eu repetam fiecare v orbă a ei, de câte două-trei ori, pentru ca Matei să audă. Ci nci ore am lucrat astfel, concentraţi ca asupra microscopul ui. Când pe buzele lui Matei a început să înflorească un su râs, ne-am oprit. L-am lăsat să mai doarmă două ore, apoi ne-am hotărât să terminăm.

*

…M-am trezit în camera mea din Iaşi. O recunoştea m, deşi ceva mă stingherea. Nu ştiam ce caut acolo. Erau cărţile mele, mâine aveam un colocviu despre Hoarda de a ur. În pat şedea cineva, o femeie, învelită cu pătura. Pătura mea. Cine era femeia? Mi-a zâmbit şi parcă am recunoscut-o. Mă ştiam mereu în altă parte, deşi eram acolo. Am pus mâna pe pătură. Da, eram acolo. Femeia vorbea şi n-o auze am… O auzeam parcă din altă parte, cu vocea altuia. Şi tot uşi ea îmi vorbea, i-am răspuns. Am vorbit mult. Eu… eu… eu… Mi-a arătat o carte. A dat buzna în mine un gând. Cart ea era a cuiva. A cui? Femeia mi-a arătat o scrisoare. Al cui era scrisul? Al cuiva foarte cunoscut pe care-l uitasem. Şi d eodată a ţâşnit o lumină orbitoare Magda!

M-am cufundat în fundul apelor tulburi, dar o mână n ecruţătoare mă trăgea la suprafaţă. Şi femeia vorbea, vorb ea până când m-am aşezat pe scaun în faţa ei şi totul s-a li niştit.

— Dar ai mai sărutat altă fată?

— Nu.

— Nici nu te-a tentat? Pe mine, de exemplu, m-ai săruta?

— Dacă te-aş iubi…

— Nici nu se poate altfel, Matei. Eu vorbesc prostii. Cu m să mă săruţi pe mine, când o iubeşti pe Magda? Ar mâh ni-o prea mult. Magda nu cunoaşte alt bărbat în afară de ti ne…

76

Cercurile au început să dispară, vedeam totul, camer a era plină de aşteptarea mea, o aşteptam pe Magda, acum înţelegeam. Cercurile care se roteau în jurul exasperantulu i eu… eu… eu… erau gândul că o aşteptam pe Magda. Nu mai pe Magda. Când i-am rostit numele, un fulger de vino văţie mi-a despicat în două creierul, apoi s-a făcut întuneri c, şi legănarea a reînceput.

Cineva îmi mângâia mâinile. Am deschis ochii. Lângă mine era Magda. Am sărit speriat.

— Doamne, azi am colocviu despre Hoarda de aur!

M-a împins, uşor, înapoi. Eram pe o canapea. Pe un fo toliu, doctorul C. mă privea zâmbind. Mai era cineva în ca meră, un om în vârstă, care se uita la ceas.

— Ei, eu am plecat. Lăsaţi-l să doarmă şi mâine aduceţi- l la mine. Să mai stăm de vorbă… E interesant să-i aflăm i mpresiile.

*

— Iată impresiile lui Matei, împreună cu ale mele, şi-a î ncheiat doctorul C. povestirea. Nu ţi se pare că Valdemar a făcut un drum invers?

— Şi Matei?

— E cam ruşinat acum de cele întâmplate, dar s-a aşter nut serios pe muncă. Vrea să se înscrie şi la medicină, du pă ce termină istoria. Dar acum, crede-mă, este într-adevă

r vorba de voinţă.

1968 (postumă)

HORIA ARAMĂ

PIANUL PREPARAT

Ceea ce mă preocupă este realitatea oricărei libertăţi.

THOMAS MANN

1

Roata evolua lent. Nacelele uşoare suiau, coborau, în tr-o ciudată horă verticală. Rotaţia lor solemnă, de sistem planetar, deplasa în noaptea de august perechi neastâmpăr ate. Mişcarea spiţelor de neon marca timpul, ca un ceasorn ic al plăcerii. Cei care se instalau în cojile de nucă îşi luau un zgomotos adio de la cei rămaşi pe pământ, le făceau se mne. Treptat, mişcarea îi despărţea de ei şi odată cu aceas ta agitaţia se potolea. Oamenii deveneau tăcuţi, se pierdea u în privelişte. Roata cea mare se învârtea cu maiestate, ri dicându-i printr-o mişcare calmă, plantându-i în noaptea in certă. Fiecare metru de ascensiune îndepărta perechea din nacela albastră de Babilonul artificial.

Nimic nu-i stânjenise de-a lungul serii petrecute în Lu na-park, dar acum percepeau diferit fastul industrial, se si mţeau deasupra lui din toate punctele de vedere. Distracţii le ieftine, cele cu pretenţii de rafinament, scăldate într-o lu mină forţată, aţâţătoare, îşi pierdeau farmecul agresiv care -i subjugase, ordonându-se în plan, într-un sistem de forme complicat, dar finit, exterior, supus.

Noaptea câştiga teren, cuprinsese mai mult de jumăt ate din sfera dimensiunilor înconjurătoare. Teritoriul răma s pradă luminii părea o piele de animal, un sagri miraculos care se comprima, se zgârcea.

Avansau în noapte, mereu mai încet, mai nehotărât, ş i tot astfel, nehotărât, se arătau primele stele, obscure, abi a dibuind prin ceaţă, asistând la mişcările tot mai slab perc eptibile ale animalului muribund, cu strălucirea în descreşt

ere.

Apoi începu coborârea, de cealaltă parte a marelui dr um circular. Coborau bucuros, regăseau cu plăcere lumea care era totuşi a lor. Pielea de sagri se desfăşura, copleşea împrejurimile, ocupa orizontul. Priveliştea se extindea, câş tiga în amplitudine, deschizând largi braţe care tindeau să-i cuprindă, să-i integreze în materia clocotitoare. Dar acea sta nu mai deştepta în cei doi o senzaţie de teroare; venea u, dimpotrivă, către ea cu întreg elanul. Construcţia orbito are de sub ei creştea dincolo de orice limite, în detrimentul proporţiilor juste, creştea în fabulos.

Şi deodată mersul încetă. Erau pe pământ. Totul intra se cu bruscheţe în dimensiunile normale. Noaptea pierise, nicio urmă a stelelor nu se mai ghicea şi nici roata cea mar e nu era mai mult decât un arc de cerc. Săriră sprinteni di n închisoarea nacelei albastre, bucuroşi să-şi regăsească a nonimatul.

2

Nu există anonimat. Cei doi ştiau că nu-şi pot afla con diţia firească fără a-şi relua identitatea. Aventura care le dăduse personalitate se încheiase. Cu atât mai bine. Modes tul salt aerian întredeschisese, nedorit, o uşă către zone pe care nu le visaseră. Erau bucuroşi să reîntâlnească limitele unei libertăţi cunoscute, primitoare.

Pe Greger îl înduioşa profilul graţios desenat ai încă t inerei sale soţii. La rândul ei, Hulda se gândea cu afecţiun e la blondul Greger, soţul ideal, omul care-i asigura linişte a, dreapta premisă a stabilităţii. De altfel, Greger era tipul funcţionarului model, al executantului de carieră, care pe plan sufletesc pune gazonul din faţa casei înaintea problem elor de importanţă departamentală.

Îşi permiteau destul de rar, mai des totuşi decât cred eau cunoscuţii care le admirau armonia domestică, a se

menea escapade în doi, superficial adolescente, în ca re prietenul cifrelor îşi ţinea soţia de după gât.

În aceeaşi poziţie înaintau şi acum, plonjând în odihni

toarea lipsă de gândire pe care o presupune amuzamentul în comun, mulţumiţi să alerge de la o baracă la alta, de la un stand de tir la unul de pescuit raţe de celuloid, trecând pe lângă o disputată „încercare a norocului” şi un zgomoto s teatru de păpuşi automate, urmându-i pur şi simplu pe ce i dinaintea lor, râzând când se râdea şi trecând mai depart e când o făceau şi ceilalţi, liberi de orice angajare.

3

Conformismul presupune însă disimulare. Soţul ideal avea oricând la îndemână o mică ironie inofensivă la adres a idealei sale partenere de viaţă, după cum ea însăşi păstra cu grijă secretul cu ajutorul căruia conducea nava căsnicie i lor, lăsându-i pe cei din jur să creadă că Greger este timo nierul. Există asemenea perechi potrivite ca două jumătăţi ale unui ou, perechi standard, în posesia tuturor datelor ne cesare pentru a îmbătrâni împreună fără a depăşi nicio cen timă cerinţele unei fericiri de serie. Atingând cu bine jumăt atea drumului vieţii, cei doi vegheau să-şi ajungă, făcând e conomie de sentimente şi emoţii, ferindu-se de foarte nou ş i foarte vechi, de praguri şi revelaţii, reuşind, ca atâtea mil ioane de oameni, să trăiască printre miracole şi cataclisme fără să întârzie la birou.

Se opriră în faţa unei ciudate alcătuiri de cuvinte car e scânteia deasupra unui mic teatru de pânză: pian prepar at. Reclama era construită cu exces de termeni tehnici, rea lizatorul instrumentului era numit „eminentul Electroniou s”, aparatul „o performanţă în oare secolul s-a depăşit pe s ine”. Inscripţiile luminoase, imaginile mecanice, pe jumăta te ermetice, menite să aţâţe curiozitatea, creau un climat d e încredere, evocau universul ştiinţelor pozitive.

Pian preparat? Stereoviziunea transmitea uneori con certe imposibile bazate pe alterarea bunului instrument pri n adăugarea la rezonanţa corzilor acestuia a tot felul de ap endice metalice, de cristal şi de altă natură, alese mai mult sau mai puţin inspirat. Hotărâţi să guste din

toate plăcerile lumii, împotriva prudenţei şi a lipsei d

e simţ muzical, cei doi intrară. Plăteau astfel tribut unui sn obism întârziat, Greger dintr-un fel de bruscă sportivitate c are pretindea să nu ocolească nicio distracţie, Hulda pentr u că-l cunoştea pe Greger şi fiindcă i-ar fi făcut plăcere să aibă ceva „tareu de povestit prietenilor a doua zi.

4

O estradă de aluminiu. O armătură de tuburi din acel aşi material, formând un schelet asemănător cu al unei ins ecte văzute dinăuntru, susţinea epiderma textilă a sălii tra nsportabile. Şirurile de bănci, coborând într-un modest am fiteatru, erau populate de un public eterogen. Se râdea, se mototolea cu degete nerăbdătoare ambalajul ingenios al d ulciurilor populare. Zeflemiştii schimbau, peste capetele ce lorlalţi, ironii pretimpurii la adresa spectacolului aşteptat.

Răbdător, pe estradă trona un imens pian cu coadă, c roit pe măsura scenelor cu o deschidere de cel puţin şaizec i de metri, oarecum stânjenit aici. Tăcea, grav. negru, unic obiect masiv în interiorul de jucărie.

Curând lumina estradei se intensifică şi apăru „emine ntul Electronicus44.

Cabotinajul clasic nu se mai poartă altfel decât verba l. Artistul apăru pe scenă cu o mână în buzunarul pantaloni lor şi, sprijinindu-se cu cealaltă pe luciul pianului, ba şi bă tându-l uşor cu palma, ca pe un animal ascultător, vesti cu o absolută degajare începutul spectacolului. Avea să demo nstreze, cu voia celor de faţă, virtuţile unui instrument pe care l-ar fi considerat fantastic dacă nu l-ar fi construit cu mâna lui.

Urmă o scurtă echilibristică pe muchia de cuţit dintre un stil „ştiinţific44 şi unul „popular44. În care timp încercă să explice principiul instrumentului său.

Începu prin a vorbi despre rolul biocurenţilor în viaţa fiecăruia. Pe o cale destul de încâlcită, pe care nu vom înce rca s-o refacem, ajunse la formularea ideii că la urma urme lor diversele stări de spirit sunt declanşate prin anumite se mnale. După ce preciză cu modestie că-şi consacrase viaţa, cel puţin până atunci, studierii şi clasi

ficării acestor semnale, precum şi stărilor psihice car e corespund unora dintre ele, sublinie că realizarea experi mentală a unor metode prin care stările cu pricina să poa tă apărea la comandă fusese numai o chestiune de geniu p ractic.

Lovi din nou cu palma crupa armăsarului negru cu ca re se pregătea să pornească la drum, pentru a sugera că se apropie clipa când se va înţelege legătura dintre preludiile sale oratorice şi „pianul preparat64. Într-adevăr, cu aceeaş i simplitate comunică faptul că o mare gamă de circuite ele ctronice acordate pe stările de spirit susmenţionate se afla u în corpul de lac negru, putând fi puse în funcţiune printr- o simplă apăsare pe o clapă. Astfel, aparatul său se dovede a un veritabil pian al sentimentelor, al senzaţiilor, al porniri lor celor mai diverse.

În acest moment părăsi culisele pentru a se înfăţişa p ublicului o vivace domnişoară brunetă, partenera sa.

După ce o instală într-un anume unghi faţă de pian, c am în prelungirea cozii, explicând că într-acolo este orient ată „bătaia44 aparatului, Electronicus anunţă pe un ton rid icat începutul experimentului.

Pierduţi în mulţime, Greger şi Hulda se mişcară pe lo curile lor, încercând o ultimă corectare a poziţiei înaintea c ursei hotărâtoare, şi-şi lungiră gâtul ca toată lumea, gata să asiste, nu fără o secretă strângere de inimă, la tot ce pu tea fi mai neaşteptat.

Cu degetul gros al stângii în răscroiala vestei, Electro nicus se aplecă elegant şi atinse o clapă. Se auzi un *la* med iocru şi, drept acompaniament, domnişoara vivace ridică di n umeri. Gestul părea perfect natural, era însă departe de a exprima indiferenţa pentru cele ce se conspirau împotri vă-i, constituind, din contră, un prim efect al artei maestrul ui. Apăsarea repetată, în ritm capricios, a clapei şi realizar ea ireproşabilă, în acelaşi ritm, a ridicărilor din umeri prov ocară în sală primele uimiri.

Pianistul trecu la un exerciţiu mai avansat. Atinse o a ltă clapă, a lui *şi,* făcând-o pe tânăra lui colaboratoare să s

e ridice de pe scaun. Un alt sunet o făcu să şadă. Pentru va riaţie, un nou ton îi propuse să izbucnească în râs, ceea ce ea execută conştiincios. Electronicus îşi sporea însă prete nţiile. În clipa imediat următoare el comandă plânsul şi înt reaga sală putu să se convingă de

Instabilitatea sufletului feminin, cu atât mai vârtos cu cât alternarea râs-plâns, părând amuzantă, fu prelungită vr eme de un minut.

Sala oscila între două ispite, tinzând să imite pe rând fiecare dintre cele două acte, dar, cum nu i se dădea timp să se contamineze temeinic, rămânea în expectativă. Un *so l* retezat încheie virtuoasa execuţie muzicală, încununând-o cu o reprezentativă cascadă de râs. Spectatorii izbucniră s pontan în aplauze. Comentarii cu glas tare şi interjecţii ad mirative apreciau pozitiv eforturile artiştilor.

După scurgerea primului val de aplauze, pianistul se î ntoarse şi mai hotărât către instrument, pornit să-şi zdrobe ască publicul ori să piară.

5

Urmă, într-adevăr, ceva ieşit din comun. Era un numă r care s-ar fi putut intitula „Julieta”. Pe baza unei partituri dinainte pregătite, a fost interpretată o lucrare al cărei pri ncipal conţinut îl formau bucuriile şi durerea iubitei lui Ro meo, viaţa şi moartea ei. În straniul acompaniament format din sunete izolate, repetate succesiv, asociate apoi cu altel e în dezvoltări aproape muzicale, tânăra se transformă într -o fecioară ştiutoare şi candidă totodată, şăgalnică şi gra vă. Era de necrezut. Domnişoara cu ochii încondeiaţi, fără măcar să renunţe la machiaj, devenise o alta, *era* Julieta, o anume Julietă, simplificată poate, schema unei Juliete, o sc hemă posibilă însă, poate chiar întâlnită pe scenă într-o viz iune mai puţin reverenţioasă faţă de intenţiile marelui Will.

Fata se pierdu într-un dans al freneziei de a trăi din c are n-o întrerupse decât solemnitatea apariţiei lui Romeo. Evenimentul a putut fi urmărit pe faţa tinerei, care se stră duia să ghicească viitorul sub masca ce i se înfăţişa…

Urmă dragostea. Atmosfera se modificase în întregim e. Artă sau exhibiţie, cele ce se petreceau pe scenă convin geau. Tânăra se dovedea capabilă să transmită nuanţe de s entiment foarte exacte fără a se ajuta de vreun text şi fără arsenalul clasic al mimei. Gesturile şi rarele interjecţii por neau din convingere intimă, erau

nu instrumente ale convenţiei teatrale, ci moduri de t răire sinceră a sentimentului comandat. Ochii îi străluceau, într-adevăr, figura îi devenise luminoasă, chiar angelică, împotriva datelor ei naturale.

După euforia iniţială a dragostei, Julieta cunoştea dur erea. Era dezolată, se revolta, făcea apel la şiretenie şi calc ul. Traversa delicat arpegiul suitor de la înţelegerea adoles centă a iubirii la dorinţa adultă, coborând apoi de la fericir e la singurătate, nelinişte, suferinţă.

Julieta aflase o linişte înşelătoare. Un calm tenebros o mâna spre o limpede rezolvare a conflictului. Cu obrajii t raşi, cu ochii goi, cu o tristă şi înţeleaptă maturitate în sufl et, Julieta… muri.

Sala rămase încremenită. Pianistul însuşi, cu mâna ui tată pe ultima clapă a simfoniei sale, privea uimit spre ace ea căreia îi împrumutase un peisaj interior ce-i depăşea pe amândoi. Fata nu mai era decât un chip ascuţit, palid, o fru nte umbrită, cu ochi rătăciţi în privelişti nepământene.

Greger îşi aminti primul de elementul spectacular. Ap laudă, şi barbaria zgomotului rupse vraja. De peste claviat ură se ridică un obişnuit al succeselor, cu un surâs foarte si gur de sine. Consumată, trădând o jenă impersonală, ca du pă un *striptease,* reapăru şi tânăra vivace cu ochi încondei aţi, de care toţi cei de faţă uitaseră cu desăvârşire. O plecă ciune şi câteva bezele hollywoodiene deconcertară pe ulti mii romantici, care, oftând, se mulţumiră să-şi adauge apla uzele întârziate la ale celor mai harnici.

6

Odată numărul încheiat, Electronicus mătură cu privi rile sala, care, la picioarele înaltei sale staturi, semăna mul

t cu o perie dreptunghiulară. Cu braţele larg îndepărtate d e corp, el invită pe scenă, drept ultimă parte a exhibiţiei, o rice persoană care ar fi dorit-o. O făcea, spunea el, pentru a demonstra lipsa oricărui şiretlic. Domnişoara vivace era, ce-i drept, antrenată, însă oricine ar putea repeta experie nţa. Înţelegând reţinerea acelora care nu ar fi primit să de vină un instrument docil în mâna unui Electronicus oareca re, aici avu un surâs fin, inventatorul invi

tă pe scenă o pereche, un cuplu care să probeze în co laborare posibilităţile pegasului negru.

Sala chicoti amuzată, nimeni însă *nu* se grăbi să primească. Electronicus trebui să stăruie. Şi, stăruind, întâlni p rivirea lui Greger. Citi în ochii lui un mesaj încurajator. Tră dau o dorinţă abia reţinută de a avea acces la marea jucări e de lac strălucitor. Drept care omul de pe scenă se crezu î ndreptăţit să-l arate cu degetul. Invitat personal, cu belşug de gesturi şi într-un stil prolix, Greger se ridică în picioare. O furtună de aplauze îl încurajă. O prinse de mână pe Huld a, fără să-i asculte protestele. Bunul ei simţ îi părea o enor mitate, îl făcea să surâdă. Sub această elitră de pânză cu n ervuri de aluminiu domneau alte legi, cum de nu-şi dădea s eama? O trase uşor după sine şi ea ascultă, ieşi după el din rândul unde şezuseră, îl urmă pe scenă.

Un elan interior, subconştient, îi şoptea lui Greger că este de datoria lui să facă faţă situaţiei în mod onorabil. Se ara lor de libertate, consacrată zeului distracţiei, trebuia în cheiată într-un spirit de consecvenţă. De altfel nu întreved ea niciun chip de a se eschiva, iar pe măsură ce se apropia de estradă era tot mai convins că se poartă aşa cum trebui e. Avea în buzunar un bilet de intrare, era deci în drept să se bucure de tot ce intra în preţ.

Pe scenă, plasată avantajos de volubilul Electronicus şi trezindu-se în văzul tuturor, Hulda se regăsi brusc, aflân du-şi un echilibru aparent în mina serioasă pe care o arbo ră. Cât despre Greger, acesta brava de parcă o viaţă de om nu făcuse altceva decât să evolueze pe estrade.

Se făcu tăcere. Proprietarul pahidermului electronic coborâse în sală, unde, cu mâinile în şolduri şi sincer curio s, aştepta.

Greger îşi drese glasul, de parcă s-ar fi pregătit să vo calizeze, şi, după o îndelungată şovăire, apăsă o clapă.

Hulda aştepta, încordată, să înfrunte forţa irezistibilă a unei voinţe străine. Nimic de felul acesta nu apăru. Since r dezamăgită, bătu din picior.

Greger o privi bănuitor. Se temu că fusese o manifest are spontană şi repetă. Hulda repetă, la rândul ei, gestul. Bărbatul apăsă iar şi iar aceeaşi clapă, cu atenţie şi încă păţânare. Execuţia mecanică a comenzii sale de către iubit a sa Hulda îl înduioşă. Se simţea bun, recunoscător.

85

Ceea ce îl uimea totuşi era senzaţia de firesc. Hulda î l asculta aşa cum braţul îi asculta creierul. Era nemaipome nit. De altfel, tot ce se afla în jur, luminile, oamenii, Electro nicus, totul era orientat către el, totul îl asculta, îi punea în valoare prezenţa. Hulda îşi făcea cu strălucire datoria. Era mândru de ea.

Sunetul, gestul deveniseră monotone, peria dreptung hiulară aştepta altceva, dar Greger nu înţelegea. O încânta re nemaicunoscută îl cuprinse. Hulda se dovedea la înălţim e, sala îl copleşea cu atenţia ei. Îi iubea pe aceşti oameni a tât de buni cu el, li se simţea obligat. Nu le putea mulţumi decât continuând să lovească, tot mai convins, mai energi c, stăpân pe sine, clapa miraculoasă, determinând-o pe bia ta femeie să bată pe scenă un step îndrăcit, fără să aibă ae rul că o face împotriva voinţei.

Docilitatea ei îl fermeca pe Greger. Cât despre pian, j ucăria funcţiona într-adevăr şi se afla în puterea lui.

Simţi dorinţa să încerce toate clapele, să le aleagă, să le suprapună, să le combine cât mai ingenios. Cu ochi mar i, cu un surâs pe toată faţa, îşi reluă jocul, nevinovat, însufl eţit ca un copil. Albe şi negre, la îndemâna mâinilor sale fe brile, sau departe, la marginile claviaturii, degetele de fild eş ale instrumentului îl solicitau concomitent, iar el se stră

duia să răspundă apelului lor, întinzându-se după ele, oriun de s-ar fi aflat, făcându-şi un merit din a asocia extreme câ t mai greu de atins. Era un artist, un virtuos, un performer în orice caz. Condiţia sa diurnă se ascunsese, departe, în ul timul rând, mai departe, în spatele draperiei de la intrare, pierdută, desfiinţată. Uitase s-o urmărească pe Hulda. Ace asta se contorsiona în mişcări de nealăturat, trecând în gra bă prin stări sufleteşti şi reacţii contradictorii, care, în vite za cu care se succedau, îi lăsau femeii doar impresia unui c enuşiu dens.

Instrumentul pe care-l stăpânea i se prezentă dintr-o dată lui Greger într-o altă lumină. Era o recompensă, una meritată, un drept al său, o compensaţie pentru tot ce fuse se insatisfacţie în viaţa sa. Pentru studiile la care nu avuse se acces, pentru cariera pe care nu o realizase, pentru cărţ ile nescrise, pentru invenţiile neînfăptuite, pentru expediţii le în ţări neumblate pe care nu le întreprinsese, pentru fe meile, banii, fericirea la care nu ajunsese.

86

Greger îşi aminti de Hulda. Ridică privirea şi tresări văzând grotescul spectacol ce i se înfăţişa. Abia în acest m oment înţelese că are la dispoziţia sa o forţă nemăsurată. S e simţi stimulat ca un sportiv. Trase aer în piept, ridică mâi nile şi, cu o strălucire nouă în ochi, izbi clapele voluntar, d ureros, lacom să transmită umbrei din faţa pianului expresi a brutală a voinţei sale. Sorbea cu o plăcere nebănuită sup unerea absolută a celei care adesea îl domina pe coordonat ele ce-i uneau.

Femeia care-şi permitea să glumească vorbind despr e ocupaţia lui, aceea care-l înjosea sistematic, abia acum îş i dădea seama, tăindu-i aripile, subjugându-i personalitate a, femeia trebuia pedepsită.

Niciodată n-ar fi crezut că este capabil s-o facă. În po sesia puterii, devenise un altul.

Peste ochii femeii se lăsă un văl gros şi totul dispăru î n neantul leşinului. Căderea ei şi stupoarea sălii nu determ inară decât o sporire a furiei lui Greger. Ea refuza să execu

te, se revolta, înceta să se supună? Asta n-avea să admită! Omul continua, tot mai înverşunat, să izbească peste deget e monstrul de lac negru, convins că în felul acesta va învin ge rezistenţa, inerţia ei, obstrucţia gălăgioasă a sălii.

Câţiva încercară să se opună, protestând cu energie, îngrijorat de soarta pianului, Electronicus venea în goană.

Dar Greger nu se temea de ei. Sări în picioare, se opi nti din răsputeri şi împinse instrumentul cu bătaia asupra sălii. În secunda următoare izbea, în culmea surescitării, cl apă după clapă, râzând în hohote.

Parterul se ridică în picioare, se aşează zgomotos, se ri dică din nou, repetând absurd mişcarea ca o clasă indiscipl inată, sancţionată astfel. Greger râdea din răsputeri. Sala r idică, unanim, mâna dreaptă (în afară de stângaci!), dese nă în aer un zbor de insectă, strigă în cor vocala o şi făcu a lte asemenea năzbâtii într-o atât de severă uniformitate şi cu un aer atât de convins încât râsul oricui ar fi fost cu tot ul îndreptăţit.

După ce depăşi paroxismul, în vreme ce continua, me canic, violentarea claviaturii, Greger începu să-şi piardă su flul. Criza trecea. Curând îşi dădu seama că se află într-o si tuaţie fără ieşire. Era cu neputinţă să continue la infinit. Să înceteze, era primejdios. Se şi vedea

Înşfăcat, lovit, brutalizat, călcat în picioare de către c ei care – pentru cât timp încă? – se aflau în puterea lui.

Transpirând abundent şi gâfâind, căuta febril o soluţi e. Optă pentru o clapă care impunea un exerciţiu istovitor, un fel de săritură pe loc. Perseveră asupra ei până când pri mele victime căzură, neputincioase, insensibile. După încă două-trei minute socoti că toţi trebuie să fie la pământ, epu izaţi, sfârşiţi. Şi atunci, cu o viclenie de alienat, în vreme c e lansa un ultim apel al demenţei, îşi făcu vânt, printre ei, către singura ieşire vizibilă.

Calculase bine. În câteva secunde era afară, unde izb uti să ia un aer degajat, având totuşi grijă să se îndepărtez e rapid.

În urma lui, sala începea să-şi revină. Peste un sfert d e oră nu mai rămăseseră decât puţini curioşi care-l consola u pe bietul Electronicus, cufundat într-un prim control al in strumentului său. Câţiva se ocupau de Hulda, pe care o ad useseră în fire, fără a-i putea explica ce se întâmplase. Mai mulţi se oferiră s-o conducă acasă.

Undeva, printre siluetele de neon din Luna-park, Gre ger mai rătăcea încă, fără gânduri. Trecu pe lângă spiţele de neon ale roţii celei mari cu straniul sentiment că nu de mult avusese alături mn obiect, o fiinţă, un bun personal p e care-l pierduse. Evitând să privească cercul rotitor, sever ca un ochi, se îndepărtă grăbit, trecând ca un cuţit prin alu atul mulţimii, prin lumina vâscoasă, prin zgomotul ca o ava lanşă neagră.

1966

VOICU BUGARIU

DISCUTÂND DESPRE MESAJ

Pe navă erau, la plecare, şase bărbaţi având vârste şi specialităţi diferite. Ultimul lor mesaj adresat Pământului s osise trunchiat, după un an. Textul lui rămăsese în multe m emorii „… l-a ucis pe… condamnăm crima… călătoria.

Călătoria urma să dureze mulţi ani. Soluţia enigmei p utea, deci, să apară după o perioadă de timp foarte lungă. Î n ciuda acestei evidente imposibilităţi de aflare a adevărul ui, sau poate tocmai din acest motiv, mulţi făcură presupun eri. Apărură raţionamente ingenioase. Cum nicio probă ma terială şi niciun martor nu existau, se apelă la analizarea m inuţioasă a psihologiilor celor şase. Se răscoliră arhive şi s e interogară mii de oameni, care îi cunoscuseră. O nouă ce lebritate, secundă, apăru dintr-odată pentru a îi aureola pe cei care plecaseră pentru un timp atât de lung încât semăn a, afectiv, cu veşnicia. Un vânt deductiv bătu prin minţile multor oameni.

Biografiile călătorilor fură reconstituite cu minuţiozit ate. Apăru repede o anumită aglutinare afectivă de calităţi sau de defecte în jurul unuia sau altuia. Într-un timp relativ scurt se crea o opinie aproape generală cu privire la datele

psihice ale posibililor criminali şi ale eventualelor victime. Cei şase componenţi ai echipajului navei fură împărţiţi în d ouă tabere numeric egale. Majoritatea era de acord cu ace astă pură supoziţie, determinată, în bună măsură, de faptul că acei care erau consideraţi posibile victime fuseseră poat e mai populari, sau din cine ştie ce alte motive. Ziarişti ing enioşi făcură sondaje în rândul opiniei publice, pentru aflar ea mecanismului acestei preferinţe, ce devenise un fapt no toriu. Argumentele, după cum era şi de aşteptat, erau subi ective. Unul auzise că cei care erau cotaţi drept victime po sibile fuseră mai simpatici, mai comunicativi etc.

89

Mesajul devenise calul de bătaie al revistelor ilustrat e şi al emisiunilor de divertisment, tinzând să se autodizolv e în propria lui parodie.

Totuşi, o undă de seriozitate se perpetua prin acest a malgam de opinii. Câţiva psihologi şi psihiatri de renume, s pecialişti în acţiunea Cosmosului asupra psihicului uman, î ncepură un studiu temeinic al problemei. Studiară vieţile t erestre ale celor plecaţi, ascultară apoi cu maximă atenţie mesajele lor precedente. Logicienii îşi oferiră serviciile pen tru interpretarea uriaşului material ce se adunase. Se rosti ră multe comunicări, cercetarea căpătase, în sfârşit, o bază ştiinţifică. Optimismul pe care cei ce se ocupau cu stabilire a adevărului îl exprimau nu părea prea deplasat, întrucât a vea girul ştiinţei. Şi timpul trecea.

De la o vreme însă, când, după cum se anunţase, cole ctivul de specialişti ajunsese în faza finală a cercetărilor şi urmau să fie date la iveală rezultatele, apărură anumite în doieli, ce aveau o explicaţie simplă era imposibil, din punct de vedere logic, să se ajungă la o singură concluzie, dacă s e respecta o dialectică simplă. Nu puteau fi deduse decât n işte concluzii paralele, simetrice chiar. Fără un anumit coe ficient de subiectivitate, fără investirea unui singur om cu sarcina coroborării tuturor rezultatelor, nu exista nicio spe ranţă de a se obţine o singură variantă, optimă din punct d e vedere logic şi psihologic. În faţa necesităţii de a fi subie

ctivi, savanţii declară însă că problema îi depăşeşte şi cerc etările fură sistate.

Câţiva ani enigma nu mai atrase atenţia oamenilor de ştiinţă şi îşi urmă calea ei firească în conştiinţa marelui pu blic. Personajele şi intrară încet în literatură. Mulţi autori produseră romane poliţiste, pornind de la datele biografice şi psihologice ale celor şase bărbaţi. Criticii literari avură î n curând la dispoziţie un material întins, constituit din cărţ i ce încercau să elucideze enigma.

Interesul pentru aflarea adevărului în legătură cu fap ta ce se consumase cândva, undeva, la o depărtare uriaşă de Pământ, se atenuase, lăsând locul interesului pentru pla uzibilitatea unui raţionament sau a altuia. Cei şase, care m ai evoluau, poate, la distanţe de neconceput pentru simţul comun, se abstractizaseră, deveniseră nişte semne angren ate într-un conflict cu infinite posibilităţi

de rezolvare. Confruntarea, care se reînnoia cu fiecar e carte nouă apărută, era urmărită cu o detaşare din ce în ce mai mare. Tragedia urma legile noutăţilor şi trecea pe u n plan secundar. Călătorii erau transformaţi, de către cei c are îi urmăreau în cărţi, în nişte personaje cu din ce în ce mai multe disponibilităţi psihologice, dar atât.

Ar fi interesant, poate, să exemplificăm, prin citate, f actura acestor cărţi (dintre care unele erau deosebit de gu state de către un public foarte larg).

Înainte de a face acest lucru, trebuie să mai menţionă m un fapt. La câtva timp după recepţionarea mesajului (ti mp de ordinul deceniilor), apăruse obiceiul, perfect explica bil, de a se înlocui numele fiecăruia dintre cei şase călători spaţiali cu una dintre primele şase litere ale alfabetului lati n. La început, faptul acesta îşi avusese raţiunea într-o tend inţă spre comoditate. Apoi însă, şi aici apare una dintre lat urile semnificative ale procesului de abstractizare despre c are pomeneam, numele oamenilor acelora fură din ce în ce mai puţin folosite, iar de la un moment dat începură să fie î ntrebuinţate doar simbolurile. Aşadar, în fragmentele pe ca

re le vom reproduce, eroii tragicului eveniment sunt desem naţi numai prin literele respective. Ne abţinem de la orice comentare a lor, considerându-le în sine grăitoare. Iată-le

I

„... vă voi spune, de la bun început, că mă îndoiesc fo arte mult de valabilitatea raţionamentelor pe care le fac. D e altfel, vă pot povesti şi o mică întâmplare* pe care am tră it-o şi care m-a lecuit pentru totdeauna de pretenţia infaili bilităţii. Călătoream, într-o vacanţă, spre o destinaţie necu noscută, folosind metoda, la modă pe atunci, de a coborî ac olo unde «dispozitivul hazardului» decidea în ultima clipă. Îmi căzuse o localitate în care mai fusesem o dată, dar care nu-mi displăcea. Mă gândeam, în timp ce mă apropiam de l ocul unde urma să mă recreez, că aş putea calcula matema tic ce localitate îmi va Cădea din jocul orb al maşinii acelei a mici şi amuzante, că, la urma urmelor, ea se cheamă deg eaba «dispozitivul hazardului», din moment ce pronosticuri le ei pot fi pre

văzute, cu un coeficient de aproximaţie acceptabil. R aţionând în felul acesta, m-am decis, luând o hotărâre mai degrabă absurdă, să verific dacă *trebuia* să ajung în acea l ocalitate de la malul mării, sau nu. După cum vedeţi, pasiu nea mea pentru calcul se afla la un paroxism aproape mala div. Mi-a trebuit un timp destul de lung, fiindcă dispuneam doar de o aparatură portativă. Am reuşit, totuşi, fără prea mari eforturi. Concluzia era că, într-adevăr, ajunsesem und e trebuia. Tocmai pe când îmi savuram starea legică, a veni t la mine un funcţionar şi m-a întrebat dacă îmi place şi da că vreau să plec într-adevăr în localitatea în care mă aflam. I-am răspuns că nu. văd cum aş putea pleca acolo, din mo ment ce mă aflam deja în acel loc. A zâmbit onctuos şi mi-a spus că tot aranjamentul cu dispozitivul hazardului fusese o glumă, că procedeul acesta nu se mai foloseşte, şi că, de fapt, tot ce văzusem eu, inclusiv călătoria, fusese un mijloc de reclamă la nivelul tehnicii moderne. Uluit, n-am ştiut ce să mai spun şi m-am trezit dând afirmativ din cap, acceptâ

nd. deci, să merg acolo unde calculele indicau că trebuie să mă aflu în acel moment. Voiam să ajut destinul să se împ linească!”

„Aş vrea să vă previn asupra unui aspect foarte impor tant, înainte de a intra în dezbaterea problemei propriu-zis e a discuţiei noastre. Toată întâmplarea pe care v-am pove stit-o este o invenţie a mea, care mi-a venit în minte de înd ată ce m-am apucat să vă relatez una dintre călătoriile mel e reale. Totuşi, chiar şi imaginată, ea ilustrează destul de b ine ideea că nu trebuie să fim prea mândri de noi”.

„Discutând despre victima şi despre criminalul nostr u, nu aş vrea să mai reiau o serie dintre aspectele pe care l e cunoaşteţi, desigur, cu toţii. Voi trece direct la concluzii. Sunt autorul unui raţionament, pe care îl consider singurul îndreptăţit. În ciuda parabolei despre îndoiala necesară, n u pot să mă îndoiesc de validitatea lui. Prea mult timp mi-a luat construirea lui, pentru a îmi mai putea permite să nu c red în el cu toată convingerea. Este, de altfel, un raţionam ent foarte simplu, care stă la îndemâna oricui dintre dumn eavoastră. Sunt mândru însă de perfecta lui originalitate”.

„Rostind aceste ultime cuvinte îmi dau însă seama cu tristeţe că nu veţi afla niciodată raţionamentul meu.

92

Nu-l pot comunica. Pur şi simplu. Este a nu ştiu câta oară că încerc să-l comunic cuiva, fără să reuşesc să-i roste sc măcar prima silabă. Vă rog să nu vă îndoiţi nicio clipă d e existenţa lui în mintea mea. Nu-l pot însă exprima în mod mulţumitor. Îmi dau seama că mai am mult de lucrat pentr u a-i da forma finală, cea ideală. Credeţi-mă însă concluzia mea este una dintre cele mai bune cu putinţă, poate cea m ai bună. Vă mulţumesc pentru atenţia cu care m-aţi asculta t.44

II

„… Eu voi fi un fel de conducător. Cunoaşteţi cu toţii rolurile. Nu-mi pot da seama spre ce vor evolua dialoguril e. Va trebui să fiţi spontani, să spuneţi ceea ce vă va trece prin minte în clipa respectivă, să nu premeditaţi nimic şi să

nu vă lăsaţi dominaţi de vreo idee preconceptă. Să nu fiţi teatrali. Veţi constata că totul o să meargă bine şi vom reuşi să descoperim ceea ce mii de cercetători nu au reuşit să descopere. Totul este să constatăm în mintea cui a putut să apară ideea crimei. Vă aflaţi într-un model ce reproduce în mod minuţios nava pe care s-au petrecut evenimentele”.

„Sunteţi perfect aclimatizaţi. Trebuie să recunoaştem că reconstituirea este extraordinară. Este ceva cu adevărat epocal. Aveţi, deci, toate premisele pentru a obţine un succes răsunător. Eu nu voi fi cu dumneavoastră, fireşte. Veţi putea însă să recepţionaţi mesajele mele. Le voi lansa doar dacă va fi absolută nevoie. În rest, veţi acţiona după cerinţele momentului. Nu veţi avea cum să îmi cereţi sfatul.44

„Experienţa pe care o începem este foarte importantă şi nu cred că cineva, vreodată, va mai reuşi să o realizeze. Amploarea ei depăşeşte brice închipuire. Veţi acţiona în nişte împrejurări atât de perfect simulate, încât probabil, de la un moment dat, veţi fi tentaţi să credeţi că vă aflaţi în condiţii reale. De altfel, sunt convins că fiecare dintre dumneavoastră doreşte mult să călătorească în Cosmos şi că această experienţă vi s-a părut o ocazie unică. Într-adevăr, veţi putea trăi iluzia perfectă a unei călătorii în Cosmos, o iluzie atât de perfectă, încât va deveni, în cele din urmă, o realitate.44

93

„Intraţi acum în model şi vă urez drum bun!”

„După ce m-am despărţit de ei, m-am simţit emoţionat ca un tată ai cărui copii pleacă pentru prima oară într-o călătorie departe de casă. I-am urmărit luni la rând cum se comportă. Una dintre scenele pe care le-am văzut merită să fie reprodusă sub forma unui polilog, cu indicaţii scenice. Titlul acestei mici scenete, nu lipsită de un anume dramatism, ar putea fi

Discutând despre mesaj

(Interiorul unei nave cosmice. Întâmplările au loc în cabina de comandă.)

C (are un aer cam obosit; privirile îi sunt rătăcite; lini

ile dure ale feţei sale exprimă totuşi capacitatea de a persi sta într-o decizie): – E foarte trist că discuţiile noastre au î nceput în ultimele luni să aibă una şi aceeaşi temă. Mi-e te amă că vom deveni ou toţii nişte psihopaţi. Ni s-a spus doa r foarte clar la plecare că este vorba despre o experienţă şi nimic mai mult. Adevărat, nu putem dovedi în niciun fel că nu este realitate ceea ce trăim. Totuşi, îmi zic, trebuie să c redem ceea ce ni s-a spus. Nu avem ceva mai bun. Trebuie să ne facem datoria, să rezolvăm problemele ce se ivesc, să transmitem mesajele zilnice. E o mare prostie să discută m la infinit dacă trăim într-un context autentic sau într-unu l regizat cu o abilitate ce depăşeşte orice închipuire. Argu mentele tale în legătură cu necesitatea certitudinii mi se p ar destul de deplasate.

E *(obsedat de o singură idee)* – Certitudinea, pe care tu o consideri ceva secundar, mi se pare esenţială. Eşti cur at nebun dacă gândeşti că vieţile noastre se pot scurge în mod convenabil pe blestemata asta de navă fără să ştim măcar dacă suntem sau nu victimele unei mistificări. Lucru l cel mai diabolic mi se pare faptul că ni s-a tăiat orice legă tură cu exteriorul. Decorul se schimbă, iluzia de mişcare es te perfectă, dar cum pot eu să verific toate acestea? N-am nicio posibilitate. M-am gândit interminabil la un mijloc, da r n-am găsit nimic. Un singur aspect mi se pare a fi o dova dă demnă de luat în considerare omul care ne-a determinat să participăm la experienţa aceasta absurdă ne-a promis că va interveni, atunci când va constata că ne vom interpre ta greşit rolurile, adică vom aluneca în direcţii lipsite de in teres pen

tru cercetarea pe care o face. Or, n-a intervenit nici măcar o dată. Cred că pot să interpretez faptul acesta ca p e o dovadă că nava este reală, ca şi călătoria pe care o face m. În cazul acesta, totul ar fi clar, aş putea să-mi văd linişti t de treabă. Dar poate că această tăcere este o abilitate a l ui şi nimic altceva.

C *(ripostează cu oboseală)* – Nu observi că te învârteş

ti într-un cerc vicios? Nu faci bine co-tinuând la nesfârşit a cest monolog. Vei sfârşi prin a ne înnebuni pe toţi. Taci şi gândeşte-te! Numai când vei avea elemente noi, să mai vor beşti. *(Se enervează brusc.)* Te rog să taci. Îţi spun aceasta cu un ultim efort de a-mi păstra calmul. Simt cum îmi trec prin minte gânduri ucigaşe.

B *(bonom)* – Şi iată-ne ajunşi la sfârşitul experienţei! Presupun că acum vom fi scoşi, în fine. din această închiso are în care stăm de atâta vreme. *(Tace un timp, devenind d in ce în ce mai serios.)* Altfel mi-am închipuit eu totul. Cu t otul altfel. Am scris chiar şi un scenariu. Totul e logic în el, iar ceea ce se petrece aici cu noi

— de-a dreptul absurd. Vreţi să vă citesc? Meritäm câte va clipe de destindere. Sau poate ar fi mai bine să învăţăm rolurile pe care le-am creat eu? S-ar putea să vă placă. În orice caz, vă rog să-mi daţi voie să vă citesc. Să mă ascult aţi cu atenţie. Dacă rolurile vă vor conveni (al meu mă pasi onează, pur şi simplu), puteţi să le învăţaţi, şi vom juca tot ul. îl rog pe cel desemnat drept criminal să nu aibă vreun r esentiment împotriva mea. Nu am avut niciun motiv subiec tiv pentru a mă opri la această alegere. Aşa a ieşit. Ei, să c itesc?

(În timp ce B vorbeşte, au intrat şi ceilalţi şi îl privesc cu indiferenţă, fără să accepte sau să refuze în vreun fel.)

B *(interpretând tăcerea lor drept o încuviinţare, iese pentru un scurt timp şi reapare cu un maldăr de hârtii)*

— Nu o să vă citesc totul acum. De altfel, nici n-am adu s tot ce am scris. O să vă citesc numai scena finală, acolo u nde unuia dintre voi îi va veni ideea crimei. Să încep, deci. *(Caută febril printre hârtii.)*

(În timp ce B se pregăteşte să citească, ceilalţi, cu fig uri plictisite, părăsesc unul câte unul încăperea. Când B ri dică ochii, se trezeşte singur.)

*

Cam acesta era genul de literatură cu privire la cri mă, când un fapt nou aduse o oarecare înviorare. Tocmai s

e pusese la punct un creier electronic de pronosticare a co mportamentelor. Folosind date amănunţite despre un om, e l era capabil să propună o variantă de comportament viitor, cu o remarcabil de mică aproximaţie. În fine, apăruseră pr emisele unei rezolvări, care nu ar mai fi dat naştere la disc uţii, fiind impersonală, obiectivă. Maşinii
i se furnizară toate datele. Le analiză şi ceru altele, suplim entare. În ziua când trebuia să-şi dea verdictul, ea solicită să fie reprogramată cu date şi mai bogate. După câtva tim p, se constată că cererile maşinii nu vor sfârşi, practic, niciodată. Computerul tindea să înmagazineze noi şi noi inf ormaţii, ce puteau fi legate de mesaj doar prin şiruri inter minabile de asociaţii. Era prea mult. Se decise întrerupere a operaţiei şi treptat întreaga întâmplare intră în uitare.

Un ultim episod mai smulse o pâlpâire amintirii mesa julul. Într-o bună zi, un istoric afirmă (cu numeroase dovez i) că în perioada respectivă nu plecase, de fapt, nicio navă de pe Pământ într-o călătorie de lungă durată, conchizând că totul pornise de la one în telegere. Rapid se iviră noi vo ci, care susţineau cu argumente bine găsite această aserţiu ne.

1970

VLADIMIR COLIN

GIOVANNA ŞI ÎNGERUL

Ciudat loc de întâlnire, îşi spuse Giovanna oprindu-se sub dubla arcadă a Porţii Marina.

Briza care-i răvăşea pletele purta în noapte mirosuril e grave ale mării, odată cu esenţa florilor şi cu amara mire asmă a ierburilor pitice. Pentru o clipă i se păru că simte şi fumul Vezuviului, dar era o iluzie. Stelele scăpărau. De jur-împrejur, pornit parcă din pietre şi pini, ţârâitul cosaşilor e chivala sonor neîntrerupta pâlpâire de pe cerul ultramarin, ca un răspuns al pământului subliniind dimensiunile tăcerii.

Am venit prea devreme, îşi spuse, privindu-şi ceasul. Într-adevăr, mai erau câteva minute până la miezul nopţii. Vittorio nu întârzia niciodată… încercă să nu se gândească la el, pentru a amâna declanşarea inevitabilei nelinişti la c

are prezenţa lui Vittorio o condamna, apoi îşi dădu seama că era prea târziu. De altfel, prefera să încerce în absenţa l ui şocul regăsirii. Răsuflă adânc şi închise ochii.

Atunci, întâlnind sub pleoape ciudata privire cenuşie care părea că vine de departe, chiar şi când Vittorio se afla lângă ea, se zgribuli deodată şi se aşeză pe una dintre piet rele pe care noaptea nu apucase să le răcească. Temută şi aşteptată, panica absurdă se răspândi în fiinţa ei îngheţând u-i vârfurile degetelor, o panică indefinisabilă, în care drag ostea făcea faţă unor obscure instincte. Îşi cuprinse umerii cu palmele într-o zadarnică încercare de a stăpâni şi înfrân ge tresăririle trupului. Îşi spunea că emoţia e ridicolă, dar ştia că nici versurile scrise după întâia lor întâlnire nu izbu tiseră s-o alunge, deşi ele o eliberau de obicei şi-i îngăduia u să se regăsească disponibilă, după cum nici obişnuinţa n u părea să atenueze neliniştea primară care o încerca. Era o zbatere a muşchilor, a sângelui, o împotrivire a făpturii la fascinaţia pe

care privirea, glasul, atingerea mâinii lui Vittorio o pr ovocau de fiecare dată, intactă şi tot atât de inexplicabilă.

— De ce nu pot fi liniştită alături de tine? îl întrebase câ ndva, iar el o privise cu ochii cenuşii pe care Giovanna îi n umise inumani în versurile ei, apoi rostise cu o duioşie, par că tristă:

— Şi eu te iubesc, Giovanna…

Dar ea ştia că nu era răspunsul adevărat, adică era a devărat că Vittorio o iubea, dar nu era adevărat că dragost ea explica bizarul simţământ cu care avea de luptat. Totul era încâlcit, ca o veche poveste… Vittorio nu cunoştea neli niştea şi o privea uneori cu o milă stranie, care o tulbura m ai mult decât rarele lui izbucniri de nerăbdare din clipele când i se plângea că, alături de el, se simte descumpănită de parcă ar păşi prin văzduh.

Singură în noapte, oftă şi încercă să alunge gândurile pe care de o lună nu izbutea să le descurce. Acum trebuia doar să se obişnuiască, pregătindu-se pentru clipa întâlniri

i. Îşi aruncă privirile pe cadranul ceasului şi îndată toate m iresmele nopţii fură alungate de mirosul subtil pe care-l cu noştea. Scoase un strigăt, sări în picioare şi se pomeni cup rinsă în braţe. Buzele lui Vittorio îi căutau buzele.

— Ţi-a fost dor? o întreba, iar Giovanna încuviinţa tăcu tă, frecându-şi de sus în jos fruntea de pieptul Juj.

O simţea palpitând ca o vietate captivă şi-i fu milă că nu e decât un biet animal fierbinte şi răscolit de instincte. Dar îndată se ruşină de ceea ce gândise şi o strânse şi mai tare în braţe, lăsând-o să se liniştească

— Uite, ţi-am adus ceva, spuse mai apoi.

Şalul flutură moale în mâna lui şi se lăsă peste umerii femeii.

— Oh! şopti Giovanna.

— Mi l-a dat un pilot. L-a cumpărat la Xu-Tii, de la o băt rână…

Şalul venusian părea ţesut din aripi de fluturi.

— Dacă nu m-ai tulbura atât… începu Giovanna, dar el o depărtă pe cât îi îngăduia lungimea braţelor şi, cu palmele pe umerii ei, spuse rugător

— Lasă, Giovannina, lasă…

— Nu te-am văzut de o săptămână, i se plânse repede, c a şi cum şi-ar fi cerut iertare.

98

— Nici eu, îi aminti, şi din nou o strânse la piept. A fost o defecţiune acolo, la baza de lansare…

De astă dată Giovanna fu cea care se desprinse.

— Vittorio… de ce n-ai venit acasă?

— Nu-i frumos aici? râse el.

Dar râsul nu suna firesc.

— De ce, Vitttorino?

— Pentru că… te-ai plimbat vreodată noaptea prin Pomp ei?… Ei, vezi, mi-am închipuit! O să urcăm împreună până la templul lui Apollo, apoi, de acolo, trecem în Forum. E lu nă plină…

— Nu, şopti resemnată Giovanna, degeaba, n-am să pric ep niciodată.

Deşi înţelesese că se gândea la el, bărbatul spuse rep ede

— Acum ai să pricepi. Suntem împreună… Şi am să-ţi ex plic totul, în amănunt.

Apoi, cu braţul petrecut în jurul umerilor ei, o împins e uşurel. Când începură să păşească peste blocurile de piat ră ale vechii străzi o privighetoare cântă deodată, ca un m ecanism declanşat la trecerea lor pe sub arcadele porţii. To tul era calm. Şalul venusian încălzea umerii femeii. Luna d efalca umbre uriaşe, întinzându-le grotesc siluetele, iar fie care mişcare a picioarelor imprima umbrelor un impercept ibil târâş. Vittorio tăcea. Îşi uitase ciudat de repede făgădu iala, sau încă nu socotea că are de dat vreo lămurire şi, lă sându-se în voia lui, Giovanna se străduia să pătrundă rost ul prezenţei lor între zidurile oraşului pe care Vezuviul îl u cisese cu mai bine de două milenii în urmă, dăruindu-i o pa radoxală imortalitate.

Încercând să înţeleagă, revăzu seara în care Vittorio se ivise pentru prima dată lângă ea, atunci când cobora tre ptele estradei. Recitase poemul scris pentru Ziua Cosmosu lui şi-i răsunau încă în urechi aplauzele. Entuziaşti şi gălăg ioşi, tinerii se adunaseră în jurul ei cerându-i autografe, şi ea zâmbea puţin ameţită. Atunci simţise deodată cum eufo ria i se risipeşte. Ridicând privirile de pe discul pe care i-l î ntindea o fată cu părul strâns într-un coc înalt, înfruntase ş ocul ochilor cenuşii. Vittorio stătea rezemat de perete, lân gă una dintre ieşirile laterale, şi se uita la ea cu o ciudată i ronie, ca un om dintr-o altă planetă, înveselit de jocurile un or fiinţe

Inferioare. Aşa-i trecuse prin minte, ca un om dintr-o altă planetă…

Tresări şi privi chipul lui Vittorio, luminat de lună. Bă rbatul se întoarse către ea şi-i zâmbi, dar zâmbetul se ivise pe faţa lui mecanic, şi Giovanna ştiu că omul de lângă ea e ra frământat de gânduri pe care nu i le împărtăşea. *N-a ve nit aici de bunăvoie,* îşi spuse. *De ce e totul atât de compli*

cat? Oamenii se bucură de dragoste şi numai eu…

Îşi înăbuşi un oftat şi se întoarse iar cu o lună în ur mă. Îşi aminti cum urma să împartă autografe şi cum nu m ai izbutea să semneze, de parcă ar fi uitat să scrie sau ar fi uitat cum o cheamă. O clipă cât o veşnicie trecuse în vrem e ce-şi privea nedumerită stilomagnetul, apoi nu se mai îm potrivi şi-l fură cu coada ochiului pe bărbatul cu ochi cenuş ii. Depăşea cu un cap grupul tinerilor.

I se păru ars de soare şi neobişnuit de frumos, cu ochii de culoare deschisă ca două scoici încrustate pe o mască de l ut cu trăsături grave, îndulcite doar de zâmbetul stăruind pe buze. Atunci auzise strigătul.

Era probabil strigătul unei femei, dar sunet mai înspă imântător nu cunoscuse nici în coşmaruri. Părea o nesfârşi tă scară a suferinţei, pe care totul se precipitase apoi, pârâ itul de sub podea, larma glasurilor, învălmăşeala miilor de trupuri şi limbile roşii ale flăcărilor jucând concomitent pe scenă şi în fundul sălii. Cortina se aprinse şi o masă incand escentă se prăbuşise chiar lângă Giovanna. Oamenii se îmb ulzeau, încercând să răzbească spre uşile laterale. Fu răsu cită de şuvoiul trupurilor, se simţi strivită de o apăsare crâ ncenă în coşul pieptului şi, înainte de a-şi pierde cunoştinţ a, văzu neînchipuit de aproape faţa arsă de soare, pe care străluceau scoicile aproape albe ale ochilor cenuşii.

Când îşi veni în fire se afla într-un parc, întinsă-n iar bă. În nări îi stăruia, subtilă, mireasma unei flori necunosc ute, iar ochii cenuşii o priveau fără urmă de ironie. Începu să tremure. Atunci îşi dădu seama că are o batistă udă pe f runte şi socoti că tremurul era pricinuit de răceala compre sei. Şi-o scoase şi îndată-i păru rău, ca şi cum ar fi jignit bă rbatul de lângă ea, care nu se gândise la scăparea lui, deşi se afla chiar lângă n-a dintre uşile laterale şi putea ieşi pri ntre primii din sala cuprinsă de flăcări. Înfruntase şuvoiul c elor pe care pa

nica îi înghesuia, despicase curentul trupurilor sălbat ic amalgamate şi, în ciuda flăcărilor, în ciuda panicii, o salv

ase. Îi văzu fruntea mânjită de funingine şi atunci, fără o v orbă, întinse braţul şi începu s-o şteargă cu batista udă.

— Nu-i nimic, spuse bărbatul. Acum a trecut…

Dar neliniştea Giovannei nu trecea. Cuvintele de mulţ umire i se adunau stângaci pe buze şi ea ar fi vrut să se ar unce la pieptul bărbatului şi totodată să fugă de el, să se d epărteze de privirea ochilor cenuşii, a cărei intensitate îi g răbea dureros bătăile inimii. O nemulţumea faptul că bărb atul folosea un parfum violent, dar nu se putea împotrivi p uterii penetrante a fluidului amărui. (Avea să afle mai târzi u că Vittorio nu întrebuinţa niciun parfum; mireasma subti lă era a pielii lui, până şi sudoarea îi mirosea astfel, ca o flo are pe care Giovanna n-o mai întâlnise.)

— Poţi să te ridici? o întrebă.

Rostea cuvinte obişnuite, nepotrivite cu starea ei tulb ure, şi Giovanna simţi o vagă dezamăgire. Aşa. ca-n transă, făcură câţiva paşi…

— Uite şi templul lui Apollo, spuse Vittorio.

Cuvintele o ajunseră pe neaşteptate, rechemând-o di n lumea amintirilor. Înţelese că Vittorio îşi ţinea făgăduiala şi începea să-i dea lămuriri.

— Vezi altarul?… Acolo, pe o coloană, e un cadran solar. Templul e vechi, încă de pe vremea samniţilor, dar a fost r efăcut în epoca lui Nero…

Îl asculta numai cu o ureche, nepărăsindu-şi gânduril e. Ştia de mult că tulburarea pe care i-o pricinuia nu era le gată de împrejurările dramatice ale primei lor întâlniri. O v reme crezuse că prezenţa lui îi amintea panica încercată în sala cuprinsă de flăcări, dar nimic nu justifica permanentiz area vechilor spaime.

— Cine eşti tu, Vittorio? întrebă deodată, oprindu-se atâ t de neaşteptat, încât bărbatul o depăşi şi se întoarse mira t.

Dar rosti liniştit, cu acel timbru egal al vocii care răs una straniu în inima ei

— Te miră că vorbesc ca un ghid? N-are nicio legătură c u meseria mea, recunosc, dar Pompeiul m-a pasionat dinto tdeauna…

— Nu mă gândeam la Pompei…

— Atunci nu mai înţeleg. Ce vrei să spui?

Minţi / Minţi! ar fi trebuit să strige Giovanna, dar spu se numai, cu liniştea unei mari oboseli

— Nu semeni cu nimeni, Vittorio…

— Şi asta e rău?

Încerca să glumească, dar gluma răsuna la fel de nefi resc cum îi sunase râsul atunci când evitase să-i răspundă pentru ce nu venise de-a dreptul acasă. Nu era nimic de fă cut. Trebuia să se împace cu gândul că bărbatul ei, omul n eliniştitor pe care şi-l alesese, ascundea o taină. Obişnuită să gândească în imagini, Giovanna îl asemuia cu o scoică st ranie, care – dusă la urechi – nu cânta ca marea… Scotea u n sunet neaşteptat, sau rămânea mută. Resemnată, şopti

— Bine, e bine, Vittorio…

Tot ce putea spune era că taina lui, oricare va fi fost, n-avea un caracter infamant. De asta se încredinţase. Puţin i oameni erau stimaţi ca Vittorio şi colegii lui nu păreau să-şi dea seama cât e de ciudat. Să fi fost, din partea ei, o sim plă iluzie? Iluziile nu se menţin decât dacă sunt întreţinute … Numai dragostea ei, ajunsese să-şi spună Giovanna, şi p oate sensibilitatea datorită căreia era considerată una dint re marile poete ale lumii, numai ele creaseră antenele care detectau tot ce era straniu în Vittorio.

— Acum, spuse el, initrăm în Forum.

Luna lumina marea piaţă dreptunghiulară mărginită de resturile porticului şi Giovanna văzu în stânga, dincolo de templul lui Jupiter, ameninţătorul contur al Vezuviului.

— Vittorio! şopti, apucându-l de braţ.

Una dintre coloane se mişcase.

— Cum poţi să te sperii aşa? o mustră bărbatul.

Acum se vedea bine că un alt vizitator străbătea piaţa.

Mergea încet, cu mâinile la spate. Amândoi îl urmări ră cu privirea, apoi Vittorio o luă de braţ şi înaintă. Se întâl niră către mijlocul Forumului.

— Tu erai? exclamă Vittorio. Mi s-a părut că eşti tu…

Dar Giovanna simţi cu o acuitate tulburătoare că se p reface, că se aştepta la întâlnirea cu celălalt bărbat, pentru care chiar pusese poate la cale ciudata vizită în oraşul ucis.

102

— Vittorio! răspunse străinul, fără ca intonaţia cuvântul ui să concorde cu vădita lui intenţie de a mima surpriza.

— Giovanna, e Spiros Palparia, vechi prieten şi ilustru bi olog… Soţia mea, Giovanna.

Femeia întinse mâna şi întâlni privirea biologului.

— Ah!

— Ce-ai păţit? întrebă Vittorio.

În glas îi tremură o enervare abia ascunsă.

— Nimic… un pas greşit, bâigui Giovanna.

Ochii lui Palparia erau cenuşii, iar mirosul de floare n ecunoscută pe care-l emana Vittorio se înteţise numai pent ru că noul venit răspândea aceeaşi subtilă mireasmă. Era s lab, aproape tot atât de înalt ca Vittorio, dar părea mai băt rân.

— Vă place Pompeiul? o întrebă pe Giovanna. Nu-i aştep tă însă răspunsul. Am oroare de reconstituiri, mărturisi în dată. Nu numai pentru inevitabila lor doză de arbitrar… n u, nu numai pentru ea. Reconstituirile încearcă să învie o r ealitate moartă. Aici, un oraş viu a fost pietrificat, clipa aut entică a devenit veşnicie…

— Aspiraţi către veşnicie? întrebă Giovanna.

— Uiţi că vorbeşti cu una dintre cele mai de seamă poet e ale noastre, interveni Vittorio. Giovanna ştie ce înseam nă veşnicia. Exegi monumentum…

— Fără îndoială, răspunse Palparia.

Dar nu părea convins. Acum se plimbau toţi trei prin Forum.

— Şi tu ai fost atras de Pompei tot pentru că simţi aici p rezenţa veşniciei? întrebă Giovanna, întorcându-şi faţa căt re Vittorio.

Bărbatul o privi şi spuse repede:

— E în firea noastră să preţuim durata. Nu năzuim să creăm materiale cât mai rezistente? Tot ce se dovedeşte pr

actic neperisabil capătă în ochii noştri valoare, de la diama nt şi până la versurile tale…

— Versurile mele… repetă Giovanna. Nu scriu pentru ce i de peste o mie de ani. Gândurile şi reacţiile lor sunt ipote tice… Mi-ar părea rău să le rămân indiferentă, fireşte, dar oare-l mai gustă cineva într-adevăr pe Horaţiu? Vreau să s pun, e el poetul preferat al vreunui contemporan?… Monu mentul pe care şi l-a durat dăinuie ca o venerabilă piesă d e muzeu. Şi mă îngrozesc ori de

câte ori regăsesc miile de metri pătraţi de pictură car e acoperă pereţii muzeelor. Atunci invidiez vitalitatea cânt ecului pe care toată lumea îl fredonează un an, pentru a nu -şi mai aminti de el niciodată!

— Aţi spus vitalitate? se miră Palparia. Efemeridele să p osede mai multă vitalitate decât elefantul?

— Efemeridele pot fi văzute seară de seară oriunde, spu se încetişor Giovanna. Elefanţii, doar în parcurile zoologic e şi în rezervaţii…

Se lăsă o clipă de tăcere.

— Vorbeam despre creaţie, aminti Vittorio. Şi, fie că vre i sau nu, versurile tale vor dăinui!

Părea nervos şi-şi însoţise cuvintele de o mişcare ho tărâtă a braţului. Giovanna încercă să glumească

— Dacă-mi făgăduieşti tu…

— Îţi făgăduiesc, spuse Vittorio.

Şi din nou tăcură cu toţii, în vreme ce Giovanna se în fioră simţind cu fiecare porţiune a pielii neliniştea veche, d eşi vorbele lui Vittorio nu cuprindeau decât înduioşătoarea afirmare a dragostei lui. Nici vizita nocturnă şi nici frazele schimbate în mijlocul oraşului străjuit de vulcanul care-l ac operise cu cenuşă nu erau întâmplătoare, îşi dădea seama că toate aveau un tâlc, dar nu izbutea să-l descopere. Ar fi vrut să rămână singură ca să scrie, încercând să dea ocol a devărului şi să pătrundă natura emoţiei tulburi pe care atm osfera ruinelor o înteţea. Din când în când briza aducea o a diere a enigmaticului miros amărui al celor doi bărbaţi şi G

iovanna îşi amintea atunci cu o strângere de inimă că amândoi aveau aceiaşi ochi cenuşii. De ce îşi dădea seama numai ea?

Târziu, când gândurile-i îngăduiră să revină în vechiul Forum, Palparia vorbea despre lucrările lui:

— … aşa că într-un asemenea caz nu e nimic de făcut, spunea biologul. Numai Biblia pretindea că îngerii au zămislit cu fiicele oamenilor, dar putem fi siguri că nişte flăcăi ingenioşi dintr-o localitate învecinată s-au dat drept îngeri pentru a timora şi înlătura concurenţa locală…

— Nu glumi, îl întrerupse Vittorio, şi Giovanna fu zguduită de accentul deznădăjduit cu care vorbea. N-avem încă nicio certitudine. Oare poţi afirma într-adevăr…?

— Da, spuse Palparia. Analizele sunt categorice.

Vittorio tăcu, şi Giovanna îi resimţi tăcerea ca o durere fizică. Parcă o imensă cortină neagră îl ascunsese de-o

dată. De aceea îi fu recunoscătoare simţind că o cuprinde ocrotitor pe după umeri, cu toate că o strângea atât de puternic, încât îi tăia răsuflarea. Brusc, înţelese că de fapt Vittorio se agăţa de ea cu o disperare sălbatică. Ce se întâmpla? Despre ce vorbeau? îl fulgeră cu privirile pe Palparia, presimţind că rostise o sentinţă cu efecte înspăimântătoare.

— îmi pare rău, spuse biologul.

— Şi totuşi nu, nu cred! strigă Vittorio. Până şi tu te poţi înşela!

Palparia oftă şi vorbi cu o neaşteptată blândeţe:

— S-a făcut târziu. Şi trebuie să mă înapoiez încă în noaptea asta la Atena…

Apoi îşi luă grăbit rămas bun. Tinerii îl urmăriră tăcuţi, iar Giovanna fu din nou izbită de asemănarea lui cu o coloană care ar fi prins viaţă. Tăcerea ruinelor o apăsa şi, de îndată ce Palparia pieri pe după un perete de piatră, întrebă cu vocea tremurătoare

— Despre ce vorbeaţi?

— Cobeşte, şuieră Vittorio.

Dar Giovanna îl simţea descumpănit. Încruntat, prive a drept înainte şi-şi plecase fruntea. Femeia intui deodată cât de ciudat era zbuciumul lor în perimetrul cuprins între coloanele ciuntite.

— De ce mă ţii departe de toate, Vittorio?

Se simţea obosită şi ar fi vrut să doarmă, să uite. Ştia că întreabă zadarnic. Vittorio nu-i va spune niciodată nimic şi nu mai avea puterea de a izbi inutil în peretele tăcerii cu care se înconjura.

— Te iubesc, Giovanna, rosti însă el pe neaşteptate, şi în glas îi vibră o durere care răscoli inima femeii, alungind o boseala şi redeşteptând neliniştile adineauri istovite.

Tulburarea îndârjită, chinul bărbatului care abia în n oaptea aceea i se revelase, izvorau din dragostea pe care i-o purta. Dar pe ea nu tot iubirea o tortura, din clipa când îl întâlnise?

— De ce e dureroasă dragostea noastră, Vittorio? între bă, strângându-se lângă el.

— Nu e dureroasă, răspunse în şoaptă, cu o încăpăţânar e surdă. Mai spuse o dată, apăsat Nu, nu e dureroasă… şi Giovanna simţi că nu atât pentru ea vorbeşte, cât se străd uie să convingă un interlocutor nevăzut.

105

— Cine e Palparia? întrebă. Sunteţi rude?

— Rude? se miră Vittorio. Dar adăugă surprinzător de r epede Da, într-un fel, da…

— Ce greu e totul! oftă Giovanna, lăsând să-i cadă braţe le cu care îl înlănţuise.

Din nou punţile aruncate peste prăpastia dintre ei se dovedeau prea scurte şi elanurile i se epuizau într-un conti nuu echivoc. Abătută, se depărtă de Vittorio.

— Totul ar fi altfel dacă am avea un copil! spuse el brus c. Totul s-ar simplifica… Giovanna!

Vorbea cu o patimă pe care nu i-o cunoştea şi cuvinte le o izbeau, fierbinţi şi nerăbdătoare, se înfăşurau în jurul ei adăugându-se unul lângă celălalt fără să-şi piardă virtuţi le tulburătoare. Un copil cu Vittorio! Un pui pe care să-l a

lăpteze şi-n care să-l regăsească apropiat şi inteligibil, pen tru totdeauna amalgamat cu propria ei substanţă… Ameţi ş i închise ochii, dar nu-şi dădu seama că se clatină decât at unci când braţele lui Vittorio o cuprinseră. Luna apusese. Erau singuri, în beznă.

*

— Nu văd nicio pricină pentru care n-aţi putea avea cop ii, rosti doctorul.

Era un om în vârstă şi vorbea cu o linişte onctuoasă, î mpreunându-şi mâinile. *Aşa trebuie să fi arătat preoţii, pe vremuri,* îşi spuse Giovanna, privindu-i degetele. Ştia că di agnosticele specialistului aveau precizia infailibilă a unui r obot.

— Sunteţi absolut sigur? îl întrebă totuşi, iar el nu păru jignit, ci se mulţumi să-şi aplece chelia, răspunzând cu ace eaşi linişte:

— Absolut.

Nu înţelegea tulburarea pacientei, dar nu se simţea c hemat să afle pricinile pentru care o vedea descumpănită. Î n locul ei, oricare femeie s-ar fi bucurat. Cum tăcerea se pr elungea, socoti că e de datoria lui să-i amintească de pacie ntele care aşteptau alături, în sală.

— Mai aveţi vreo întrebare?

Femeia îl privi ca deşteptată din somn, apoi spuse pr ecipitat:

— Nu, nu, doctore, mulţumesc…

Străbătu repede sala de aşteptare şi porni fără ţintă, pe stradă. După liniştea cabinetului, zgomotul de afară

i se păru asurzitor, dar ar fi dorit ca larma să fie şi mai stri dentă pentru a acoperi glasurile lui Palparia şi Vittorio, car e-i răsunau în urechi, amplificate ca de nişte stranii difuzo are

„N-avem încă nicio certitudine…4

„t categorice…4

Nu ş vorbiserăîchiului Pompei, dar îşăăîblie şîţerila le gendăi primitivi îra îăă De fapt, nelinişătă doctorului cu de

suetăîăţş. Ceea ce li se îâcea tot ce era firesc. De ce nu put eau avea copii? Numai Giovanna şâăăăţăţă iar el aş cu o nă săşîăşţost îîţâ îâîăăăşine şitate pentru a putea revendica o vinăîăăăm doctorul spulberase şăă…

Fâşia mobilă a trotuarului o ducea repede, dar, nemu lţumită parcă de iuţeala mecanismului, Giovanna începu să alerge. I se părea că dacă ar cunoaşte frământările lui Vitt orio totul ar deveni simplu, pentru că nimic, nici aflarea un ei greşeli făptuită de el cândva, nici faptul că suferea poate de o boală ereditară, nimic nu putea fi mai chinuitor decât veşnicul mister, veşnica teâmă pe care n-o accepta. Dar înd ată îşi amintea că taina lui Vittorio nu era dintre cele obişn uite şi se surprindea înfiorată de obscure presimţiri. Aşa cu m îl cunoştea acum, după aproape doi ani de convieţuire, V ittorio n-ar fi pregetat să-i împărtăşească ceva ce putea fi î mpărtăşit. Dacă tăcea însemna că taina nu-i aparţine sau p resupune o revelaţie (Giovanna ezita, neîndrăznind să-şi mărturisească ceea ce intuiţia ei descoperise, poate, atunci când definise privirea ochilor cenuşii ai lui Vittorio în versu rile scrise după prima lor întâlnire) o revelaţie… ei, da, inu mană. Palparia vorbise despre îngeri, îşi aminti vag de mit urile unor veacuri trecute glorificând supraomul, fiară rafi nată în josnicie, care se pretexta situată dincolo de bine şi de rău şi invoca perfect

ţiunea pentru a justifica o comportare degradantă. O are Vittorio nu reprezenta perfecţiunea? Se alia în el frumu seţea virilă cu neobişnuitele însuşiri care-i atrăseseră stim a exigenţilor cercetători ai Institutului pentru Explorarea C osmosului. Palparia vorbise despre îngeri…

Se opri brusc, cu obrajii arşi de ruşine. Niciodată gân durile n-o duseseră pe asemenea cale lunecoasă, niciodată nu crezuse că va ajunge să-l calomnieze pe cel ce polariza pentru totdeauna dragostea şi speranţa. Dacă avea o certit udine, un punct de reper sigur în bezna prin care orbecăia, atunci ştia că Vittorio nu-i ascunde ceva ce l-ar putea face să-şi plece privirile. Palparia vorbise despre îngeri. Cum va

mai privi ea în ochii cenuşii, adumbriţi acum de grija faţă d e copilul pe care Vittorio şi-l dorea? A copilului pe care nu-l va avea niciodată.

Şi deodată se bucură, pentru prima oară de când se c unoşteau se bucură că Vittorio lipsea din nou pentru câtev a zile, reţinut de experimentele care se efectuau la baza di n Sicilia. Acum ştia ce-i rămâne de făcut. Mirată, privi forfo ta din jur, recunoscând într-un târziu unde o dusese banda mobilă a trotuarului. Lângă ea se ridicau ruinele masive al e Colisseumului. În golul uneia dintre arcade, doi tineri îi zâmbiră şi unul dintre ei îi zvârli ceva la picioare. Giovanna se plecă şi ridică un trandafir alb.

*

În aceeaşi seară, calmă şi gravă, sună la poarta clădir ii necunoscute. Neliniştea încordării în care trăia de atâta vreme făcuse loc unei hotărâri care-i modificase mersul şi până şi gesturile mărunte. Dar în dreptul inimii îşi prinsese trandafirul dăruit de cei doi tineri.

— Dumneata? întrebă Palparia, deşi Giovanna simţi că mirarea-i era prefăcută.

Ar fi jurat că biologul se aştepta la vizita ei. O pofti în tr-o încăpere părând un muzeu datorită nenumăratelor raft uri pe care se aflau vase cuprinzând, în lichide felurit color ate, foetuşi, preparate ciudate semănând cu nişte flori şi se cţiuni prin, organe neidentificabile. O lumină scăzută învăl uia încăperea şi, la fiecare mişcare, Giovanna avea impresi a că straniile obiecte din recipientele de sticlă prind viaţă. Unele păreau fosforescente.

Altele se aflau îndărătul unor lentile măritoare şi, cân d trecu pe dinaintea lor, văzu apărând desenul unor amănu nte halucinante. Erau labirinturi imaginate de un straniu Minos al naturii, serpentine violent colorate şi peşteri în ca re necunoscutul se refugia să agonizeze. Câteva preparate păreau sculptate în geme translucide, lângă formele opace ale unor materii neprecise. Nimic nu era monstruos, totul poseda o frumuseţe stranie, puţin ireală. De la singura fere

astră a încăperii se vedea, albă şi fantomatică, marmura Ac ropolei.

— încă o frântură de veşnicie, spuse Giovanna, amintind u-şi convorbirea începută cândva la Pompei.

Dar, deşi Palparia adusese atunci vorba despre veşnic ie, acum nu păru dornic să reia firul atâta vreme întrerupt. Îl simţea atent, prevăzător ca şi cum ar fi avut de manipula t substanţe gingaşe sau încărcate cu explozivi. După ce se aşezară, întrebă politicos

— Şi Vittorio?

— Nu putem avea copii, spuse Giovanna, eludând formu lele introductive şi intrând abrupt în subiect. Îl privea ţin tă, dar biologul aştepta. Şi nu din vina mea…

— L-am prevenit pe Vittorio, rosti Palparia, în silă.

— De unde ştiai? Cum puteai şti?

Bărbatul îşi îndreptă privirile către şirul vaselor de st iclă (Giovanna îşi dădu seama abia atunci că lumina scăzu tă porneşte de la ele, nicio altă sursă neatenuând penumbr a încăperii), apoi spuse rar, evitând răspunsul

— Cunosc destule perechi fericite, care n-au copii…

— Nu vrei să faci lumină? întrebă, poate cam prea tare, Giovanna.

Pricepu îndată că vorbele-i puteau fi interpretate şi în sensul lor figurat, dar Palparia nu păru să remarce asta.

— Cum de nu, spuse şi, ridicându-se, aprinse lumina.

Exponatele păliră sub învelişurile de sticlă. Din tavan cădea o lumină crudă, indiferentă ca veşnica zi dintr-o sală de operaţii.

— Vreau să ştiu tot, zise Giovanna.

— Aşa, dintr-odată? râse bărbatul. Dar se vedea că e ne mulţumit, deşi adăugă la fel de blajin Mă tem că-mi supraa preciezi cunoştinţele…

Giovanna se plecă înainte cu tot trupul.

109

— N-am venit să ne aruncăm unul altuia cuvinte meşteş ugite. Înţelege, Palparia, aşa nu se mai poate. Te rog, te im plor, ajută-mă… Ajută-ne! Dacă aş înţelege, aş putea face c

eva. aş putea încerca… Îl iubesc, Palparia! Şi sunt gata la orice…

Glasul i se frânse. Îi privea faţa imobilă – o mască de pământ ars ca faţa lui Vittorio – îi căuta ochii cenuşii, apro ape albi ca ochii lui Vittorio.

— Nu te supăra, spuse el deodată cu o neobişnuită b lândeţe, aşa cum vorbise şi când îşi luase brusc rămas bun la Pompei, singurul sfat pe care ţi-l pot da… dar singurul, Giovanna, crede-mă…

— Spune!

— Desparte-te de Vittorio.

Femeia se aruncă îndărăt, lipindu-se de spătarul fotol iului. Tot sângele îi fugi din obrajii văroşi deodată sub lumi na tăioasă.

— Iartă-mă, spuse Palparia, cu aceeaşi blândeţe. Dar mi-ai cerut un sfat…

— Ai vorbit şi cu el despre asta?

— Am încercat, mărturisi bărbatul, stânjenit de privirile parcă febrile ale Giovannei. Căută să-i evite ochii miraţi, a poi rosti nemulţumit Nu… nu s-a dovedit atât de înţelept p e cât aş fi dorit…

Triumfător, un zâmbet parcă lăuntric aduse culorile v ieţii pe faţa Giovannei. Trupul i se destinse. Acum era sigu ră că depăşise clipa cea mai grea şi se simţea din nou pre gătită să lupte pentru obţinerea fericirii, al cărei secret se afla pe buzele strânse ale omului din faţa ei.

— Nimeni nu ne poate despărţi, Palparia. Dacă cineva vr ea într-adevăr să ne ajute…

Se întrerupse pentru că biologul se ridicase brusc. Tă cut, începu să măsoare încăperea şi Giovanna îşi opri răsu flarea înţelegând că celălalt cumpănea pentru ultima oară ce avea de făcut. îl văzu pironit înaintea unui recipient cup rinzând o materie trandafirie şi lucioasă, o floare carnală s căldată într-un lichid incolor.

— Când ne-am întâlnit atunci, noaptea, spuse deodată fă ră a privi către Giovanna, i-am atras atenţia. Era prea târzi u…

— Da, şopti ea. Ne iubeam de o lună.

Palparia întoarse spatele rafturilor încărcate cu borca ne. Făcu trei paşi şi se opri lângă fotoliul femeii.

110

— Nu mă ridic împotriva iubirii şi nici nu cred că Vitt orio şi-ar fi putut găsi o mai bună tovarăşă de viaţă. Apoi, n ici n-am căderea să judec…

— Şi ai fi vrut totuşi să ne vezi despărţiţi, îi aminti Giova nna.

Cu toate simţurile ascuţite, pândea. Palparia îşi lăsă deodată palmele peste umerii ei.

— Numai spre binele vostru. Dar, dacă nu se poate…

— Nu, nu se poate, spuse ea liniştită.

Înţelegea că se află la un pas de victorie şi se temea să nu rostească o vorbă nechibzuită. Dar biologul se aşează din nou şi, când începu să vorbească, o schimbare se prod use pe faţa lui, poate doar urmarea hotărârii pe care o luas e. Giovanna îl simţi deodată atemporal, depărtat şi totodată aproape. Căpătase o nouă gravitate care nu exclu dea căldura, dimpotrivă, iar ochii cenuşii o priveau şi prive au parcă prin ea, dincolo de ea, acolo unde începea o realit ate nebănuită.

— Foarte puţini ştiu… ştim, vorbi Palparia, totul e încă a tât de neaşteptat… Şi, deşi oamenii vor afla cândva, deşi tr ebuie să afle, mă văd nevoit să-ţi cer să păstrezi taina, cel puţin până când vei primi dezlegarea de a vorbi. Gândeşte- te, Giovanna. Am cuvântul tău că nimeni, absolut nimeni n u va afla cele ce-ţi voi spune?

Giovanna privi drept în ochii cenuşii. Răsuflă adânc şi răspunse

— Nimeni! Ai cuvântul meu.

Înfiorată, cuprinse în palme braţele fotoliului. Palpari a se ridică şi stinse lumina violentă ce cădea din tavan, iar încăperea împrumută din nou licăriri misterioase de la reci pientele de sticlă. Giovanna îi fu recunoscătoare. Penumbr a i se păru de astă dată propice.

— Am încredere, spuse Palparia. Cum am bănuit că am putea ajunge aici, l-am rugat pe Vittorio să te aducă, atunc

i, la întâlnirea noastră nocturnă. Voiam să te cunosc, pentr u că trebuia să-i comunic…

— Faptul că analizele erau categorice!

— Ştii, aşadar? se miră el.

— Nu ştiu nimic. Iartă-mă…

Palparia tăcu o clipă şi Giovanna simţi brusc prezenţa ciudatelor forme din vasele de sticlă, ca şi cum cuvintele lu i le-ar fi alungat în nefiinţă şi tăcerea, dimpotrivă, le-ar fi a dus printre ei.

111

— Ştii unde s-a născut Vittorio? întrebă biologul.

— Bineînţeles. La Roma…

— Nu, Giovanna. Vittorio s-a născut pe nava cosmică „Ti tan", prima navă care a cercetat Proxima.

Femeia îşi duse palma la gură. Inima începu să-i zvâc nească precipitat.

— Dar bine… asta…

— A fost în anul 1992.

— Absurd! strigă Giovanna, fără a-şi da seama cât de ră guşit şi de tremurat îi suna glasul. Doar nu vrei să spui…

Liniştit, Palparia rosti

— Ba da.

Se priveau amândoi ca două statui aşezate faţă-n f aţă.

— Taci! izbucni Giovanna. Se ridicase de pe fotoliu şi-şi frângea mâinile. Ar însemna… e o glumă stupidă! 218 ani … Cum poţi? Şi eu… am venit ca la un prieten, singurul în stare…

După tensiunea în care se zbătuse luni de zile, după h otărârea de a se adresa biologului şi nădejdea de a afla ast fel pricina neliniştilor ei şi a ciudăţeniilor lui Vittorio, glum a lui Palparia devenea inumană, o glumă sinistră. Îndărătni că, se crampona de cuvântul glumă, găsind în el singura po sibilitate de a respinge înspăimântătoarea afirmaţie a omul ui de ştiinţă care o privea cu aceeaşi gravă distanţare, dar cu fiece clipă simţea că vorbele lui vehiculau o primejdie re ală, o ameninţare directă şi de neocolit.

— Da, spuse Palparia. Ai vrut să cunoşti adevărul, sileşt e-te acum să-l priveşti în faţă. Călătoria navei „Titan44 a d urat mai bine de opt ani pământeşti şi în acest răstimp au f ost concepuţi şi născuţi şase copii, care şi-au petrecut pri mii ani în Cosmos. Doi au murit încă înainte de întoarcerea pe Pământ, iar ceilalţi patru…

— Aşteaptă, îl rugă Giovanna.

Avea nevoie de timp pentru a accepta vestea uluitoar e şi, mai ales, pentru a putea asculta tot ce mai urma să afl e. Palparia nu glumea. Cu o teamă pe care nu voia să şi-o mărturisească bărxuise din capul locului că spune adevăru l; acum nu voia să gândească, evita să întârzie asupra cuvi ntelor pentru a nu descoperi ce se

ascunde dincolo de ele, în implicaţii pe care le ghicea dureroase.

— Aşteaptă, repetă, aşteaptă…

— Şi eu sunt unul dintre cei patru, rosti încet biologul.

Se apropiase de ea, fără să vrea, femeia se dădu îndă răt. Fotoliul se afla acum între ei. *Ochii cenuşii*, *mirosul ne cunoscut… Sunteţi cumva rude? Într-un fel*, da…

— De ce te fereşti? şopti Palparia şi Giovanna îşi încor dă puterile pentru a răspunde

— Nu ştiu. Totul a fost atât de… Iartă-mă. Sunt gata să ascult mai departe.

Dar groaza n-o părăsea, o simţea cuibărită sub piele, unde palpita ca o sălbăticiune la pândă.

— Presupun că Homo Sapiens, apărut pe Pământ, repre zintă cel mai strălucit exemplar pe care natura l-a realizat m şi *pentru* condiţiile de viaţă terestră, urmă Palparia. Ştii, probabil, că în secolul XX efectele radiaţiilor atomice s-au dovedit nocive, dând naştere la malformaţii şi mutaţii rece sive. În noile condiţii ale zborului cosmic, însă, efectul radi aţiilor pe care le-a avut de suportat – al unora dintre ele şi, mărturisesc, încă nu ştiu cu certitudine al cărora – a dus la mutaţii de natură superioară. E vorba de o mutaţie molecu lară, de felul celei care l-a transformat pe Homo Primigeni

us în Homo Sapiens, o mutaţie care duce la apariţia unei s pecii noi, de vreme ce e transmisibilă descendenţilor. În cu rsul zborului de pe „Titan” s-au ivit cele dintâi exemplare a le lui Homo Eternus…

— Eşti sigur? întrebă Giovanna, mirându-se îndată şi ea de inutilitatea cuvintelor pe care le rostise.

Dar refuza încă să gândească şi, fără să-şi dea seam a, cerşea un răgaz.

— Modificarea s-a făcut la nivelul cromozomilor, răspun se răbdător Palparia. Homo Sapiens şi Homo Eternus sunt două specii distincte, care nu se pot înmulţi prin încrucişar e.

— Analizele sunt categorice, îşi aminti Giovanna, în şoa ptă.

— Acum înţelegi, încuviinţă biologul. De pe „Titan” au c oborât patru copii, doi băieţi şi două fete. Alţi copii s-au nă scut în cursul călătoriilor care au urmat, puţini.

113

pentru că omenirea a renunţat pentru o perioadă la z borurile de foarte lungă durată, propunându-şi în primul râ nd cercetarea sistemului nostru solar. Nu toţi copiii născuţi pe bordul navelor cosmice au fost, sau sunt, mutanţi. Se pa re că noile caractere apar doar la cei concepuţi şi născuţi î n anumite regiuni ale Cosmosului, sub influenţa unor radi aţii determinate, poate chiar după ce îşi petrec primii ani l a bordul navelor. Dar doi asemenea mutanţi dau naştere u nui Homo Eternus chiar în condiţiile vieţii terestre…

Palparia vorbea cu o anume solemnitate despre reali tăţi cu care se familiarizase de mult, dar Giovanna nu-l mai putea asculta. Revelaţiile lui creau un cadru atât de fantast ic dramei pe care o trăia, încât, înscrisă în imensitatea coo rdonatelor calm evocate de el, propria ei durere apărea dil uată. Cu aceeaşi inconştientă tendinţă de apărare izgonea gândurile în stare s-o pună faţă-n faţă cu inevitabile consec inţe. Pe tărâmul unde cuvintele lui Palparia o târau n-o dus ese niciuna dintre ipotezele pe care le imaginase şi avea se nzaţia că fusese proiectată într-un straniu coşmar, din care

trebuia să se trezească.

— Mai bine de două secole e un răstimp uriaş pentru o viaţă de om, spuse de aceea, încercând să readucă logica î n încăperea scăldată în penumbră, de unde fusese abolită, dar două secole nu înseamnă veşnicia. Ce te îndreptăţeşte să presupui că sunteţi nemuritori?

— Nu există reprezentanţi ai lui Homo Eternus mai „băt râni" decât noi, recunoscu fără greutate Palparia. Am fost cei dintâi… Imortalitatea e deci, mai mult, un fel de a vorb i. Dar ipoteza se bazează pe analiza structurii noastre (şi a rătă către ciudatele recipiente de pe rafturile care acopere au pereţii), pe uimitoarea putere de regenerare a organis mului. Uite…

Trăgând sertarul mesei de lucru, scoase un bisturiu. Apoi, suflecând mâneca, îşi aşeză braţul stâng pe un fel de mojar şi, dintr-o singură mişcare, îşi tăie vinele. Giovanna nu avu răgazul să scoată măcar un ţipăt şi-şi feri prea târzi u privirile. Sângele curgea în vasul alb.

— Neexistând o primejdie reală, nici semnalul durerii n u mai e atât de acut, rosti Palparia.

Trăsăturile feţei arămii se crispaseră, dar el vorbea c u o aparentă lipsă de efort care îngrozi femeia aproape tot atât cât scena neverosimilă la care asista. Din reci

pientele de sticlă care închideau, acum ştia, probe al e unei materii neperisabile, i se păru că nenumăraţi ochi o privesc şi se simţi aruncată dincolo de hotarele înţelegerii, într-un straniu univers situat în afara umanităţii, unde totu l devenea cu putinţă.

Pe braţul nemuritor sângele încetă să curgă, iar biolo gul şterse cu un simplu tampon pielea sfâşiată. Buzele răni i se lipeau văzând cu ochii. Peste o clipă, doar o îngustă şu viţă albicioasă însemna locul crestat de bisturiu.

— Nimeni dintre noi n-a murit încă, deşi unii au căzut vi ctime unor accidente fatale oricărui om obişnuit, spuse Pal paria. Practic, suntem nemuritori… măcar prin raportare l a durata unei vieţi normale…

Niciun accent triumfător, nici măcar o mândrie legiti mă nu-i tulbura armonia egală a glasului. Îngrozită, Giovan na avu deodată viziunea unei calme mulţimi contemplând r idicarea şi prăbuşirea oraşelor. În jurul ei se năşteau şi mu reau generaţii, tot mai puţine. Imagine a Sfinxului multipli cată la infinit, mulţimea cvasinemuritoare trăia agonia ome nirii. Dreptatea socială, libertatea, egalitatea, tot ce oamen ii cuceriseră printr-o multimilenară luptă se întorcea acum împotriva lor dacă cei mai buni ocupau înaltele funcţii pret inzând cunoştinţe, înţelepciune şi experienţă, care om pute a face faţă sfincşilor dispunând de răgaz aproape nelimitat pentru a tezauriza asemenea cunoştinţe, înţelepciune şi ex perienţă? Treptat, pârghiile de conducere trebuiau să le re vină în toate domeniile. Pe drept. Cu o tragică ironie, înţele gea că nemuritorii n-aveau nevoie să recurgă la înşelători e, nu trebuiau să pună la cale conspiraţii. Oricare dintre ei putea concura pentru posturile cheie cu certitudinea că le va dobândi în virtutea neobişnuitei lui pregătiri şi a orându irii superioare, care făcea cu neputinţă favorizarea unui ca ndidat necorespunzător. Înlăturaţi pe cale paşnică, fără mă car să-şi dea seama că sunt înlăturaţi, oamenii urmau să ve geteze în funcţii secundare, degenerând, pe când nemurito rii le preluau civilizaţia, ducând-o către culmi situate dinco lo de posibilităţile de înţelegere ale celui mai înzestrat mur itor. *Dar noi am pictat pereţii peşterilor şi Capela Sixtină, ar fi vrut să strige, noi am ridicat piramidele şi antenele co smoviziunii, am scris* Iliada *şi* Hamlet *şi* Idiotul, *am descop erit*

115

fisiunea uraniului şi am zburat în Cosmos! Ar fi vrut să amintească de flori şi jucării. Dar cuţitul? Chiar cel cu c are Palparia îşi deschisese vinele nemuritoare… Fiecare un ealtă închidea gânduri duse mereu mai departe, din antedil uvienele vremi ale celui care cioplise prima piatră de râu şi până în ziua nefastă a revelaţiei pe care o trăia.

Niciodată nu iubise mai dureros patrimoniul umanităţ ii. Apoi se surprinse descoperind că integra în acest patrim

oniu toate cuceririle gândirii, de la cele dobândite de Pithe cantrop şi până la marile descoperiri ale omenirii cosmice. Oare Homo Primigenius nu-l înlăturase pe Pithecantrop? H omo Sapiens pe Homo Primigenius? Totul se încurca în min tea ei. Temerile pe care încercase să le adoarmă o copleşe au acum şi înţelese de ce Palparia îi smulsese făgăduiala că va păstra taina. În mod ridicol, nemuritorii aveau nevoie de timp. Ascensiunea lor implacabilă se producea pe măsu ră ce se înmulţeau, numărul mic al reprezentanţilor lui Ho mo Eternus fiind singura piedică în calea infiltrării lor în co nducerea marilor organisme terestre. De pe acum Palparia dirija cercetările în domeniul biologiei, Vittorio dispunea d e investigarea cosmică.

O durere directă şi copleşitoare îi aminti de cel pe ca re, aparent, îl uitase. Dar ştia că Vittorio fusese tot timpul prezent, dominându-i spaimele, şi că numai violenţa suferi nţei îi estompase chipul, anesteziind-o ca în urma unui irep arabil traumatism. Printr-o inconştientă reacţie de apărare dragostea încercase să-l ascundă, să-l scoată din cauză, aş a cum panica se străduise în primele clipe s-o depărteze de gândurile deşteptate în mod fatal de mărturisirea biologul ui. Pentru scurtă vreme ţinute în frâu, gândurile o torturau acum. Cu atât mai răscolitor o chinui imaginea celui pe car e-l iubea.

Palparia, care respectase tăcerea Giovannei, îşi îndre ptă către ea ochii cenuşii. Apoi, de parcă ar fi ştiut ce o fră mânta, rosti apăsat, ca o gravă mustrare

— Vittorio te iubeşte.

— Pe câte a mai iubit până la mine?

Întrebarea ţâşnise înainte ca Giovanna să se gândeas că ce spune.

— Nu ştiu, răspunse încet Palparia.

— E monstruos! Monstruos… Trebuia să mă evite, să dis pară!

Descoperea umilită că e geloasă. I se împurpurară ob rajii.

— Şi eu te-am rugat să dispari, îi aminti celălalt.

— Dar el ştia! îşi dădu seama că strigă şi făcu un efort d eznădăjduit pentru a se stăpâni Iartă-mă, eu…

— înţeleg…

Biologul vorbea cu o tristeţe adevărată, a cărei adânc ime nu scăpă Giovannei. Nu era compătimire, şi intonaţia a cestui simplu cuvânt, înţeleg, o ajută mai mult decât event uale fraze inutil binevoitoare.

— Şi acum? întrebă, descumpănită.

— Acum ştii tot. Am crezut că-i mai bine aşa…

— Nu-mi mai dau seama, spuse Giovanna.

Avea nevoie de linişte şi singurătate. Dar abia gândis e aşa, când simţi că trebuie să-l vadă pe Vittorio, să-i audă glasul, să-i simtă atingerea. Începu să tremure şi se ridică brusc. Nenumăraţii ochi ai vaselor de sticlă o priveau. Sticl a avea să se oxideze, să se fărâme, dar ochii erau meniţi să dureze. Bărbatul din faţa ei intrase într-al treilea secol de v iaţă. Văzu pe fereastră Acropola, douăzeci şi şapte de secol e. Ce căuta ea acolo, prezenţă efemeră în mijlocul veşnicie i, chiar dacă veşnicia aceea era relativă, devenea veşnicie prin simpla raportare la durata vieţii omeneşti? îi trecu de odată prin minte că, spre deosebire de toţi cei ce-şi încredi nţaseră gândurile materiei moarte şi le zvârliseră în ocean ul timpului, aşa cum naufragiatul îşi arunca pe vremuri îns emnările în mare, încredinţându-le unei simple butelii, îi er a dat să-şi cunoască cititorii din viitor. De asta făgăduise Vi ttorio că versurile îi vor dăinui. Ştia că le va citi şi atunci când iarba va creşte peste mormântul ei, când ploile îi vor spăla oasele. Dar cui i le va citi?

— La revedere, Palparia, spuse, iar el încercă s-o reţină şi nu-i aminti că se legase faţă de el să păstreze tăcerea as upra celor ce-i comunicase.

*

Când ajunse acasă, îl găsi pe Vittorio ascultând ultim a bandă înregistrată cu versurile ei.

— Te aştept de o oră! strigă bărbatul, oprind banda.

Părea bine dispus şi-i vesti că totul se rezolvase la ba za de lansare. Giovanna ştia că în ultima vreme îl preocupa un „proiect G”. despre care toată lumea vorbea, fără ca ni meni să poată spune în ce constă. Vittorio conducea lucrări le, dar nu-i împărtăşise nimic pentru că operaţiile erau, de ocamdată, secrete. Acum se mulţumi să menţioneze că proi ectul fusese pus la punct cu două zile mai devreme decât s e aştepta, ceea ce îi îngăduise să se întoarcă înaintea term enului prevăzut.

Iar în vreme ce vorbea, Giovanna îşi dădu seama că v echile nelinişti n-o mai încearcă. În încăpere stăruia miros ul amărui al bărbatului şi ochii lui cenuşii o priveau, dar si mţea doar o durere amorţită, surdă. Lumea lui Vittorio, dif erită de lumea ei, încetase s-o tulbure. Acum ştia. Cel care vorbea în încăperea lor, plină de obiecte pe care le adunas eră cu dragoste, era un duşman. Reprezenta cea mai cump lită primejdie pe care omenirea o cunoscuse, o primejdie m ascată, ascunsă. Însemna condamnarea fără apel a fiecărui obiect făurit de mâna omului. În picioare, privindu-l, îi veni în minte o veche legendă, a fetei care se dăruise generalul ui unei armate duşmane pentru a-l ucide atunci când Holof ern odihnea lângă trupul ei. Unii au pretins că l-ar fi iubit … Acum Holofern nu putea fi ucis şi moartea lui, oricum, n-ar fi rezolvat nimic.

— Giovanna, ce-i cu tine? întrebă Vittorio şi ea scoase u n strigăt, apoi se repezi şi-i cuprinse gâtul cu braţele, strâ ngându-l cu o patimă care o îngrozi.

Îl iubea încă? Mai mult decât înainte? întrezări puter ea lipsei de speranţă, a geloziei, a deznădejdii.

— Nu vreau să plâng, spuse depărtându-se şi adăugă re pede, ca şi cum s-ar fi temut că nu va mai avea curând răg azul de a mărturisi Am vorbit cu Palparia, Vittorio…

O umbră trecu peste faţa bărbatului. Ochii cenuşii o priveau neclintiţi.

— Şi?

— Aflasem că pot avea copii, deşi noi… Acum ştiu tot.

Râsul unei fete urcă din stradă. *Ca dintr-o altă lume,* gândi Giovanna.

— Nu e curios că în atât de puţine cuvinte încape… tot? întrebă Vittorio. Ca şi Palparia, umbla acum prin încăpere. De atâta vreme m-am întrebat cum o să-ţi

spun, dacă vreodată… Dar ce importanţă are, Giovan na? Pentru noi, pentru dragostea noastră?

Stătea în faţa ei, încercând să pară calm şi sigur de si ne. Dar îl simţea şovăielnic, fragil ca o coloană de marmu ră prin care apa a săpat minuscule canale.

— Pentru dragostea noastră… reluă Giovanna. Se opri şi răsuflă adânc. Pentru dragostea noastră, repetă cu un efor t, e îngrozitor.

— Giovanna!

— Dar nu mă pot gândi numai la ea, adăugă repede. Îl p rivi şi strigă: Sunt un om, Vittorio!

Strigătul palpită între pereţii acoperiţi de amintiri.

— Şi eu, eu ce crezi că sunt?

— Tu?… Eşti Holofern, şopti ea. Şi începu să plângă. Ră măsese în picioare, iar lacrimile îi curgeau pe faţă. Pleacă, Vittorio… eu nu pot fi Iudith…

Dar Vittorio nu pleca. Repezindu-se, o cuprinse în br aţe şi-i acoperi faţa cu sărutări. Gustul sărat al lacrimilor îl duse către un paroxism de dragoste şi suferinţă, în care gâ ndurile se destrămau. Nu putea decât strânge la piept fiinţ a iubită, într-o patetică încercare de a-i comunica puterea, speranţa lui. Fără o vorbă, îmbrăţişaţi, mai definitiv legaţi de durerea comună decât de braţele tremurătoare, păreau reeditarea unei vechi perechi din vremurile uitate, când sp aima şi nu iubirea apropia femeia de bărbat.

Treptat, Giovanna îşi stăpâni plânsul.

— Eram obişnuită să plâng numai în faţa frumuseţii, şop ti, iar el desprinse din cuvintele ei imputarea.

— Nu ştiu dacă ai înţeles vorbele lui Palparia, sau dacă ţ i-a spus într-adevăr tot, rosti de aceea. Eu… noi nu suntem Holoferni. Cinstim fiecare piatră ridicată de mâna omului ş i fiecare gând pe care l-a înălţat. Vrem să-i purtăm mai de parte piatra şi gândul. Niciunul dintre noi nu aspiră să dist

rugă…

— Dar asta se va întâmpla, Vittorio, fie că vreţi sau nu!

— Nu se va întâmpla, Giovanna. Ai văzut cât iubim Pom peiul. Dându-ne seama de prăpastia care s-ar putea căsca î n viitor între noi şi tot ce iubim am căutat o ieşire.

Îl asculta îndurerată, dorind din tot sufletul să-l crea dă.

119

— Ce ieşire se poate afla într-o situaţie fără ieşire?

Un zâmbet lumină faţa bărbatului când el rosti, apare nt fără legătură

— Tu nu-ţi dai seama cât te iubesc, Giovanna…

Şedeau amândoi pe canapeaua care le cunoscuse pri mele îmbrăţişări. Pusă direct în cauză, readusă la dimensiu nea dragostei ei, Giovanna îşi simţi durerea proprie despri nsă de marea durere care o covârşise.

— Vorbeşti despre iubire? Ce înseamnă vorba asta pentr u tine?… Ai iubit de nu ştiu câte ori până la mine, ai iubit când eram o fetiţă care se juca prin parcuri, ai să iubeşti când voi fi bătrână şi neputincioasă, ai să iubeşti când nu v oi mai fi!

— E greu să înţelegi, Giovanna…

— Pentru că n-am veşnicia la îndemână?… Da, dragoste a mea nu-şi menajează disponibilităţile!

— Disponibilităţi… repetă Vittorio. Clătină din cap şi vor bi încet, aproape în şoaptă într-o bună zi, oricând, pot ră mâne singur. Peste un an, peste douăzeci, sau peste o cli pă. Singur… Cu degetele astea am să apăs pleoapele drag ostei mele, închizându-i pentru totdeauna ochii. Şi am să c ontinui să trăiesc şi am să continui să-mi văd degetele…

Giovanna se simţi îndemnată să-l întrebe de câte ori î nchisese până atunci ochii unei iubiri, dar nu găsi în ea dor inţa de a afla răspunsul. Îşi închipui situaţia inversată şi, în tr-o fulgerătoare succesiune de imagini, se văzu asistând la moartea lui Vittorio. Trăi imposibilitatea de a-l ajuta, de a-l reţine pe malul prăpastiei care-l sugea încet şi inexorabil, depărtându-l pentru totdeauna de ea, de braţele ei inutil p

uternice, inutil întinse. Trăi îndoita agonie a celui pe care v iaţa îl alege să rămână, trăi moartea şi dragostea rănită de moarte, dar condamnată să supravieţuiască, odată cu amin tirile. Îşi privi degetele dispuse în continuare să apuce, să pipăie, să simtă, degetele cu care închisese ochii lui Vittori o. Şi certitudinea faptului că ea era cea care va muri îi dăr ui o linişte egoistă, vecină cu bucuria. Atunci Vittorio o luă de mână şi, simţindu-se cuprinsă de milă şi ruşine, se ridi că la o nouă înţelegere.

— Iată disponibilităţile mele! spuse Vittorio, citind în ini ma ei. De asta am amintit cât te iubesc… Unii dintre noi a u timp, bărbaţi şi femei pentru care viitorul

e o apă imensă, pe care călătoresc împreună. Dar eu nu pot lăsa timpul să-mi curgă printre degete…

— Spune, Vittorio, îl rugă.

Îşi lăsă capul pe genunchii lui. Mâna lui Vittorio îi mâ ngâia părul.

— M-am zbătut zile şi nopţi, fără să găsesc ieşirea. De f apt, mă întrebam de mult ce-ar trebui să facem pentru a n u ne depărta de civilizaţia născută pe Pământ. Am lucrat î n Africa, în America de Sud… Cu toţii ne mutăm din când î n când, înţelegi, e greu să trăieşti în acelaşi oraş, printre o ameni care îmbătrânesc, mor. Numai tu… Trec peste trage dia prietenilor dispăruţi…

— A iubitelor, spuse Giovanna.

Nu-i venea uşor să uite. Nu putea ierta. Înţelegea în să, şi tot ce era durere se depusese, ca un sediment sensibi l pe care numai când şi când îl răscolea un val.

— Atunci, pentru a nu da naştere la comentarii, devii u n altul. O nouă stare civilă. Aşa am ajuns la Roma… şi te-a m întâlnit.

Mâna lui Vittorio încetă s-o mângâie şi apăsarea palm ei spunea dragostea, zbuciumul prin care trecuse descoper ind că femeia salvată din sala cuprinsă de flăcări devenea t ot mai mult pivotul preocupărilor lui, limitându-l la scurtul răstimp al unei vieţi pământeşti.

— Acum nu mai era vorba doar de omenirea faţă de car e ne puteam distanţa într-un viitor încă depărtat, ci de dra gostea noastră. Pentru ea, termenul scadenţei nu mai apăr ea nedefinit…

Încrezătoare, Giovanna aştepta. Fiecare cuvânt al lui Vittorio era o dovadă a dragostei şi, nelămurit, se simţea c uprinsă de neliniştea unei noi mândrii. Oare nu datorită ei omenirea avea să supravieţuiască, ducându-şi mai departe speranţele şi visul? De dragul Giovarinei Holofern îi mântu ia pe cei ameninţaţi. De fapt, Palparia avusese dreptate atu nci când vorbise despre îngeri, în piaţa vechiului Pompei. I se păru ciudat că poate asculta cu atât calm un raţionamen t al cărui punct de? plecare era propria ei moarte.

Şi deodată totul a devenit simplu. Omenirea se stf-ad uie să cunoască tot mai bine universul, spunea Vittorio şi, dacă a renunţat temporar, dacă a amânat cercetarea galaxi ei, a făcut-o numai silită de limitele condiţiei umane. Dar o navă condusă de nemuritori are

posibilitatea de a cutreiera indefinit spaţiul, descoper ind tot ce le e ascuns muritorilor. Aşa s-a născut „Proiectul G”… Acum, când suntem încă puţini, o singură navă ne poa te adăposti pe toţi. Fireşte, nimeni nu ştie că echipajul va fi alcătuit din nemuritori. Vom menţine legătura cu Pământu l, vom comunica informaţiile dobândite şi… şi versurile pe care le vei mai scrie, adăugă el repede.

Dar Giovanna îşi ridică fruntea.

— Să plec pentru totdeauna? strigă, nevenindu-i să-şi cr eadă urechilor.

— De ce pentru totdeauna? Ne vom întoarce când… vei fi practic nemuritoare, ca şi noi.

— Contracţia timpului? şopti Giovanna, pălind.

— Da şi nu. Scopul mărturisit al experienţei constă în ve rificarea teoriei relativităţii. Nimeni nu se va putea mira că rămânem tineri… Dar adevărul e că vom studia influenţa r adiaţiilor. Zonele cosmice străbătute de navele pe bordul cărora a apărut Homo Eternus ne sunt cunoscute… Cine şt

ie dacă acţiunea prelungită a radiaţiilor asupra organismul ui adult nu va duce la efectele constatate în cazul celor nă scuţi sub influenţa lor? Palparia consideră faptul probabil … Atunci, dintr-o primejdie posibilă, vom deveni agenţii m utaţiei organizate a speciei. Înţelegi? Prin noi, prin tine, o menirea va căpăta tinereţea fără bătrâneţe, vom fi noii pro metei care vor aduce scânteia nemuririi pe Pământ!

Giovanna nu-l văzuse niciodată atât de frumos.

— Şi totul a devenit deodată simplu… îi repetă ea cuvint ele. O imensă fericire o năpădi şi din nou simţi nevoia să a mâne, să întârzie cu o clipă înţelegerea faptului că tot ce f usese chinuitor în ultima vreme era înlăturat. Încă uluită, murmură şi vrei să spui că toţi, toţi oamenii…?

— Da, Giovanna. După tine, toţi.

Dacă experienţa reuşeşte… Dar în inima ei nu mai în căpea îndoială. „Palparia consideră faptul probabil. Se simţ i deodată uşoară şi plină de o vitalitate care-i cucerea trup ul, membrele, i se păru că simte pe limbă un gust neobişnu it şi-şi spuse mirată: *Gustul fericirii…* Ţinută în loc, oprită să-şi manifeste de îndată puterea, fericirea o zgudui acum. Un val o izbi şi-i tăie răsu

flarea. Îşi închipui nenumăratele nave care vor duce oamenii în zona radiaţiilor pentru a-i expune straniului efe ct binefăcător, întocmai cum îi transportau acum către mar ile plaje ale Pământului. O nouă omenire, care nu ameninţa nimic şi ducea totul mai departe.

— De asta ai făgăduit că versurile mele vor dăinui?

Vittorio nu se gândise că le va asculta şi după ce ea v a fi fost de mult pământ. Şi nici numai la posibilitatea supravieţuirii ei. Încă atunci, în noaptea când se întâlnise ră cu biologul, mijea în el, incert, „Proiectul G41. De ce? Pr in ce se făcuse vrednică să contribuie la ridicarea omenirii pe treapta veşniciei, prin ce meritase să depăşească tocma i ea inerenta condiţie a poetului care nu-şi cunoaşte cititori i din viitor şi, ades, soarta operei? Atâţi scriitori au sperat de-a lungul veacurilor că şi-au „ridicat un monumente Hor

aţiu, Shakespeare sau Puşkin sunt pomeniţi numai pentru că, în cazul lor, monumentele au rămas în picioare. Statuile celorlalţi, răsturnate, au fost acoperite de pământ. Dar pe t oţi i-a însufleţit aceeaşi credinţă.

—De ce? întrebă ea cu glas tare.

—Te gândeşti la numele proiectului? spuse Vittorio, neî nţelegând. „G", de la Giovanna... Giovanna! De ce plângi?

—Nu plâng, spuse Giovanna.

1966

CONSTANTIN CUBLEŞAN

SĂGEŢILE DIANEI

El însuşi îi ieşi în întâmpinare. Deschise uşa şi o privi cu un zâmbet larg, prietenesc, pe care Diana îl cunoştea a tât de bine. Era emoţionată de această primire familiară, în cât abia îşi înclină uşor capul, răspunzându-i la salut. Intră însă sprintenă în biroul larg, inundat de lumina dimineţii şi căută imediat din priviri fotoliul albastru, care nu se afla niciodată în acelaşi loc şi pe care obişnuia să se aşeze ori d e câte ori avea prilejul să intre în această încăpere. Profeso rul observă gestul degajat al Dianei şi-i plăcu sincer, deşi s e gândea numaidecât dacă apropierea aceasta, oarecum in timă, dintre el şi ceilalţi colaboratori ai Centrului n-ar pute a avea la un moment dat consecinţe neplăcute. Se gândi da că nu cumva ar trebui să se poarte mai rece, impunâţid dis tanţa cuvenită între el, conducătorul, şi cei ce-l înconjoară. Se gândi dacă n-ar trebui să fie chiar mai sever în susţiner ea punctului său de vedere în diferitele împrejurări, fără să mai cerceteze cu atâta insistenţă opiniile celorlalţi, fără a căuta să-i convingă de oportunitatea măsurilor întreprinse de el. Se gândi apoi dacă n-ar fi fost mai nimerit ca şi de da ta aceasta să fi fost mult mai rezervat faţă de Diana, care, oricum, era atât de tânără faţă de el.

Îi plăcu totuşi felul degajat în care Diana, fără să aşte pte invitaţii speciale, se şi aşezase comod în fotoliul acela mare şi albastru, desperecheat de toate celelalte mobile şi mirosind, evident, a bătrâneţe. Nimeni nu se aşezase niciodată pe el (în afară de Diana) şi totuşi nu se îndura să-

l scoată din cameră. Îl ştia mereu acolo, niciodată în acelaş i loc, mutat după cine ştie ce capricii sau gusturi ale bătrâ nei Lala, care, presupunea Şincan, ţinea foarte mult la ace astă mobilă…

124

Se aşează alături în scaunul de fibre sintetice şi sună r obotul, căruia îi comandă ceva răcoritor şi dulce, apoi o înt rebă pe Diana dacă mai dorea şi altceva. Ea refuză, şi robo tul dispăru prin uşa îngustă, tăiată în zidul din spatele mes ei de lucru.

Şincan o privi cu atenţie pe tânăra sa colaboratoare. Lipsise mai multă vreme de la Centru şi avea impresia că î n acest timp se produseseră foarte multe transformări pe c are el încă nu le putuse sesiza. Chiar Diana, de pildă, i se părea că mai crescuse, ceea ce la vârsta ei era aproape exc lus. Oricum, însă, o găsea schimbată. Nu-şi dădea bine sea ma cum anume, dar o vedea parcă altfel şi nu ştia dacă tre buie să se încreadă sau nu în impresiile sale.

Diana era una dintre cele mai tinere cercetătoare ale Centrului de producţie cerealieră din D. şi lucra doar de câţiva ani aici. În acest timp se maturizase mult, deşi rămă sese aceeaşi copilă zvăpăiată, ageră şi gata oricând să dea cele mai uimitoare şi tăioase replici, ori să-şi susţină cu în căpăţânare un punct al ei de vedere, fără să cedeze în faţa nici unui argument, chiar dacă îşi dădea seama, în cele din urmă, că n-avea dreptate. A doua zi însă se prefăcea că a u itat totul şi răspundea cu glume oricăror provocări de a rel ua discuţia din ajun, nedând astfel nimănui satisfacţie depl ină.

Lui Şincan îi plăcea caracterul fetei şi-i plăcea mai al es felul cum se descurca în reţeaua de comenzi, atât de difi cilă, a Centrului. Ba era tentat să creadă că n-avusese niciodată un dispecer mai abil şi mai priceput şi că „ştren găriţa”, cum îi spunea uneori mustrând-o, le cam luase piui tul tuturora.

Nu era deloc uşoară munca dispecerului. Şincan ştia ce înseamnă să ai în mână distribuţia necesarului cuvenit p

entru a asigura producţia cerealieră pe o întindere atât de mare de pământ şi tocmai de aceea aprecia felul cum mun cea Diana.

Şincan nu scăpa niciodată prilejul de a menţiona că, ş tiu eu, cutare sau cutare însemnat om de ştiinţă sau cutare şi cutare conducător al cutărei instituţii de interes interpla netar a făcut practică sub îndrumarea sa, că drumul spre g lorie al acestuia a trecut prin Centrul de producţie cerealie ră din D., unde el s-a ocupat cu cea mai mare atenţie de vii torul savant în care între

vedea încă de pe atunci talentul confirmat ulterior. Şi nu spunea toate acestea pentru a se lăuda. El şi, înţea o a dâncă mulţumire de pedagog, profesiunea pentru care înto tdeauna a nutrit o deosebită stimă. Cam la fel o privea şi p e Diana. Ca mâine se va mândri şi cu ea, dar până atunci fa ta mai avea multe de învăţat aici, la acest dispecerat, înain te de a ajunge, cine ştie? poate chiar dispecer la Institutul de explorări cosmice.

Robotul reveni, aducând o tavă cu două pahare, înalt e, în care făcea reflexe un lichid rubiniu mirosind plăcut. D iana sorbi o înghiţitură şi, fără să vrea, îşi linse buzele, dar, dându-şi seama că el îi observase gestul, râse lăsându-se p e spate în fotoliu.

— E un obicei de când eram mică, spuse, şi nu pot scăp a de el oricât am încercat.

— Poate pentru că mai eşti şi acum mică.

— Femeilor le place să fie mereu tinere…

— N-am spus tânără, ci mică, ceea ce este cu totul altce va, o tachină el. N-am dreptate?

Diana se prefăcu supărată, dar numai pentru o clipă, căci imediat râse din nou, lingându-se pe buze, de data ace asta ostentativ. Şincan râse şi el, ca de o poznă şi uită cu d esăvârşire că ea venise cu o problemă ce „trebuia discuta tă o dată şi pentru totdeauna” – aşa i se comunicase că ar fi spus Diana când ceruse să fie primită.

— Ştii, spuse el, când eram mic îmi plăcea şi mie să scot

limba de câte ori mă necăjea cineva. Nostim, nu? Ce-ai zic e dacă m-ai vedea şi acum scoţând limba?

Diana interpretă aceste cuvinte ca pe o mustrare şi-şi luă imediat un aer şi o poziţie cât se poate de sobre, părân du-i rău că-şi permisese poate prea mult. La rândul său, Şi ncan îşi dădu seama de întorsătura pe care o luaseră lucru rile şi se simţi deosebit de stânjenit stingherise, fără să vre a, buna dispoziţie a fetei. Se simţea vinovat, şi nu ştia ce a nume trebuie să facă pentru a restabili acea atmosferă inti mă, plăcută, pe care, neîndemânatic, o spulberase. Câteva clipe se lăsă o linişte apăsătoare şi niciunul dintre ei nu gă sea cuvintele potrivite pentru a redeschide discuţia. În cele din urmă, Diana începu pe un ton oficial.

— Am venit să discut cu dumneavoastră o problemă deo sebit de importantă pentru noi, o problemă care nu

mai poate continua aşa sub niciun motiv. V-am mai sp us, v-am mai atras atenţia, dar până acum nu se vede niciu n rezultat. Vreau să mai discutăm acum, încă o dată, înaint e ca eu să fac un memoriu Direcţiei generale. Nu vreau să consideraţi aceasta ca o ameninţare sau mai ştiu eu cum, d ar lucrurile nu mai pot continua, vă rog să mă credeţi.

— Bine, bine. Te cred, fireşte, dar ia stai puţin să văd da că îmi amintesc despre ce este vorba.

— Este vorba despre…

— Te rog, o opri Şincan cu un gest hotărât, şi Diana îşi lăsă privirile în jos, aşteptând să audă ce va spune, convin să fiind că el îşi adusese aminte numaidecât, dar că încear că să câştige timp.

Şincan îşi încruntă sprâncenele. Desigur, era vorba d espre bătrânul Teofil. Îşi aducea aminte că, într-adevăr, ma i discutase cu Diana despre el. Chiar de mai multe ori, şi n u numai cu ea. Auzise vorbindu-se şi prin alte părţi despre Teofil – nu tocmai în termeni elogioşi. Îşi aminti ultima disc uţie cu Diana pe această temă. Era şi atunci, nemulţumită de felul cum lucra bătrânul. Desigur. Diana avea dreptate, poate chiar multă dreptate, dar nu; depindea totul numai d

e el, Şincan. La drept vorbind, nici Diana nu pretindea ace st lucru, dar el ar fi trebuit să sesizeze Direcţia generală sa u să fi vorbit chiar cu Teofil, doar se cunoşteau de foarte m ultă vreme. Măcar în calitate de vechi prieten şi camarad a r fi putut sta de vorbă cu el, să vadă cum o mai duce, ce gâ nduri îl preocupă, ce are pe suflet. Trebuia să-i fie destul d e greu la vârsta lui cu atâta bătaie de cap la Dispeceratul c entral al dirijării condiţiilor climaterice. Ar fi trebuit poate chiar să-i facă o vizită, să vadă în ce ape se scaldă, şi, desig ur, lucrurile s-ar fi putut îndrepta. Acum era sigur că nu nu mai Diana avea obiecţii temeinice împotriva lui, dar şi alţii. Erau suficiente argumente care să dovedească deficienţele în muncă ale lui Teofil; acum erau, desigur „dar ce făcuse e l până acum? De ce nu întreprinsese nimic, doar nu era st răin de toate acestea? se întreba şi nu putea să-şi răspun dă. Oare şi alţii au fost tot atât de pasivi, oare şi alţii au lăs at să treacă totul sub tăcere? Dar el însuşi? Tăcuse într-adi ns sau era pur şi simplu o neglijenţă? La această întrebare nu putea să-şi răspundă. Oricum, chestiunea era destul de încurcată.

127

Trebuia să asculte părerea Dianei – care doar de acee a venise – trebuia să vadă mai îndeaproape ce era de făcut, să chibzuiască. Să facă un efort de înţelegere.

— Mi se pare, Diana, că vrei să spui, reluă el discuţia, d espre Teofil…

— Într-adevăr.

— Da, mi-am închipuit. Bătrânul a început să nu mai mu ncească aşa cum s-ar cuveni, pur şi simplu nu mai corespu nde.

— N-am spus asta.

— Ba da, ba da. Aşa este. Am auzit şi de la alţii. Ce să-i faci? Acesta este adevărul.

Şincan clătină din cap cu îngrijorare, apoi o privi pe Diana întrebător, ca şi cum ar fi aşteptat un răspuns definit iv la o întrebare dificilă.

— Da, a îmbătrânit, continuă el, şi vocea îi trăda o trist

eţe pe care nu şi-o putea ascunde. Toţi îmbătrânim odată ş i odată. Ce să-i faci? Se adună anii încetul cu încetul şi…

Şincan făcu un gest larg, cu braţele deschise, a neput inţă. Diana simţea tulburarea profesorului. Ştia că mai de mult, cu ani şi ani în urmă, Şincan studiase >sub îndrumar ea lui Teofil şi că între cei doi se legase o prietenie de care îşi aduceau cu drag aminte. Dar n-avea încotro. Munca nu admitea compromisuri.

O vreme tăcură amândoi. Diana sorbea încet din pah arul cu băutura răcoritoare şi aştepta ca Şincan să vorbeas că. Dar acesta rămăsese într-o atitudine de contemplare, a mintindu-şi probabil cine ştie ce întâmplări de demult, care i-l evocau pe Teofil. În cele din urmă, se hotărî să înceapă să vorbească, să-i arate profesorului cum anume mergeau t reburile, că, într-adevăr, ele nu mai puteau continua astfel, sub niciun motiv.

— Ştiţi, începu Diana, cred că a obosit. A devenit pripit şi nervos, mai ales în ultima vreme. Aproape că nu te poţi î nţelege cu el. Să vedeţi ce se întâmplă. Aveam planificate, de pildă – asta s-a întâmplat chiar în luna trecută – şase zil e ploaie de gradul doi. Perfect. Patru zile a curs întruna, co nform indicaţiilor. În a cincea zi, cercetătorii de teren ne s emnalizează că solul a ajuns la un anumit grad de saturaţi e şi că plantelor le este suficientă această umezeală. Iau le gătura cu Dispeceratul central al dirijării condiţiilor climat erice şi vorbesc cu

Teofil. „Uitaţi-vă care e situaţia – îi spun aşa şi pe din colo – nu mai avem nevoie de ploaie în ziua a şasea. Să fie suspendată44. El parcă era absent. Mă asculta, dar nu înţe legea nimic. Îi repet, şi dintr-odată se enervează. „Nu se p oate – zice. Atât este planificat, atât vă dăm. Altă dată să fiţ i mai atenţi.44 Şi mi-a închis videofonul în nas, iar ploaia a continuat să cadă toa. tă ziua următoare.

Pe măsură ce vorbea, Diana se înfierbânta tot mai mu lt. Prindea chef de discuţie şi simţea cum sângele îi năvăl eşte în obraji.

— Altă dată, continuă ea, aveam la noi al treilea soare mic. Dogorea, nu alta, dar era prea mic şi trebuia să-l tot p limbăm de colo-colo; îl jonglam ca la circ. Iau legătura cu T eofil „Nu puteţi să ni-l schimbaţi? întreb. E prea mic. Daţi-ne unul mai mare sau mai daţi-ne unul. Oricum, avem nevo ie pentru o durată mai lungău. Era plictisit şi fără niciun c hef. Zice: „Ce soare vă era planificat?" „Al treilea mic" – îi răspund. „Şi nu-l aveţi pe acela?" „Ba da, dar dacă ne mai daţi unul ori ni-l schimbaţi cu altul mai mare, în câteva zile terminăm totul. Altfel o lungim, iarăşi.44,<Da…" – zice el ş i cade pe gânduri. Apoi, într-un târziu, adăugă: „Nu-i vina mea. Asta era scris, asta v-am dat. Dacă o lungiţi, treaba v oastră! u Mi-am ieşit eu din răbdări „Adică pe dumneata n u te interesează ce facem noi aici? Adică îţi este indiferent dacă realizăm cinci sau şase producţii anuale?" „Ştii

— mi-a replicat el cu un calm de-ţi venea să mori – pe m ine să nu mă iei aşa… Eu îmi execut corect munca. Apoi, di ntr-odată, ş-a enervat groaznic şi mi-a strigat în aparat Nu vreau să mai discut nimic. Mă auzi dumneata?" Şi-a mai co ntinuat pe tonul acesta fără ca eu să pot interveni cumva. Bineînţeles, mi-a luat legătura. Auziţi, el lucrează corect. C e nu pot suferi eu corectitudinea aceasta. Mai bine să lucr ezi prost decât corect. Corect! Asta înseamnă să nu mai ju deci, să nu înţelegi nimic din tot ceea ce se întâmplă în jur ul tău, să fii o maşină care acţionează după cum apeşi pe b utoane. Asta face el, munceşte corect.

Diana se înfuriase de-a binelea. Îşi îndreptă o şuviţă d e păr ce-i cădea mereu pe frunte şi se adânci şi mai mult în fotoliul albastru.

— Ce era să fac? continuă ea. Iau legătura cu Centrul d e producţie cerealieră din I. Discut cu dispecerul de acolo, îi explic situaţia şi el înţelege. Ştiam că le era repartizat pr imul mare soare artificial şi că, începând cu ziua următoar e, celor din T. le fusese repartizat primul soare mic artifici al. Le propunem să-l centreze în aşa fel pe cel mare, încât să acopere ambele teritorii, doar sunt foarte apropiate, ve

cine, ştiţi nu? Iar pe cel mic să ni-l dea nouă. Ei sunt de ac ord. Vorbesc şi cu cei din T., sunt şi ei de acord. „Ei bine – l e spun – anunţaţi-l pe Teofil că renunţaţi, iar eu am să i-l c er anume.44 Perfect. Ştiţi însă ce a făcut Teofil? L-a trecut în rotaţie pasivă. „Păi bine, omule – i-am strigat – nu ţi-am spus că noi avem nevoie de aşa ceva?” „Ba da – mi-o taie e l – dar nu eraţi planificaţi şi atunci…” „Atunci ce?” „Atunci l-am trecut în rotaţie44. „Mă rog, fie şi aşa, m-am învoit e u, dar acum ştiţi că-l solicităm, l-au cedat anume, aşa că fiţ i bun şi scoateţi-l din rotaţia pasivă şi plasaţi-l încoace44. „ Nu se poate”. „Cum nu se poate?” „Dar ce crezi dumneata – zice Teofil – că eu nu am altceva mai bun de făcut decât să mă joc de-a sorii? Unul mai vrea, altul renunţă, unul zic e să-l mut mai încolo, altul mai încoace. Ce crezi dumneata că sunt eu aici? De ce n-ai spus clar de la început? Acum g ata. Mai ai şi vreo altă problemă? tt Asta era culmea, cura tă obrăznicie. Nu pot să-mi dau seama de ce face toate ace stea. Nu pot să cred că din rea-voanţă. E însă când nervos, când distrat şi prea lucrează corect. Auzi, corect?! răbufni Diana. Şi astea sunt aşa, dificultăţile mai rare totuşi. Dar d e cele zilnice, fleacurile, nici nu mai vorbesc. Atunci cu vân tul, ţineţi minte? În loc de sud-est ne-a dat nord-est. Zicea că la el în grafic aşa e trecut. Ne-a suflat vântul o zi întrea gă de ne-a umflat nu alta, până când am luat legătura cu D irecţia. Dar ce să mai lungesc vorba. Vi le-am mai spus şi a ltă dată, le ştiţi şi dumneavoastră foarte bine. Aşa nu mai merge. Trebuie să existe o soluţie.

— Da, trebuie luate măsuri, spuse tărăgănat Şincan. Da r crezi oare că este chiar atât de simplu şi de uşor? Este vo rba doar despre un om. Şi apoi ce măsuri ar fi de luat? Să-l discute în consiliu? Să-l înlăture pe Teofil? Ştiu eu, ar fi şi aceasta o soluţie. La drept vorbind, nici nu-i treaba mea. E u ar trebui doar să sesizez Di

recţia şi să fiu împăcat cu gândul că sarcina mea a fo st îndeplinită. Dumneata ce spui?

Diana îl privea atentă. Îşi simţea faţa arzând şi nu şti

a ce anume să spună. Tăcea. Tăcea şi Şincan.

În încăpere se lăsă o linişte apăsătoare în care numai bătăile ceasului electronic se auzeau, marcând monoton se cundele. Diana, strânsă pe marginea fotoliului, care acum i se părea enorm de mare, îl privea cu insistenţă pe Şincan. Se vedea limpede că nu era indiferent faţă de ceea ce auzis e, că îi dădea dreptate ei, dar în acelaşi timp căuta ceva, p oate ceva care să-l absolve într-un fel pe Teofil. Nu voia cir cumstanţe atenuante. Faptele erau fapte şi nu încăpea nici o îndoială asupra autenticităţii lor. Oare Teofil ce avea de s pus în această chestiune? Ce credea el despre tot ce se spu ne în legătură cu felul său de a munci? Astfel de întrebări îl frământau pe Şincan. Diana încerca să-i prindă firul gându rilor, să-l înţeleagă. Privindu-l atentă, îi descoperi pe frunte o cută adâncă, ce-i trecea severă până între sprâncene. Nu -l văzuse poate niciodată astfel.

În cele din urmă Şincan se ridică şi începu să se plim be cu paşi mari şi rari de-a lungul camerei, oprindu-se din când în când în dreptul geamurilor ce dădeau spre câmpia largă a fluviului D. Lanurile erau în pârg. Aurul lor străluce a încremenit în lumina puternică a soarelui. Cât vedeai cu ochii, întinderea era netedă, fără nicio ridicătură, fără nici un obstacol. O vastă întindere de aur. În minte îi veni acea uriaşă mare de aur împie trită peste care călcase uluit de e moţie în escala sa pe Laniana, planeta aceea îndepărtată, u nde fusese trimis imediat după absolvirea institutului. Acol o îl cunoscuse pe Teofil. „Eu sunt Regele Midas! se prezent ase el. Pe tot ce pun mâna aici este de aur. Nu-i aşa că e mi nunat ca totul în jurul tău să fie de aur?” îl privea cu oarec are sfială şi chiar cu neîncredere. Tonul cu care se prezent ase acesta era ironic, iar cuvintele purtau o evidentă nua nţă batjocoritoare. Înalt, uscăţiv, cu mişcări largi, călca deş irat pe întinderea aceea de un galben-auriu strălucitor, ca un trubadur romantic, privind cu ochi dispreţuitori depărtă rile lipsite de înălţimi proeminente ale planetei. Se afla de câţiva ani pe Laniana, împreună cu alţi cinci colaboratori, pentru întocmirea documentaţiei planetei, care, spunea Te ofil, „nici măcar nu este de aur.

131

Te înşală doar cu strălucirea ei, îţi fură vederea şi atâ ta tot. O simplă tinichea ce străluceşte în bătaia razelor un ui soare prea puternic. Iată o planetă de o rară banalitate!” De fapt n-avea dreptate. îl plictisea numai. îl înfuria monot onia vieţii pe Laniana, care, pe lângă faptul că nu era nici prea mare, avea o formă aproape sferică, un relief neted până la perfecţiune. „Încep să urăsc perfecţiunea44

— spunea Teofil şi zile întregi se închidea în laborator, a plecat peste analize, numai pentru a nu ieşi să vadă iarăşi şi iarăşi aceleaşi întinderi încremenite, de un galbenauriu, nepermis de plane, fără munţi, fără văi abrupte.

Pe Şincan îl primise cu ironie. „Ce nevoie avem noi ai ci de un astrobiolog? Cam ce ai vrea dumneata să studiezi aici? Plante? Ei bine, află că nu sunt mai mult de zece spec ii. Vietăţi? Şi mai puţine. Chimişti mai avem doi. Ce-o să fa ci aici, nu-mi pot da seama. Dar, în sfârşit, dacă te-au trimi s, fii binevenit. Mai rămânem şi aşa vreun an, şi plecăm. A bia aştept ziua aceea.44 Se împrieteniseră însă repede. Te ofil era un om de o mare capacitate intelectuală şi cu o ra ră voinţă de muncă. Studiase fizica astrală şi fusese mulţi a ni asistentul unui cunoscut savant în vremea aceea, la Univ ersitatea din W. Dar nu-i prea plăcuse să stea mereu în ace laşi loc, în acelaşi oraş, să asiste mereu la aceleaşi cursuri pe care începuse să le înveţe pe de rost. Zborurile interpla netare efectuate în timpul studenţiei ca practicant pe lân gă unele expediţii de mare amploare îi cuceriseră inima. Gândul îi era mereu la zborurile acelea prin spaţiile sideral e şi într-o zi renunţă la cariera universitară şi ceru să fie tri mis în expediţii, dacă era posibil, chiar în afara sistemului solar. Dacă se putea şi mai departe, cu atât mai bine. Cutre ierase apoi planetele din constelaţiile apropiate, ajunsese până spre Lebăda, făcuse comunicări ştiinţifice de o deose bită valoare, descrisese câteva mecanisme ale fizicii intera strale, cu alte cuvinte, devenise într-un fel o personalitate. Dar îi plăceau distanţele mari. Pleca de obicei în cele mai d epărtate expediţii, care durau uneori zeci de ani. Se întorc

ea de acolo, stătea puţin pe Pământ şi-şi lua iarăşi zborul. Se obişnuise să „hoinărească” printre stele, cum spunea el, şi o patimă a marilor distanţe îl cuprinsese cu desăvârşire. Dar prea plecase mult. Anii lui treceau greu, de câteva ori mai încet decât pe Pământ. Se simţea mereu tânăr, deşi vârsta lui terestră devenea tot

mai impresionantă. Pe Pământ se perindaseră câteva generaţii de oameni pe care el nu apucase să-i cunoască de cât în graba scurtelor popasuri dintre două zboruri. Reîntors la cuib, de fiecare dată se simţea tot mai străin, mai singur, deşi nu erau puţini aceia care se interesau de el. Totuşi viaţa de pe Pământ se schimbase mult. Însăşi imaginea lumii, al cărei sol era în Univers, devenise alta decât cea pe care o purta în sufletul său, în inima sa. Şi astfel începuse să se simtă depăşit. Dar pe măsură ce trecea timpul se deştepta în el o mare nostalgie după Pământul natal, pe care cu greu şi-o putea stăpâni. Şi totuşi cât de dureroase erau pentru el întoarcerile pe Pământ, după care tânjea, ani în şir, rătăcit printre stele, pentru ca, o dată ajuns să pună din nou piciorul pe el, să se simtă străin, să nu-şi găsească locul nicăieri şi să vrea din nou să plece. Acolo, printre îndepărtatele stele ale lumii cereşti, se simţea mai pământean ca oriunde.

Ieşea uneori noaptea să se plimbe. Mergea până departe în imensul deşert auriu. Se oprea acolo, lângă o uşoară ridicătură acoperită cu un strat subţire de plante alburii, asemănătoare muşchilor sau lichenilor din regiunile nordice ale Pământului. Se întindea pe spate şi privea stelele. Ore în şir stătea nemişcat privind marea boltă cerească. Uneori îl apucau zorile. Atunci se întorcea tăcut şi o melancolie bolnăvicioasă punea stăpânire pe el câteva zile în şir. Nu era chip să-l mai poţi antrena în vreo discuţie. Lucra în neştire, fără să ia în seamă pe nimeni şi nimic. Oamenii se obişnuiseră cu felul său de a fi şi nu-l tulburau. Îi purtau respect şi multă, foarte multă grijă.

Într-una din nopţi, Şincan n-avea somn. îl copleşeau a

mintirile frumoase ale studenţiei petrecute la W, îşi aminte a de fata aceea căreia îi făgăduise că se vor căsători de înd ată ce se va întoarce de pe Laniana. O, câte gânduri nu te c opleşesc acolo, departe de toate, singur într-o lume a tăcer ilor şi a nemişcării.

Se ridică din pat şi ieşi. Afară era noapte senină, stră vezie. Ciudat, se gândi, pe Pământ, în nopţile cu lună, totul e învăluit într-o lumină mătăsoasă, argintie, iar pe cer sunt atât de puţine stele. Aici era altfel. Reflectată în oglinzile st rălucitoare ale scoarţei, lumina galben-portocalie într-o au reolă fosforescentă ce iradia fantastic profila pe orizont sil uete mişcătoare de umbre. Pe cer erau

puzderie de stele şi aerul parcă vibra sonor. Totul îţi c rea senzaţia visului, a irealului. Copleşit de spectacol, nici nu-şi dădu seama cât de mult se îndepărtase de clădirile St aţiunii în acel pustiu de aur. Mergea cu paşi leneşi, cu gân durile învolburate, privind cerul, mereu cerul. Deodată în să în depărtarea ţinutului i se păru că cineva sau ceva, înal t, se clătina în adierea subţire a unui vânt de noapte. Se cu tremură de emoţie, de spaimă, de bucurie… La început ezi tă, dar simţea că ceva îl atrage într-acolo. Poate totuşi plan eta era populată… Mintea începu să-i lucreze cu febrilitat e. Mări paşii din ce în ce mai mult. Aproape fugea. Distanţ a i se păru enormă şi clipele treceau încet – adevărate veşn icii. Deodată însă totul se nărui în imaginaţia sa aprinsă. R ecunoscu în umbra aceea silueta lui Teofil. Cum de nu se gândise de la început? Cum de nu-şi dăduse seama? Se opr i brusc. Nu trebuia să-l tulbure, şi apoi nici nu ştia cum an ume l-ar fi primit alături într-o asemenea noapte. O vreme rămase locului, apoi se întoarse şi, cu paşi nehotărâţi, se în depărtă încet. Era însă prea târziu. Teofil îl văzuse şi acum îl striga. Nu-l recunoscuse, nu-şi dăduse seama care anum e dintre cei şase membri ai expediţiei era, dar îl chema. Îl chema cu voce hotărâtă ce nu permitea refuzul. O clipă Şin can voi să fugă, dar îi fu ruşine. Să nu creadă cumva Teofil că-l supraveghea, că îl puseseră anume ceilalţi să-l urmăre

ască şi se apropie încet de locul acela acoperit cu licheni al burii, care distona în contextul auriu al întinderii.

— A, tu erai, biologule… vorbi Teofil fără ca Şincan să-şi poată da seama dacă se mira ori era numai dezamăgit de p rezenţa sa.

— Da, eu sunt. Te aşteptai să fie altcineva?

— Ştiu eu, poate într-adevăr aşteptam pe altcineva. Aici nu m-ar mira să se petreacă minuni. Dar, vezi bine, cine pu tea fi altul decât tu?

Vorbele îi erau stranii sau poate aşa i se păreau lui Şi ncan. Se apropie mai mult de Teofil. Îl privi în tăcere, apoi se aşează lângă el şi spuse

— Ce ciudat eşti, Teofil.

— Găseşti?

— Desigur. Te porţi ciudat, vorbele tale sunt de multe or i stranii, cu tâlcuri ascunse, parcă ai fi de pe o altă plane tă.

134

— De pe o altă planetă… repetă Teofil abia şoptit. Dar p oate că sunt într-adevăr de pe o altă planetă. Umblând ani în şir, prin spaţii, capeţi tu însuţi ceva din neliniştea lor în felul de a fi, de a te purta! Şi nu crezi că tot cercetând atât ea planete, mereu altele şi altele, poţi să pari la un momen t dat tu însuţi ca venit de pe o altă planetă?

Vorbea rar. Cuvintele aveau o sonoritate a lor aparte, profundă şi gravă, vocea îi era caldă şi plăcută, iar el părea emoţionat. Nu-l privea. Continua să se uite pe cer ca şi cu m ar fi vrut să desluşească acolo ceva, o taină poate, pe ca re o urmărea de atâta vreme.

— Ştii la ce mă uit? întrebă aproape brusc, întorcându-s e spre Şincan şi căutându-i privirea. E un obicei al meu ca oriunde m-aş afla, în această imensitate pe care noi o numi m Cosmos, să caut cu privirea Pământul. E absurd să încer ci, de la o asemenea distanţă, să vezi o planetă căreia îi do vedeşti existenţa numai prin calcule. E absurd să crezi că ai putea s-o vezi cu ochii liberi. Şi totuşi eu o văd uneori. Văd Pământul, cu zăpezile polare, cu brâul de foc al Ecuat

orului, cu oamenii care îi populează fiecare ungher, cu vie tăţile şi plantele sale. Îţi dai seama ce înseamnă asta? Să v ezi toate acestea de aici, şi nu numai de aici. Le-am văzut de pretutindeni. Dar le-am văzut aievea, înţelegi? îţi dai se ama ce înseamnă aceasta? Ţie nu ţi s-a întâmplat niciodată?

Şincan clătină din cap. Îi părea rău că-l tulburase pe Teofil în această noapte, dar se bucura că simţea şi el acee aşi dorinţă de a regăsi acolo, printre stele, Pământul.

— Dar nici n-ai avut când, reluă Teofil. Până acum abia dacă ai ieşit o dată sau de două ori din sistemul solar. Pe când eu...

Mult timp nu-şi mai spuseseră nimic unul altuia. Fiec are rămăsese cu gândurile sale. O singură dată Teofil tresă ri când o stea alunecă din înaltul cerului, lăsând în urmă o dâră ascuţită de lumină. Şincan zâmbi. Era întuneric şi Teo fil n-avea cum să-i surprindă zâmbetul. Nu ştia de ce îi ven ea să râdă, să râdă cu hohote. Simţea în piept un tremur n ervos şi abia se putea reţine să n-o rupă la fugă. Nu-şi dăd ea seama de ce, dar se simţea ca în copilărie, când cerul îl tulbura stând în fiecare seară şi privindu-l prin geamurile l arg deschise.

— Câte asemănări sunt aici cu Pământul, spuse Şincan. Noaptea cerul e înstelat, cad stele şi e o atmosferă plăcută încât ai tot respira aerul acesta pe care, la drept vorbind, nici nu te-ai mira să-l ştii şi pe el auriu. Încolo e aproape c a pe Pământ...

Teofil nu-l mai privea. Asculta numai şi clătina din ca p a îndoială.

— Pământul... şopti el. Apoi repetă de câteva ori cuvânt ul, la intervale mari. Pământul... Pământul...

Se ridică încet şi o porni agale înapoi spre Staţiune. Merse aşa o vreme până se îndepărtă de-a binelea. Atunci se întoarse şi-i făcu semn cu mâna.

— Hei, tu nu vii? Vino, e târziu. O să ne prindă zorile pe aici. Şi când Şincan fu mai aproape, Teofil zise cu aceeaşi voce cu care vorbise atunci, la prima lor întâlnire să nu afl

e ceilalţi că am fost în noaptea aceasta pe Pământ. Ne-ar c rede nebuni, mai ştii?

De atunci, între ei s-a legat o prietenie din ce în ce m ai strânsă. Nopţi întregi cutreierau planeta privind cerul în stelat, foarte rar acoperit de nori, discutând despre Pământ. O, cum iubea Teofil Pământul, cu câtă patimă! Şi cu cât îl iubea mai mult, cu atât se simţea mai îndepărtat de el. Din dragoste pentru el plecase în depărtările stelare şi, totuşi, numai depărtarea era aceea care îl lega de Pământ cu fire nebănuit de puternice. Dar, după expediţia din Laniana, n-a mai urmat decât o singură plecare. Au mai trecut câţiva ani, şi Teofil s-a întors pe Pământ. De data aceasta, avea să rămână aici multă vreme, să muncească printre semenii lui, pământenii. Consiliul zborurilor interastrale hotărâse ca Teofil să fie retras din reţeaua activă a exploratorilor. L-au numit la Centrul de pregătire a zborurilor cosmice, iar după numai câţiva ani a fost trecut într-o altă muncă, şi aşa s chimbă câteva locuri, câteva profesiuni, ani la rând, până când ajunse dispecer principal la Direcţia de coordonare a condiţiilor climaterice, căci nu putea concepe să se retragă definitiv din activitate.

De toate acestea îşi aminti Şincan privind lanurile aurii, întinse până departe. Când îşi reveni din gânduri se întoarse spre fotoliul albastru, dar Diana nu se mai afla acolo. Plecase. Nici nu simţise când. Rămăsese singur în încăpere. Aceasta îi dădea senzaţia că ar fi fost chiar atunci pe Laniana, de unde abia se întorsese. Privi

ceasul. Era încă devreme. Ziua abia trecuse de jumătate. Se aşeză la birou şi răsfoi foile calendarului. N-avea chef de lucru. Privea distrat cifrele scrise cu litere groase şi mari pe fiecare filă, când îi veni în minte o idee Ce-ar fi dacă ar pleca chiar acum la Teofil, să vorbească cu el? O clipă stătu în cumpănă, apoi se hotărî. Anunţă că va lipsi două zile şi se grăbi spre aeroport, unde avea avion peste o oră spre M., unde-şi avea sediul Direcţia.

Călătoria i se păru extrem de lungă. Timpul trecea cu

o încetineală de-a dreptul enervantă şi când, ajuns pe aero portul din M, îşi dădu seama că, de fapt, toată călătoria nu durase decât trei sferturi de oră, aproape că nu-i veni să cr eadă. Ziua era pe sfârşite, şi Teofil nu putea să mai fie la Di specerat. Era, desigur, acasă.

Teofil, care ţinea să fie înconjurat de elemente ale un ei vechi atmosfere terestre, familiare lui, locuia într-o vilă l a marginea oraşului, tocmai în partea opusă aeroportului, ş i drumul până acolo trecea prin centru. Străzile erau aglo merate, şiruri întregi de maşini alergau cu viteze ameţitoar e şi pe nesimţite luminile oraşului se aprindeau, colorate în tr-o plăcută armonie, de-a lungul magistralelor ce se desch ideau în toate direcţiile. Şincan privea prin fereastra maşin ii fără a-şi concentra atenţia asupra vreunui lucru anume. Se surprinse cu mirare în această ipostază şi se ruşină. Îi păru bine că se afla singur în maşină, şi că nu-l auzise nim eni. Singurătatea acestor câteva minute îi făcu bine. Îl tulb uraseră amintirile şi acum putea să se reculeagă. Trebuia c hiar să se reculeagă înaintea unei discuţii care nu putea să-şi imagineze în ce fel avea să decurgă. Ce anume îi va s pune lui Teofil? Cu ce va începe? Nu se gândise încă şi nici nu mai avea când. Maşina alerga foarte repede, iar el treb uia să fie cât mai calm, cât mai liniştit în seara aceea. Treb uia.

Vila era înconjurată cu pomi tineri, cu arbuşti care în cadrau geometric rondurile cu flori. Seara, cu penumbrele ei, transforma totul, dând un uşor aer romantic aşezării.

Teofil se afla în bibliotecă. Aşezat la masa de lucru, st udia un itinerar astral în faţa unor hărţi uriaşe, colorate în ălbăstru, pe care linii galbene şi roşii se împleteau ca un păienjeniş.

137

Vizita lui Şincan îl surprinse. Îşi strânseră mâinile cu afecţiune, se cercetară din priviri, ca după o lungă abse nţă, încercând fiecare să descopere la celălalt urmele pe c are timpul le lasă necruţător pe chipurile omeneşti. Vizita aceasta inopinată îi făcu într-adevăr o surpriză plăcută lui

Teofil. îl invită să ia loc şi-i pregăti numaidecât, după o vec he reţetă, o băutură aromitoare din cocos.

Discuţia se închegă lesne. Şincan povesti călătoria sa de studii, apoi vorbiră despre ultimele cercetări în domeni ul creşterii producţiei cerealiere şi aşa mai departe, până când Teofil întrebă cu un aer voit misterios

— Ce crezi tu, ce surpriză ţi-aş putea face acum?

— Habar n-am, răspunse Şincan.

— Gândeşte-te totuşi. Ce crezi că am de gând să fac, şi î ncă foarte curând?

Şincan, presimţind o alunecare tocmai spre subiectul discuţiei pe care ar fi dorit să o lanseze el, pentru a-i reven i lui iniţiativa şi puterea de a controla, încercă să devieze răspunsul.

— Ştiu eu? Te pomeneşti că vrei să te însori.

— O, nu, râse Teofil. Acum e prea târziu. La ce mi-ar ma i trebui o soţie? Mireselor le stă bine să fie tinere. Dar nici o fată tânără nu mă vrea de bărbat. Pe cele mai în vârstă n u le vreau eu, chiar aşa îmbătrânit cum sunt.

— Ei, lasă, că nu arăţi atât de îmbătrânit! protestă Şinc an. Şi apoi, orice s-ar zice, arăţi incomparabil mai tânăr de cât ţi-ar cere vârsta terestră. Am sau nu dreptate?

— E drept ce spui tu, numai că pe mine au cam început să mă lase puterile. De fapt, aici e şi surpriza. Vreau să mă retrag pentru o vreme din activitate. Mi se oferă o posibilit ate plăcută. Schimb vila de aici cu una ce-i drept mai mică, dar mai pitorească, în munţii A. O să stau toată ziua cu nas ul în cărţi. Când o să mă plictisesc, o să merg la vânătoare. Nu departe de vilă se află un parc natural, amenajat speci al pentru asta. O să merg la pescuit. O să fac excursii… Ce zici? Frumos, nu? Dar nu aşteptă răspunsul lui Şincan că s e grăbi să adauge Aceasta, desigur, numai pentru o perioa dă de timp. Apoi vreau să-mi reiau munca. Ori la Direcţie, ori în altă parte. Acum trebuie să fac o pauză, să plec unde va. Înţelegi?

Şincan îl privea bănuitor. Simţea ceva fals în această

bucurie pe care Teofil ţinea cu tot dinadinsul s-o afişeze. S e gândea „Oare, într-adevăr, aceasta este soluţia pe care tr ebuie să o aleagă Teofil? Şi-a dat seama de felul nesatisfă cător în care munceşte ori i-a spus cineva ceva în acest sen s şi el a ales această cale?” Era sigur că plecarea în munţi Teofil nu o alesese de plăcere. Era chiar sigur că nu-i conv enea, îl cunoştea doar. Şi totuşi aceasta era singura cale? Nu, nu se putea. Teofil nu putea trăi fără o activitate preci să. El nu trebuia să se retragă din activitate. Trebuia găsi tă o altă soluţie. Scoaterea la „pensie44 ar fi o prostie. Tre buia să i se ofere ceva. Să i se sugereze. Ceva care să-i pla că, să-l pasioneze. Oricum, Teofil a făcut atât de multe lucr uri măreţe în viaţa lui. Nici aşa nu se putea. Trebuia găsită o altă muncă, o… altă plecare. Dar nu acolo. Poate… Şinca n tresări la un gând. Se îndreptă de spate şi-l privi fix pe Te ofil. Se emoţionase de propria lui idee şi ar fi voit să ştie di nainte cum o va primi bătrânul astronaut.

—Ştii la ce m-am gândit? întrebă el. N-ar fi mai bine să pleci… să pleci într-o expediţie, undeva, cât mai departe? Poate acolo va fi mai bine. Poate acolo e menirea ta să fii mereu…

Faţa lui Teofil se împietrise. Privirile Îi deveniseră as pre, reci, iar buzele îi tremurau nervos. Şincan îşi dădu sea ma că lovise acolo unde Teofil era mai sensibil. Îi păru rău de ce spusese, dar era prea târziu. Căuta ceva cu care să r epare greşeala, dar, negăsind nimic, spuse

—Ştii, asta este părerea mea. Şi nu numai a mea.

—Şi a mai cui, Şincan?

—Şi Diana spune că ar fi mai bine dacă ai pleca.

—Diana? întrebă Teofil. Cine este această Diana?

—Cum, n-o ştii? Fata aceea, dispecera de la Centrul nos tru, zvăpăiata aceea, fată bună altfel, o fată minunată…

Şincan se opri îngrozit. „Am spus ceva ce nu trebuia să spun niciodată. Apoi Diana… De ce am spus că Diana… ea nu a vrut niciodată ca Teofil să plece. Aceasta a fost ide ea mea. Îmi venise în minte acum, nici nu mă gândisem bin e la ea. Dar este o prostie. Sigur că da. Este o prostie pe ca re n-ar fi trebuit s-o spun pentru nimic în lume. De ce n-am

avut însă curajul să spun deschis

139

Uite, asta cred eu. Tu ce zici? „De ce am amestecat-o aici pe Diana? Sunt un om de nimic, fără caracter.

Teofil stătea nemişcat în scaunul său masiv, privind fă ră ţintă hărţile aflate pe masă. Stătu aşa multă vreme. Îl au zea pe Şincan vorbind, dar nu-şi putea da seama ce spune. Nu putea desluşi niciun cuvânt, ca şi cum totul s-ar fi petre cut în vis. Totul în jur se învârtea, şi el nu avea tăria să se c lintească. Într-un târziu, se ridică încet de la masă şi-i întin se mâna lui Şincan.

— O să mă gândesc la ceea ce mi-ai spus. Poate, într-ad evăr, Diana are dreptate. Săgeţile ei şi-au ajuns ţinta, nu d egeaba era ca zeiţa vânătorii. Da, da, cred că, într-adevăr, ar fi mai bine dacă aş pleca undeva foarte departe. Poate p e Laniana, ce zici? Tu spuneai că acolo totul este atât de a semănător cu Pământul. Îţi mai aminteşti? Poate Diana are totuşi dreptate. Am să mă mai gândesc, dar cred că aşa a m să fac. Am să plec pe Laniana…

Îi strânse mâna şi se îndepărtă încet. Şincan rămase singur. Simţea strângerea uşoară a mâinii lui Teofil şi în pa lmă îi mai rămăsese urma rece a degetelor bătrânului priet en. În faţă îi apăru chipul Dianei, privindu-l cu ochi mari, al baştri. Simţea privirile ei cum îl fixează aspre şi nu putea să scape de această imagine. Capul îi vâjâia, era trist de pa rcă ar fi auzit „Imnul despărţirii de planetă”. Se lăsă pe sca unul masiv din spatele mesei. În faţă hărţile cerului îşi pier duseră orice sens pentru el.

1965

DOREL DORIAN

ARHEO VLASTIA

Într-una dintre primele zile albastre ale anului 197-R. N., miercuri 26 aprilie după vechiul calendar gregorian, po stul de radio pirat „OMNIA” se interferă pe lungimile de u ndă ale posturilor oficiale, de îndreptăţită tradiţie, pentru a transmite binevoitorilor săi ascultători „o primăvară plăcu

tă44. Cea de a treia zi albastră a anotimpului LOVE, poate nu-i inutil s-o spunem, era considerată de adepţii calendar ului biologic – astăzi unanim acceptat – drept începutul pri măverii psihice. Pe atunci însă, cel puţin două treimi dintre ascultători n-au văzut în amintita urare decât preludiul, la f el de conformist în esenţă, al unui rou serial radio pentru i ncurabilii adolescenţi întru dragoste. Se înşelau, se înţeleg e, deşi a doua zi, exact la aceeaşi oră, emisiunea avea să fi e reluată… şi nu fără deliciile unui veritabil serial impreviz ibil ca desfăşurare.

Ziarele cu milioane de exemplare tiraj din marile met ropole publicară şi ele, încă în aceeaşi zi, informări riguroa se privind apariţia, programul şi orele de emisie ale noului post. Abia pe urmă, practic mult prea târziu, avea să se afl e că toate aceste informări fuseseră introduse în ziare – chi ar în pagina întâi – mult după ce tehnoredactarea lor fuses e încheiată. Deci exact în cele 45 de secunde care separau în timp închiderea formală a ediţiilor de retransmiterea lor (şi secundele în anotimpul LOVE erau de două ori mai scur te decât în oricare altă perioadă a anului!)

Oficialităţile, justificat alarmate, declanşară imediat o anchetă care avea să angajeze, în mai puţin de 24 de ore, câteva milioane de entităţi selective. (Un obişnuit agent inf ormator cu experienţă medie era cotat în noul sistem de ev aluare a capacităţii criminalistice, în jurul a 0, 7 – 0, 8 enti tăţi-talon, diferenţa de valoare selectivă

fiind compensată de regulă printr-un indice de 1, 2 – 1, 3 la norma de obedienţă.) Nu trebuie să mai demonstră m, cred, că ne aflam în faţa unei veritabile desfăşurări de f orţe.

Eşecul investigaţiei a fost însă total. Postul de radio „ OMNIA” funcţiona simultan pe absolut toate lungimile de u ndă posibile, iar localizarea emiţătoarelor – operaţie clasi că în depistarea unor posturi-pirat – în cazul dat se dovedi irealizabilă. Emiţătoarele plasate (probabil) la bordul unor sateliţi de o construcţie cu totul specială îşi schimbau coor

donatele cu o viteză care, tehnic vorbind, ridiculiza aparat ul de urmărire a entităţilor specializate în detectare rapi dă. (S-au înregistrat, de altfel, pentru a preciza dimensiuni le exacte ale acestui moment de derută, aproximativ 25.00 0 de demisii într-o singură zi, ceea ce, chiar la gradul supe rior de orgoliu al acestor entităţi, trebuie considerat a fi un eveniment şi o cifră record. Pilulele de antiorgoliu aveau să fie introduse după vreo nouă ani.)

Alarma avea să crească totuşi în intensitate – iar pent ru marele public în spectaculos – odată cu emisiunea nr. 4 a postului, în care se explica pentru prima oară menirea pr incipală a acestor emisii-pirat. Şi anume deconspirarea abs olut publică şi efectiv totală a celor mai importante acţiuni, investigaţii, concluzionări, date statistice, prospectivări, ip oteze, intenţii conceptuale etc. deţinute până în acel mome nt, în exclusivitate, în faimoasele seifuri cenuşii ale Centrul ui de Investigare şi Stocaj Informaţional – C.I.S.I. – creat la cereera şi cu finanţarea expresă a unui mare număr de inst itute specializate.

Emisiunile 5 – 6 – 7 –, OMNIA" transmitea 7 program e pe zi – au constituit (trecerea timpului ne îngăduie aceas tă apreciere) un veritabil regal informaţional. Explicitările gratuite, tributare de obicei suficienţei, cât şi nuanţele cen uşii – griurile fără contur, în stare să desfigureze imaginea – în condiţiile recepţionării aceloraşi emisii pe canalele de televiziune – deveniră un fel de accident cu o probabilitate de unu la un milion. Urmărirea video se dovedi preferenţia lă; şi – trebuie să o spunem – informaţiile, printr-o inspira tă selecţie a pandantului coloristic, se constituiau, în limite le ecranului, în veritabile realizări picturale. Acompania

mentul melodic deschidea porţile unor foarte diverse distilări emotive. În felul acesta, noutatea unor informaţii g reu de perceput din cauza gradului lor avansat de tehnicita te percuta înţelegerea nespecialistului prin intermediul em oţiei artistice sau al raţionamentului adiacent. Numărul as cultătorilor, stabilit pe baza variaţiei câmpului cerebral,

măsurat înainte şi în timpul emisiei, depăşea cu mult previ ziunile oficiale. Informatori obiectivi, de recunoscută comp etenţă, semnalară în repetate rânduri crearea unei zone de interes atingând tensiuni de mii de albertini (unitate post-e insteiniană) şi a unei efervescenţe spirituale extinsă mult s pre roşu (într-o expansiune similară expansiunii galactice). Ştirile despre imunizarea totală antivirotică, bunăoară, ca şi cele privind înregistrarea cunoştinţelor de specialitate di rect pe circumvoluţiunile preşcolarilor provocară, sub imp ulsul totalei deconspirări, veritabile confruntări de opinii. Se puse în discuţie însuşi principiul selecţiei naturale prin i ntermediul acţiunii virotice, se pledă pentru eficienţa exerc iţiului de instruire prenatal, definitoriu pentru personalitat ea individului şi se organizară, în sfârşit, veritabile acţiuni de susţinere şi, respectiv, de protest împotriva acestor idei. Desfăşurarea vieţii familiale sub controlul stimulativ al unu i calculator – „secunda mater" – întâmpină o dezaprobare a tât de unanimă, încât autorii proiectului renunţară să-l mai susţină în faţa opiniei publice. Ingineri care se aplatizaseră profesional începură din nou să revendice un plasament cr eator. Oficiul ideilor publice înregistră numai în câteva zile milioane de noi propuneri. Se publică un manifest împotriv a strâmtelor galerii ale superspecializării, viaţa redeveni tr epidantă, căsătoriile – o selecţie ideatică; iubirea reînflori. Un soi de nou romantism cuceri tineretul. O tânără compoz itoare lansă un imn „OMNIA", iar numărul poeţilor ajunse din nou din urmă numărul calculatoarelor (a fi poet în cond iţiile anului 197-R.N., indiferent de profesie, însemna *a exc ela*... poetic).

Trecuseră câteva zile de la apariţia postului „OMNI A", dar nimeni n-ar fi putut să admită că urmările imprevizi bile ale emisiunilor ar fi fost scopul lor real. Investiţiile (fă ră exagerare, uriaşe) pe care le implica func

ţionarea acestui post – obţinerea, trierea şi selectare a informaţiei, ca să nu mai vorbim de retransmiterea ei în eter – presupuneau o finanţare neîntreruptă din partea uno

r mari interesaţi departe de tipul fizionomie „Mecena”. „O MNIA” nu încasa abonamente, nu avea susţinători şi nu er a la adăpostul legii. Auto-protecţia (evitarea contramăsuril or oficiale) însuma, la rândul ei, costuri nu mai puţin uriaş e. Or, în acest caz, cine subvenţiona „OMNIAu? Care era m obilul real al acesteirtotale deconspirări? Cine era benefici arul final al tuturor informaţiilor care, părăsind seifurile ce nuşii ale Centrului de Investigaţii şi Stocaj, puteau fi oriun de şi oricum folosite?

Directorul Centrului – celebrul Arheo Vlastia – preluă încă din prima zi conducerea tuturor contramăsurilor de a părare a tezaurului cenuşiu al C.I.S.I.-ului, operaţiune supr anumită în toate documentele criminalistice ale epocii cont raatacul „A.O.u (ceea ce nu însemna însă „ANTI-OMNIA” c um ar fi fost poate de presupus, ci, „ALERTA de gradul 0”, situaţie care justifica, odată cu promulgarea ei, folosirea or icăror mijloace de intervenţie, iar lui Arheo Vlastia – ca org anizator al acţiunii – îi conferea puteri discreţionare. (Elem entul acesta se cere neapărat reţinut în interpretarea even imentelor care aveau să urmeze şi în considerarea rolului j ucat de iniţiatorul moral al acestei contra-acţiuni).

Spirit clarvăzător şi cavaler al replicii loiale – cel puţi n aşa îl cunoscuse semnatarul acestor rânduri în tinereţea sa –, Vlastia avea toate atuurile unei intervenţii spectaculo ase, prompte şi, ceea ce era decisiv, siguranţa omului care nu pierduse încă nicio partidă. De altfel, la sugestia sa, obi ectivul principal al acţiunii „A.O.u a încetat să se mai identi fice cu limitarea şi distrugerea postului de emisie „OMNI A”. Ideea fundamentală a contractului o constituia detectar ea mijloacelor şi căilor prin care „OMNIA” îşi obţinea infor maţiile aproape simultan cu marile calculatoare ale C.I.S.I. -ului. Şi nu întâmplător „OMNIA” – fapt evident pentru un specialist de talia lui Arheo Vlastia – nu putea să-şi obţină i nformaţiile pe temeiul unor investigaţii proprii, independe nte. Ar fi însemnat să aibă la dispoziţia sa un al doilea cent ru, câteva zeci de mii de calculatoare, câteva sute de mii d e circuite informaţionale în dublu sens, câteva mi

lioane de entităţi selective. Ceea ce, exceptând din no u imensele fonduri băneşti, ar fi presupus o organizare pre lungită în timp şi imposibil de efectuat practic în condiţii d e clandestinitate. Singura ipoteză plauzibilă

— şi analiza programelor venea să o confirme – era dec onspirarea informaţiilor C.I.S.I. cu concursul, dacă nu chia r din iniţiativa unui grup din interiorul C.I.S.I.-ului. „Cinev a” sau „cevaw, asemeni unui informator cu dublu rol din p erioada de mult depăşită a spionajului militar şi cu eficienţ a unei adevărate oglinzi reflectorizante, comunica în afara unui releu intermediar sintezele informative ale Centrului. De aici pornind a întrerupe activitatea postului „OMNIAu î nsemna înainte de toate întreruperea acestei activităţi (co nştiente sau accidentale) de deconspirare. (Arheo Vlastia, după cum se va vedea ulterior, manifesta o adevărată repu lsie faţă de termenul consacrat în criminalistică de „spiona j tehnic”).

*

În mai puţin de câteva zile de la declanşarea operaţie i „A.O.”, serviciul de suspiciune totală, automată, a întregu lui personal de concepţie, sinteză şi control C.I.S.I. comuni că primele concedieri preventive. Cei rămaşi în funcţii era u invitaţi să răspundă periodic unor teste-fulger, organizat e de marile ordinatoare antifurt ale Centrului. Surprindere a în flagrant delict psihic a celor bănuiţi de opinii fluctuant e şi a celor cu un grad incert de conştiinţă a fost încredinţa tă unor foto-modele neuronale de maximă perspicacitate a nchetativă. Calculatoarele Centrului au trecut şi ele, rând pe rând, printr-o operaţie de dezintoxicare a circuitelor de programare, reţinându-se ipoteza că, sub impulsul unor pr ogramări exterioare, dominante, aceste circuite ar fi putut evolua spre o anume unilatera Mtate selectivă sau spre aut onomie. Specialiştii Centrului modificară totodată sistemel e de răspuns tehnic ale ordinatoarelor, pentru a exclude po sibilitatea ca o serie de ordinatoare identice, de la mare di stanţă, să înregistreze prin „simpatie” – un mod curent de copiere telepatică – răspunsurile secrete la o problemă sau

alta. Câmpul izolant de anticomunicare cu exteriorul care înconjura Centrul – acesta fiind un veritabil oraş cu câteva milioane de locuitori – îşi spori tensiunea de reţinere a part iculelor mobile şi a undelor

de orice natură fizică, până la crearea unei zone de st agnanţă totală. E de la sine înţeles că accesul din şi spre C entru nu era îngăduit decât cu permisiunea specială a lui A rheo Vlastia.

Cele mai strălucite entităţi criminalistice se constitui ră simultan într-un organism cu inervaţie reciproc creatoar e şi cu interconexiuni sugestionale.

*

…Şi totuşi, emisiunile postului „OMNIAu continuau să se desfăşoare netulburat. Ba mai mult, fiecare nouă măs ură de limitare a deconspirării era anunţată şi comentată p e larg de crainicii criminalişti ai postului. Ridicolul depăşi î nsă orice limită, atunci când „OMNIA” se angajă să ofere e a însăşi unele sugestii concrete pentru buna desfăşurare a contraacţiunii „A.O”. Propuse înlocuirea unor eminenţe înd oielnice, recomandă promovarea unor tineri de indiscutabil talent, combătu ideea dăunătoare a suspicionării permane nte şi se declară profund surprins de faptul că în comanda mentul „A.O”. nu a fost inclus şi semnatarul acestor rândur i – iertaţi-mi aparenta lipsă de modestie, e vorba de un cita t – „vechiul criminalist cu apreciabile state de serviciu, dl. Teo Celan”. Şi, în continuare, după o caracterizare copiată *ad literam* din Marea Enciclopedie Criminalistică (reiau cit atul) „Să presupunem oare că domnul Arheo Vlastia nu est e chiar atât de interesat în rememorarea publică a acelui moment de început al carierei sale, când, împreună cu do mnul Teo Celan, puseseră bazele primului birou de investig aţii automate VLASTIA – CELAN? De ce să fim orgolioşi, do mnule Vlastia? Şi de ce să limitaţi posibilităţile de acţiune anchetativă ale frontului general „ANTI – OMNIA” prin nea ntrenarea în investigaţii a cunoscutului colaborator al lui T eo Celan, apreciatul S.H?”

*

Aflat în faţa postului de radio-recepţie şi surprins de desfăşurarea evenimentelor – cum nu mi s-a mai întâmplat de mai bine de douăzeci de ani –, am încercat totuşi, trebui e să recunosc, o satisfacţie neaşteptată. După

un lung şir de ani în care fusesem aproape cu totul ui tat, un post de radio – nu se ştie de cine condus şi în numel e căror interese – mă elogia. S.H. părea şi el surprins şi totodată amuzat.

— După cum vezi, dragă S.H., am devenit două personaj e citate de specialiştii în criminalistică ai postului pirat „O MNIAu. Se pare însă că au omis că dumneata nu eşti înzes trat cu un circuit de orgoliu.

—A fost, cred, prima lor eroare… îmi răspunse S.H.

—Şi prima lor greşeală psihologică. Nu m-ar sur prinde ca domnul Arheo Vlastia – contrar previziunilor „OMNIEP* – să dea curs favorabil sugestiei privind colaborarea cu noi.

*

Revenind la operaţia „A.O”. Şi la elasticitatea remarc abilă cu care era iniţiat şi condus contraatacul C.I.S.I., va t rebui să recunoaştem aici, înainte de toate, meritele lui Ar heo Vlastia, care, în pofida celor cincisprezece-douăzeci de ani de funcţii oficiale, nu pierduse nimic din intuiţia şi rigo rile unui excelent anchetator.

Nereuşind să afle direct cine deconspiră secretele Ce ntrului, Vlastia organiză o întreagă reţea de urmărire a tut uror celor care ar fi putut eventual beneficia de această de conspirare. Institutele neafiliate la C.I.S.I. au devenit astfel obiectul unor supravegheri insistente, după cum o serie de sateliţi Interpol, lansaţi încă în prima zi a contracţiunii, ur măreau de la înălţimea unor orbite extraterestre eventuale le extinderi şi transformări ale marilor sindromuri industri ale.

Anchetatorii nu excludeau, se pare, nici existenţa unu i maniac ajuns în fruntea unui organism tehnico-ştiinţific s au a unei societăţi iluministe de inspiraţie aterestră. Dar în

absolut toate cazurile, problema finanţării nu putea fi evita tă. Cineva oferise „OMNIEI” posibilitatea de lansare a uno r sateliţi de radio-comunicaţie şi cineva – mai ales – organi zase o reţea ireproşabilă de deconspirare, transmitere şi, î n paralel, de urmărire a reacţiei publice. Iar opinia publi că, informată plenarse manifesta tot mai mult ca o a treia f orţă, aliată de

clarat „OMNIEI”. Pe nisipul suficienţei şi al indiferenţ ei, impulsionată de miile de deconspirări, reapăruse floare a curiozităţii.

*

După şaptezeci şi patru de zile de investigaţii sterile, Arheo Vlastia organiză un colocviu internaţional „A.O.u la care, alături de cei mai reputaţi criminalişti, a avut onoare a să fie invitat (într-un fel la sugestia postului „OMNI Aw şi autorul acestei relatări. Stenogramele colocviului atestă de altfel existenţa unei intervenţii Teo Celan de circa 6 minut e, după cum pe planul de situaţie al sălii un „X” roşu, în pri mul rând al balconului, indică locul rezervat de organizator i domnului S.H. Dar, în sfârşit, toate acestea sunt simple a mănunte.

Colocviul îşi desfăşură lucrările timp de câteva zile, c u uşile închise, măsură absolut gratuită deoarece – spre dis perarea organizatorilor, ridiculizând din nou toate măsurile de precauţie – intervenţiile celor prezenţi au fost preluate î n direct de către tehnicienii şi aparatele invizibile ale post ului „OMNIAu.

Colocviul se dovedi totuşi util, iar pentru Vlastia — discreditat oarecum de insuccesul contraatacului – u n mod de a demonstra instituţiilor specializate care finanţa u activitatea C.I.S.I. că nimeni n-ar fi putut să realizeze, în locul lui şi în situaţia, dată, mai mult.

Locves, un criminalist scandinav, propuse comunicar ea periodică spre Centru a unor informaţii eronate. Reluat e de către „OMNIA”, ele ar fi condus într-o anumită măsu ră la discreditarea postului, lipsit, după cum se părea, de u

n aparat critic în stare să discearnă calitatea informaţiilor. Transmiterea unor informaţii eronate ar fi putut totodată să pună în evidenţă verigile tehnice cele mai frecvente antr enate în deconspirare.

Armonius, un teoretician surprinzător de tânăr, lansă ipoteza unor legături telepatice, inconştiente, între entităţi le cele mai de încredere ale C.I.S.I.-ului şi un mediu accept or al postului pirat.

Kaltsehr, un expert în sondajele publice, riscă ipoteza unei mişcări provocatoare menită să tulbure organizarea s ocială existentă. După acelaşi Kaltsehr, o activitate prelung ită a postului pirat ar fi putut conduce la o situaţie în care, ulterior, deconspirarea ar fi devenit

O necesitate, iar comunicarea publică a tuturor infor maţiilor C.I.S.I. – obiectul unei legiferări.

Personal, înclinat spre soluţionările foarte concrete, a m propus studierea atentă, statistică, a programelor „OMN IA”. După observaţiile mele, postul amintit selecţiona totuş i informaţiile deconspirate. Or, după mine, criteriile şi parti cularităţile selecţiei ne-ar fi putut vorbi cel mai exact despr e organizatori, beneficiari şi intenţii. Pe de altă parte, S.H., solicitat şi recomandat de mine, puse la dispoziţia celor pr ezenţi câteva statistici mai mult decât semnificative. Astfel, după cum menţionă S.H., sub impulsul avalanşei informaţi onale declanşată prin intermediul postului „OMNIAu, cota de participare a individului mediu la viaţa spirituală a cole ctivităţii crescuse în 74 de zile cu 11 procente; interesul pe ntru evenimente, tradus într-o resuscitare vitală, spori rezi stenţa organismelor umane la îmbolnăviri cu 18 la sută; şi, în sfârşit, concluzionare deosebit de semnificativă în cele 7 4 de zile nu avusese loc niciun act criminal premeditat. Ele mentele turbulente, înclinate spre acte antisociale fuseseră antrenate spre alte activităţi, în aceeaşi perioadă, într-un r aport de 72 la sută. În încheierea comunicării sale, S.H. Îşi exprimă convingerea că din cei 321 de participanţi la coloc viu, cel puţin unul este angajat în coordonarea operaţiei „O

MNIA” (sau cel puţin unul manifestă o simpatie activă faţă de consecinţele operaţiei „OMNIA”.) Dacă cei prezenţi, co nsiderând această jignire colectivă drept o ipoteză de lucr u, ar admite să treacă prin faţa unui detector radio-neuron al, problema „OMNIA” ar fi putut găsi o rezolvare, după pă rerea sa, încă înainte de terminarea colocviului.

*

Propunerea lui S.H., inadmisibil de simplă, aproape a umană, declanşă o adevărată furtună de proteste. Din biro ul lui Vlastia, care ne invitase la el pentru unele concretiză ri procedurale, spectacolul acesta – urmărit prin intermedi ul unui canal video – ni se păru apocaliptic. Fiecare partici pant, speriat dintr-un motiv sau altul de expertiza reurona lă, căuta să câştige timp, să amâne radiografierea activităţi i sale psihice, pentru că de respins, totodată, nimeni nu înd răznea. Armonius îl acuză pe Locves de oportunism; Kaltse hr se închise în

tr-o tăcere melancolică, alţi trei participanţi consider ară că singurul reprezentant posibil al „OMNIEI” ar fi cel mult iniţiatorul propunerii.) în cele din urmă, prin vot secr et, se admise controlul radio-neuronal. Dar în acelaşi mom ent, o explozie puternică transformă sala în care se desfăş ura colocviul criminaliştilor într-un morman de dărâmături. 16 morţi, 72 de răniţi. Ideea controlului radio-neuronal în a cest nou context nu-şi mai găsea justificare. Afectat de ate ntat, Vlastia păru să fi uitat de prezenţa noastră în birou. Î ntr-un anumit sens, invitaţia sa ne pusese la adăpost.

—Ai fi bănuit explozia, Vlastia?

—Am considerat-o posibilă, dar nu aş fi putut presupure că nu mă voi afla – sau nu ne vom afla – printre dărâmături.

Dar nu era cazul, fireşte, să-i mulţumim şi nici să ne f elicităm.

*

Aş dori foarte mult să conlucrăm – spuse Vlastia. Vă p un la dispoziţie toate posibilităţile Centrului. Nu cred că in stituţiile care ne finanţează vor mai tolera multă vreme exi

stenţa atât de ultragiantă a „OMNIEI44 şi, implicit, nici pe cea atât de compromisă a Centrului. Şi poate că nu fără un anume temei: Centrul C.I.S.I., indirect, e sursa lor de infor maţie. Astfel că, desfiinţând Centrul, va dispare şi „OMNI A”... Mă întreb dacă nu cumva acesta e drumul care ne va duce la reînfiinţarea vechiului nostru birou „Vlastia-Cela n”.

Nu i-am răspuns imediat. Ştiam amândoi, cât se poat e de bine, că vremea micilor birouri individuale trecuse. D ar ştiam tot atât de bine că valorile reale apar şi se dezvol tă mai greu în interiorul unui asemenea dinozaur uriaş cu m era Centrul de investigare. Prea multe dependenţe, prea multă tehnică, prea puţin răgaz pentru meditaţie şi solitudi ne. Vlastia, reputatul conducător al C.I.S.I.-ului, nu ar fi de venit figura marcantă a investigaţiei moderne, urcând răb dător treaptă cu treaptă ierarhia profesională. Geniul său i zbucnise meteoric, acolo, într-o noapte de concentrare febr ilă, în micul birou „Vlastia-Celan”. Privindu-l, mă bucuram să constat că experienţa, profesia, vârsta – şi deziluziile chi ar – ne fac mai înţelepţi, poate, dar nu mai puţin sentiment ali

decât am fost cândva. Mascăm mai bine – ţine de exp erienţă –, ne cenzurăm mai adânc (devenim mai circumspe cţi), ne înverşunăm împotriva oricăror răbufniri afective, o piniile ni se modifică, dar noi înşine, firea, datele structural e... „Nu! Altceva cred că voiai să remarci, S.H. Vlastia fuse se prietenul meu... Îmbătrânise şi Vlastiau.

— E numai obosit – îmi comunică telepatic S.H. Are fizio nomia şi reacţiile unui om care n-a dormit 36 de ore.

— A împlinit 52 de ani, dragul meu! Şi a asistat la un at entat care putea să-l coste chiar viaţa.

— De 35 de ore şi 20 de minute nu a închis un ochi – pe rseveră S.H. Indicele de congestionare al cristalinului şi ce l de dilatare al irisului... Urmară câteva cifre precise. Şi, în continuare la atentat nici măcar n-a tresărit real.

Va să zică aşa, Vlastia... Ai început să nu dormi! Nu

mai tresari când explodează bombe… Pe vremuri, nu ţi s-ar fi întâmplat!

*

Pregătit pentru reîntâlnirea cu Vlastia, am scos din p ortvizit o veche fotografie: noi doi în ziua terminării primei noastre anchete. S.H. schiţă un surâs – oh, doamne, cum d e l-am putut programa să fie atât de sceptic! –, iar eu mă p omenii explicându-i lui S.H. că Vlastia şi cu mine am fost cândva prieteni… Şi biroul nostru se bucurase pe atunci de un frumos renume…

— Cred că Vlastia e un bun psiholog – mă întrerupse S. H. Observ pe faţa lui o anumită destindere.

— Mult mai simplu, S.H. Se bucură şi el de firea noastră omenească; datele structurale, nebunia şi spaimele, câte a m avut la început, tot atâtea ducem întreaga viaţă cu noi…

Apoi, am scos la iveală un bileţel, ultimul bileţel pe ca re mi-l trimisese Arheo Vlastia în preziua retragerii sale de finitive din criminalistică „Enigmele, dragă Teo, până şi el e, au devenit plicticoase. Marii infractori au murit. Inventiv itatea celor rămaşi în viaţă vizează doar interesul, nu arta … Nici contrainfractorii altruişti de dementi nu mai au astă zi haz… Sunt speriaţi şi decad. Iar viaţa, aşezându-ne pe a mândoi de aceeaşi parte a bari

căzii, le-a răpit şi ultima şansă. Dacă ai nevoie de min e, vreodată…44

— Şi după douăzeci şi unu de ani – tu înţelegi, S.H? – el, Vlastia, a avut nevoie…

— De ce abia acum? păru să întrebe S.H.

— Pentru că n-am dormit de 36 de ore! interveni Vlasti a, pe neaşteptate, în dialogul nostru tacit. Pentru că am uit at să tresar la explozia bombei – ceea ce lui Arheo Vlastia nu i s-ar fi întâmplat altă dată, măcar din conformism… Şi chiar dacă azi, în realitate, nu mai tresar la nimic…

— … Deci ne-ai urmărit, dragă Vlastia, absolut toate refl ecţiile – constatai cu totală gratuitate.

— Dar evident – recunoscu Vlastia. Conduc, în fond, cel

mai mare Centru de Investigare şi Stocare Informaţională. Or, dacă gândurile oamenilor i-ar rămâne necunoscute, mă întreb dacă un asemenea Centru s-ar mai justifica? Iar da că gândurile aceloraşi oameni nu s-ar împrospăta şi înălţa zi de zi – indiferent pe ce căi – şi dacă n-ar deveni mai avid e de viaţă, am ajunge să investigăm numai plictisul, nemiş carea, suficienţa… Dar tu înţelegi toate acestea şi singur, d ragă Teo Celan!

*

Vlastia ne puse în faţă ultimul buletin de informări, al C.I.S.I.-ului, declanşă un teleinformator – peste câteva min ute urma să înceapă o nouă emisiune în culori de pe satelit ul de telecomunicaţii pirat şi – invitându-ne să confruntăm buletinele C.I.S.I. cu cele ale postului „OM-NIA" – se pregă ti să ne părăsească. Nu înainte însă de a-mi fi răspuns – l-a m rugat eu – la câteva întrebări:

— Spune-mi, te rog, Vlastia, crezi că atentatul a fost ret ransmis şi el în direct?

— Mă îndoiesc – îmi răspunse. I-ar fi discreditat.

— Îi bănuieşti, totuşi, de a fi avut vreun amestec?

— Exclus! Unul dintre participanţi, speriat de ceea ce s-ar fi aflat despre sine, a aruncat sala în aer. „OM-NIA" e cu totul în afară, deşi – Vlastia avu o ezitare – suspiciunea, fir eşte, va persista.

— Crezi că în următoarea ediţie a ziarelor – am mai într ebat eu – va apărea ceva?

Vlastia reveni lângă panoul de informare vizuală.

— Să cercetăm.

Pe un ecran de dimensiunile clasice ale ziarelor de od inioară se perindară, rând pe rând, primele pagini ale mari lor cotidiene. Atentatul era menţionat peste tot cu majuscu le.

— Şi nu l-am putea elimina din ziare? am sugerat eu. Ce l puţin pentru o zi…

— Te bănuiam mai subtil, dragă Teo… Dar am să-ţi fac p e plac; mai avem 11 secunde.

Vlastia retrase toate informaţiile despre atentat, le în locui cu altele fără semnificaţie şi reveni spre noi

— Mai aveţi întrebări? Putem expedia ziarele în eter?

S. H. se apropiase în vremea aceasta de un ecran pig mentat de îndepărtate străluciri stelare. Interesat, l-am ur mat.

— Văd că ţi-ai adus cerul până şi aici, în mijlocul acestor zeci de aparate care ştiu să numere, să preschimbe, să ale agă, dar nu pot şti niciodată ce numără. Mai ai timp, Vlasti a, să te uiţi şi la cer?

— Seară de seară, Teo. Şi dacă apăs pe acest buton, mi se oferă şi spectacolul realmente mirific al celor aproape 1 5.000 de creiere omeneşti… Dacă admitem că în spatele fi ecărui satelit a existat un creier. Şi mai pot asista, dacă vr eau, la evoluţia zigzagată a celor care aspiră la singura lib ertate accesibilă lor aceea de a trece de pe o orbită pe alta … Gratuită, fireşte…

— Dar lansarea sateliţilor „OMNIA? a Ai avut prilejul s-o vezi?

— Eşti metodic. Şi aş putea să evit încă o dată răspunsul … Dar nu am urmărit-o atent. A durat 12 zile. Sper că nu mai aveţi întrebări.

— Ba da, Vlastia. Mă gândesc la oamenii pe care a trebu it să-i concediezi preventiv… Oameni excelent pregătiţi şi pe care, fără să-ţi dai seama, i-ai remis „OMNIEI”…

— întrebarea, te rog!

— Pe vremuri îţi plăcea să joci de unul singur şah. Tu îm potriva ta. Te-ai mai perfecţionat, Vlastia?

— Evident, dragă Teo. De orice parte aş juca, nu mai pie rd niciodată… Intru în şah etern.

153

Vlastia părăsi încăperea exact în clipa în care „OM-N IA” îşi începu obişnuita sa emisie în culori. Spectacolul era de-a dreptul feeric. Liniile de fugă ale ştirilor se întreţesea u într-un arabesc de culori şi sonorităţi euforice. Incandesc enţa noilor idei percuta conformismele; din confruntări ger minau noi valori, iar mulţi dintre cei care, asemenea nouă,

asistau la spectacol, dobândeau capacitatea regăsirii propr iului lor potenţial voinţa dăruirii de sine.

Da, Vlastia rămăsese un criminalist excelent şi un ge nial infractor!

S. H. descoperi între timp că postul de teleinformaţii pe care îl urmărea, de o construcţie cu totul originală, poar tă un număr de fabricaţie cu zeci de cifre. Şi fusese recent fabricat.

— îmi închipui că întreprinderea care a lansat acest nou receptor – observă S.H. – a câştigat fantastic!

— E de înţeles, dragul meu, i-am răspuns. Emisiunile „O MNIA" presupun cheltuieli fabuloase.

— S-au golit însă seifurile cenuşii ale Instituţiilor Specia lizate – mai protestă S. H.

— Ideile noi, milioanele de idei, care nu s-ar fi născut fă ră „OMNIAW, vor umple alte seifuri.

— S-ar părea că „OMNIAW găseşte admiratori…

— Îi avea, presupun, încă înainte de a fi luat fiinţă. Circ uitele de integrare deductivă ale lui S.H. lucrau febril.

— Nu te înţeleg, dragă Teo. Eşti la un pas de a numi cu numele lui real pe organizatorul acestei mari acţiuni şi, co ntrazicându-te, dintr-un sentimentalism lamentabil, începi să filosofezi.

— E adevărat… Şi e vina mea, S.H., că nu te-am progra mat să detectezi şi raţiunea superioară a faptelor umane.

Câteva clipe S.H. nu-mi răspunse. Abia pe urmă, de păşindu-şi limitele programării sale iniţiale – ceea ce e ese nţial într-o anchetă şi decisiv pentru un robot al mileniilor viitoare – încercă să fie şi el subiectiv. Şi reuşi să înţeleagă astfel că un om aflat în fruntea unui dinozaur uriaş, de forţ a acestui C.I.S.I., poate să ajungă într-o zi la revelaţia în st are să-i contrazică întreaga activitate de până atunci. Şi an ume că mai periculoasă

decât moartea biologică, termică, termoionică este st ingerea lentă a curiozităţii umane faţă de ceea ce se întâm plă în jur. Şi înţelegând, distrugând dinozaurul care ucide c

uriozitatea, să reincite el însuşi dorinţa şi forţa omenească cea mai puternică dorinţa de a şti.

—Dar aşa cum am ajuns noi la concluzia că singurul org anizator posibil al „OMNIEIu este Arheo Vlastia, vor ajung e şi alţii. Nu-ţi dai seama, Celan?

—Depinde de noi, S. H.

—Nu vom putea inventa un alt conducător al acţiunii! F aptele vor demonstra oricând…

—Putem câştiga însă timp. Şi e singurul lucru de care V lastia are realmente nevoie.

—Dacă este aşa, s-ar fi cuvenit să anunţe oficial că ne c edează continuarea anchetei.

—A aşteptat, dragă S.H., să fim mai întâi de acord.

În acelaşi moment „OMNIAu îşi reluă emisiunea şi an unţă că celebrul cuplu de anchetatori Teo Celan – S.H. se a ngajează ca în timp de trei luni să descopere…

—Şi după aceste trei luni, dragă Teo?

—Centrul se va desfiinţa… Vlastia va fi cu siguranţă uit at… Celebrul nostru cuplu va fi considerat o ficţiune… Dar fulgerarea de o clipă a „OMNIEI”, chemarea unei voci par venită de undeva de departe, asemenea legendelor, va dăi nui prin timp.

—Şi dacă nu l-am fi înţeles pe acest bătrân domn Vlasti a? mai întrebă S. H.

—O, s-ar fi întristat tare…

—Atât?

—Ştiu şi eu? Iar o explozie involuntară se poate produc e, doar ai văzut, oricând.

1969

CECILIA DUDU

CORSARUL

De când se instalase – acum 7 ani – în apartamentul d in strada Parabolei nr. 7, în casa profesorului Andrei V. Nan u nu se întâmplase nimic.

Asta nu-l stânjenea deloc. Dimpotrivă.

De altfel şi înainte de a se muta aici, când locuia pe S emicercului, avusese parte de evenimente identice.

După căderea în dizgraţie a tezei sale asupra spaţiilo r agravitaţionale, liniaritatea ciclocotidiană a vieţii pe care o ducea constituia singurul său suport moral. (Ella face par te dintr-o altă sferă. Şi fiind vorba de „sferă44 nu putea fi v orba despre un suport propriu-zis. Oricum, e bine de ştiut că Ella era fiica profesorului.)

Deci, la 5 dimineaţa – DEŞTEPTAREA (fără ceas sau t elefon de alarmă)

Până la 5, 45 – duşul rece, apoi gimnastica psihiatrică de cameră şi lansarea robotului domestic RD 41. (Profesor ul nu admitea amestecul femeilor în treburi „electrice"; nic i fierul de călcat, nici siguranţe arse, nici chiar simpla apăs are pe butonul inofensiv al unui coc*fetail-shaker* electric; n u din prudenţă. Nu avea nici manii, dar avea principii. „Da r femeilor le face plăcere, au înclinaţii ştiinţifice44 – spune a Ella. Cu Ella însă era altceva. Cu totul altceva. Ella nu av ea preocupări electrice, ci „electronice44.)

Urmau ceaiul şi gustarea frugală tip Gx, unde x era c u periodicitate predeterminată, identic egal cu un paramet ru-menu precalculat, conform tabelului dietetic semestrial, înscris în urmă cu y zile, prin intermediul algoritmului resp ectiv, pe programul culinar al aceluiaşi robot.

După consumarea – în perfectă ritmicitate ingurgitativă – a ceaiului şi complementarelor lui predestin ate (9, maximum 10 minute) urmau până la ora 8 fix exer

citiile de matematică matinală în colaborare cu RM 2 3, care nu putea fi decât robotul matematic tip 23 produs d e întreprinderea ROB, la care profesorul era consilier titul ar pentru fizica incertitudinii.

Această titulatură o datora meritelor sale pur person ale prin faptul că A.V.N. avea fobia certitudinii sau — după opinia altor colegi universitari – mania excesulu i de prudenţă.

Dar, oricare ar fi fost părerile, prudenţa lui Nanu era cel puţin pe măsura indicată de probabilitatea exactităţii a bsolute a oricăreia dintre legile naturale.

Ca om cu totul şi cu totul contemporan, nu putea să c onfunde pe „E probabil44 cu „E cert44.

Şi cum „E44 derivă din „A fi”, e probabil că şi existe nţa profesorului A.V. Nanu nu e chiar o certitudine demnă de absolută crezare.

E drept că acest din urmă aspect (existenţa!) constitu ia probabil singura incertitudine de care nu se lăsa convins sau – dacă vreţi – unica certitudine căreia nu îi aplica – din înţelepciune şi prudenţă – legea probabilităţii absolute.

În noaptea când în casa lui A.V. Nanu (din Parabolei 7) s-a întâmplat ceva, era – dacă îmi amintesc bine – 23 feb ruarie.

Natural, nici la data aceasta nu se abătuse cu nimic d e la programul programat pe ziua şi noaptea respectivă, da r la ora 7, 25, a doua zi, când am intrat în cabinetul său de studiu de la Universitate, l-am găsit – pe deasupra oricărei probabilităţi – atât de surescitat şi deprimat, încât gluma p e care voiam să i-o fac (îmi place să-i „parazitez44 program ele) mi-a îngheţat pe buze odată cu dispariţia zâmbetului d e rigoare.

— E ceva ce nu pot să-mi explic!

Profesorul Nanu mai avea un principiu nu admitea ex istenţa în universul nostru neoeinsteinian a vreunui lucru i nexplicabil pentru el.

Ştiam că asta îl irita cel mai profund şi – ca bun priet en – am încercat să-l fac să uite.

— Profesore, toate explicaţiile de pe lume pornesc de la inexplicabil…

— De acord. Dar piciorul acela încălţat era absolut inex plicabil, şi cu toate acestea nu pot să mi-l explic!

— Care picior? am întrebat prudent, după o pauză politi coasă şi strict necesară, ca să-mi disimuleze îngrijorarea a supra surmenajului psihic al colegului şi prietenului meu Nanu.

Era o problemă care – în ciuda programelor sale de g imnastică psihiatrică – devenea tot mai delicată.

Voiam de mult să o discut cu el (se înţelege, în spirit pur colegial şi prietenesc), dar o amânasem mereu şi iată că mă simţeam vinovat.

— Care picior? am repetat totuşi, pentru că profesorul tăcea, iar eu devenisem curios.

— Un picior ca toate picioarele… noastre.

— Al unui bărbat, deci!

— Da. Un picior încălţat. Gheată maro închis, nr. 46 i/2> şireturi negre, pantalon roşu, strâns pe pulpă… Într-un cu vânt, un picior care m-a călcat pe cap astă-noapte pe la or a 3, 20… 3, 23.

— Drept să spun, până la „cap44 eu nu văd nimic inexpli cabil în toată povestea asta. De fapt, totul ar depinde de u nde îţi era capul.

— Unde vrei să fie la ora 3, 20?! Pe pernă!

— Pe pernă?!… Cam extravagant cel cu ghete maro. Da r, în sfârşit, nu te agita… Nu mi-ai spus, cum arăta?

— Destul de bine, până la genunchi, chiar…

— Lasă genunchii, frate. Cum arăta la trup, la „fizionom ie44, la… înţelegi ce vreau să spun – am exclamat, netermi nându-mi gândul dublat de un nepronunţat „surmenaj acu t, astenie-nervoasă44 şi redublat de un altul şi mai ascuns „Confuzia visului cu realul. Delir oniric44.

— Dragul meu, nu ne înţelegem deloc! mai bine ai privi (căută câteva clipe în servieta lui cu zeci de compartiment e) la fotografiile astea.

Sunt în culori şi vorbesc de la sine.

Mi le întindea cu un gest larg, cu artă pur „profesion ală44, cu muchiile sprijinite de perniţele degetelor

— cam prea albe, dar deloc tremurătoare. Apoi, cu o sin gură mişcare le lăsă să-i cadă în podul palmei şi le resfiră cu o altă artă, de astă dată, gândeam admirativ, demnă de un maestru prestidigitator!

Ţineam fotografiile în mână, desfăcute ca un evantai, dar tăceam, continuând să-l observ printre gene.

— Sunt făcute azi-dimineaţă între orele 3, 46 şi 3, 51 în

dormitorul meu din strada Parabolei nr. 7. Căci abia pe la 3, 45 mi-am regăsit calmul. După ce am căutat în Lexicon l a „delir oniric44. Am recunoscut textul tău *colega*...

Profesorul Andrei V. Nanu era un om mult prea serios ca să se poată preta la trucajul unor fotografii documentar e.

Reflecţiile mele referitoare la o „anume44 artă şi încă una, nu au fost decât scurtă digresiune, mic *soliloque* pent ru a-mi putea spiona tulburarea unei anumite artere de la tâmpla stingă.

Neputându-se deci pune la îndoială seriozitatea profe sorului, piciorul cu gheata maro mi se părea, într-adevăr, i nexplicabil, ceea ce, după cum am mai spus, era un chin in suportabil pentru venerabilul meu prieten şi coleg.

Acest unic picior ieşea (până la genunchi) dintr-un pe rete sau – mai precis – „se iveau ori „se năştea44 din el. Ni ciun interstiţiu, oricât de fin, nu putea fi observat între con turul piciorului citat şi tencuiala peretelui, deşi Nanu oper ase cu un aparat foto capabil să sesizeze milimicronul.

Talpa ghetei (nr. 46*/2 cu adevărat!) apărea suspenda tă în aer la 15 – 20 cm deasupra pernei pe care – bănui – s e aflase *ab initio* capul profesorului de mecanică raţională Andrei V. Nanu.

Repet, dacă cele de mai sus nu sunt destul de clare, că piciorul oare face obiectul acestui început de poveste ri guros ştiinţifică nu îşi făcea apariţia prin nicio spărtură sau deschidere sau etc. Apărea direct din peretele despărţitor.

— Şi vecinul? am murmurat, socotind pe degete ultimel e bătăi ale pulsului spionat în gând 71, 72. Bun. Am oftat, t ot în gând, repetând mai sigur de mine, dar neapucând să-mi termin vorba. Şi vecin...

— Vecinul?! Doamna Nanu!

— Şi?

— Şi nimic! Ea poartă 36 i/2, până acum nu am observat că ar dormi încălţată, iar eu nu am nici o singură gheată m aro-închis. În sfârşit, şi asta era tot una

singură… Dar eu nu port şireturi negre la încălţămint e maro. Convinge-te…

— Te cred, dar unde se află acum piciorul acesta?

— La 3, 51 fix a dispărut. Nanu îşi clătina capul săltând u-şi neputincios umerii. A dispărut. S-a şters. Uite aşa! Şi ş terse, cu o mişcare razantă a palmei o imagine inexistentă din aerul condiţionat al încăperii.

— A dispărut?! Aşa! Repetam, repetând şi cu palma gest ul profesorului.

— … Abia am apucat să fac fotografiile. Din diverse ung hiuri. Aici, observi…

— Şi zici că a dispăru t?

— Da, frate! A dispărut. La 3, 51 fix. Ce te tot îndoieşti d e ce-ţi spun…

— Hm! am mai zis eu, bucuros că nu ne-a auzit nimeni. Ne-am despărţit repede, poate prea repede din partea me a. Dar trebuia să intrăm la curs. El – la un mai ştiu ce lecţi e de probabilitate iraţională – specialitatea lui în cadrul m ecanicii raţionale – eu, la teoria matematică a mulţimilor a plicată în psihiatrie.

De la această întâmplare – cu piciorul şi gheata maro –, casa profesorului Andrei V Nanu reintrase în normalul e i, al neîntâmplărilor perpetue.

Trecuse aproape un an şi aş fi uitat de toate astea da că nu ar fi fost fotografia (una din cele ce-mi arătase Nanu) de care dădeam uneori răsfoindu-mi hârtiile din mapa de l ucru.

De fiecare dată, privind-o – la fel de uluit de fiecare d ată, simţeam cum mă priveşte ironic şi îmi lasă pe creştet o implacabilă talpă 46 y2!

Emfatic, îi răspundeam în treacăt că nu aveam timp s -o studiez, dar cred că observase de mult şubrezenia acest ui pretext şi că, în realitate, o evitam, ca să nu-mi recunosc înfrângerea.

De fapt, nu ştiu nici eu de ce, după atâta timp, nu mă hotărâsem s-o arunc în vreun sertar sau s-o predau la arhiv a şcolii. La arhiva şcolii?! Oricui, dar lui Nanu, nu – lui nu găseam că e indicat să i-o înapoiez…

Totuşi, până la urmă tot aş fi găsit un deznodământ d acă în zorii zilei de 27 ianuarie, anul următor, nu mi-ar fi te lefonat profesorul Nanu, chiar el personal – ove

nimeni nemaipomenit în analele caldei noastre priete nii ştiinţifice, dată fiind existenţa, întru totul programată, a profesorului.

De cum i-am văzut chipul pe fonoecran mi-am dat sea ma că se întâmplase ceva cel puţin extraordinar.

Avea o expresie răvăşită şi se putea bănui că în dimin eaţa aceea renunţase la gimnastica psihiatrică de cameră.

— Te rog să vii imediat la mine.

Care pot fi primele cuvinte-răspuns în asemenea împr ejurări?! Să spui: „Bună ziua, profesore, ce mai faci?” Să l aşi totul baltă şi s-o iei la fugă?… Am întrebat deci, ca să c âştig timp şi să-i dau lui Nanu posibilitatea să respire:

— Dar ce s-a întâmplat? Despre ce este vorba? Îmi însăil am vorbele atât de rar, că nu se putea să nu observe. Dar e l nu observa. Te văd atât de… de… Şi nu găseam cuvântul potrivit tocmai din teama de a nu-l rosti exact pe cel ce îmi venea pe buze…

— E vorba de un cui!

— Cui!?… În inimă? în cap, în palme?

Voiam să fiu degajat, spiritual…

— Eşti deplasat, Matei!

— Se poate, profesore, se poate! Dar altfel nu-mi pot ex plica îndurerarea asta a ta, de răstignit prematur…

— E cazul să…

Din ochii lui Nanu am văzut că era într-adevăr cazul.

— Am tăcut.

— şi nu ţi-am telefonat ca să taci, te-am rugat să vii…

Cuiul e în ultimul meu manuscris referitor la probabil itatea iraţională.

A urmat din parte-mi o adevărată tăcere. Diplomatică … Poate „CUI” să însemne vreo nouă formă de matrice mat ematică inventată de robotul lui Nanu sau ceva similar.

Nu voiam să-mi descopăr ignoranţa şi – fără să mai in

sist – i-am spus că voi fi la el peste 5 minute. (Timp cât să-mi aleg o cravată mai deosebită, pentru că... Aveam şi eu motivele mele!)

Şi am fost.

161

Se făcuse 10 şi încă mai studiam cuiul – un cui! – ce s trăpunsese manuscrisul lui Nanu, prin mijlocul unei

S

\+ OO

după ce, fără niciun motiv, răsărise din lemnul

— 00

gros de stejar natural al mesei de lucru, pe care prof esorul îşi pregătea problemele pentru studenţii din anul V l a examenul de mecanică raţională.

Capul cuiului nu se vedea nicăieri. L-am căutat cu dis perare după ce săpasem tot lemnul din jurul lui. Nevăzut!

Doamna Nanu, alarmată la început de sacrificarea un ei mobile antice, sfârşise şi ea printr-o curiozitate febrilă (c are, nu-i puteam spune, dar o întinerea) şi se hotărî s-o che me şi pe Ella, ceea ce eu am apreciat a fi singurul moment inspirat al evenimentului. (Şi am avut grijă să-mi verific ţin uta şi nodul cravatei.)

Ella coborî graţioasă şi enigmatică, iar cuiul fără cap stătea bătut în aer, nepăsător. Neclintit de parcă ar fi fost î nfipt în cel mai compact dintre materiale şi atât de fix, încâ t l-ar fi satisfăcut şi pe Arhimede.

Am încercat pe rând, eu şi Nanu să-l batem, ori măca r să-l îndoim, să-l smulgem sau să-l clintim cât de cât. Zada rnic!

Cuiul rămânea sfidător, fixat în aer, cu vârful în sus as cunzându-şi capul cu o îndărătnicie satanică.

Auzeam tot mai răsunătoare loviturile ciocanului şi, t otuşi, parcă nici nu-l atingeam.

Cuiul rămânea drept şi indiferent la brutalitatea noas tră.

Începusem să-l simt în creier, înţepându-mi sinapsele şi neuronii, deranjându-mi toate circuitele

biochimiocibernetice ale scoarţei mele cerebrale.

Numai doamna Nanu îşi recăpătase calmul. Cu deget ele ei fine de pianistă, explorase craterul deschis în masa d e stejar masiv din jurul cuiului.

— Cred că va trebui chemat un tâmplar. Şi privi cam pes te umăr la manuscrisul soţului ei, străpuns în dreptul unei integrale, între + şi – infinit.

Dar profesorul nici n-o vedea nici n-o auzea.

Îşi privea manuscrisul cu probleme de mecanică raţio nală ca pe o fiinţă grav rănită, fascinat de punctul în care îl străpunsese cuiul cel de nicăieri ivit.

Murmură ca pentru el

— Trebuie să telefonez la decanat. Amin examenul.

Se întoarse spre telefon şi formă numărul.

A fost clipa în care cuiul a dispărut ca o suflare, în ae r nu a rămas nicio urmă.

Doar examenul de mecanică raţională a rămas amâna t, până azi; dacă profesorul Nanu nu va telefona ca să-l a mâne iar.

Totuşi, nici cuiul nici talpa piciorului cu gheata maro nu au fost cele mai mari ghinioane ale minţii profesorului s au cele mai neprevăzute evenimente într-o casă în care suc cesiunea întâmplărilor era atât de perfect programată, în cât, într-adevăr, nimic nu s-ar fi putut întâmpla.

A doua zi după dispariţia cuiului, în aerul sufrageriei apăru creanga de lămâi înflorită pe care cânta un canar de toată frumuseţea.

Nici ramura n-a putut fi culeasă, nici canarul prins sa u măcar speriat. Cânta în triluri încântătoare.

În altă zi, în dormitorul Ellei, la etajul II, apărură valu rile verzi şi înspumate ale mării… (Strada Parabolei nu are legătură la mare, cel mai apropiat litoral fiind Mamaia, la 2 56 km) deşi, când învolburatele talazuri s-au retras, niciun ul din *dessous*-urile Ellei care plutiseră pe apa irizată (era l a miezul nopţii), nu erau nici ude, nici luate de ape şi nici î n altă parte decât exact la locul lor.

Ella credea să fi văzut pe valuri şi catargele înflorite ou pânze imense ale unei corăbii. Doar câteva clipe. Şi nu ştia dacă văzuse, credea sau dorea să fi văzut, sau erau ind antelatele ei furouri, înflorate, colorate şi atât de transpare nte…

Stânca de granit, albă, turela şi bombardele apărură mai târziu în biroul profesorului, apoi în grădina din faţa c asei, ca un început de asediu. Coborând să filmeze (de cân d începuseră întâmplările nu se despărţea de aparatul de fi lmat şi micro-magnetofonul său), se văzu, în capul scărilor, la margir-ea unui lac adânc, cu unde blânde, sau, poate ra da unui port nevăzut. Călcând pe valuri, acţiona aparatele, dar peste câteva clips? filma casa vecinului de peste drum şi limuzina doctorului Vardala – medic psihiatru – pe care, pentru orice

eventualitate, îl mai chemase o dată să-i consulte toţi membrii familiei şi prietenii.

Văzându-se sub obiectiv, doctorul surâse cu subînţele suri, mulţumindu-i profesorului pentru primirea ce i se făc ea.

— Era pentru bombardele de pe stâncă.

— Evident, îi răspunse medicul, plin de înţeleaptă înţele gere.

Totuşi, când în biroul lui Nanu îşi văzu limuzina apărâ nd pe ultimul clişeu de sub o stâncă apărată de un tun cu g ura largă, ameninţător îndreptată spre orizont, eternul lui surâs de înţeleaptă înţelegere trecu printr-o subită eclipsă.

Plecând, se întoarse din nou spre Ella. Nu-i spuse ni mic. Părea că ar fi voit să-i spună…

Tânăra cercetătoare i se păruse întotdeauna îmbrăca tă ca ultimul şi cel mai modern calculator feminin de casă – frumoasă ca algoritmul unei muzici compusă cibernetic. Ce se întâmplase cu Ella? Era la fel îmbrăcată, dar „nimbul ei matematic44 – atât de splendid şi rece – unde era? Căld ură şi vag în ochii ei întotdeauna scânteietori şi limpezi ca un Q.E.D!

Nu-i spuse nimic, dar insistenţa privirilor lui nu plăcu.

Mai ales nu plăcu tânărului coleg şi unic prieten al pr ofesorului şi cel care povesteşte cele mai multe dintre întâ mplările ciudate din casa de pe Parabolei, păstrând, totuşi, o duioasă discreţie asupra sentimentelor lui pentru Alla, ca să nu adumbrească, poate, pe acelea – dezinteresate – pe c are le avea faţă de tatăl ei.

Cât despre doamna Nanu, ea era convinsă că cea de a treia mână care îi apăruse pe claviatura pianului pe când exersa cu o seară în urmă unele suite din Simfonia Fantasti că, se datora unei surescitări artistice, încât nu merita să fi e povestită unui medic psihiatru atât de înţelept ca Vardal a; dar îşi aduse aminte că în casa părintească – de pe strad a Euclid – niciodată o asemenea mână afonă, în afară de a l ui Andrei, nu o acompaniase.

Profesorul Andrei V. Nanu nu o auzise pe Ella ţipând decât o dată, când era fetiţă, la un film la care o luase din greşeală.

164

E drept că aproape a întrerupt spectacolul, dar de at unci nu a mai dat niciun semn de hiperemotivitate, evoluân d, dimpotrivă, către genul acela de *femeie-intelligence-ser vice*, descendentă din Emma Peel şi epigonele ei.

De aceea, ţipătul de azi al Ellei îl făcu pe profesor să sară şi să alerge într-un suflet sus, în dormitorul ei.

O văzu de marmură, cu ochii negri imenşi fixaţi asupr a covorului din faţa patului.

Savanţii autentici – şi Nanu se număra printre ei – au un curaj pe care cei curajoşi îl definesc în termeni nu prea măgulitori. Altfel nu s-ar putea înţelege de ce profesorul de mecanică raţională privea atât de calm la străinul – un uri aş cu înfăţişare de corsar – care se înălţa trufaş din parche tul dormitorului fiicei sale.

Corsarul se vedea numai până la brâu, dar se ridica mereu – fără niciun efort. Apoi, dintr-odată, apăru cu toată înălţimea lui de… Ella era sigură că era un zmeu.

Purta scut şi platoşă groase de piele roşie. Pumnal şi

sabie lată la cingătoare. Pe scut, încrustată adânc, o emble mă în argint masiv: carena unei corăbii pe care

— ameninţător – se ridica un dragon sau, oricum, un an imal fioros şi necunoscut.

Ochii zmeului – două adâncuri albastre – încremenise ră arzând.

Ella nu mai ţipa. O mare de valuri în ochii ei.

Nanu se aşează hotărât între fiica sa şi necunoscutulz meu-frumos-şi-fioros.

— Cine eşti tu? Ce cauţi aici? Şi… cum îţi permiţi?!

Bărbatul cu sabie şi scut trase sabia şi, în aceeaşi cli pă, lovi cu o zvâcnitură a braţului. O dată, încă o dată. Şi ia răşi şi iarăşi…

Nemişcat, profesorul îl privea… întreg şi neatins.

Ella ridicase braţele implorator.

Străinul aruncă sabia. Făcu un semn ciudat cu mâna, strigând de mai multe ori un cuvânt – ca un blestem neştiu t de Nanu. Apoi păru că uitase de el.

Semeţ şi iluminat, îşi întoarse iar privirea către Ella. Aceiaşi ochi, adâncuri albastre.

Spuse limpede, vibrant, doar câteva cuvinte. Le repe tă, mereu, aceleaşi cuvinte. Ca un poem ori, poate, ca o ru găciune.

Cele din urmă se auziră numai ca un ecou, tot mai în depărtat.

Dispărea, cu ochii pierduţi în imensitatea ochilor Elle i.

Întreg şi la locul lifli, Nanu privea atent ceasul-crono metru de la mână, cu aerul mulţumit al unui laborant conşt iincios, pentru care lucrurile se petrecuseră conform stasul ui. Trecuseră 2, 005 minute etalon.

Totul fusese filmat şi înregistrat.

Entuziasmat, era gata să coboare în laborator (chiar sub dormitorul Ellei), când se întoarse, parcă surprins el în suşi de gândul ce-i venise.

— Ellal E posibil ca tu, o fată atât de ultramodernă, să t

e îndrăgosteşti aşa… *coup de foudre,* ca în romanele de ac um trei veacuri? ETE… un „corsar” inexplicabil?!

— Se va întoarce?

— Şi ce e cu vocea asta?! Tu?! O calculatoare electronis tă! Un programator chiar mai bun decât mine?!

— Crezi că se va întoarce?

— Tu, autor a trei volume de poeme esteno-calculate la computerul compoziţional?!

Ella îşi împreună palmele.

— Tată, crezi că se va întoarce?

— Cum?! Cine să se întoarcă? Ella…

— Se va întoarce! Se va întoarce!…

— Nu e „siguru, dar… chiar dacă… eu…

Preferă să plece ca să nu-şi spună gândul. În prag, îşi simţi inima grea de un sentiment proaspăt, de care el abia dacă ştiuse…

Ella… Ar trebui să fie fericit…

Şi era fericit. Dar, uite, nu ştia.

Coborî treptele una câte una. Cât mai rar, cât mai înc et. Ca şi cum s-ar fi temut să nu risipească ceva din preapli nul inimii.

Pe ultima treaptă îl revăzu – înalt, plete roşii, cu scut şi sabie lată la brâu, tânăr, frumos şi mândru cu ochii aceia albaştri…

Dar nu se opri să filmeze. Ştia că acum nu era decât o imagine în gândurile lui… Gânduri ce-l învăluiau, în volut e vagi, de duioşie.

Atmosfera laboratorului îl trezi ca un duş rece. Era ai ci o geometrie distilată în fiecare milimetru oub de aer.

Expresia duioasă a feţei reveni la angularitatea ei de două decenii şi preaplinul inimii se risipi.

Laboratorul era prevăzut, chiar în cadrul uşii, cu un e xcelent dispozitiv „anti-psihic” de filtrare sistematică a tut uror raţiunilor sentimentale care – prin subiectivismul lor – ar fi putut influenţa graficul unei cercetări obiective.

Astfel purificat, Nanu începu montajul releelor de con

ectare pentru analiza filmului şi fonogramei imprimate.

Va găsi cheia vorbelor pe care le rostise corsarul?

…Putea să plece de la câteva înţelesuri aproape sigur e, trădate de gesturile şi mimica lui Eu. Tu. Vrăjitor (sau Di avol). Viaţă. Moarte. Iubire. Totul…

„Ar fi de ajuns pentru construcţia unei prime matrice etimologice. De ajuns.

Se cufundă în calcule.

Fără să ridice ochii, întinse mâna către comutatorul d e redresare a numeratorului, dar, în locul manetei pe care o găsea întotdeauna fără să se uite, simţi o ciudată resping ere în vârful degetelor.

Intrigat, întoarse capul.

În faţa lui, o imensă casă de bani deschisă.

Aur! Argint! Nestemate! Şi condici. Tot felul de condi ci, cu scoarţe frumoase de piele, cu lucrătură bogată, cu fe recături de argint, colţare ţintuite…

Văzu mai întâi o mână cu inele scânteietoare, apoi un bărbat încruntat şi bărbos. Părul roşu, încărunţit, îi încadr a obrazul cu săpături adânci şi aproape stacojiu. Purta hai ne de catifea cu încrustări mătăsoase şi strălucitoare, scu mpe, damascuri, brocarturi… Ceva între armator veneţiano -genovez şi zaraf florentin.

— Oricum, e tatăl corsarului roşu! se auzi aproape stri gând Nanu.

Armatorul (sau zaraful) era prins într-o dispută aprin să cu cineva… ce rămânea nevăzut. (Poate doamna zaraf!)

Vorbea tare, aproape striga şi gesticula elocvent, pă rând să arunce doar reproşuri asupra acelui cineva care ar fi trebuit să fie în faţa lui.

Lui Nanu i se păru că asistă la un conflict în familie.

Totuşi nu ezită să declanşeze din nou şi magnetofonul şi microfilmul. În definitiv, Ştiinţa nu-i decât o indiscreţie la adresa dedesubturilor naturii.

Dacă eu, prietenul lui Nanu, îmi aduc bine aminte, în chiar acelaşi moment sunam la uşa de intrare a casei profe

sorului din strada Parabolei nr. 7.

În ultima vreme, făceam acest drum în fiecare zi la or a aceea. Nu ştiu – pentru că eram singurul colaborator la s tudiul ciudatelor evenimente sau, mai ales, pentru straniile inflexiuni ce apăruseră în glasul Ellei, după unele şi mai str anii apariţii din camera ei. Unele pe care le tăinuise… Aflas em doar printr-o întâmplare… Dar nu e cazul să vorbesc ac um prea mult despre asta.

…Sunasem de mai multe ori şi nimeni nu venea să-mi deschidă.

Mirat, am intrat în micul hol de la parter (cunoşteam cifrul celulei de pază, sunasem numai din politeţe).

Am început să urc primele trepte către laborator.

Vă asigur că erau exact aceleaşi pe care le ştiam dint otdeauna – din marmură neagră sintetică. Spun asta pentr u că nu urcasem mai mult de trei sau patru şi m-am văzut i ntrat în laboratorul lui Nanu, faţă în faţă cu el.

Alături de mine, un tânăr uriaş, cu plete roşii, platoşă de piele, pavăză cu semne heraldice, despre care aţi aflat ş i alte amănunte mai înainte de sosirea mea şi care… mi se părea cunoscut de undeva…

Profesorul mă observă, în sfârşit.

— A, Matei! Intră, te rog. Nu e frumos să bagi numai ca pul pe uşă.

Nanu vorbea serios, ca întotdeauna. Nu ştiam ce să c red.

Unica uşă de intrare se afla în faţa mea şi era perfect închisă; eu nu mă vedeam cu capul vârât pe după nicio uşă şi nici nu mi-aş fi permis…

Şi totuşi, intrasem! Mă aflam – repet – în laboratorul l ui! Asupra acestui aspect, cel puţin eu, nu admit niciun du biu.

În rest, dacă un al doilea uriaş, mai bătrân şi foarte î nfuriat, gesticulând energic lângă o casă de bani plină

şi deschisă era un lucru pe care de asemenea îl văzus em, nu mai pot afirma la fel de indubitabil.

Ştiu numai că după ce am intrat, dispăru în mai puţin de o clipă, ceea ce, poate, ar demonstra că totuşi l-am văzu t; dar cine mai ţinea seama atunci de logică!

— Pe unde ai intrat, Matei?

— Regret, domnule profesor, dar nu cred să vă pot răsp unde.

— De aceea te şi întreb. Dar că eşti aici e sigur?

— Sigur. Dar dumneavoastră pe unde m-aţi văzut intrân d?

— Vezi tu, nu te-am văzut! Nu-ţi vedeam decât capul… E rai mascat de o uşă… O uşă în stil genovezveneţian-florenti n.

— Care uşă?!

— Într-adevăr, care uşă?!

Nanu se uita cu disperare la uşa laboratorului, acee aşi de şapte ani, oare nici nu se deschisese, nici nu era în v reun stil deosebit.

Ceva dreptunghiular prevăzut cu un sensibil aparat d e filtrare a subiectivismului.

— De fapt, lângă mine se mai afla cineva… Un tânăr…

— … cu părul roşu-aprins, platoşă de piele…

— L-ai văzut, deci?

— Nu! Nu l-am văzut… Adică, nu l-am văzut aici, acum. î l văzusem…

— Într-un portret veneţian!

— În camera Ellei, acum un sfert de oră. Şi…

— Şi?!

— Nu era un portret, dragul meu, nu!

Mă străduiam să par liniştit, deşi imaginile începură să se încrucişeze în amintire cu tot ce ştiam eu şi ce tăcuse Ella…

— Crezi că… trebuia îngăduit?

— Nu mi-a cerut îngăduinţa.

— Şi… crezi că… el a fost acum pentru întâia oară?

— Dragă Matei, uite, la asta nu m-am gândit… Recunosc!

Avem însă o ipoteză… Sunt sigur că Ella mi-ar fi spus. Doar e atât de interesant din punct de vedere ştiinţific. Şi Ella e o savantă…

169

Se întrerupse lăsând cuvintele suspendate în aer.

…În laborator apărură doi bărbaţi şi o casă de bani. Uriaşi, cu părul roşu-aprins…

M-am repezit, desigur, la cel tânăr.

Mai întâi a schiţat gestul de a trage spada, apoi, liniş t it, a făcut un semn ciudat cu mâna murmurând câteva cuvi nte ca o formulă magică.

Eram sigur că îl voi doborî la prima pasă – pe atunci eram campion la judo – când am simţit în aer o inexplicabi lă rezistenţă.

M-am oprit, neştiind ce să fac şi nici ce să cred.

Bătrânul zaraf (marchidan, armator sau ce era), agita t la culme, îşi închidea în grabă casa de fier. Dup:! o clipă u rla, năpustindu-se cu un pumnal în mână gata să-l înfigă în gâtul lui Nanu, care (nu-mi explic de ce, poate de groază s au poate pentru că era savant) îl privea calm şi fără să se f erească, nici cu un deget.

Lovind, cuţitul şi pumnul zarafului ocoleau mereu cap ul profesorului. Se năpustea iar. Ochii vicleni căutau locul cel mai bun de înfipt. Nu izbutea. Uluit, obosit, bătrânul se opri o clipă cu mâna ridicată, apoi, speriat, făcu acelaşi se mn ciudat ca de ritual magic.

Imaginile se succedau tot mai haotice, mai absurde, mai abrupte un colţ de masă, Ella, un turn înalt, Ella în faţ a corsarului roşu. Şi, poate… un taburet de pian, un ţipăt, un catarg, o chemare îndepărtată. Şi laboratorul profesoru lui Andrei V. Nanu, neschimbat, intact! Nanu, eu, Ellal

Stăteam fiecare rezemat de un alt perete. Tăcerea lu crurilor, tăcerea noastră ne privea perplexă de peste tot. D oar o şoaptă metalică, discretă şi neîntreruptă ne amintea că profesorul Nanu e neîntrecut

Aparatele continuau să înregistreze.

Iar pe deasupra tuturor, veghea, chiar din cadrul uşii, dispozitivul „anti-psihic” de filtrare sistematică a tuturor r aţiunilor sentimentale care – prin subiectivismul lor – ar pu tea adumbri obiectivitatea.

Încă nu spusese nimeni nicio vorbă când, în prag
— intrând pe uşa dintotdeauna –, apăru doamna Nanu.
Văzându-ne, tresări, bănuiesc, îngrijorată.
— Bună seara… Vă rog să mă scuzaţi… Dar nici aici nu e!
— Nu e, ce? interveni profesorul.

— Nu ştiu ce am, Andrei… Nu mai găsesc camera de muzică! Am deschis toate uşile… Vrei să mă ajuţi?
— N-o mai căuta, dragă. Revine ea singură.
Doamna Nanu ezită privindu-ne câteva clipe din prag. Apoi vorbi sacadat:
— Andrei! În casa asta e ceva… neştiinţific. Am mai observat eu unele lucruri… Şi, pe lângă asta, o pianistă care nu exersează zilnic… Eu sunt de părere să ne mutăm!
— De fapt, draga mea, suntem în plină mutare…
— Deci, eşti de acord.
— Desigur.
— De mâine ne căutăm altă casă.
— Eu, mai rămân un timp. Ştii… biblioteca, laboratorul …
— Şi eu rămân, adăugă Ella, cu o grabă şi un accent în voce pe care nu i-l recunoşteam. Aşa că poate nici nu ar fi cazul să ne mutăm.
…Dinspre terasă veneau – în liniştea serii – acorduril e unui pian de concert.
Doamna Nanu asculta descumpănită.
Eu nu-mi puteam alunga din minte imaginea profesorului cu geamantanul într-o mână, cu pălăria în cealaltă, salutând politicos, de pe trotuar, spre casa din strada Parabolei…
În casa armatorului Dia, neliniştea se schimbase de la un timp în spaimă. Spaima în groază.
Bătrânul, cercetându-şi conştiinţa într-ascuns, îşi aminti de unele vechi păcate, destul de grele – dacă nu ale lui, oricum, ale Dianilor! – care ar fi putut desigur abate duhurile necurate peste familia lui şi peste negustoria lui, pâ

nă nu de mult atât de înfloritoare. Atât de înfloritoare!

Dar, ca tocmai el, cel de azi, atât de departe de cei de altă dată şi poate cel mai puţin păcătos, să le plătească pe toate nu i se părea un lucru cu dreaptă socotinţă.

Chemase rainul să citească pentru el şi pentru toată s eminţia neamului Dia din *Cartea iertărilor* şi să facă asupr a caselor lui semnele sfinte de alungare a demonilor.

171

Ca să se împlinească, plătise bani mulţi şi grei de aur.

Crestase la toate porţile, la toate uşile şi la toate fere strele pecetea profetului Gala şi postise în taină şi în adevă r – fără mâncare şi băutură – şapte răsărituri.

Ridicase, cu banii lui, două altare pe Muntele Sfânt şi miluise fără zgârcenie în dreapta şi în stânga. Dar bunele r ugi nu se îndeplineau.

Era în pragul ruinei. Iar cele necurate nu mai conten eau.

Strigoi, dihonii, demoni fără sânge şi alte lucruri diav oleşti intrau prin pereţii casei lui. Îi ieşeau în cale, voiau să -l prade, să-i smintească mintea şi să-i rătăcească inima cel ui mai mândru dintre copiii lui, cu ademenelile unei femei din neamul necurat.

Acum, o nouă cumpănă! De nopţi în şir auzea pe unul din demoni vorbindu-i. Jspitindu-l cu vorbe frumos ticluite, mereu, fără tihnă, de undeva din iadul blestemat.

Nu! El, Arno Dia, nu i-a răspuns niciodată. Şi nimeni nu o va face. Nimeni din familia lui. Nici Ullio, cel mai chip eş dintre băieţii lui. Ullio, mândria lui, corsarul…

Nu-i va răspunde!

Niciodată!

Orice ar spune necuratul!

Să-i răspundă?…

Dacă ar afla arhirainul (şi arhirainul află întotdeaun a), l-ar arde pe rug. L-ar arde ca pe toţi ceilalţi vrăjitori car e au intrat în legătură cu diavolii (sau cine ştie ce alte duh uri neourate!) şi au primit ştiinţă şi putere de la ei…

…Aşa a fost şi cu Ryella, străbuna seminţiei Dia, care

vorbise odată cu unul dintre demonii aceia şi, ademenită d e vorbele lui vrăjite, voise să fugă dincolo, în lumea lor…

Gurile răuvoitoare şi slujitorii celorlalţi armatori, invi dioşi de averea şi puterea Dianilor, au întins povestea Ryell ei peste toate ţinuturile.

De atunci, preasfinţii arhiraini – cu urechea întinsă la orice pârâ şi intrigă – îi bănuie şi îi pândesc, cu toate daniil e Dianilor, ca să-i îmbuneze şi să le dovedească

dreapta credinţă în învăţătura profetului lor prea dre pt

— pentru care el, Arno Dia, se prosternează adânc şi s merit.

Steagul cel mândru, cu cap de lior – stema seminţiei Dia – a fost de multe ori blestemat şi multe – corăbii încărc ate ou comori au fost prădate ori s-au scufundat în adâncur ile mărilor… Căci oricare dintre armatori putea să-i prade şi să-i scufunde câtă vreme pe steagul Dianilor apăsa afuri senia arhirainului.

Au pierit afaceri mari şi întreg contoarul Litonului…

Numai vrednicia şi curajul lor („şi comorile ascunse b ine44, gândi repede Arno) ne-au putut ţine mai departe pe deasupra celorlalţi armatori…

— Armatorule! Îţi vorbeşte un om ca şi tine… Un om în văţat…

„Diavolul”!

— Arno Dia îşi simţi inima îngheţată. „Diavolul, el… w

— Mă auzi? Răspunde-mi. Va fi spre binele tău… armato rule Dia. Pe mine mă cheamă Nanu.

Bătrânul armator îşi făcu de mai multe ori semnul go nirii duhurilor necurate. Dar vocea nu se lăsa alungată…

— Mă auzi? Răspunde-mi.

„Nu-i va răspunde!… Numai de nu l-ar chema pe Ulli o! Va putea Ullio să tacă, să nu se lase ademenit? 44

Simţea cum îl stăpâneşte spaima. Da, spaima… groaz a!

De la venirea demonilor simţea cum în sufletul lui Ull io se strecoară, ca un venin, duhul rău. Vorbea cu nestăpân ită patimă despre femeia de marmură albă… Cu tot mai ne stăpânită patimă… O văzuse şi el odată intrându-i în casă p rin pereţi. Da, prin pereţi… Fata demonului Nanu! Frumoa să!… Frumoasă ca un păcat pedepsit cu moartea de preas fântul arhirain.

Îi poruncise lui Ullio să plece. Să plece departe, depa rte, pe orice mare, pe oricare dintre corăbiile lui, cu cele m ai înalte catarge…

Dar Ullio nu voia să plece. El, corsarul, el, care niciodată nu voia să rămână. El, pentru care zidurile castel ului Dianilor păreau o închisoare!

El, neînfricatul… El trebuia să fie cât mai departe „câ t mai departe de puterea diavolilor!

Arhirainul îl urmărea de mult, bănuindu-l de piraterie … „Aşa îşi iau Dianii înapoi toate daniile lor”, spusese oda tă preasfântul.

Şi totuşi, totuşi, Ullio trebuia să plece.

— Răspunde-mi, armatorule mândru… Sunt un om bun. Pot să te ajut. Să te învăţ cum să faci corăbii de o sută de o ri mai mari şi mai repezi. Poţi să fii stăpân… Stăpân, Dia…

Bătrânul îşi astupă urechile, îngrozit mai mult de mar ea ispită, decât de vocea celui de dincolo.

Nu va răspunde. Nu! mai ales acum, când era gata… când era aproape gata corabia lui cea nouă, ce va merge p e mare numai cu foc şi duh de apă – despre care rainii spu neau că nu poate fi decât o unealtă a spiritelor negre şi era mai dinainte blestemată să se scufunde…

Mă uitam la Nanu şi tăceam ca şi el.

Rămăsese cu amândouă coatele pe masă, cu pumnii s trânşi apăsaţi pe tâmple, cu ochii într-un punct inexistent… încercase de două, de douăzeci… de sute de ori.

Îi înţelegeam disperarea. Teoria lui asupra vibraţiilor agravitale se destrăma diii nou.

Armatorul nu-i răspundea! Cum va putea dovedi exist

enţa *intersecţiilor* agravitale dacă *alter-oamenii* nu-i răspu ndeau?

Tăceam cum tăcusem şi acum şapte ani când Nanu îş i publicase concluziile sale definitive. Nu m-am alăturat cri ticilor – unanime de altfel – nu pentru că aş fi fost de taltă părere, dar o inexplicabilă (şi prin asta autentică) simpatie personală mă aducea în casa lui.

Teoria pornea de la credinţa (spuneţi „ipoteza" dacă vreţi să fiţi credincioşi ştiinţei) în existenţa a tot ce e mate matic comensurabil, incomensurabil, imaginar sau transce ndent, raţional sau iraţional etc.

YMDYC$_3$YM scria cu convingere profesorul, ca motto al tuturor lucrărilor lui. Iar dacă nu ştiţi că YM şi YC sunt mulţimi de numere şi lucruri, în raport reciproc biunivoc şi etc., nu înseamnă că nu veţi înţelege cât de minunată şi log ică îi este teoria.

Nici dacă voi lămuri că relaţia de mai sus ne spune că matematica se include în concret, care, la rândul lui.

se include în matematică, de unde YMYC, nu sper să vă atrag mai mult de partea savantului, deşi în relaţia a do ua el vă demonstrează clar că matematica este echivalentu l concretului şi – prin reflexivitate – invers.

Aţi fi mai indulgenţi ori mai concesivi dacă aş adăuga că experienţa putea dovedi cele afirmate anterior? Asta ar depinde – după părerea lui Nanu – numai de tehnica operat orului şi de exactitatea calculului de probabilitate (natural – în timp şi spaţiu) a atingerii realului de ireal.

Dacă nici asta nu e de natură să vă impresioneze, lu aţi totul mai mult ca o ispită decât ca o demonstraţie. Va fi şi limpede şi atrăgător.

…Recunoaştem, totuşi, că, de data aceasta – contrar antecedentelor mele sceptice – experienţele lui Nanu mă in trigaseră şi pe mine.

Vreau să spun că speram în succesul lor.

Fuseseră executate impecabil! Fără nicio greşeală.

La ultima întrebare, computerul (cel mai savant din l

ume!) răspunsese „loco-neînregistrabil”. Loco se citeşte de fapt „loco-Pământ”! Asta dovedea în mod concret că impul surile magneto-verbale emise din laboratorul profesorului Nanu luau de fapt drumul transcendentului, către alter-oa menii, dintre care armatorul şi frumosul corsar vă sunt cei mai cunoscuţi.

Fiind vorba de transcendent, în ultimele sale calcule, Nanu foloseşte mai mult *transi* decât alter-oameni, iar legă turii cu ei îi spune *tranziţie* (probabil un gând pornit din tr ansj-eo, ivi, itum, itio!) ceea ce – destul de sugestiv – nu i-a adus mai mult noroc.

Transii nu răspundeau!

Se încăpăţânau să nu-i răspundă. De asta era sigur şi el şi eu. Nu putea fi vorba decât de încăpăţânare!

Judecând după datele noastre, în cinci zile lansasem spre lumea tranşilor 719 apeluri dintre care 28 se tranzitas eră certamente!

Dar fără măcar un singur răspuns din partea lor, măc ar o singură „retransiţie”, experienţa nu se putea numi re uşită (mai ales într-o lume atât de suspicioasă ca cea de as tăzi când omul nu crede nici în propria lui rugăciune decât după un număr infinit de experienţe – pe

oare nu le poate face), mai ales că nu orice răspuns a l tranşilor l-ar fi salvat pe Nanu de repudierea* Academiei Mondiale de Ştiinţe, ci numai unul în care s-ar fi cuprins şi transi-coordonatele lor.

Îl înţelegeam prea bine în disperarea lui.

…Abia intrarea Ellei în tăcerea laboratorului l-a făcut să-şi ridice fruntea abătută.

— Ella, am ajuns la concluzia mamei tale. E momentul să ne facem şi noi bagajele!

— Ne mutăm?!

— Cred că e cel mai înţelept lucru care ne-a mai rămas de făcut. Ne mutăm la ea, pe strada Sapienţei… unde pian ul nu mai dispare şi nici corsarii fioroşi nu cresc din podel e. Să-i uităm.

— Eu nu plec.

— Ella, tu ai fost întotdeauna o mică mare înţeleaptă. D e data asta însă…

— Nu plec. Dacă ai fi ascultat şi de mine… acum ax ave a legătura!

— Nu se poate, Ella, am murmurat eu, abia stăpânindu-mă să nu strig. Şi de ce nu aş fi strigat, la urma urmei, cân d sfatul Ellei era să nu-l mai chemăm pe armator. Să-l che măm pe tânărul corsar!

Ella se întoarse privindu-mă drept în ochi. Mă privea cu cei mai frumoşi ochi ai ei…

— Recunoaşte, Matei, că aţi omis, sau aţi crezut că put eţi omite, un „parametru44 esenţial. E chiar din specialitat ea ta – coincidenţă – parametrul psihiatric.

— Nu l-am omis…

— Nu, doar l-aţi calculat greşit… Pentru mine. Înţeleg, dar ştii, e doar sloganul erei noastre… Ella continuă râzân d „Ştiinţa mai presus de toate! 44 De aceea eu rămân aici! Voi relua tranziţiile singură…

Sunt sigură, tată, că voi reuşi şi nimeni nu-ţi va mai c ontesta teoria. Istoria ştiinţei va fi obligată să consemneze triumful tău! Epoca Nanu!

Se desprindea din glasul Ellei un accent străin, o boa re glacială…

— Armatorul şi fiul său, Ullio, ar fi spus „afurisenie”, ceea ce ar fi dovedit o mare ignoranţă (n.a.)

— Gândeşte-te: *Epoca Nanu.* Nu e numai o ispită…

Profesorul se ridică. Era foarte palid.

— Nu! Şi te rog să nu mă întrerupi, pentru că ştiu ce gâ ndeşti Lume de „programe44, de „organigrame”, de surpri ze precalculate. Lume seacă! Fără emoţii. Fără riscuri. Şti u sufletul nostru – o mulţime vidă, un YM = 0. Nu-ţi voi sp une decât atât eu gândesc altfel.

Sunt un pirat! Doar mi se spune altfel: *Cibemo-psihia tru!* „Specialitatea ta sufletul omului44 – spusese Ella.

„Somnambulism retroversiv44 – spusesem noi, când

am închis-o, fără voia ei, în vila din strada Sapienţei.

Niciun medic nu ne-ar fi contrazis. Simptomele sunt e vidente… A vorbi cu trecutul, a căuta corabia unui corsar, a-l chema cu neînţelese formule magice…

De ce am făcut-o? Mă rugase Nanu? Evident.

…Sau eu însumi am fost cândva un pirat pe o corabie cu sclave albe, menite unui stăpân bogat şi atotputernic…

Nu ştiu decât că, de când am îndepărtat-o pe Ella, de când o ştiu acolo, izolată, în afara căutărilor noastre, insoli te, poate, infructuoase sigur – dar egal obsesive cu ale ei, măcar în obstinarea cu care le continuăm –, am senzaţia lu ptei între doi piraţi, undeva pe o mare, în ceaţă… Nu văd d ecât fulgerele bombardelor de pe borduri… Poate şi leagăn ul catargelor…

Ce gânduri în secolul 21!

…Nanu nu-l mai cheamă pe bătrânul armator. îl caută pe corsar. Cu furie…

O încercare, două… zece!

— Ei bine, demone, tu cel ce zici că te cheamă Nanu, ce vrei de la mine?

— Corsarule! Nimic, nimic rău!

— Niciun demon nu spune că vrea răul…

— Eu nu sunt demon, sunt om.

— *Om*? Nu te lega de cuvinte. Ce vrei de la mine? Şi ce e *om*?

— Casa mea şi a voastră au intrat într-un punct de inter secţie agravitală. Nu vreau să-mi dai nimic, nimic „corsaru le, decât coordonatele locogravitale ale spaţiului lumii voa stre. Doar atât vreau.

— Eşti un demon nou! Nu înţeleg toate câte le spui. Da că ai cunoaşte limba spiritului Vântu… ne-am înţelege.

— Nu sunt demon şi nici spiritul Vântu şi nici limba lui n u există. Dar te voi învăţa ce trebuie să faci ca să-mi dai co ordonatele.

— Eşti viclean, demone! Spune-mi mai înainte ce poţi să -mi dai în schimb… Şi spiritul Vântu şi limba lui există!

— Pot să te învăţ cum se construiesc vapoarele – corăbii mari şi repezi, fără pânze.

— Din cele purtate de duhul focului şi al apei?! Pentru a sta am plătit altui demon. Ucenicii lui lucrează la ele în ma re tainã…

— Ale mele sunt mult mai mari şi mai repezi! Alunecă p este apă pe o pernă de aer şi nu consumă decât o mică buo ată de uraniu activat.

— „Uraniu activat”, ai zis? Mincinos demon! Spuneai că eşti spiritul Nanu! Văd că eşti spiritul uraniului… Ce e aist a?

— Un fel de fier… vrăjit!

— Ştiam eu! Nu-mi trebuie! Şi aşa nu ştiu cum vom scă pa şi eu şi ucenicii şi familia mea, de focul sfinţilor raini… Asupra lor ai vreo putere, duh al uraniului?

— Nu sunt duh!… Adică, nu sunt duh al uraniului şi nici …

— Nu-mi spune ce nu eşti!

— Asupra rainilor aş avea putere numai dacă mi-ai da c oordonatele… Pot să te învăţ să zbori, să mergi pe sub apă, să te ridici în ceruri, departe, foarte departe… Nu e numai o ispită. Gândeşte-te îţi va rămâne numele în istorie…

— Niciuna dintre ispitele tale nu sunt de preţ pentru mi ne. Vreau…

— Aur – corsarule! Aur! Te voi învăţa… Te fac stăpânul f ulgerelor! Stăpânul unor fulgere mai puternice decât ale c erului!

— Demone! Vreau… Femeia de marmură albă. cu ochi c a noaptea, mari ca şi marea – poţi să mi-o dai? Şi vei avea coordonatele… Taci? De ce taci, demone Nanu?

— Nu am atâta putere…

— Minţi! Puterea ta e mult mai mare! Altfel nu ai putea să-ţi treci cuvintele peste pragul lumii noastre şi să ne porţ i prin lumea ta…

— Sunt un savant. Sunt numai un savant… Toate aceste a nu sunt în puterea mea. Sunt legi ale naturii sau

— totuna – ale matematicii.

— Vorbeşti ca un sărăntoc de profesor! Vorbe!

— Casele noastre s-au întâmplat să intre simultan într-u n *spaţiu-punct* agravital, în vibraţie tranzitivă-diferenţia lă…

— Prea multe formule magice, demone! Ce legătură au ele cu ce îţi cer eu ţie? Dă-mi ce ţi-am cerut, şi te voi sluji!

— Vibraţia e numai „parţial" tranzitivă, corsarule…Nici o făptură vie nu poate fi „tranzitată44 întreagă, cu toată fii nţa ei, cu toate simţurile ei…

— Nu înţeleg! Nici nu te cred… Vrei să mă înşeli…

— Se vede că aţi rămas la Euclid şi aţi uitat de Pitagora.

— Nu înţeleg… nu înţeleg…

— Ce este o linie dreaptă ştii, marinarule?

— Ştiu!

— Dar două linii paralele?

— Cele ce nu se întâlnesc niciodată?

— Ei bine, corsarule, *aici* e greşeala. Ele nu se întâlnesc „probabil44 niciodată, de unde rezultă că se întâlnesc prob abil odată.

— Dacă e aşa, dă-mi femeia de marmură!… Taci?! De ce taci? Hei, demone, demone mă auzi? îmi dai femeia cu ochi i mari ca noaptea? îţi dau coordonatele şi sufletul după mo arte…

…Taci?

…Am să mă închin, atunci, altor demoni mai puternici decât tine, pentru că vreau femeia de marmură. O vreau…

…Mă auzi, demone? Mă auzi?

Demone, femeia de marmură e un demon mai puterni c decât tine…

Profesorul aştepta încremenit.

Corsarul tăcea.

Am alergat împreună, îmbrâncind oamenii, spre vila din strada Sapienţei.

Am stat amândoi cu urechea lipită de uşa Ellei. Apoi am deschis-o.

În camera Ellei nimeni.

Doar o carte deschisă.

Într-o margine, mâna Ellei notase *Elementele Univer sului se leagă şi se dezleagă prin dragoste şi ură.*

Un verset din Anaxagora cel Mare.

1970

ION HOBANA

…UN FEL DE SPAŢIU

Citesc de obicei cu radioul deschis. Nu aud muzica, s au mai exact nu o ascult. Simt nevoia unei cortine sonore c are să mă despartă de zgomotul străzii, de preocupările co tidiene, de propriile mele obsesii.

Reciteam, aşadar, *Maşina timpului*. Ajunsesem aproa pe de sfârşit, acolo unde, înainte de a părăsi Richmondul, Exploratorul Timpului recunoaşte că n-a călătorit în viitor, că totul a fost o născocire. Vocea crainicului, care urmase emisiunii muzicale, slăbi deodată, până la un murmur impe rceptibil. M-am ridicat din fotoliu, vrând să învârtesc buton ul de intensitate. Făcusem un pas către radio, dar în came ră se ivi brusc un fel de vârtej negrugălbui. Un curent pute rnic de aer mă trânti pe podea.

În centrul vârtej ului se zărea o formă neclară, transp arentă – rafturile cu cărţi dindărătul ei erau perfect vizibil e. Forma începu să capete consistenţă. Obiecte cu conturu ri încă vagi răsfrângeau slab lumina plafonierei.

Am închis o clipă ochii şi, când i-am deschis, în faţa mea se afla un mecanism straniu. Unele părţi păreau să fie din nichel, altele din fildeş, altele fuseseră tăiate din cristal de stâncă. Pe un fel de şa, stătea un om cu un rucsac în sp ate şi cu un mic aparat fotografic pe piept. Din buzunarul h ainei de tweed ieşea un colţ de ziar. Am citit, maşinal, titlu l: *The Pall Mall Gazette.*

Nu încăpea nicio îndoială era Exploratorul Timpului. î l priveam de jos, neştiind ce să cred, nevrând să cred că to tul e o nălucire.

Exploratorul nu mă văzuse. Coborî din şa şi se îndrep tă spre radioul care îşi revenise. îl cercetă de la oarecare d

istanţă, cu mâinile înfundate în buzunare. Părea că face ef orturi să înţeleagă ceva din cuvintele crainicului.

181

Stăteam într-o poziţie incomodă piciorul drept îmi am orţise. M-am ridicat, sprijinindu-mă de speteaza unui scau n, care scârţâi sub apăsare. Exploratorul se întoarse fulge rător, scoţând din buzunar un revolver vechi, cu butoi. Lăm urindu-se că n-am intenţii agresive, îl băgă la loc şi se apro pie, cu mâna întinsă

— Halo.

I-am strâns-o cu precauţie, gângăvind

— Dumneata… dumneata…

Îşi aprinse pipa, mult prea încet pentru nerăbdarea m ea şi arătă cu capul spre mecanismul strălucitor

— E o maşină de călătorit în timp.

— Ştiu.

Ochii lui cenuşii se învăpăiară.

— De unde ştii?

Am luat cartea de pe braţul fotoliului şi i-am întins-o.

— Wells! exclamă el şi obrazul palid începu să i se înroşească. Şi doar i-am scris că totul fusese o născocire, că…

— Scrisoarea e reprodusă în carte.

Clătină din cap, nemulţumit, şi ciocăni cu unghia în p aharul de pe birou. Am vrut să-i torn apă, dar se împotrivi. Am scos atunci o sticlă de „Black and White”, neîncepută – o păstram pentru oaspeţi. Bău un sfert de pahar, strâmbân du-se discret. Probabil că nu era marca lui preferată.

Totul căpătase înfăţişarea unei banale întâlniri între p rieteni, şi lucrul acesta era poate mai ciudat decât însăşi a pariţia lui intempestivă. M-am pomenit spunând

— Nu-nţeleg cum ai ajuns aici, la o asemenea distanţă d e Richmond.

Exploratorul îşi rezemă coatele de birou şi îşi împreu nă palmele deasupra paharului, răspunzându-mi printre pu făituri

— De la început voiam să construiesc o maşină capabilă să se deplaseze în orice direcţie a spaţiului şi a timpului, d

upă dorinţa celui care o conduce.

— Totuşi, în prima călătorie…

— în noaptea aceea, după ce am rămas singur, am mont at piesele care îmi îngăduie să mă mişc şi în spaţiu.

Se ridică şi se apropie de maşină. L-am urmat şi am r ecunoscut cu uşurinţă cele patru cadrane care indicau vite za după timpul parcurs zile, mii de zile, milioane

şi mii de milioane de zile. Lângă ele se ivise un altul, mult mai mare şi dreptunghiular: o hartă a Europei. La într etăierea a doua planuri mobile se putea citi un nume scris cu litere microscopice: Bucharest.

— Totul e foarte simplu, reluă Exploratorul. Cel puţin în aparenţă. Să zicem că ai vrea să ajungi… Unde ai vrea du mneata să ajungi?

Am ridicat din umeri, nehotărât.

— În trecut sau în viitor? insistă el.

Mi-a venit o idee

— În trecut.

— Unde şi când anume?

— La Sevenoaks.

— Sevenoaks? repetă el, nedumerit.

— Da. În 1894.

— Mă rog.

Abia atunci am descoperit al şaselea cadran, destinat circumscrierii zonei temporale. Exploratorul potrivi planuri le mobile şi se întoarse spre mine, satisfăcut

— Acum ar trebui doar să trag de maneta din stânga.

Am privit câteva clipe maneta albă, fascinat de strălu cirea ei mată.

— Spune-mi, totuşi de ce la Sevenoaks?

N-am apucat să răspund. Telefonul începu să sune şi Exploratorul se răsuci brusc pe călcâie, izbindu-mă în umă rul drept. Am căzut în genunchi pe platforma maşinii, bătâ nd aerul cu braţele şi agăţându-mă instinctiv de maneta di n stânga.

*

N-am cunoscut senzaţiile neplăcute ale călătoriei în ti mp. Mintea mi-a rămas limpede şi ochii nu mi-au fost răniţi de alternanţa scânteietoare a întunericului şi luminii. M-a m pomenit pur şi simplu la marginea unui drum de ţară, su b o boltă de crengi. De undeva se auzeau zgomote ritmice, surde.

O clipă m-am gândit să mă întorc imediat la stăpânul maşinii. Ar fi fost însă stupid să irosesc un prilej poate uni c. Amintindu-mi măsura de precauţie a Exploratorului, am deşurubat manetele albe şi le-am pus în buzunar. Apoi am i eşit din adăpost.

183

În dreapta, cam la o sută de metri, câţiva lucrători pi etruiau albia îngustă a drumului. M-am îndreptat spre ei fă ră grabă şi i-am întrebat unde locuieşte domnul

Wells. S-au oprit, sprijinindu-se în maiurile de lemn.

— Chiar în spatele dumitale, mi-a răspuns unul dintre e i, dându-şi şapca pe ceafă. Dar la ora asta n-ai cum să-l găs eşti.

Au râs, privind undeva, peste umărul meu. M-am înto rs şi am văzut o casă cu un etaj, în mijlocul unei grădini tin ere.

— Nu înţeleg, le-am spus. E la Londra?

— Nu, se antrenează, au râs ei din nou.

Aş fi vrut să le cer lămuriri, dar aţi început să mânuia scă iar maiurile, ignorându-mă cu o ostentaţie cam suspec tă. Am descoperit îndată motivul pe drumul abia pietruit ve nea un tânăr. L-am recunoscut după mustaţa bogată, care-i acoperea aproape buza de sus.

S-a oprit chiar în dreptul nostru, pregătindu-se să – e scaladeze taluzul. M-am precipitat

— Domnule Wells!

— Ce doriţi?

Avea ochii limpezi şi reci. Aventura mea mi s-a părut dintr-odată fără sens. Ce căutam în acel timp străin? Şi cu m avea să reacţioneze Exploratorul?…

— Ştiţi… intenţionam… am îngăimat, privind în jur, în că

utarea unui sprijin iluzoriu.

Wells a înţeles altfel ezitarea mea

— înăuntru putem vorbi în linişte.

Şi m-a invitat s-o iau înainte, spre casa luminată piez iş de soare. Am făcut câţiva paşi, căutând un pretext pentr u o retragere onorabilă.

— Aveţi un aer straniu, a reluat el, deschizând poarta. P rezenţa dumneavoastră va întări bănuielile proprietăresei.

— Nu înţeleg, am mărturisit eu, pentru a doua oară în a cea zi. De altfel, ar trebui…

— Scrisul i se pare o meserie nu tocmai onorabilă, a con tinuat Wells. Şi apoi, am obiceiul să lucrez noaptea…

Simţise probabil că vreau să evadez şi ţesea în jurul meu o plasă amăgitoare de cuvinte. Când m-am dezmeticit, stăteam într-un fotoliu acoperit cu o husă înflorată. În faţa mea, o pianină cu capacul deschis şi cu o sonată de Haend el pe suport. Mai sus, o fereastră dreptunghiu

Iară însângerată de amurg. Mirosea a cărţi abia ieşit e de sub teasc şi a flori de câmp. Cărţile se aflau pe un mic birou la care era aşezat Wells. M-am ridicat să le cercetez şi el m-a lămurit, în treacăt

— Ultimele apariţii. Scriu recenzii pentru *Pall Mall Gaze tte.*

Am luat o carte şi-am început s-o răsfoiesc, maşinal.

— Ce doriţi, de fapt?

Am tresărit

— Eu?

— Doar n-aţi bătut drumul până aici doar ca să cunoaşt eţi un publicist cvasi-necunoscut!

— Necunoscut?!…

Şi m-am dezlănţuit apariţia Exploratorului, perfecţio nările aduse maşinii, incidentul care mă proiectase în trec ut…

Wells a zâmbit

— Vreţi să mă faceţi să cred în propria mea născocire? „ Timpul nu e decât un fel de spaţiu”, etcetera, etcetera.

M-am apropiat de fereastră. Lucrătorii plecaseră. Dr umul era pustiu.

— E aproape, am spus. Cam la o sută de metri.

Şi am scos manetele albe din buzunar.

— Oricine poate să confecţioneze două manete şi să pre tindă apoi…

— V-aţi da atâta osteneală pentru o farsă?

A ridicat din umeri. Şi atunci, am aruncat în luptă art ileria grea

— Aţi terminat *Maşina timpului*?

— Da. Astă-noapte. Dar de unde ştiaţi la ce lucrez? Aţi v orbit cu Henley?

— Henley?…

— Fostul director al lui *National Observer*. Vrea să edite ze o nouă revistă şi mi-a propus…

L-am întrerupt

— I-aţi trimis manuscrisul?

— V-am spus că abia astă-noapte… Trebuie să-l revăd.

— Perfect. Am să reproduc atunci ultimele fraze din scri soarea Exploratorului. „A fost o născocire – sau o profeţie. De fapt, am adormit în atelier. Am dat naştere acestei închi puiri speculând asupra destinelor rasei noas

tre’. Afirmaţia mea că totul ar fi fost adevărat era un simplu artificiu, introdus pentru a mări interesul povestirii. w

— Să mergem, a hotărât Wells. Nu ştiu cum aţi citit fina lul, dar m-aţi făcut curios. Oricum, o plimbare înainte de m asă nu strică.

Încerca încă să braveze, dar buzele îi tremurau şi miş cările îi deveniseră febrile. Am ajuns la maşină în câteva m inute. Wells i-a dat ocol, fără s-o atingă. Sub clopotul de fru nziş se cernea o penumbră încărcată de arome vegetale.

— Dacă n-aş şti cum am scris romanul… Noapte de noa pte, în hol, la lumina lămpii cu parafină…

Se făcuse răcoare. M-am gândit iar la Exploratorul ca re turba în cuşca lui temporală.

— Domnule Wells, trebuie neapărat…

Nu m-a lăsat să termin:

— Cineva susţine că „Viaţa este aceea care oglindeşte a rta…44

— „… şi dă visului, ficţiunii o formă reală” am încheiat c itatul.

— L-aţi citit, deci, pe Wilde!

— … ceea ce nu înseamnă că i-aş socoti „Intenţiile44 alt ceva decât o însăilare de paradoxuri.

— Spuneţi-mi atunci cum aţi construit macheta maşinii.

— Şi textul? am ripostat eu.

— Mi-e mai uşor să accept că aveţi darul citirii de la dis tanţă, ca răposata doamnă Blavatsky.

M-am repezit spre maşină, am potrivit planurile mobi le, am fixat manetele şi am încălecat, spunând

— Dispariţia mea are să vă convingă.

— Sper că o să vă întoarceţi, mi-a replicat Wells, cu un zâmbet subţire.

— Numai ca să vă aduc *Maşina timpului,* versiunea ro mânească din 1962!

— Românească? s-a mirat el.

Am tras de maneta din stânga.

*

Exploratorul Timpului era răsucit pe jumătate spre te lefonul care suna strident. Am crezut întâi că întâlnirea me a cu Wells nu fusese decât o halucinaţie. Apoi am

Înţeles că mă întorsesem exact în clipa în care plecas em.

Şi totuşi, Exploratorul nu se opri din răsucire cu faţa spre telefon, ci descrise un cerc complet. I-am văzut ochii ş i m-am cutremurat, sub insuportabila lor fulgerare aurie. Î ntreaga înfăţişare i se schimbase. Părea mai înalt şi mai pu ternic, iar palorii de pe chip îi luase locul bronzul caracteri stic oamenilor care trăiesc mult în aer liber. Mă ridică din şa cu o singură mână şi mă lepădă pe podea. Sub apăsarea muşchilor încordaţi, haina i se întinse pe piept până la refu

z şi toţi nasturii zburară prin cameră. Atunci i-am văzut ad evărata îmbrăcăminte: un material translucid care îi mula t orsul atletic.

Maşina dispăru brusc, fără niciunul dintre fenomenel e care îi însoţiseră apariţia. Însufleţit de o speranţă absur dă, m-am năpustit pe balcon. Nu se vedeau însă decât lumi nile oraşului.

Răcoarea nopţii mi-a redat sângele rece. Am înţeles că totul fusese o înscenare. Exploratorul Timpului venea n u din trecut, ci din viitor. Luase înfăţişarea eroului lui Wells pentru a stabili mai uşor contactul cu o lume care s-a obişn uit să vadă împlinindu-se anticipaţiile din cărţi. Mi-ar fi des tăinuit probabil secretul, dacă aventura mea nu l-ar fi avert izat că trecutul poate deveni un labirint fără ieşire.

Îmi dau seama că e o explicaţie greu de acceptat. *M aşina Timpului* nu pare să fi avut vreodată un alt sfârşit de cât cel pe care-leunoaşte ţi. Unic depozitar al amintirii des pre o versiune pierdută, mă îndoiesc uneori şi eu de realita tea celor întâmplate. Atunci, deschid sertarul biroului, iau caseta şi scot la iveală trei nasturi. Cercetătorii din multe i nstitute au încercat zadarnic să le determine compoziţia. Îi privesc, îi întorc pe-o parte şi pe alta şi-i aşez iar în culcuş ul lor de vată. Vreau să-i păstrez neatinşi, ca un semn de re cunoaştere, până la noua mea întâlnire cu Viitorul.

1974

EDUARD JURIST

INSPECTORUL BOTT INTRĂ ÎN ACŢIUNE

De fapt, inspectorul Bott intrase pur şi simplu într-un compartiment de clasa a doua al expresului de noapte care ajungea la Liverpool ziua. Ca şi când un inspector de la Cu rtea Scoţiei1 nu are voie să călătorească de plăcere şi spre Liverpool. La urma urmei, fiecare are voie să-şi petreacă w eekend-ul unde pofteşte. Chiar şi un inspector de poliţie, când nu e în misiune.

Aşadar, inspectorul Bott – pe care oricine l-ar fi identi ficat datorită mersului său elastic – intră într-un compartim ent de clasa a doua şi aprinse lumina. Locul de la fereastră

era ocupat de un călător care citea absorbit gazeta de sea
ră, neacordând nicio atenţie peisajului fermecător cufunda
t în întuneric. Aşa cum bănuise de la început2, în restul co
mpartimentului nu mai era nimeni.

— *Good evening, şir* – rosti politicos inspectorul. Sper că nu vă incomodează lumina?

— *Faites comme chez vous* – răspunse călătorul, cu un p
ronunţat accent englezesc şi-şi disimulă zâmbetul în spatel
e ziarului. De altfel – adăugă el – am terminat de citit „mic
a publicitate44, singurul lucru care merită atenţie în ziarel
e de seară, în cele de dimineaţă, ca şi în cele de prânz. Voi
profita de prezenţa dumneavoastră ca să dorm puţin.

— Totdeauna dormiţi puţin? Sau numai ocazional?

Bott se întinse comod pe unul dintre locurile libere.

Avea aerul că-l alesese la întâmplare, cu toate că ocu
pase tocmai locul trecut pe tichet.

1 Aşa se numeşte poliţia engleză. În original: Scotlan
d

Yard. (n.a.)

2 Inspectorul Bott consultase încă din gară diagrama vagonului. (n.a.)

— Pe vremuri – răspunse călătorul – când eram funcţion
ar în City, dormeam numai dimineaţa. Pentru leafa pe care
o primeam, n-ar fi fost rentabil să dorm pe timpul meu.

— Acum lucraţi pe cont propriu? se interesă inspectorul.

— Vorbind la figurat, da.

Inspectorul rămase pe gânduri.1 Când observă că om
ul din faţa lui era pe punctul să adoarmă, întrebă brusc

— Nu sunteţi scriitor, nu-i aşa?

— Fără doar şi poate.

Un timp, conversaţia păru să lâncezească. Bott renu
nţă la mai multe întrebări. Iar călătorul preferă să nu răsp
undă. Inspectorul se folosi de acest intermezzo ca să-şi cer
ceteze pe îndelete vecinul de compartiment. Era un dolicoc
efal îmbrăcat într-un elegant costum englezesc de culoare
gri şi cu o vestă de lână gri sub haină. Cravata se asorta şi

ea în mod fericit cu ciorapii. Numai batista în carouri mari aducea o notă de extravaganţă.

— Sunteţi de la poliţie, nu-i aşa? spuse la fel de brusc călătorul, pentru a reînnoda discuţia.

— Desigur, domnule – răspunse imperturbabil Bott. Cu t oate că, sincer vorbind, nu înţeleg cum aţi ghicit?

— Colţul insignei dumneavoastră de inspector iese de su b rever şi reflexele luminii mă împiedică să dorm.

Inspectorul căută un vechi adagiu profesional şi-l găs i

— Dacă n-aveţi nimic pe conştiinţă, puteţi să dormiţi lin iştit.

Călătorul scoase o mică agendă şi, după ce o consul tă, spuse

— Când a fost jefuit trenul poştal, eram la căpătâiul unc hiului meu muribund. Un om bogat care şi-a redactat testa mentul în favoarea mea. Nefericitul poate să depună oricâ nd mărturie.

— În cazul acesta sunteţi de două ori fericit.

Călătorul râse fără rici un motiv.

— Exageraţi. Unchiul meu e un bărbat cu o sănătate de fier. A suportat perfect cel de-al treilea infarct.

1 Bott se deosebea întrucâtva de alţi inspectori, (n.a.)

— Permiteţi-mi să vă exprim felicitările mele pline de re gret – spuse inspectorul, înclinându-se uşor.

Trenul începu să încetinească şi, cum era de aşteptat, opri într-o gară. Era tocmai gara prevăzută în mersul trenu rilor. Călătorul se uită la ceas, ca şi când ar fi vrut să-l veri fice. Într-adevăr, ceasul întârzia cu un minut întreg. Când minutarul se sincroniză cu şuierul locomotivei, uşa se desc hise şi-şi făcu apariţia un bărbat înalt, uscăţiv, cu o must aţă deasă, tunsă scurt. Călătorul de la fereastră i se adre să, fără să-l privească

— Cu toate că nu vă cunosc, fiţi binevenit în compartim entul nostru. Cu excepţia domnului inspector de la Scotlan d Yard, nu mai e nimeni în acest compartiment.

Noul venit mulţumi şi-şi aşează valiza în plasa de baga je. Apoi luă loc lângă uşă, pe unul dintre locurile rămase li bere. Desigur, pe locul însemnat pe tichetul de călătorie. In spectorul Bott îl privi cu atenţie. Era un dolicocefal îmbrăc at într-un elegant costum englezesc, de culoare cafenie şi c u o vestă de lână cafenie sub haină. Cravata se asorta şi ea în mod fericit cu ciorapii. Numai batista în carouri mici ad ucea o notă de extravaganţă. Domnul în cafeniu scoase din haină o tabacheră de aur şi o întinse inspectorului.

— Serviţi fără grijă. Suntem într-un vagon pentru fumăt ori.

— Mă îndatoraţi, domnule, dar cu toate acestea nu pot accepta o tabacheră furată…

— Complimentele mele. Sunteţi un poliţist cu experie nţă. Într-adevăr, tabachera aceasta a fost furată de două or i.

— De altfel, nici nu fumez – preciză impasibil Bott. Poat e dumnealui…1

Acesta îşi consultă ceasul şi spuse:

— La ora şase şi un sfert am fumat ultima ţigară. Aşa că -mi pot permite să accept amabila dumneavoastră invitaţie.

Întinse mâna, luă tabachera şi o puse în buzunar.

— Câte fumaţi pe an? se interesă Bott.

— Depinde.

1 Se referea la celălalt călător, (n.a.)

— E într-adevăr imens. Şi nu vă temeţi de cancer?

— Am avut unul în copilărie. Se spune că asta te imuniz ează. De altfel, în familia mea n-a fost niciun caz serios în ultimii 123 de ani. Apoi, fără nicio logică, se adresă călător ului în costum cafeniu Mergeţi, desigur, la Liverpool?

— Uneori – răspunse acesta, ridicând din umeri.

— E de cele mai multe ori un oraş fermecător. Nu-i aşa, domnule inspector? M-a impresionat de fiecare dată cerşet orul orb din colţul străzii Garden Party. Întotdeauna are re st la o liră.

— Asta mă bucură – spuse domnul în cafeniu. E o mare

bătaie de cap să găseşti mărunţiş.

— De ce nu daţi o lovitură la bancă? se interesă călător ul în gri. Se spune că au mărunţiş berechet. Ce părere aveţ i, domnule inspector?

— Niciuna.

— Păcat. Mă interesa părerea unui specialist.

Călătorul în costum cafeniu căscă prelung.

— Şi cum se poate ajunge mai repede în strada Garden Party?

Cel de la fereastră îi întoarse căscatul.

— Dacă te aşteaptă o maşină, de exemplu.

— Ce fel de maşină, de exemplu?

— În aceste vremuri de criză a petrolului, de exemplu poate fi dată numai o maşină care consumă puţin, spuse primul călător, pe un ton care nu admitea replică.

Replica veni pe alt ton şi trebui s-o admită

— Atunci, Rolls-Royce în niciun caz! Dumneavoastră ce maşină aveţi?

— Una veche, verde.

Domnul în gri părea plictisit. Poate de discuţie. Poate de maşină. Totuşi mai adăugă De altfel, cu privire la criza petrolului nu am nicio părere. Maşina n-o conduc eu.

— Domnul în cafeniu îl privi cu curiozitate:

— Şi şoferul?

În clipa aceea uşa se deschise şi apăru controlorul.

— S-a mai urcat cineva în afară de dumneavoastră? într ebă el

— Tot ce se poate.

Controlorul mulţumi şi închise uşa.

— E acelaşi de rândul trecut – observă călătorul de la fe reastră.

Locomotiva şuieră prelung. Trenul se apropia de gara Liverpool. Cei trei îşi pregătiră bagajele.

— A fost o adevărată plăcere să vă cunosc – spuse călăto rul în haine cafenii.

— Trenul a unit întotdeauna destinele oamenilor – spuse

enigmatic inspectorul Bott.

— Păcat că trebuie să ne despărţim – oftă cu amărăciun e călătorul de la fereastră.

— Dimpotrivă, domnii mei. Avem acelaşi drum. Sunteţi a restaţi. Nu încercaţi să trageţi semnalul de alarmă. Pe culo ar sunt oamenii mei…

*

…Comisarul-şef Kliff Harding nu-şi putea ascunde sat isfacţia.1 Sună de două ori. 2

Acesta intră.

— Doriţi o cafea?

— Dimpotrivă, sergent. Să fie aduşi arestaţii.

Sergentul ieşi şi reveni după un minut, introducând î n birou pe cei doi călători, pe care i-am recunoaşte imediat după costumele lor (unul gri şi celălalt cafeniu), după crav atele lor (ce se asortau perfect cu ciorapii), după batistele l or (cu carouri mari şi mici) ce aduceau o notă de extravaga nţă. De altfel, erau amândoi dolicocefali.

— *Hello, boss!* spuse primul.

— *Hello, boss!* mormăi şi al doilea.

— Poţi să-mi spui ce-i neghiobia asta? De când ai începu t să arestezi înainte de comiterea infracţiunii 7 întrebă pri mul.

— Las-o baltă, Burke! râse comisarul-şef. Aţi rămas în ur mă. Astăzi sunt alte timpuri.

— Eh, dacă nu-l umflai pe şofer… murmură cel de-al doil ea. El ne-a trădat. Ticălosul!

— Eroare, Gord. Voi l-aţi trădat.

— Noi?! săriră cei doi. 3

— Exact.

— Pentru asta îţi mai trebuie şi dovezi, râse Burke.

1 Nimeni nu ştie de ce trebuia să şi-o ascundă, (n.a.)

2 Sergentul de serviciu era cam tare de ureche, (n.a.)

3 îşi pierduseră, se vede, calmul englezesc, (n.a.)

— Le şi am. După arestarea voastră, unul din oamenii m ei a fost punctual la întâlnire. Aşa cum aţi aranjat, casierul

a adus sacul cu bancnote la locul stabilit. Restul a fost sim plu.

— Bine, dar cum?!

Comisarul-şef Harding sună din nou de două ori. Ser gentul deschise uşa.

— Să-i iau pe arestaţi?

— Dimpotrivă. Adu-mi o cafea.

Harding se ridică din fotoliu şi se îndreptă spre unul dintre dulapurile din perete. Deschise uşa şi din dulap ieşi inspectorul Bott.

— Iată, o să vă explice chiar el. Vă cunoaşteţi, nu-i aşa?

— Dobitocul ăsta?

Bott nici măcar nu zâmbi.

— Atributul pe care-l folosiţi este total impropriu în cazu l meu.

— Să nu pierdem timpul, Bott! Nu vezi cu cine stai de vo rbă?

— *All right, boss.* Sarcina mea, domnilor arestaţi, a fost dintre cele mai simple. Am înregistrat absolut toate cuvint ele pe care le-aţi pronunţat. Frazele păreau în aparenţă ab surde.1 Am eliminat redondanţa. Am analizat toate variant ele logice în raport cu problema programată şi iată rezulta tul.

Inspectorul Bott întinse o foaie de hârtie pe care cei doi citiră

„La şase şi un sfert... la colţul străzii Garden Party... t e aşteaptă o maşină verde. Şi şoferul? E acelaşi de rândul t recut44.

— Acum e clar? întrebă comisarul-şef. Restul îl veţi disc uta cu judecătorul de instrucţie. Vă sfătuiesc însă să fiţi m ai puţin absurzi la interogatoriu. Apoi, întorcându-se spre i nspector, spuse calm Mulţumesc. Deocamdată nu mai e ne voie de dumneata.

Inspectorul salută şi, întorcându-se pe călcâie, intră î n dulap. Abia atunci observară arestaţii o carte de vizită pr insă pe uşa dulapului

INSPECTORUL ROB BOTT

1 Ceva în genul unui umor la modă. (n.a.).

VICTOR KERNBACH

PARADOXUL DUBLURII

Într-o primăvară inconstantă, după o zi care antologa se toate anotimpurile şi acum răspândea un aer cenuşiu de toamnă târzie, ei tot mai şedeau sub pinul bătrân care le dădea uneori iluzia veşniciei; zăboveau într-un spectacol m ut, în jurul unei mese de grădină, pe care paharele de mult golite de ceai şi farfuriile părăsite accentuau dispariţia une i solemnităţi care la un moment dat se pare că dominase m ica sindrofie. Erau patru două femei, un bărbat şi un adole scent aproape bărbat.

— Poate dacă nu picam eu peste voi, zise cea mai în vârstă dintre femei, aţi fi găsit cea mai bună soluţie sau n-aţi fi găsit niciuna, dar ăsta e destinul mătuşilor care se întorc după treizeci de ani! În orice caz, ceea ce vreţi voi să faceţ i e stupid, băiatul n-are nicio vină şi nici voi nu sunteţi vino vaţi cu nimic. E o deosebire…

— Deosebirea dintre generaţii, zise femeia mai tânără. Î i sunt mamă şi nu-l simt alături de mine.

— Fleacuri, zise mătuşa. Mai curând e diferenţa de ani ş i neştiinţa voastră.

— Dacă aş fi putut să prevăd! zise bărbatul.

— N-ai fi putut să prevezi decât ceea ce se poate preved ea, adică mai nimic, răspunse mătuşa.

— Sau dacă m-aş putea întoarce acolo, în tinereţea mea, să corectez! reluă bărbatul, de astă dată suspinând

— Vezi, tanti, la ce se gândeşte soţul meu, parcă n-ar şti că timpul nu se mai întoarce cum ai da ceasul înapoi! şi fe meia mai tânără, soţia şi mama acestei familii, râse trist.

— N-ai de ce să râzi, draga mea, zise mătuşa. Poate că a r fi singura soluţie vrednică.

Atunci tânărul care până atunci aproape că nu ascult ase conversaţia interveni pe neaşteptate

— De ce spuneţi că timpul se poate întoarce?

Părinţii nu-i dădură atenţie, numai măturii i se aprins

eră în ochi nişte flăcări mai neobişnuite; dar ea îi răspunse rece

— N-am zis asta.

Abia atunci bărbatul deveni brusc foarte atent, ceva s e petrecea în mintea lui, deşi faţa îi rămăsese imobilă. Măt uşa văzu şi spuse în doi peri

— Despre asta o să mai vorbim mâine. Voi aţi uitat că e u m-am dezobişnuit de mult de clima voastră cu capricii.

Aşa că se duseră cu toţii în casă, unde nu mai vorbi ni meni nimic, fiecare retrăgându-se în colţul său. Totuşi, mai târziu, după ce soţia lui adormi, bărbatul ieşi în salonul cas ei într-o doară şi, văzând încă lumină în camera mătuşii, bă tu la uşă, iar mătuşa ieşi în salon foarte firesc, parcă ar fi aşteptat să fie chemată din clipă în clipă. El nu ştia prea bi ne nu numai cum să înceapă, dar nici măcar ce să înceapă, cu toate că se simţea din aerul de oarecare enigmă şi sfială că de fapt dialogul începuse, chiar dacă deocamdată mut. Până să deschidă gura, bărbatului i se păru deodată că obs ervă ceva neobişnuit în conduita mătuşii; dar apoi socoti că nu era decât părere, fiindcă ea nici nu era mătuşa lui, ci a soţiei, el n-o văzuse decât o dată, puţin după căsătorie, cân d călătorise cu mireasa în voiaj de nuntă prin părţile unde această mătuşă trăia retrasă de mult, şi totuşi ceva straniu se petrecea, acum.

— Ce pot face! zise el într-o doară. Timpul e din păcate ireversibil, cum spunea şi nepoata dumitale.

— Nu-i vorba de asta, zise mătuşa neutru, apoi atacă Da r tu crezi serios asta?

— Am învăţat demult, zise el cu oarecare patos, că num ai crezând totul serios poţi să te îndoieşti de orice.

— Vorbeşti în dodii, zise mătuşa, dar de fapt ai un orgoli u ros de superstiţii. Deşi, dacă mă gândesc bine, te cunosc prea puţin.

O clipă, bărbatului i se păru că mătuşa soţiei sale se clatină sau se leagănă sau că se abureşte, apoi o revăzu li mpede, cu chipul însă mai crispat. Îşi încordă ochii şi o pri vi mai atent, vru s-o întrebe ceva, apoi se pomeni spunând şi speriindu-se treptat tot el de ceea ce spunea

— Tanti Coridvena, cine eşti dumneata la urma urmei şi de unde ai numele ăsta? Eu la naşterea dumitale n-am

asistat, nici nevastă-mea e ceva tare nefiresc în dumn eata… adică nu nefiresc, mai degrabă straniu.

— Ei! zise mătuşa Coridvena, o fi misterul eternului fem inin. Iar numele e celt, al unei zeiţe albe…

El o privi lung, ea nu râse, cu toate că el se aştepta s- o vadă acum râzând; apoi se gândi că totuşi de ce trebuia n eapărat să râdă şi zise într-o doară:

— Cine ştie cine eşti şi te dai drept mătuşa soţiei mele! apoi speriat de ceea ce spusese începu tot el să râdă, dar c am fals.

— Hai să discutăm serios, zise mătuşa Coridvena. N-are importanţă cine sunt şi cine nu sunt, are importanţă ce ai s pus tu că ai vrea să faci pentru fiul tău, acum. De altfel, tu eşti un tip mai interesant decât pari şi regret că sunt prea bătrână, fiindcă îmi şi placi. Iar dacă am judeca bine şi ai c rede, ai putea crede că nu sunt mătuşa nevestei tale, ai pu tea fi de vârsta mea sau chiar mai în vârstă ca mine. Depin de numai de tine…

El o privi contrariat în timp ce ea râdea, de astă dată tot mai amuzată de ceva ştiut numai de dinsa.

— Nu prea înţeleg, zise el.

— Nici nu trebuie, îi răspunse Coridvena supune-te! şi s e mută pe alt scaun, lângă el. Supune-te, adăugă ea, şi fii p rudent. Repet eşti un tip interesant, dar nu te înfumura, nu e ce crezi tu, adineauri am glumit, n-aş avea nevoie de dra gostea ta, poate numai de tine, dar tu însuţi ai nevoie de ti ne. Şi la urma urmei îţi sunt totuşi mătuşă, adică un fel de mătuşă a nevestei tale sau, dacă vrei, o rudă ceva mai înde părtată. Eşti gata?

— Mă uluieşti tanti sau doamnă Coridvena. La ce să fiu gata?

— Eu te-am întrebat dacă eşti gata să înfrunţi riscul sur prizelor. Atât. Şi bineînţeles să fii prudent. Spune, eşti?

El ridică din umeri, însă ochii îi sclipeau de curiozitat

e şi poftă de aventură sau risc, deşi îi era frică să recunoas că faţă de sine că se gândise o clipă la ceea ce dorea întoar cerea în vechiul timp, căci atâta cât se abandona reveriei, aproape credea în putinţa translaţiei, dar cea mai fragilă r ază de speranţă acum îl înspăimânta, cu atât mai mult cu cât *îşi* dădea seama şi mai desluşit că între timp pe faţa ac estei doamne se petrecuse o schimbare, ea părând deodată mult mai tânără dar şi mult mai

bătrână. Până s-o întrebe însă ceva, ea scoase din poş eta pe care nu se ştie de ce o adusese cu sine din camera e i, un soi de cerc de sârmă subţire cu mai multe noduri şi, v enind mai lângă el, îi petrecu cercul în jurul frunţii, peste tâmple, încheindu-i-l la ceafă. Iar în vreme ce el băga de se amă că şi ea are unul la fel, şi că până atunci nu-i dăduse i mportanţă crezându-l un simplu element de coafură, un fir care-i ţinea părul cărunt de femeie aproape bătrână, ea ac um îl privea drept în ochi, de foarte aproape, şi în cele din urmă, pe măsură ce el simţea o dulce ameţeală ca înainte de a aţipi, ea îi spunea aproape în şoaptă

— Dragul meu Dreg, care nici tu nu ştii de ce te cheamă aşa, acum pleci şi te însoţesc numai o parte din drum, dar n-ai să mă poţi întreba nimic în cursul mişcării, ai putea nu mai după aceea, însă după aceea nu voi mai fi cu tine. Asc ultă-mă bine acum, cât mai poţi să nu greşeşti tot ce ştiai că ai vrea şi nu e cu putinţă, acum se poate. Nu e vorba a tât de fiul tău, cât de tine tu te întorci în trecutul tău. Treb uie să fii atent la succesiunea inversă a vârstelor tale pe lâ ngă care vei trece, ca să ştii unde te opreşti. E destul să te gândeşti acum unde vrei să ajungi, dar să nu te gândeşti în clipa aceea la nimic altceva. Spune-mi, mai zise ea aplecân du-se mult spre el, n-ai să te înspăimânţi când ai să te întâl neşti fizic cu tine însuţi, cel care ai fost?

El era fascinat de faţa Coridvenei şi era gata să uite să-i răspundă la întrebare, dar zise cutremurat

— Bănuiam că chiar dacă s-ar putea în general, nu s-ar putea niciodată aşa… în paradoxul dublurii, parcă aşa se s

pune? Vai, ce fascinantă eşti… doamnă Coridvena!

— Lasă acum asta! zise Coridvena cu severitate. Dacă aş vrea, te-aş lua cu mine în timpul fără vârstă, unde te-aş putea iubi, fiindcă de fapt am venit de acolo pentru tine… (îl privi cum tăcea încordat) prin mătuşa soţiei tale, doamn a Coridvena, despre care voi nu ştiaţi că a murit de curând.

El o întrerupse

— Nu ştiu ce-i cu mine… De unde ştiai dumneata de exi stenţa mea, dacă-i aşa cum spui? Mi-e frică!

— Linişteşte-te, zise ea. Avem tot timpul să lămurim tot ul şi să ne ducem şi *acolo*. Dacă ai şti cu adevărat că timpu l nu e decât un câmp coexistent cu tot ce e în el!

Dar acum n-am răgaz să-ţi ţin prelegeri. Am înţeles p oate că mai mult decât dorinţa ta să faci ceva pentru fiul tă u, care e un băiat ca oricare altul fără să aibă nevoie de efo rturile tale neobişnuite, dorinţa ta să explorezi timpul pers onal iată că-ţi ofer plăcerea asta. Du-te şi nu uita unde treb uie să te opreşti.

Dreg simţi întâia oară că o ia în serios şi se temu să î ntrebe amănunte, dar întrebă

— Dacă m-aş opri în faţa adolescentului care eram eu, de pildă cel de nouăsprezece ani?

— Nu e bine, zise ea, du-te mai adânc, mai devreme, să zicem când aveai zece ani, dă-te drept rudă îndepărtată. N u uita ai nevoie de nişte obiecte preţioase nebătătoare la o chi un inel, un ceas, să le vinzi ca să ai banii epocii, deşi nu vei sta mult, dar trebuie să-i duci un dar., băiatului care ai fost tu. Şi să nu te divulgi, nici să nu te apropii de el prea mult, de asta să te fereşti cel mai mult, ai putea să provoci un dezastru. Pleci înapoi sau în orice timp tot aşa, cu inelul temporal pe frunte, localizezi cu o concentrare intensivă a gândirii… trebuie să ştii să doreşti fără să ai îndoieli, asta e tot. Hai!

Se dezmetici într-o curte cu liliac alb înflorit; era pro babil sfârşitul lui aprilie sau începutul lui mai. Recunoscus e uşor şi strada şi curtea şi bineînţeles casa unde copilăris

e sau unde copilărea acum el însuşi sau celălalt el însuşi. S e aşează pe o bancă verde rămasă de la bunicul său, care zi dise şi casa. Nu se gândise prea mult înainte de translaţie dacă era numai o întâmplare sau Coridvena ştia într-adevă r multe, fiindcă trecutul său de la vârsta de zece ani era po trivit din mai multe puncte de vedere, chiar şi din acela că, atunci, murise abia de un an tatăl său care fusese un om bănuitor, iar mama, în asemenea stare de doliu proaspăt, p utea fi amăgită mai lesne, fără să se ajungă la cine ştie ce mijloace nedemne ori, poate mai rău, la darea în vileag, de altfel cu totul imposibilă, a marii taine, ceea ce, nu încăpea îndoială, ar fi avut pentru ea urmări tragice greu de închip uit.

Dreg cel în vârstă, călătorul temporal, se aşezase pe această bancă verde, cu un pachet pe genunchi, apucând să cumpere darurile pe care izbutise să-şi aducă aminte că şi le-ar fi dorit *atunci*, iar *acum* le mângâia uşor cu

palma, deşi de fapt le mângâia tot *atunci*, însă cu *altă* mână, bucurându-se de ele şi uşor ameţit sau contrariat că ştie şi în acelaşi timp nu ştie ce daruri sunt şi că a ajuns în situaţia bizară de a face cunoştinţă, ba încă în deplină surp rizăă, cu sine însuşi, şi putându-se cunoaşte numai în direcţi e unilaterală, adică dinainte înapoi. Îi era greu, chiar foart e greu, iar genul de emoţie pe care îl trăia îi era cu totul n ecunoscut.

Soluţia găsită putea fi dintre cele mai bune el semăna destul de bine cu un unchi trăind în alt oraş, pe care ţinea minte că familia nu-l văzuse pe vremuri decât foarte rar, şi la urma urmei orice om se poate schimba destul de mult în câţiva ani. Totuşi pentru ocolirea cine ştie căror dificultăţi posibile telefonase mai întâi, aşa că acum era aşteptat. Iar acum se aşezase pe această bancă verde, având nevoie de acomodare, de un filtru al emoţiei şi de un oarecare plan d e conversaţie.

În sfârşit, se ridică nehotărât de pe bancă şi, încă ezi tând, sună la uşă şi se pomeni dorind cu teamă să nu-i desc

hidă cumva chiar băiatul care fusese el însuşi. O emoţie îi f u înlocuită însă de alta când uşa o deschise mama, şi abia mica ei surpriză netulburată faţă de o rudă oarecare izbuti să-i domolească şi lui marea tulburare a unei revederi pe c are de fapt n-o crezuse nicio clipă într-adevăr cu putinţă. S e grăbi spre ea, însă tocmai atunci fu strigat din spate de u n glas care-l amorţi un moment

— Unchiule, bine ai venit, eu chiar acum am ieşit de la ş coală! Eram vesel şi parcă simţeam că o să avem oaspeţi.

Şi *unchiul* simţi că inima îi este apucată de o gheară. Se redresă greu şi se întoarse pe jumătate spre băiat, neîn drăznind să-l privească drept în faţă. Apoi, nu mai ştiu cum să se împartă între mama sa, care murise pentru el de mul t, şi băiatul acela, care era el însuşi dar cu treizeci de ani mai tânăr decât el însuşi. Când intră în casă, observă şi la maică-sa o stare nefirească totuşi la revederea unei oareca re rubedenii, iar în el însuşi îşi făcea loc duioşia revederii v ii a celei care de fapt nu mai era, dar totodată şi teama din ce în ce neliniştită faţă de el însuşi cu cât îşi dădea seama mai sigur că se înfăptuise imposibilul dublării fizice a insul ui său sau concomitenţa celor două timpuri diferite. Deoda tă îl cuprinse o tristă, dureros de tristă părere de rău că îşi îngăduise realizarea

unei ispite nebuneşti pe care o dorise atâta, însă pe c are de fapt o dorise pentru timpul său viitor, din curiozitate a obişnuită a fiecărui om de a-şi cunoaşte viitorul, şi pe car e dorind-o o socotea un fenomen cu putinţă numai fiindcă s ubconştient era prea sigur de imposibilitatea lui. Acum ar fi vrut să dispară, să uite totul, şi călătoria temporală ajun să în impas barbar, şi pe ciudata mătuşă Coridvena, despre care ştiuse odinioară ceva foarte vag, fără să se fi gândit vreodată şi cum era cu putinţă secreta coincidenţă de obâ rşie a numelui său cu numele ei, amândouă de zei celţi, alt minteri explicate, în cazul ei printr-o ascendenţă într-adevă r celtică, galică adică, poate, cine ştie, dintr-un neam de dr uizi pierdut prin două milenii şi regăsit pe neaşteptate, iar

în cazul lui prin simpla fantezie a naşului care, la băgarea î n scăldătoare, la botez, îşi amintise că studiase cândva în s trăinătate pe druizi. El avea de fapt încă un nume, dar din umor şi-l păstrase pe acesta. Sfiala lui părea acolo, în casa părintească, numai o sfială de rudă care vine rar în vizită d upă drum lung. Emoţia mamei se mai domolise, iar adolesc entul Dreg era prea fraged ca să-şi facă probleme, şi mai e ra şi foarte ocupat cu examinarea ciudatului unchi şi a dar urilor sale.

„De ce am venit aici? se întrebă în gând, apoi îşi răsp unse surâzând ia să mă reeduc, să determin alt destin pent ru fiul meu! Ce nerozie.../4

Iar maică-sa zise

— Pari schimbat sau e pentru că nu te-am mai văzut de mult?

Îşi dete seama că trebuia să mai rămână aici măcar câteva zile, dar îi pierise pofta de reeducare, şi atunci, într- o uitare de sine aproape maladivă, începu să vorbească fă ră noimă cu maică-sa şi să se joace cu băiatul care era sine le său celălalt, până obosi, până se aşezară la cină să mână nce, până îi obosi şi pe ei. Iar după ce mama şi stadiul mai timpuriu al fiului ei adormiră, ieşi tiptil din casă şi se aşeză pe banca verde unde îşi regăsi o parte din sinele său adult şi începu să mediteze.

De la o vreme, cu cât strada se liniştea şi un aer de n oapte adia răcoare, îşi făcu un oarecare plan. Întâi se exam ină pe sine, căutând greşelile făcute până la vârsta sa adul tă de când avusese zece ani şi alegând modurile

de evitare a lor. Dar obosi curând, aşa că intră în ca să şi se culcă, adormind neobişnuit de repede.

În ziua următoare şi în altele trei sau patru, stătu mul t de vorbă cu băiatul, îi împiedică cu mai mult sau mai puţi n tact anumite lecturi, încercă să-i deschidă mintea spre pr eocupări serioase, iar cu maică-sa făcu alte planuri, pentru viitorul care era în realitatea sa subiectivă un trecut consu mat sau nu era nimic decât, cum îi sugerase Coridvena, tip

sia imobilă a tuturor timpurilor coexistând dintotdeauna. R ezultatele păreau bune, dar răbdarea lui era greu încerca tă, aşa că abia aştepta să se întoarcă în viitor.

*

Se împlinea o săptămână de când venise *aici.* Mai avâ nd bani ai epocii din ceea ce vânduse în prima zi, invită la r estaurant pe maică-sa şi pe celălalt el însuşi, dar în timpul mesei mama spuse deodată:

— Nu ştiu dacă faci bine că dezgusti băiatul de fetiţele c u care stă de vorbă, doar nu face nimic rău. Eşti bărbat şi-i eşti unchi, aşa că nu eu aş putea să-ţi dau lecţii. Ştiu că eşt i burlac, dacă nu cumva te-ai însurat între timp. Dar băiatu l trebuie să crească normal, eu l-am ferit şi de excese şi de prejudecăţi, noi doi, el şi cu mine, de când a murit vărul tă u, ne purtăm ca doi camarazi. Pe urmă încă ceva, să nu te superi, am văzut că-i bagi în cap nişte lucruri, nişte invenţi i fantastice de care n-a auzit nimeni şi care în fond probabi l nici nu există. Băiatul e mic, are timp să-şi aleagă interes ele şi meseria mai târziu.

Aici, adultului Dreg îi scăpă o vorbă în doi peri:

— Nu-ţi face griji, eu ştiu mai bine ce trebuie să-şi alea gă. Astea pe care i le explic sunt meserii ale viitorului.

— Şi cine ştie ce o să fie în viitor? zise mama. Nu ştie ni meni nimic!

— Ba poate că eu ştiu, zise el, apoi îi păru rău şi spuse câteva vorbe, mai mult interjecţii, fără noimă.

Maică-sa îl privi lung, fără să-i dea însă prea multă i mportanţă. Băiatul se uita la el întâi cu mirare, apoi cu tea mă. Dreg cel vârstnic observă şi atunci îi veni în minte, ui mindu-l, intenţia neaşteptată de a-l ucide pe acest băiat, în să apoi îşi zise: „Nu rezolv nimic, fiindcă dacă vreau să mă sinucid eu-*ăsta,* nu trebuie să încep cu

min*e-acela*; puteam s-o fac fără să mă mai strămut pr in timp, şi poate că omorându-l pe băiatul ăsta care sunt e u, adică *şi* eu, dar care este şi altcineva, fiindcă eu stau de partea asta a mesei şi el de cealaltă, aş face crimă şi s-ar p

utea ca tocmai eu să nu dispar şi să dispară numai el, adi că trecutul meu, dar atunci cum aş mai fi om, fiind un om fără trecut? Habar n-am şi poate că nu ştie nici mătuşa ace ea bizară. Sau poate că mă anihilez odată cu moartea lui sa u moartea lui nu mă anihilează, dar îmi modifică soarta. To tuna, nu mai pot şti ce o să se mai întâmple, după ce i-am s pus băiatului tot ceea ce i-am spus, văd că băiatul se lasă uşor influenţat… ce stupid! *băiatul* sunt eu… eram eu…”

— La ce te tot gândeşti? îi întrerupse maică-sa monolog ul tăcut.

El tresări şi băgă de seamă că tresare şi băiatul.

Zise

— Aşa. La nimic deosebit. Mă gândeam şi eu la viitor.

— Te obsedează, zise mama. Eşti tare ciudat, înainte nu păreai aşa.

Dar băiatul spuse

— Unchiule, ce bine ar fi dacă am putea într-adevăr să n e ducem în viitor. Este o carte, nu ştiu dacă ai citit-o…

— Am citit-o! zise el aproape răstit. Am citit-o când era m ca tine.

— Cum ai putut-o citi când erai ca mine, unchiule? se m iră băiatul. Cred că o confunzi. „Maşina timpului44 a fost s crisă abia acum câţiva ani, aşa am citit în prefaţă.

Dreg cel vârstnic privi buimac

— Da, zise, ai dreptate, cred că am confundat-o.

— Atunci să ţi-o povestesc, zise băiatul.

— Nu! se feri el speriat, apoi spuse mai potolit

Mi-ar plăcea mai degrabă să mi-o dai s-o citesc eu, pe ntru că totuşi eu…

— înţeleg, zise băiatul. Am s-o mai împrumut o dată de l a şcoală şi ţi-o aduc. Eu, unchiule, cred că mai târziu se va putea merge în viitor… şi chiar în trecut.

— Uite, vezi, avea el gărgăunii lui, ce nevoie mai era să- i adaugi şi tu alţi gărgăuni? zise mama, nemulţumită în lim itele politeţii.

Dreg se gândi chiar atunci că stătuse destul în trecut,

poate şi prea mult. „Trebuie s-o şterg numaidecât de aici, î şi zise nervos. Cine ştie ce boacănă mai fac”.

Trecutul acesta al *său*, pe care îl cam uitase, nu-i mai plăcea şi nu-i plăceau nici împrejurările, nici cadrul psihic, dar mai ales se mira de sine, ceea ce nu mai ţinuse minte, cât de timpuriu dorise aceste călătorii pentru ca cea dintâi dintre ele să-l şi sature de toate celelalte.

„Pesemne, îşi mai zise, omul nu e destinat să se plimb e încoace şi încolo pe maidanul ăsta stupid, şi ar fi mult ma i sănătos nici să nu ştie nimic decât despre înaintarea lui în ceată şi ireversibilă şi să creadă numai în ea şi în altceva ni mic”.

Pe de altă parte, nu-şi prea făcea iluzii că-şi modificas e cât de puţin viitorul numai prin influenţarea de scurtă du rată a acestui băiat care fusese şi totodată era acum celăla lt ins al său avea senzaţia unei totale zădărnicii, de vreme ce se simţea alt ins faţă de sine şi, oricât de mult ar fi dorit să se recunoască în băiatul de lângă el, intuiţia stăruitoare a unei mari deosebiri îl dezgusta de sinele său precedent, de coexistenţa pe care o realizase aparent aşa de simplu.

Acum şedeau tustrei pe banca verde. Dus pe gânduri ca totdeauna în ultimele zile, spuse într-o doară

— Nepoate, eu te sfătuiesc să nu mai citeşti nerozii din astea cu călători prin vremuri, cu exploratori temporali şi aşa mai departe. Nu duc la nimic bun.

Băiatul vru să răspundă, însă interveni mama

— Nu trebuie să descurajezi băiatul, lectura asta mă gâ ndesc totuşi că îi prieşte, îi dezvoltă imaginaţia, supleţea minţii şi altele. Mă mir de tine că tocmai tu ai devenit deod ată aşa de uscat!

Dar nici băiatul nu se lasă convins, mai ales că acum unchiul îl contraria

— De ce, unchiule? Ce poate să fie rău într-o carte pe ca re o citeşte toată lumea! Eu nu citesc cărţi proaste, ou ban diţi, cu amor şi cu altele. De fapt la început îmi spuneai că bine fac dacă…

— Cine mai poate şti ce e şi ce nu e bine! oftă Dreg. Mâi ne însă va trebui să plec şi eu, am stat pe capul vostru cam

prea mult.

Maică-sa pară cu o oarecare amabilitate şi atunci Dre g văzu desluşit, cu uimire, cum în fiinţa ei se zbat două

tendinţe contrare, deopotrivă de puternice, una de a scăpa de el, alta de a-l reţine. El înţelese ceea ce nu putea înţelege ea şi-şi dădu seama că soluţia cea mai bună nu put ea fi decât plecarea lui neîntârziată. Se sculă şi porni spre camera sa.

— Ne pare rău că ne părăseşti, ai mai fi putut sta, zise mama. Te duci să-ţi faci bagajul? Să te ajute Dreg, nepotul tău! şi deodată tăcu, încurcată, zâmbi cu jenă şi în sfârşit p reciză: Dar tu nici nu ai bagaj, abia acum mi-am dat seama că n-ai. E cam ciudat, de obicei veneai la noi altfel, tocmai că şi vărul tău, când trăia, glumea întruna că umbli cu un a devărat cufăr după tine. Spune-mi, s-a întâmplat ceva? Nu te jena de noi, dacă ai ceva pe suflet, te pot ajuta…

El nu mai ştia ce să răspundă, înţelegând prea târziu una din imprudenţele sale, de a fi venit numai cu o servietă ieftină, cumpărată în ultima clipă *aici*, cu o pijama de calita te inferioară şi o periuţă de dinţi. Nu se gândise…

— Ei, fleacuri! zise el cu glas nesigur. Mi-au furat valiza în tren şi n-am mai vrut să fac din asta problemă. Se întâm plă…

Maică-sa îl privi lung, însoţindu-l cu această privire n esigură până la uşa casei.

Acum era pe strada sa din viitorul care redevenise pr ezent. Umbla agale, privind cu atenţie casele, oamenii, pă rându-i-se că nu recunoaşte unele lucruri pe care era sigur că le ştia aşa de bine şi mirat că nu întâlneşte nicio figură omenească mai cunoscută. Se gândi o clipă că se dezobişn uise de tot ce cunoscuse, apoi înţelese că asta nu se putea, întrucât lipsise prea puţin, apoi se gândi că durata era rela tivă, întrucât lipsise într-adevăr ceva mai mult decât osăpt ămân a, făcând însă pe de altă parte un voiaj într-o adânci me de trei decenii, aşadar dus şi întors vreo şaizeci de ani. „Cine mai poate şti, îşi zise, ce calcul se potriveşte acum!”

După aceea se mai gândi că poate nu reglase bine unda te mporală, dar îşi refuză şi această presupunere, de vreme c e strada exista, recunoştea în mare parte şi casele, astfel că unele detalii putuseră trece altă dată neobservate şi îl iz beau acum „aşa cum oamenii întâlniţi puteau fi cu totul în

tâmplător tocmai dintre cei cu figuri nememorate. „P arcă trebuia neapărat să cunosc toate mutrele astea! îşi zis e. Acum probabil sunt prea iritat, asta o fi tot".

Când ajunse la locuinţa sa, nu i se mai păru nimic str aniu, îşi căută cheia prin buzunare, n-o găsi, îşi închipui că o uitase ori *aici,* ori *acolo,* şi pentru că o cheie nu poate av ea prea mare importanţă, sună; îşi dădea seama că totuşi n u lipsise din timpul obiectiv decât o oră sau două, aşa calc ulase ca să nu bată la ochi. Îi deschise o femeie necunoscu tă, care îl întrebă pe cine caută. Se întoarse atunci spre cu rte, văzu pinul bătrân atât de bine ştiut şi abia acum obser vă absenţa mesei şi a scaunelor de grădină, dar la urma ur mei putuseră fi mutate în magazie între timp. Îşi spuse nu mele, însă femeia ridică din umeri. Atunci o întrebă dacă ai ci nu e strada cutare, numărul cutare, şi când ea confirmă, el zise că nu înţelege nimic şi că se miră că nu venise să-i d eschidă nevastă-sa ori fiul său şi că mai era şi o doamnă bă trână, mătuşa soţiei lui… întrebase aşa, fiindcă s-a gândit că Coridvena se şi întorsese imediat ca să nu işte bănuieli. Dar femeia din uşă îl privi cu ochii bulbucaţi, iar când el dă du să intre în casă, ea ţipă după ajutor. Veni un bărbat nec unoscut, căruia dânsa i se plânse că era gata să fie atacată. Bărbatul se uită, nu i se păru nimic suspect, totuşi îi luă lui Dreg un scurt interogatoriu; apoi rosti satisfăcut către fem eia sa

— Nu te speria, dragă, domnul e numai beat sau nebun.

Şi îi trânti uşa în nas.

Dreg nu mai ştia ce are de făcut. Ceva nu era în regu lă şi nu ştia ce anume. Ieşind pe portiţă, ezită, apoi apucă s pre centrul oraşului şi deodată îl izbi tipul necunoscut al a utobuzelor care circulau. Se urcă într-unul, bănuind că l-ar

putea duce spre sediul central al poştei şi telefoanelor und e nădăjduia, dintr-o prezumţie înspăimântătoare, să afle ad evărul sau măcar o parte din adevăr. Dar ajungând, fără să întrebe pe nimeni, la clădirea dorită, fireşte o recunoscu în să constată că ea adăpostea cu totul altă instituţie. În cele din urmă îi veni în minte să-şi procure un ziar. Neurmărind unul anume, fu satisfăcut să observe că nu greşise nici anu l, nici ziua translaţiei prin timp şi că nimerise exact în timp ul său, în ceasurile când plecase, aproape fără greş. Apoi î nsă

răsfoi puţin ziarul şi, din ce în ce mai contrariat de fa ptul că evenimentele şi numele nu erau cele ştiute, se opri în faţa chioşcului şi citi titlurile tuturor ziarelor afişate unu l singur avea titlu cunoscut, dar putea fi o coincidenţă.

Umblă după aceea un răstimp prin oraş, până nimeri, deznădăjduit, în faţa clădirii unde-şi avea slujba şi văzu sur prins că era într-adevăr instituţia unde lucrase înainte de t ranslaţie. Intră, merse cu fermitate spre biroul său, pătrun se şi acolo, dar doi bărbaţi care lucrau în birou (mai înaint e fusese unul singur) erau doi inşi necunoscuţi. Fu întrebat ce doreşte şi, prudent, întrebă de numele său, dar cei doi r idicară din umeri, neştiind asemenea nume. Când era gata să plece, intră altcineva care se interesă în sfârşit de el, iar Dreg îşi spuse numele şi arătă că lucra de fapt acolo şi că nu pricepe ce s-a petrecut. Uitându-se lung la el, noul venit deodată se lumină şi spuse

— Acum înţeleg, dumneata eşti cel care a fost internat p entru o nevroză, bine ai venit în mijlocul nostru! Dar ştii că nu te cheamă Dreg şi cum ai mai spus dumneata eşti, nu s e poate chiar să-ţi fi uitat numele de tot! eşti de fapt Lucia n. Dar ce ai acolo, în jurul capului, o coroniţă de sârmă?

Dreg îşi aminti de discretul său aparat temporal, pe c are nu şi-l mai scosese, dar care nu scăpase ochilor funcţio narului. Zâmbi jenat, însă funcţionarul îl bătu pe umăr

— Nu te îngrijora, se mai întâmplă! Fii liniştit, aici nime ni nu-ţi vrea răul. Ţi-aduci aminte, eu sunt cutare, şeful ser

viciului unde ai lucrat până la… O să-ţi dau acum o muncă uşoară şi o să-ţi revii. Dacă vrei, poţi reîncepe de mâine, ac um du-te niţel la aer.

Dreg simţi că abia acum e gata să izbucnească un sin drom astenic; mulţumind politicos, plecă. Fără să ştie însă ce să facă într-o lume necunoscută care era şi nu era a sa ş i pe care nu era în stare să şi-o explice, se hotărî să se mai ducă o dată înapoi în copilăria sa, acum când paradoxul du blurii îl speria mai puţin decât alte lucruri. Făcu acolo pe s tradă concentrarea necesară şi, după un scurt intermediu de ameţeală şi subconştienţă, se trezi buimac în curtea cu bancă verde. Sună aproape voios la uşa casei părinteşti pe care acum o simţea sal

vatoare casa nu se schimbase deloc; îi deschise mai că-sa, care-l privi de astă dată cu mai multă linişte şi, pofti ndu-l în casă, îi spuse

— Bine ai venit! De ce vii aşa de rar pe la noi? Vărul tău a tot sperat să te vadă şi a murit săracul fără să te mai fi văzut.

În vreme ce femeia brusc înstrăinată, care era mama sa şi care îi vorbea de tatăl lui, îşi ştergea o lacrimă, Dreg î ntrebă:

— Dreg n-a venit încă de la şcoală?

Femeia se dădu un pas înapoi, privindu-l acum cu oar ecare teamă.

— Care Dreg? zise ea.

Dreg deschise gura să spună, dar înţelese şi ocoli:

— Era un copil din vecini pe care-l ştiam… sau cred că îl confund… da, da, îl confund!

Femeia, oare era mama lui, oftă

— Confunzi. Vecinii noştri n-au copii. Şi-mi pare rău că ş i bărbatul meu a murit fără să apuce să lase un moştenitor. Vai, şi cât îmi dorisem un copil!

Dreg se simţi gata să leşine, dar se învrednici să se ţi nă tare şi chiar izbuti să rostească

— Mai trec eu diseară pe la tine, acum am o treabă pent

ru care am venit aici în oraş.

Ieşind, nu se duse însă decât până la primul colţ, und e se opri şi, nezărind oameni în ceasul acela, se concentră î n sinele său reglându-şi impulsul temporal pentru salt, sta bilind să se întoarcă tot în timpul său obiectiv. Cunoscuta s tare de ameţeală începu lent.

Se trezi într-un fel de oază cu copaci necunoscuţi şi c u iarbă vânătă în marginea unui imens deşert cu nisip port ocaliu. Se uită uluit de jur-împrejur, scrută zarea prăfuită, cercetă arborii şi iarba, apoi se aşează la umbra unuia din ei şi izbucni în plâns.

După o vreme, se auzi strigat pe nume. Nu îndrăzni să privească în sus, crezând că e o halucinaţie. Dar mai fu strigat o dată. Ridică ochii cu mare prudenţă: în faţa lui stă tea, surâzând, Coridvena, semănând destul de bine cu cea cunoscută din primul lui stadiu temporal, însă cu mult mai tânără decât o ştiuse, ba chiar cu sclipirea unei frumuseţi s tranii, cu faţa ei prelungă şi albă

alcătuind un miracol sub părul lung ca dintr-un fel de aur cu nuanţă cenuşie. Ochii ei aurii irizau o lumină cumpli tă, aproape nefirească. Părea zeiţă.

— Coridvena! strigă el ridicându-se s-o întâmpine. Spun e-mi, mi se năzare?

— Nu ţi se năzare, zise ea cu farmec. Am venit la tine.

— Spune-mi, mai zise el apropiindu-se de *această* Corid vena, unde suntem?

— Are vreo importanţă? zise ea.

— Nu cred că suntem pe planeta… mea. Spune-mi, aşa e?

— Nici asta n-are importanţă, mai zise ea. Important e că te-ai purificat trecând prin câteva variante ale timpului. Asta-i tot. Acum eşti *aici.*

— Dar cum s-a întâmplat? zise el nefiind sigur că starea e reală. Nu înţeleg mai nimic!

— Nu *mai* nimic, pur şi simplu *nimic,* mai spuse ea apro ape cu un surâs. N-ai avut tăria să-ţi precizezi traiectele tr anslaţiei, undeva era în tine şi puţină îndoială. Dar eşti aic

i, cu mine, şi ăsta e singurul fapt important.

1974

O FALIE ÎN TIMP

MIRCEA OPRIŢĂ

Şi totuşi, fără să-mi dau seama, duceam dorul munţil or. Într-una din zile mă deşteptasem dintr-un vis căruia îi r eţineam sub pleoape ultimele pâlpâiri. Erau acolo, foarte cl ar şi foarte aproape, imagini cărora le-am întârziat cât am putut destrămarea, ezitând între somn şi momentul deplin ei lucidităţi, convins că voi recunoaşte locurile. Convingere a aceasta apăruse fulgerător, când unele detalii ale visului dăduseră minţii mele semiadormite impresia că străbătea m un spaţiu cunoscut, un peisaj prin care mai trecusem şi altă dată. Toată ziua, apoi, mă gândisem la munţi, retrăind scene şi senzaţii de demult. Îmi aminteam în special o expe diţie de unul singur, în Carpaţii vestici. Poate că era un cap riciu al memoriei, pentru că, firește, aceea nu fusese nici si ngura mea ieşire în spaţiul montan, nici cea mai spectacul oasă. Cunoşteam înălţimi mai mari şi mai greu de atins, tre cusem prin emoţii mai violente în canioanele din Colorado, de pildă. Însă ceea ce văzusem în alte părţi ale planetei nu anula, în timp, impresiile călătoriei pe care o făcusem cam la vârsta lui Al, trăindu-mi descoperirile cu înfrigurare, cu i ntensitatea dată de fantezia şi entuziasmul uşor naiv al pri mei tinereţi.

— Nu ştiu ce ai, mi-a spus Al, de dimineaţă nu-ţi mai ies din cap munţii ăia. În câteva rânduri am intervenit eu ca să corectez nişte impulsuri pe care le-ai dat greşit. Ai să st rici toţi coloranţii!

Nu trebuia să-i explic, totuşi. Al îmi înţelegea gânduri le cu destulă uşurinţă şi la fel şi eu pe ale lui. Mă mustra c u o bucurie ascunsă, a fiului ajuns în anotimpul i ndependenţei. Îi înţelegeam sentimentele şi cred că am zâ mbit în aşa fel încât Al s-a văzut descoperit şi poate că s-ar fi supărat, dar nu i-am dat răgaz. Ca să ies eu însumi din st area aceea nedefinită, de tulbure vegetare

Însoţită de un total dezinteres faţă de problemele ob işnuite ale zilei, i-am propus să lăsăm totul baltă şi să ne re pezim în munţi, să uităm de toate, şi de coloranţi, şi de sâ câielile vecinilor, nemulţumiţi din cauza unei defecţiuni la s istemul de alimentare cu energie, defecţiune de care Ai nu părea să fie străin.

— Să mergem în munţi, i-am spus, cunosc acolo nişte lo curi excepţionale, vreau să ţi le arăt şi ţie.

L-am *simţit* bucurându-se cu întreaga lui fiinţă de ne aşteptata evadare pe care i-o propuneam. Într-un timp rec ord, a selectat problemele care se puteau rezolva fără supr aveghere şi am mai pierdut apoi o vreme, până spre seară, cu reprogramarea maşinilor. Ne-am culcat obosiţi, însă gân dul apropiatei expediţii în afara limitelor cotidiene ne surâ dea şi-i dădea emoţii în primul rând lui Al. Dar şi mie.

Seara, Al nu uitase să-i vorbească Magdei, i-a spus că o să-l iau cu mine în munţi şi că îi va fi dor de ea acolo. „Da r mi-e dor şi aici, m-am\!” zicea, iar buna mea Magda, care abia se deşteptase şi îşi pregătea prânzul dincolo de ocean, într-o insulă polineziană, lăcrimă şi ne promise să nu întârz ie acolo mai mult decât o cerea misiunea ei. „O să ne reved em curând!” ne-a asigurat ea, urându-ne succes şi petrecer e bună. Apoi, numai mie, mi-a cerut să am grijă de Al şi ne-am despărţit cu un oftat teatral, care făcea parte din jocul nostru peste distanţe. „Casa e pustie fără tine”, i-am spus, înainte de a întrerupe legătura, iar Magda mi-a zâmbit aşa cum numai ea ştie să zâmbească şi m-am culcat cu zâmbet ul acela întipărit sub pleoape.

Zorii ne-au găsit în aer, cu apărătoarele pentru obraz coborâte, ca să putem străbate spaţiul rece al începutului de ziuă. Al dorea să zburăm mai sus şi o vreme i-am făcut p e plac, dar numai atâta cât crezusem că suportă pentru înc eput, fără forţări inutile, micile noastre aparate. Aveam ne voie de toată capacitatea lor acolo, în munţi, ca să nu rămâ nem prizonierii nesfârşitelor povârnişuri de piatră şi ai păd urilor multiseculare. Poate că ar fi fost şi asta o soluţie de vacanţă, dar mie, atunci, îmi surâdea mai puţin decât, poat

e, lui Al.

Era lumină puţină încă, exceptând-o pe cea artificială a oraşului. Dimineaţa ieşea cu greu din matricea vânătă a nopţii. La răsărit, orizontul vestea o simfonie de culori.

210

Iar constelaţiile, în poziţia lor dinspre ziuă, ne-ar fi p utut dirija zborul chiar în lipsa aparatelor de orientare. Pri n costume, frigul se simţea prea puţin, abia ca o atingere n eplăcută, şi doar uneori îmi simţeam pielea tremurând scur t, pătrunsă de un frison; apoi, repede, reveneau senzaţiile obişnuite ale zborului. Al se lăsase furat de plăcerea plutiri i prin aer, recepţionam semnele euforiei lui şi, încetul cu în cetul, m-am simţit antrenat eu însumi într-o stare euforică. Era ca şi cum fantezia proaspătă a lui Al, contaminându- mă, îmi vitaliza sensibilitatea şi mă obliga, astfel, să perce p, cu acuitate, detaliile acelui început de zbor în doi.

Lăsaserăm departe în urmă caruselul luminos al oraş ului, altele îşi bolteau spre sud şi spre nord aureolele, din c e în ce mai vagi, mai şterse în pâcla prin care cerul, sub co ntinua invazie a luminii solare, se făcea simţit deasupra şi î mprejur, peste pământul cenuşiu. Apoi se făcu ziuă, soarel e mă orbise puţin, când, întorcându-mă la o exclamaţie a lu i Al, l-am descoperit zbătându-se leneş între două aţe de no r, vineţii, abia scăpat de sub orizont. Şi am putut vedea mu nţii, departe, în sensul zborului nostru, iar de atunci înaint e ne-au reţinut toată atenţia, cu magnetismul lor subtil şi b ine cunoscut.

Cum orizontul revărsa lumină, jos umbrele se risipea u, permiţându-ne să urmărim panglica subţire a unui râu, t ot mai subţire şi tot mai şerpuită, pe măsură ce se apropia de munţii abia sugeraţi în faţă – tente viorii, plutind în abu rul dimineţii. Târziu, când ne-am apropiat destul, şi-au reli efat pe deplin masivitatea. Între timp. soarele săltase pe ce r, se făcuse mai cald; am avut chiar şi un mic incident cu in stalaţia termică a costumului lui Al, dar nu cine ştie ce, ope raţia nu cerea multă precizie şi, înţelegându-ne, i-am execu tat-o din zbor, ca să nu mai pierdem vremea degeaba. „Int

răm în munţi, tată!” mi-a comunicat la un moment dat Al, c a şi cum altfel n-aş fi observat schimbările de relief de sub noi, dar cred că peisajul, un adevărat spectacol pentru och i, îl încânta într-o asemenea măsură, că nu mai avea astâm păr. Şi din nou mi-a părut bine că-l luasem să mă însoţeas că, voiam să regăsesc nişte locuri încă sălbatice, să i le ară t, dacă scăpaseră cumva de invazia civilizaţiei în răstimpul trecut de la ultima mea vizită acolo. Nu eram chiar atât de sigur că scăpaseră toate, auzisem despre nişte

lucrări începute de curând în munţi, cercetări sau ex ploatări, nu ştiam cu precizie.

— Ei bine, vom vedea! i-am spus lui Al. Ne vom conving e acolo…

Dar m-aş fi bucurat să nu se fi atins nimeni de locuril e acelea. Şi, de altfel, exista spaţiu destul, iar pădurile put eau înghiţi în adâncurile lor, ca o nesfârşită protoplasmă ve rde, toate instalaţiile şi toate maşinile pe care omul le-ar fi transportat acolo. Aşa gândeam atunci, planând la o oarec are înălţime peste cocoaşele verzi, despărţite prin văi îngu ste, împădurite şi ele bogat. Relieful creştea, îşi boltea sub noi înălţimile, încă netede, alternând pădurile cu păşuni, ia r ochiul mi se îmbătase de atâta culoare dezlănţuită. Nările mi se umpluseră de mirosuri vegetale şi de oxigen proaspă t, rece şi ameţitor. Era o vară timpurie, dar munţii n-au ano timp, zic eu, ori au unul al lor, etern, un anotimp continuu al emoţiei estetice.

Ne-am ridicat mai sus, fiindcă vârfurile brazilor vene au uneori primejdios de aproape, cum treceam peste crest e, pentru ca imediat covorul verde să se prăbuşească în st răfundurile vreunei văgăuni, spânzurând pe coastele abrup te, într-o încremenire mută şi solidă, până acolo unde firul sinuos al apei punea capăt adâncului, limitând în spaţiu b eţia vizuală. În câteva rânduri m-am simţit pătruns de un tr emur ciudat, o vibrare scurtă a muşchilor, cum te-ar străba te repede un fior cald. Şi am pus asta pe seama exploziei d e frumuseţe cu care munţii ne întâmpinau şi abia mai târzi

u, mult mai târziu, am făcut legătura cu experienţele care î ncepuseră acolo, jos, la adăpostul pădurilor.

Din urma noastră, soarele răsturna în văi umbre enor me, reci.

— Te duc, i-am spus lui Al, într-o vale excepţional de fru moasă.

Şi mă gândeam la Valea Iadului, despicătura care se adâncea în inima munţilor, împreună cu apa ei înspumată d e lespezile unui teren colţuros, parcă zdruncinat de un cutr emur, demult, în alte ere geologice. Lăsarăm spre sud masi vul mâncat de ploi şi vânturi până la vinele crăpate ale gra nitului, şi alte piscuri, care se înfăţişau privirii mai spre ori zont, plutind în nori albicioşi, ca nişte iluzii. Şi ne continua răm drumul spre vest, trecând iarăşi

prin fluxurile acelea care ne umpleau corpurile de fur nicături, iar Al era fericit, zburda alături, forţându-şi apara tul în cele mai neaşteptate figuri aeriene, se juca, şi nu mul t mi-ar fi trebuit să-i „calc” pe urme, să-l imit.

Am depăşit o culme, trecând printr-o ceaţă uşoară, ca re izvora din susul munţilor şi curgea leneş, spintecată în vârfurile ascuţite ale brazilor. Înaintam cu viteză redusă, ri dicaserăm vizierele şi simţeam pe obraz atingerea lipicioa să a aburului îngheţat. Al îmi spunea ceva, din dreapta, şi l -am auzit poticnindu-se în mijlocul frazei, cu un geamăt car e aducea a oftat, iar pentru o fracţiune de secundă l-am pie rdut din ochi, dispăruse. N-am avut însă timp să raţionez, a m căzut eu însumi sau am încercat o senzaţie de cădere, n u mai ştiu exact. Peste încă o secundă l-am descoperit pe A l, plutea cu vreo cincizeci de metri mai jos şi aluneca într-o parte, într-o planare periculoasă, pentru că nu-şi mai contr ola zborul sau nu mai putea să şi-l controleze. „Concentrea ză-te!” i-am poruncit în gând şi, imediat, Al şi-a revenit, de stinzându-şi corpul pe când se redresa şi se pregătea să ia înălţime. Ajuns alături, am observat că faţa îi era palidă, av ea întipărită pe ea o uimire fără margini şi mai ales ochii i se dilataseră într-o expresie întrebătoare, uşor caraghioa

să.

— N-ai păţit nimic? l-am întrebat, îngrijorat de paloarea lui, dar el nu mi-a răspuns, a ridicat o mână, cerându-mi să ascult. Şi într-adevăr, de departe, de foarte departe, venea u bubuituri surde, repetate îndelung de un ecou înăbuşit.

Am presupus că era vorba de experienţele celor din munţi, dar Al privea tot mai nedumerit în jur şi întrebarea l ui, pe un ton neverosimil, vibră apoi între cer şi pământ, ca o materializare a uimirii

— Oh, tată! Spune-mi, unde suntem?

— în Valea Iadului, fireşte! l-am asigurat, crezând că rec unosc locurile şi, de fapt, nu greşeam, intrasem în partea s uperioară a văii, iar pârâul spumega în albia lui colţuroasă, jos, la îmbucătura dintre pante.

— Nu asta! a strigat. Uite colo!

Avea braţul întins, arătându-mi în lungul văii, peste câteva înălţimi mai scunde, o zonă în care se amesteca bra dul cu foioasele, pentru că în niciun caz culoarea

aceea ruginie nu putea fi a crengilor de brad. Apoi a m înţeles ce voia el să spună şi că-l uimise pe bună dreptat e culoarea ruginie, care n-avea ce căuta în păduri la începu tul verii, dacă nu cumva se datora capriciului unui modelat or de climă. Dar parcă şi soarele era mult prea slab pentru anotimp, mult prea jos şi rece. Şi bătea din faţă, bătea dins pre apus, gata să scapete, deşi cu numai câteva minute în urmă lumina lui ne proiectase umbrele în faţă, cum zbura m spre apus. Era rece, rece de-a bine-lea, munţii lăsau să s cape în văi cortine dense de ceaţă alb-cenuşie, iar ziua păr ea pe sfârşite, încât peste cel mult o oră noaptea avea să s e înstăpânească pretutindeni, în ciuda noastră, în ciuda cel or văzute şi trăite până atunci. Parcă n-am mai fi fost în ti mpul nostru, parcă am fi ajuns pe neobservate *în alt timp.*

Ce experienţe fac ăia acolo? mă întrebam, prinzând î n auz bubuiturile care nu încetaseră, deşi uneori se răreau, iar intensitatea sunetului slăbea, şi am înţeles curând că *er am* în alt timp, ne prăbuşiserăm amândoi într-un timp greu

determinabil atunci. În orice caz, era toamnă şi bubuiturile nu conteneau, le-am auzit şi aproape, în josul văii, ca nişte plesnituri seci, urmate de explozii. Printre bufniturile înfun date, care făceau aerul să vibreze, am desluşit zgomote rit mice, mai slabe, repetate şi amestecate într-un concert par că lipsit de dirijor.

Apoi am văzut drumul – cobora, şerpuind paralel cu a pa, ascuns uneori sub un mal împădurit, era un drum strâ mt şi prost îngrijit probabil, iar Al, cu vederea lui mai bu nă, mi-a atras atenţia asupra unor maşinării ciudate, care s e târau în lungul lui, în coloană. „Nu-mi dau seama ce fac ă ia, jos!” am spus, dar am fost de acord să reducem din înă lţime şi să planăm spre coloana de cutiuţe verzi, care îşi de schideau cu un uruit moale calea prin ceaţa eruptă din val e. „Circulă pe roţi! a exclamat Al. Cutiile acelea circulă pe roţi44, a repetat el şi s-a mirat de faptul că unele erau aco perite cu crengi, ca şi instrumentele greoaie pe care le re morcau. N-am ştiut ce să-i răspund, dar nici n-am avut cân d, pentru că zborul nostru fusese observat de jos, ceaţa se risipise destul ca să putem fi văzuţi pe cerul înserării. Atun ci am fost martorii unor manevre pe care la început nu le-a m înţeles: cutiile pe roţi s-au oprit, vârâte în mal, şi din ele săriră nenumărate mogâldeţe verzi-cenuşii, erau oameni, d ar nu

ştiam de ce alergau în toate părţile, cuprinşi parcă de panică. Nici când am auzit primele pocnete n-am înţeles ce se întâmpla, pluteam la vreo două sute de metri deasupra ş i urmăream scena. Pe lângă noi ţiui ceva de mai multe ori ş i, deodată, cum priveam spre Al, l-am văzut smulgându-se din loc, se prăbuşea spre pădure. „Aparatul nu mă ascul tă!” am perceput gândul alarmat al fiului meu şi, cum mă t emeam de o defecţiune greu remediabilă în zbor, amţ ăşnit după el, l-am ajuns la vreme şi l-am acroşat. Jos, zgomotele se înteţiseră, auzeam rafale şi ecoul făcea împrejurimile să vuiască de parcă ar fi clocotit un cazan enorm. Al era greu, mă trăgea şi pe mine, dar căderea putea fi frânată, aşa pre

supuneam. Ne abătuserăm spre mijlocul văii şi curând am pătruns printre copaci, cu Ai în braţe, şi nu i-am dat drumu l nici când ne-am lovit zdravăn de un trunchi, nici cu o fra cţiune de secundă mai târziu, când am căzut pe spate şi ne -am rostogolit amândoi pe un mal abrupt, până între pietre le mari şi ascuţite ale pârâului. Am rămas o clipă ameţit, c u o mână spânzurându-mi în apă (îi simţeam răcoarea chia r şi prin mănuşă), apoi l-am auzit pe Al gemând şi mi-am ve nit în fire. Al n-avea nimic, era mai mult năucit şi nedumeri t de accident decât înspăimântat. I-am scos de pe umeri mi cul aparat de zbor şi, cercetându-l, am fost surprins de existenţa a două găuri cărora nu le înţelegeam apariţia; pa rcă ar fi pătruns pe acolo două schije mici, perforând metal ul. Am observat apoi că şi costumul îi era atins, şters în dre ptul şoldului de o altă schijă, care aproape că-l perforase, i ar Al, înţelegând ce mă interesa, mi-a mărturisit că înainte de cădere simţise o fulgerare fierbinte în vecinătatea acelu i loc de pe şold. În orice caz, aparatul lui era scos din funcţ iune şi aveam să constat imediat că şi al meu era de prisos, aşa, turtit, cum ieşise din ciocnirea cu trunchiul copacului şi cu pietrele prăvălite în pârâu.

— Fiule, am păţit-o! i-am spus lui Al. Am rămas fără arip i în creierul munţilor…

Nu înţelegeam ce se întâmplase cu aparatul lui, de u nde apăruseră găuri în el, pentru că o explozie din interior era, oricum, exclusă. Şi i-am mai spus că, de-acum, trebuia să contăm numai pe rezistenţa picioarelor, ca să ieşim din Valea Iadului, în lungul ei, spre vărsare. Al era încă ameţit, dar clătina din cap, acceptând totul fără

nicio obiecţie. Apa, alături, cădea peste nişte bolovan i înverziţi de muşchi, făcea destul zgomot, dar nu mai mult decât un pârâu de munte, limpede şi foarte rece tot timpul, dar mai ales toamna şi iarna. Începusem să cred că Al avus ese dreptate, poate că era într-adevăr toamnă, cum arăta c uloarea pădurii de la o altitudine mai mică, unde razele din spre apus dezvăluiseră frunzişul galben-roşiatic, rărit. Treb

uia să coborâm într-acolo, mi-am zis, pe firul apei, sau mai bine pe drum. Gândindu-mă la drum, mi-am amintit de om uleţii cenuşii care se împrăştiaseră acolo, în jurul cutiilor p e roţi. Încercam să pricep ce căutau acolo şi regretam că, î nainte de plecare, nu fusesem tentat să mă interesez de ex perienţele care se făceau în munţi. Apoi mi-am zis că oame nii aceia, probabil, nu plecaseră încă. Desigur, văzuseră ac cidentul nostru şi, în mod normal, ar fi trebuit să ne caute. Am încercat să prind vreun zgomot, altul decât foşnetul vâ ntului şi plescăitul apei pe pietre. Dar uruitul acela monoto n, care însoţise deplasarea coloanei, nu se mai auzea.

— Te simţi în stare să urci panta? l-am întrebat pe Al, ia r el a încuviinţat, deşi şchiopăta puţin, când s-a ridicat în p icioare. Trebuia să ne grăbim, dacă voiam să cerem ajutor ul celor care opriseră pe drum, deasupra noastră. Indifere nt de treburile cu care se ocupau, mi-am zis, nu puteau să ne refuze, din moment ce ajunseserăm în încurcătură. Al, c are îmi înţelegea gândurile, s-a descotorosit de aparatul pe rforat, lăsându-l lângă trunchiul unui copac. Am făcut la fe l, acum purtam pe umeri o greutate suplimentară, nefolosi toare. Aparatul meu s-a rostogolit prin iarbă, s-a lovit de o piatră, întârziind deasupra apei, apoi am auzit zgomotul lic hid care indica locul unde căzuse.

— Să mergem! i-am spus lui Al şi, sprijinindu-l, încerca m să ieşim deasupra malului înainte de a se întuneca. Acol o, jos, lumina slabă se pierdea într-un spaţiu lipsit de vizibi litate şi se făcea tot mai frig. Respiram un aer îngheţat, iar răsuflările îl transformau în aburi subţiri.

Abia făcuserăm câţiva paşi pe panta alunecoasă, pli nă de rădăcini uscate şi ace de brad, când Al mi-a strâns co tul, atrăgându-mi atenţia astfel, în tăcere. Şi am perceput eu însumi efluviile prin care ceilalţi îşi făceau

simţită apropierea, însă m-a surprins imediat mişcare a haotică a fluxurilor, felul cum alunecau pe lângă mine, fă ră să le pot reţine şi fără să le pot interpreta. Eram nedum erit, dar curând m-a cuprins neliniştea, o neliniște vagă, ni

cidecum cea din faţa unui pericol iminent. Pur şi simplu nu înţelegeam de ce efluviile acelea, pe care le simţeam, îmi rămâneau totuşi străine, ca şi cum ar fi emanat de la struct uri psihice prea deosebite de a mea şi a fiului meu, Al. Deo dată, i-am văzut, coborau ca nişte umbre cenuşii, ghemuiţi pe nişte bastoane scurte, atenţi la toate foşnetele pădurii. Şi eram gata să-i strig, când unul dintre ei ne-a descoperit, cum stăteam alături, Al şi cu mine, în picioare, nemişcaţi. A strigat el cel dintâi, dacă se poate numi aşa urletul lui, u n *Haalti* gutural, care mi-a înfiorat nervii. Şi s-a produs în vălmăşeală, tufişurile foşneau în jur, strivite, cum se grăbe au să ne înconjure, cu bastoanele îndreptate spre noi. Nu l e vedeam prea bine feţele şi, deşi manevra lor ne luase pri n surprindere, ni se părea ridicol ca oamenii pe care îi căut am şi de la care aşteptam ajutorul să năvălească spre noi u rlând *Halt!* şi să *ne* încercuiască la mică distanţă, cu frică parcă, ameninţându-ne cu bastoanele lor.

— Ăştia nu par prea prietenoşi! i-am şoptit lui Al cu o vo ce care îmi exprima toată uimirea, dar cel care părea să co nducă grupul a urlat iarăşi, ameninţător, într-o limbă neînţ eleasă. Ne cerea să facem ceva şi, pentru că întârziam, a ri dicat bastonul metalic, sau ceea ce luasem eu drept basto n, l-a ridicat puţin şi, de la câţiva paşi, rafala de bubuituri ne-a asurzit, făcându-ne să tresărim şi să ieşim astfel din ş ocul provocat de surprinzătoarea întâlnire. Şi abia atunci, cred, abia atunci am avut revelaţia faptului că oamenii cen uşii, pe care îi văzuserăm din zbor, târându-se în lungul dr umului cu maşinăriile lor caraghioase, n-aveau nimic comu n cu cei care experimentau în munţi; erau alţii, aşa cum şi ziua era alta, şi anotimpul. Simţeam că ameţesc, dar insul cu ochi răi venise aproape, ne ameninţa din nou şi, din ges turile lui, am dedus că voia să ridicăm mâinile deasupra ca pului. „Ridică mâinile deasupra capului!” am gândit, pentr u Al, în caz că el nu pricepuse. Erau şase, îmbrăcaţi în man tale lungi, mai târziu am văzut cât de uzate, cât de murdar e erau hainele lor. Cum am ridicat mâinile, deveniră în

drăzneţi, s-au apropiat de noi, fără să ne scape de su b ameninţarea armelor, ne-au pipăit buzunarele, golindu-le conţinutul, apoi unul s-a împiedicat de aparatul depus la ră dăcina unui copac şi atenţia celorlalţi s-a deplasat într-acol o. Omul aducea aparatul, ţinându-l de curele în faţa lui, iar exclamaţiile care îl însoţiră arătau că, fără îndoială, cenuşii i apreciau găsirea piesei ciuruite drept o descoperire extre m de importantă. Mai căutară o vreme, chiar şi în apa rece a pârâului, însă era din ce în ce mai greu să observi ceva, ş i peste aparatul meu de zbor, turtit şi defect, n-au mai dat.

„Tată, ce vor de la noi? Tată, ce s-a întâmplat? De ce sunt ăştia *atât de opaci?”* întreba Al, îi simţeam întrebările şi neliniştea, în vreme ce urcam printre brazi, cu mâinile ri dicate, iar oamenii îmbrăcaţi în mantale cenuşii ne însoţea u, mereu ameninţători. Din când în când, auzeam vocile lor lătrătoare (poate era de vină limba aceea neînţeleasă, cu v ocale aspre şi consoane tăiate scurt) şi, încercând să mă op resc, simţeam în coaste ghiontul dureros al armei. Îl lovea u şi pe Al, ca să grăbească mersul, ceea ce nu era uşor, pe pantă, având mâinile deasupra capului. Şi l-am făcut să se stăpânească, să nu dea frâu liber mâniei care clocotea în e l. „Linişteşte-te, i-am cerut. Toate acestea vor avea un sfârş it!” Dar nu era uşor cu Al. „Dacă mă mai împunge mult în c oaste, mă întorc şi-i dau o palmă!” – cam aşa putea fi descif rat gândul lui. Am făcut deci uz de toată energia şi stăpâni rea mea, ca să-l determin să renunţe. Era mai bine aşa, în f aţa unor inşi înarmaţi şi care nici măcar nu-şi ascundeau p ornirile agresive.

— *Los! Los!* striga cel care conducea grupul şi mă împin gea de umăr, gâfâind, încât îmi era din ce în ce mai greu să-mi ţin echilibrul şi o dată am îngenuncheat, stârnind îm potrivă-mi un şir de strigăte şi vorbe nemulţumite. M-am ri dicat imediat, de teamă că, altfel, Al va face o prostie. Şi, î n vreme ce-mi urmam urcuşul, desăvârşisem în mine înţele gerea care începuse cu câteva minute în urmă, când mi se revelase adevărul. Nu, îmi ziceam, aceia nu puteau fi conte mporanii mei. Nimerisem printre ei într-un mod care îmi rămânea necunoscut, dar bănuiam că experienţele din mu

nţi, cele de care auzisem vag înaintea plecării, nu puteau fi străine de ceea ce se întâmplase. Şi m-am simţit cutremur at de gândul că, un

mărindu-se nu ştiu ce, *timpul fusese rupt* într-un pun ct al lui, poate ca efect secundar al experienţelor, dar nicid ecum fără importanţă. Timpul fusese rupt, se produsese un deva o breşă, o falie prin care eu şi Al, surprinşi acolo, alu necaserăm până în seara oamenilor cenuşii care strigau di n urmă *Los, Ios!* şi mă împungeau cu arma în coaste, şi mă obligau să merg înaintea lor, cu mâinile ridicate, spre drum ul care trebuia să fie undeva, deasupra.

Al mi-a priceput raţionamentul, dar nu se grăbea să-mi dea dreptate. „Am căzut, fiule!” i-am comunicat, fără ca buzele să mi se mişte pentru a articula vreun sunet. „Ascul tă-mă pe mine, timpul s-a rupt, a apărut o falie prin care n oi amândoi am alunecat şi ne-am trezit în timpul nu ştiu cu i, iar ăştia au tras după noi cu armele lor grosolane şi uite că ţie ţi-au găurit aparatul de zbor, iar al meu zace, nefolos itor, în fundul pârâului…” Al era nehotărât încă, îi venea gr eu să creadă că la acea oră niciunul dintre cunoscuţii noştr i nu mai exista (sau *nu exista,* pur şi simplu), că nu rămăse se nimic din ceea ce ne aparţinuse în alt timp, în timpul no stru. „Bine, dar cum? Şi până unde?…” veni întrebarea şi a m simţit iarăşi ezitarea şi neliniştea lui… Până la fund, fiul e! Până în fundul faliei ne-am dus! i-am răspuns. Uită-te la ei, sau, mai bine, aşteaptă să ajungem undeva, ca să-şi arat e expresiile. O să vezi atunci ce fel de oameni sunt şi cât d e departe am alunecat, în urmă sau în jos, nici eu nu ştiu u nde. În orice caz, dacă s-ar plasa, în timp, mai aproape de noi, nu s-ar purta ca nişte iresponsabili şi nu ne-ar teroriz a, înainte chiar de a şti cine suntem, de unde venim. Am în cercat să intru cu ei în legătură psihică, dar ai avut dreptat e, sunt opaci, structura lor e mult prea dură, mult prea neş lefuită pentru a intra în rezonanţă, pentru a angaja dialogu l cu noi. Cred, i-am mai spus, că ne va fi foarte greu să dial ogăm, să ne înţelegem, ne va fi foarte greu în general”. L-a

m sfătuit totuşi să aibă răbdare şi să nu întreprindă ceva n ecugetat. Şi, în orice caz, să mă anunţe dacă intenţiona cev a, să mă anunţe din vreme.

— Cât o să ne ţină *ăştia* cu mâinile în sus? m-a întrebat Al, înfuriat. Vorbise tare, iar cuvintele lui, de neînţeles pen tru urechile cenuşiilor, stârniră mânia lor, iar cel care îl co nducea pe Al îi aplică, sub ochii mei

chiar, două lovituri în spate, cu patul armei lui grosol ane. Al s-a chircit, îl înnebunea durerea, şi o clipă am crez ut că va cădea acolo, lângă tufişurile care spânzurau sub d rum. Nu-i înţelegeam pe ceilalţi, nu înţelegeam de ce nu-şi văzuseră de treburile lor, să ne lase în pace. Iar ei, în loc să-şi fi văzut de treburile lor, ne vânaseră din zbor, ne căut aseră şi ne duceau acum spre o destinaţie necunoscută. Cu ameninţări şi lovituri. Nu făcuseră decât să ne împiedice şi să ne încurce, şi cred că eram prea blând când îl judecam astfel. Al îşi revenise între timp, gemea, iar eu îi recepţiona m ameninţările şi încercam să-l liniştesc din nou. „Tată, cin e sunt *ăştia*, cine sunt? Şi ce vor de la mine, de la noi?” sc râşnea Al, neputincios, iar eu nu puteam decât să ridic din umeri, fiindcă n-aveam de unde să ştiu cine erau ei şi unde ajunseserăm noi, în ce fundătură a vremurilor trecute. Şi î mi era ciudă pe cei care, cu bună ştiinţă sau prin imprude nţă, deschiseseră falia în timp, tocmai când Al şi cu mine n e aflam deasupra Văii Iadului.

Apoi am ieşit în drum, nu departe de cutiile pe roţi. F useseră trase la adăpostul pădurii, sub povârnişul de deasu pra drumului. Vreo treizeci de umbre le înconjurau. Am fos t somaţi (iarăşi guturalul *Halt!)* şi însoţitorii noştri ne-au î mpins aproape, unde am fost cercetaţi din nou, la lumina t ulbure a serii. Cenuşiii se strânseră cu toţii în jurul nostru, erau mai mulţi decât crezusem la început, şi ne priveau râ njind şi vorbeau tare între ei, repetând cuvintele, încât mi-au rămas câteva întipărite în minte, nu lenam uitat, chiar d acă n-aveam să le aflu niciodată sensul. *Partisanen* J striga se un ins osos, cu ochii bolnavi, ascunşi după nişte apărăto

are de sticlă, peste care purta un cozoroc negru, rotunjit, i eşit de sub acoperitoarea de cap, pălăria aceea cu fund rot und şi cu însemne deasupra frunţii. I-am auzit şi pe ceilalţi spunând *Partisanen* şi ne priveau întrebător, rânjind, ca şi cum ar fi trebuit să înţeleg până aici ţi-a fost, de-acum ai în căput în mâinile noastre. Am ridicat din umeri, neştiind ce şi cum să le răspund, am ridicat tăcut din umeri şi, atunci, insul cu ochi bolnavi s-a apropiat de mine şi mi-a aruncat p rintre dinţi un *schmutziger Rumăne* (de ce tocmai *schmutz iger Rumăne?)* şi m-a pălmuit.

— Al! am strigat. Nu mişca, Al! Dar băiatul sărise şi nu mai agilitatea unui ins cu manta cenuşie îl împie

dică să ajungă la cel care mă lovise. I-am văzut ochii, fulgerau, nu-l mai văzusem niciodată astfel, ca atunci când trăgeau de el trei cenuşii, încercând să-l supună. Cel cu sti cle la ochi tresărise, privise câteva clipe scena, apoi a scos dintr-un toc o armă mică, bănuiam că-i o armă şi tocmai de aceea am întins mâna înainte, strigând: „Nu!” Şi am regret at din nou că structura psihică a acelora excludea o cale efi cientă de influenţare, aşa cum de fapt excludea însuşi dialo gul, însă gestul şi strigătul meu reuşiră să întârzie mâna lu i Ochi-boinavi, să-l facă să ezite, privindu-mă nehetărât, pâ nă când Al a căzut sub loviturile celor trei; îl loviseră cu ar mele în cap şi el leşinase.

Omul cu şapcă rotundă şi cu apărătoare de ochi şi-a vârât arma în toc, apoi l-am auzit vorbind celorlalţi, scurt, poruncitor, probabil un ordin care ne privea pe noi, pentru că imediat ne-au legat mâinile la spate şi, împingându-ne, ne-au condus spre una din cutiile lor pe roţi, ne-au urcat şi ne-au dat brânci acolo, între nişte lăzi clădite. Câţiva s-au s uit în urma noastră şi ne-au ţinut tovărăşie, mai mult tăcuţ i, vorbind rar, umbre duşmănoase, cu armele între genunc hi, tot timpul cât a durat călătoria. Vehiculele acelea primit ive, pe roţi, înaintau încet şi scuturat, iar lăzile se clătinau amenin ţător, gata să se răstoarne peste noi, cum zăceam p e scândurile urât mirositoare, cu mâinile legate. Al gemea

şi, pentru prima dată, am avut destul răgaz să-mi revin din surprizele şi emoţiile serii, am avut răgaz să mă gândesc la tot ce mi se întâmplase şi să mă întreb mai întâi dacă nu cu m va visam. Dacă nu adormisem lângă pârâul Văii Iadului ş i visam toate lucrurile acelea incredibile. Dar scândurile de sub mine se zgâlţâiau, lovindu-mi des ceafa, mâinile mă du reau din cauza legăturii, care aproape că-mi intrase în car ne. Îmi venea să râd, uneori, ca de o absurditate. Ce-ar fi, î mi ziceam, să mă vadă buna mea Magda aşa, târât de nişte necunoscuţi, însă imediat îmi aminteam că Magda nu mai e ra, *nu era încă* şi poate nici n-avea să fie decât peste vreun mileniu. Iar acolo, alături, cu încălţămintea lor înaltă şi vec he şi urât mirositoare, aproape atingându-mi faţa, acolo er au necunoscuţii, reali şi vii, incomparabil mai reali şi mai v ii decât imaginile lucrurilor printre care trecusem dimineaţ a, când plecasem de acasă. Al gemea şi, deodată, mi s-a făc ut ruşine, îmi

era ruşine că ajunsesem acolo, pe fundul murdar al c utiei umblătoare, legat la mâini şi pălmuit, lângă băiatul în care bufniseră cu paturile armelor, înfundat. Dar nu înţele geam nici atunci ce voiau de la noi, ce urmăreau cu noi, pe care nu ne cunoşteau şi nici n-ar fi fost în stare să priceapă cine suntem. De ce nu ne lăsaseră în pace? De ce ne vânas eră, ne prinseseră şi trăseseră de noi şi ne loviseră, ca şi c um n-am fi fost tot oameni, ca şi cum n-am fi aparţinut nea mului celor care îmbrăcaseră haine cenuşii să se apere de frigul toamnei şi poate nu numai din cauza asta’. Făceam e forturi să-i înţeleg şi nu reuşeam.

„Unde ne-am vârât, tată?” simţeam gândul îndurerat al băiatului meu, dar nu-i auzeam decât gemetele, ceva ma i potolite. Cele câteva umbre, aşezate de-o parte şi de alta a cutiei umblătoare, pe nişte banchete, sporovăiau în limba lor, uitaseră parcă de existenţa noastră. Departe, bubuituri le înfundate, pe care o vreme le-am ignorat din cauza peric olului iminent, se înteţiseră. Afară se înnoptase, dar mi-ar fi fost imposibil să văd ceva, din cauza prelatei. Nu-mi dăd

eam seama dacă era cer senin sau, dimpotrivă, noros. În cl ipele acelea, stând cu ceafa pe scândura rece, aş fi vrut să văd stelele, dar nu le vedeam. Deasupra ochilor mei flutur a, neagră, prelata. Picioarele cenuşiilor miroseau îngrozito r, îmi venea să vărs, miroseau de parcă veneau de la drum lung şi n-avuseseră unde să se spele. Sau, poate, mi-am zi s, ei nici nu ştiau să se spele, să se cureţe. Erau nişte brute înarmate şi atâta tot. Peste mirosul de murdărie se suprap use curând un miros şi mai rău, mi-am dat seama că era pr opria lor răsuflare. Sugeau din nişte bastonaşe albe, scurt e, cu jar la un capăt şi se făcuse sub prelată un fum aspru ş i otrăvitor, încât Al a avut un lung acces de tuse. I-am auzit râzând, înveseliţi, apoi a scăpărat ceva şi, la lumina unei flăcări slabe, am recunoscut faţa şi rânjetul cenuşiului care ne descoperise, pe înserat, lângă pârâu. Aceiaşi ochi mici ş i răi, cu nimic omenesc în ei, cum îşi apropiase faţa de a m ea, aplecând şi luminiţa, ca să mă vadă mai bine. Îmi spune a ceva, rânjind, cuvântul *Partisanen* reveni pe buzele lui us cate şi, fără să ştiu ce însemna, am înţeles din nou că nu n e putem aştepta la nimic bun de la răpitorii noştri.

222

I-am comunicat lui Al ce gândeam. „E de rău, fiule! i-am spus. Nu ştiu ce intenţionează ăştia cu noi, poate că s căpăm cumva din mâinile lor, când ajungem. Undeva tot vo m ajunge şi atunci vom vedea ce ne rămâne de făcut. Mă gândesc însă că am alunecat jos, foarte jos în ruptura acee a de timp. Ar trebui să fim pregătiţi pentru orice. Dacă ne-au observat şi, mai ales, dacă vor putea, ai noştri au să ne recupereze, aşa cred. Ce ne facem, însă, fiule, dacă nu mai avem nicio şansă şi vom fi nevoiţi să trăim cu ăştia, între e i?” Al s-a zbătut în colţul său şi am priceput imediat cât îi s urâdea perspectiva. „Trebuie să trăim, Al! l-am încurajat. Să trăim amândoi şi să credem în salvare, indiferent care v a fi ea. Deocamdată, să scăpăm din cutia asta pe roţi!” Mi-am dat seama, apoi, că Al scâncea între lăzi, plângea, dist rându-i pe paznici, care purtau şi pe deasupra lui o flăcărui e tremurătoare, ca să-l vadă mai bine şi să râdă de slăbiciu

nea băiatului. Şi-i suflau fum în nări. Al se gândise abia atu nci cu seriozitate la faptul că lumea noastră, cu toate ale e i, putea fi pierdută pentru totdeauna.

Nu peste mult timp, vehiculele se opriră, scrâşnind. Î nsoţitorii coborâră şi ne traseră jos; era noapte, frig, unii s e zgribuleau şi nu înţelegeau cum de noi nu simţeam frigul în costumele noastre uşoare. Dintr-o privire am cuprins în tâi maşinăriile cu ţevi lungi, remorcate, şi mulţimea corturi lor, sub pădure, abia desprinzându-şi contururile din întun ericul amorf. Întors puţin, am văzut baraca. O lumină fira vă ieşea printre crăpăturile din obloane, altfel ar fi părut părăsită, pustie. Cenuşiii săreau unul după altul din celelal te cutii pe roţi, se dezmorţeau, strigându-se pe nume şi râ zând. x4 uzeam comenzi şi tropăituri. Omul cu apărători pe ntru ochi apăru iar şi. împreună cu cel ce răspundea de no i, a intrat în baracă. Al şi cu mine am rămas sub pază, afa ră, nu mult, până când uşa s-a redeschis şi cel căruia mai marii săi îi spuneau Kurt a ieşit în prag, de unde le-a striga t celorlalţi să ne aducă acolo.

— Să fugim acum! mi-a şoptit Al, fierbinte, lângă umăr, dar n-am fi avut nicio şansă, cu atâtea arme în jur, noi doi ţ inându-ne încă mâinile, legate, la spate.

O lumină a cărei sursă, aveam să înţeleg imediat, era energia electrică („Atât de departe, în urmă, să fi aluneca t? u mă întrebam, cu ochii aţintiţi o secundă spre becul

subţire) mi-a dezvăluit interiorul sărac şi murdar şi m i-a arătat omuleţul gras, incredibil de gras, care stătea în p icioare în dosul unui birou şi se uita la noi cu o curiozitate nereţinută. Avea şi el, pe cap, şapcă rotundă cu însemne st rălucitoare, iar Ochi-bolnavi şi mai ales Kurt i se adresau c u respectul pe care l-ar fi datorat unui şef foarte mare. Gră sunul ne privea, zâmbind, un zâmbet unsuros îi plutea în ju r, gata să te înăbuşe. Pe masă, în faţa lui, am descoperit ap aratul de zbor al lui Al, cu cele două găuri deschise în carc asa metalică. Şi m-am bucurat în sinea mea, imaginându-m i figurile prosteşti pe care le vor fi făcut cenuşiii, pe când c

ercetau un aparat care avea să fie executat abia peste un mileniu, încercând să-i dea de rost cu minţile lor plate, de i gnoranţi stupizi şi orbiţi de febra urii. Alături am observat, aranjat cu meticulozitate, întreg conţinutul buzunarelor no astre, şi în special după hrana concentrată îmi părea rău. Mă hotărâsem să fac în aşa fel, încât măcar hrana să ni se î napoieze. Dar cenuşiii nu arătau prin nimic că ar fi fost dis puşi să ne dezlege mâinile şi să trateze.

Apoi a plouat cu întrebări şi strigăte, cu ameninţări, unele după altele şi toate la un loc. Ne-au împins lângă ma să, ne-au arătat aparatul defect, pilulele şi mâncarea conce ntrată. Strigau la noi, cerându-ne ceva, cerându-ne să le ex plicăm ce era cu ele şi chiar am vrut, chiar am început să l e explic, deşi mă îndoiam că minţile lor plate mă vor putea înţelege. Atunci au adus un interpret, care m-a ascultat cât eva clipe, m-a întrebat ceva într-o altă limbă străină şi, vă zând că nu-l pricep, şi-a exprimat nedumerirea faţă de man talele cenuşii. Cenuşiii reîncepură să ţipe, mai ales Ochi-bo lnavi şi Kurt, ca să-i arate grăsunului cât puteau fi de zeloş i, probabil. Ochi-bolnavi m-a pălmuit din nou şi, de data ast a, n-am mai putut împiedica nimic din ce a urmat. Al îşi slă bise legăturile, pe neobservate, avea mâinile libere şi s-a r epezit la Ochibolnavi, pur şi simplu a ţâşnit în direcţia lui, cu mâna ridicată. Lovitura a fost scurtă, Al ţintise gâtul şi am fost aproaps sigur că auzisem vertebrele trosnind…Och i-bolnavi şi-a scăpat capul într-o parte, chipiul i-a căzut, ros togolindu-se, urmat de sticlele pentru ochi şi, fără un cuvâ nt, omul se frânse, alunecă greoi la picioarele lui Al. Am au zit un urlet, strigase Kurt, avea ochii injectaţi, şi mâinile lu i, tremurând, trăgeau de la spate arma

cu ţeavă groasă. Apoi arma a bubuit la doi paşi de mi ne, a bubuit repetat, înecându-mă cu mirosul ei usturător, de chimicale arse. Şi l-am văzut pe Al clătinându-se, aplecâ ndu-se nefiresc, ca retezat din şale, iar genunchii îi slăbiră şi corpul lui subţire se prăbuşi lângă Ochi-bolnavi. Se prăb uşi, ciuruit. Grăsunul era palid, îi tremura buza de jos şi se

făcuse şi mai mic în spatele biroului, iar Kurt mă privea cu ochii lui injectaţi şi întorsese ţeava spre mine, tremurând. Dar eu aveam mâinile legate la spate şi m-am chinuit să rămân calm, de-acum ştiam că totul avea să depindă de calmul şi de răbdarea mea, numai de ele. Al fusese mai nestăpânit, cedase impulsurilor, şi uite că Al zăcea la picioarele mele, cu sângele împrăştiat. Se liniştise, degetele lui nu mai zvâcneau, nu mai era o primejdie pentru nimeni, aşa că, înnebunit de furie, Kurt putea să izbească fără nicio teamă cu cizmele în corpul lui însângerat.

Îmi amintesc că, revenindu-şi din şoc, grăsunul începuse să zbiere, încât Kurt l-a lăsat imediat pe Al, ciuruit cum era, şi m-a împins afară, apoi m-au închis într-o altă baracă, întunecoasă, cu vergele de fier în dreptul ferestrelor. Am auzit scrâşnetele mecanismului de la intrare, apoi câteva comenzi şi, aproape imediat, o umbră a apărut în apropiere, postându-se sub o sursă oarbă de lumină, de unde putea ţine sub observaţie intrarea în baracă şi ferestrele. Kurt plecase şi, la câteva minute numai, l-au scos pe Al din baraca grăsunului, l-au târât departe de corturi, în marginea cealaltă a poienii. Le vedeam umbrele îndreptându-se într-acolo şi îmi forţam privirea să pătrundă în noapte, să reţină totot. Pentru ei, Al era un cadavru, pentru mine încă nu, *putea fi reanimat,* dar numai acolo, în lumea de unde veneam. Ăştia, cenuşiii, îl zvârleau în marginea pădurii, ca pe un hoit zdrobit, după ce izbiseră în el cu armele şi cu pumnii şi cu picioarele lor puturoase şi după ce Kurt îi ciuruise corpul, cum făcuse mai întâi cu aparatul de zbor, încă în aer fiind.

„Ce fel de oameni erau?" mă întrebam supărat, poate umilit, simţindu-mă ca într-o cuşcă. Şi nu găseam un răspuns. „Şi de ce toate astea, de ce, până când tot aşa? w mă întrebam. Apoi mi s-a părut că înţeleg. Am înţeles în primul rând că trebuia să-i judec după alte

tipare şi după alte unităţi de măsură, n-avea niciun sens să introduc în joc măsurile timpului meu. Erau nişte brute şi, dacă fuseseră vreodată oameni, înnebuniseră şi se ab

rutizaseră, coborând până la animalul din ei. Trăiau hrănin du-se din putere, beţia puterii le întunecase minţile, însă e u ştiam acum că le era teamă – tremura carnea pe ei sub a erele de stăpâni pe care şi le dădeau, îi scurma o teamă ca re era ea însăşi a animalului înnebunit. M-am convins de as ta puţin mai târziu, înainte de miezul nopţii, când, având mâinile eliberate din strânsoarea legăturii, tocmai mă pre găteam să fac ceva, îmi gândeam un plan. Bubuiturile de di ncolo de munte slăbiseră mult şi se răriseră, era linişte şi f rig, omul de pază se zgribulea sub bec, mutându-se din loc în loc, cu arma în mână. Deodată, bubuiturile reîncepură, d ese, adânci, parcă vuia întregul masiv, din adâncuri. Câtev a explozii zguduiră barăcile şi, la lumina ştearsă a lunii, i-a m văzut pe cenuşii ieşind speriaţi din corturi, buimăciţi de somn, alergând aplecaţi spre maşini, unii, alţii spre pădur e. A fost o panică generală şi abia târziu s-a potolit, după c e am avut la un moment dat impresia că vor fugi cu toţii, î mbarcaţi în cutiile lor pe roţi, lăsându-mă uitat acolo.

Pe la miezul nopţii ştiam clar ce-mi rămânea de făcut. Omul pus să mă păzească nu se mişcase din postul său, da r era iarăşi linişte şi, concentrându-mă, am avut siguranţa că voi reuşi să-l adorm. Nu puteam să-i înving opacitatea, n u puteam angaja dialogul cu el, dar îmi era greu să cred că, dirijându-mi întreaga energie psihică spre el, n-aveam să-l influenţez, fie şi copleşindu-l, strivindu-i împotrivirea, obligându-l să treacă dincolo de pragul leşinului. Era liniş te, asta îmi convenea, iar luna, în vârful brazilor, lucea stin s, lăţită într-un val diafan de ceaţă. Să aştept până se mai î ngroaşă ceaţa, mi-am zis. Şi n-a trebuit să aştept mult, pen tru că pâcla urca din vale şi, curând, poiana întreagă fu îne cată într-un vălătuc lăptos, iar aerul devenise parcă mai de ns şi mai greu. Venise timpul să scap de omul care mă păze a, dar înainte de asta trebuia să-l fac să deschidă zăvorul. L-am văzut printre gratii, venea prin ceaţa mişcătoare, clăt inându-se, cu braţele întinse în faţă, iar arma părea un inst rument plantat caraghios într-una din mâinile acelei arătăr i fantomatice, care pipăia solul cu paşi străinr nesiguri. Ap oi l-am pierdut din vedere şi zăvorul a hârşâit la intrare.

dovadă că, în starea aceea de inconştienţă, omul făce a totuşi ce-i cerusem. Eram liber, în sfârşit liber, iar cenuşi ul mă privea fără să vadă nimic, fără să înţeleagă ce se în tâmpla cu el şi cu mine. Cu o ultimă încordare l-am doborâ t, l-am făcut să cadă în pragul uşii deschise şi n-am mai aşt eptat. Am traversat poiana, cu picături de ceaţă lipite pe fr unte, pe obraji. Am trecut prin apropierea drumului, unde auzeam vorbindu-se încet, cred că erau cei care păzeau m aşinile, dar mergeam abia atingând pământul şi nu m-au si mţit. Ceaţa stăruia, groasă, complice, uşurându-mi înaintar ea spre marginea pădurii, spre locul acela pe care îl ţintise m prin noapte ore în şir. Am avut puţin noroc, trebuie să re cunosc. N-am căutat prea mult, aproape că m-am împiedic at de corpul lui Al, aruncat în marginea poienii. Era rece ş i, cu mâinile adunate sub burtă, întţepenise.

Alarma s-a dat curând, încă nu apucasem să urc decâ t vreo două sute de paşi, prin pădure, când jos, în tabără, răsunară primele ţipete şi împuşcături. Descoperiseră, cre d, santinela leşinată în pragul uşii, îl descoperiseră pe cen uşiu mai repede decât mi-am închipuit; probabil veniseră să-l schimbe cu altul şi nu-l mai găsiseră la locul lui, în pos t. Iar uşa barăcii era larg deschisă, aşa cum o lăsasem. Şi, î ncepuseră să strige, să se cheme prin ceaţă, iar în câteva rânduri izbucniră dinspre tabără împuşcături. Eu urcam, c u corpul lui Al pe umăr, era greu Al, mai ales la un drum în pantă, prin ceaţă, printre crengile umede ale brazilor. Cen uşiii încercau să-mi ia urma, mă considerau fie foarte impo rtant, fie foarte periculos, pentru că întreaga tabără se deş teptase şi auzeam zgomotele lor, cum mă căutau, împrăşti aţi prin pădure. Cred că m-au căutat mai întâi prin tabără ş i în lungul drumului şi în jos, spre pârâu, unde era mai uşo r de ajuns pentru cineva care ar fi vrut să fugă. Apoi s-au răspândit pe pantă, prin pădure, urcând după mine şi, într- o vreme, ajunseseră atât de aproape, încât le-am văzut lum inile lanternelor, lăţite în aburul ceţii, şi le-am auzit vorba nervoasă, pe ton scăzut. Intrasem între nişte tufişuri şi stăt

eam ghemuit, lângă corpul ţeapăn al fiului meu; începuse să-mi fie şi mie frică. Trebuia să scap, să mă îndepărtez cât de mult, apoi să urc spre creasta muntelui, numai acolo înt revedeam salvarea, dacă era vreuna. Al îmi era o povară, d e aceea mă

ajunseseră urmăritorii şi m-au întrecut, dar încă mai speram într-un deznodământ fericit şi nu voiam să renunţ l a el, *nu puteam* să renunţ. Aşa că l-am ridicat din nou pe u măr, când zgomotele urmăritorilor nu s-au mai auzit, şi am făcut un ocol, m-am abătut de la direcţia care mă scotea de -a dreptul pe creastă, dacă aş fi urcat fără încetare. Am aju ns în marginea unui torent secat, prăvălit parcă din cer, nu din munte. Ceaţa se mai subţiase, luna îmi arăta acum obst acolele, numeroase şi adesea greu de observat în umbra în tunecată a arborilor. Obosisem, urcam încet, cu răsuflarea întretăiată, iar pădurea se legăna fantomatică deasupra m ea, înfiorată adânc de vântul rece al toamnei.

Spre ziuă am adormit într-o văgăună, dar începu curâ nd să plouă şi stropii mă treziră, căzându-mi pe faţă de pe f runzele tufişurilor sub care mă adăpostisem. Aveam să mă conving încă o dată cât de instabilă era vremea la munte, mai ales în acel anotimp, pe care nu-l alesesem, pur şi sim plu mă prăbuşisem în el. Mai odihnit fiind, mi-am continuat urcuşul. Zorii erau tulburi, pe un cer noros şi umed, frunz işul căzut se umezise şi el, dar nu într-atâta încât să nu ofe re pasului puncte de sprijin. Al atârna pe umărul meu în ac eeaşi poziţie ghemuită şi, la un moment dat, mi-am zis că t otul era în zadar. Că, gata, Al se stinsese, ciuruit de arma l ui Kurt, iar eu rămâneam captiv în timpul cenuşiilor, ăsta e ra adevărul, realitatea, nu mai aveam ce spera. „Ce speri, ce mai speri?” mă întrebam, târându-mă în sus, pe firul tor entului. „Sus e vârful muntelui şi dincolo de creastă e o val e, şi din nou o creastă, doar cunoşti locurile, ai mai fost pe aici. *Când, nebunule, când ai mai fost?”* Şi trăgeam de corp ul lui Al, eram destul de obosit de urcuşul continuu ca să n u-l mai pot ţine pe umeri şi îmi era teamă că, nu peste mul

t, aveau să mă lase picioarele, le simţeam tremurând de în cordare. Speram, totuşi, să ies. Să ies deasupra, îmi zicea m, deşi dincolo de creastă putea să fie o altă vale, mai mult e văi şi creste, şi toate ale aceluiaşi timp, toate ale timpului în care mă prăbuşisem. Dar speranţa care se cuibărise în mintea mea se întemeia pe o presupunere, vagă, ce-i drept. Mă gândisem că ruptura aceea, falia în timp putea avea şi o localizare în spaţiu, îmi era greu să cred că experienţele celor din munţi aruncaseră în urmă cu secole întreaga

planetă. Trebuia să văd, să mă conving eu însumi şi, dacă exista o singură ieşire din timpul străinilor, aveam dat oria să o caut. S-o caut cât de repede, îmi spuneam, câtă vr eme corpul lui Al mai putea fi regenerat şi readus la viaţă.

Venise amiaza şi ceţurile se mai răriseră, sus, unde aj unsesem. Stăruiau, groase şi tulburi, în fundul Văii Iadului, unde înecaseră totul: drum, tabără, pârâu, brazi. Soarele s clipi de câteva ori prin pâcla cerului şi învioră puţin locuril e. Numai că eu urcam acum pe o coastă golaşă, cu mult gr ohotiş şi iarbă puţină. Pădurea se terminase şi abia sus, pe creastă sau pe platou (încă nu ştiam ce mă aştepta acolo), zăream câteva pâlcuri de brazi, unii strâmbaţi de vânt sau de viituri. Ca să ajung acolo, trebuia să străbat un loc desc operit. Şi trecusem de jumătatea distanţei, păşind într-un r itm lent, cu opriri dese, când răsunară primele împuşcături – o rafală lungă, care mi-a încordat nervii, obligându-mă să tresar. Trăgeau de jos, dinspre pădure, mă descoperiseră a bia atunci şi. O clipă, am rămas fixat acolo, uimit de tenacit atea cenuşiilor; mă căutaseră fără întrerupere, prin toată pădurea, o noapte şi o jumătate de zi, până îmi dăduseră d e urmă. Apoi m-am smuls din loc, l-am apucat pe Al în braţ e şi mi-am urmat urcuşul, cât de repede puteam. Instinctiv simţeam că trebuie să mă adăpostesc, după pietre, după tr unchiurile frânte, în şanţul aproape vertical al torentului.

Dinspre pădure rafalele răsunau mereu, cenuşiii voia u să mă ţină astfel în loc, în timp ce câţiva dintre ei alerga u prin zona descoperită, încercând să se apropie la o dista

nţă care le-ar fi convenit mai bine. Şi mi-a fost iarăşi frică, atunci, cu mogâldeţele acelea în spate. Îmi era teamă de ar mele lor, teamă să nu mă rănească, să nu mă doboare, ca p e Al, înainte de a ajunge sus. Să ajung pe platou, chiar da că ar trebui să mă pierd în pădurea de dincolo de munte, a tâta doream atunci să scap de schijele armelor în porţiune a aceea descoperită, unde eram un vânat aproape sigur pe ntru mantalele cenuşii. Altfel, totul se termina, pentru Al şi pentru mine, aveam să putrezim într-un pământ care n-ar fi trebuit să fie al nostru decât peste o mie de ani, după ce nimic din amintirea cenuşiilor nu va mai fi rămas. Dar cen uşiii trăgeau în rafale după mine, încât munţii clocoteau, r e

petând bubuiturile şi amplificându-le, rostogolindu-le până jos, în apa pârâului. Obosiseră, nu mai puteau fugi. M i se căţărau pe urme desfăcuţi în lanţ şi, din când în când, câte o armă răpăia prelung, smulgând bucăţi din piatră în stânga sau în dreapta sau deasupra mea. De unul singur în cepusem să mă tem, îi depăşise cu mult pe ceilalţi şi obosis e poate mai puţin, pentru că făcea eforturi aproape suprao meneşti ca să mă ajungă.

Aşa am ajuns sus, la brazi, şi m-am târât la adăpostul lor, gâfâind, trăgând în urma mea corpul alb, rece şi zgâria t al fiului meu Al. Eram murdar, zgâriat eu însumi, dar în p rimul rând speriat, pentru că-l ştiam pe celălalt aproape şi nu mai puteam face absolut nimic, salvarea mea depindea de felul în care l-aş fi făcut să creadă că plecasem în altă di recţie. Şi abia atunci, cum stăteam în tufiş, cu pieptul lipit de pământ şi cu nările în iarbă, abia atunci *am sesizat schi mbarea*. Aerul era altul, mai cald şi fără umezeală, iar soar ele, când m-am răsucit să-l văd printre frunze, făcuse par că un salt de câteva ore pe cer. Şi iarba de care îmi lipisem obrazul, iarba avea în ea o clorofilă proaspătă, mirositoare, de un verde primăvăratic, încât, înţelegând, mi-a venit deo dată ameţeala; apoi mi-a venit să sar în picioare şi să râd şi să ţip. Dacă n-am făcut-o, a fost numai din cauza urmăritor

ului. Apucase să iasă şi el în marginea platoului, cumpănin du-şi arma în mâini şi aruncând priviri cercetătoare în toat e părţile. Era Kurt.

Ieşise *deasupra* şi habar n-avea unde ieşise, idiotul! Mă căuta din ochi, mergând aplecat şi mişcând într-o parte şi-n alta ţeava armei, gata să declanşeze schijele morţii. Şi habar n-avea unde ieşise! Îmi venea să râd, urmărindu-i pri ntre frunze mişcările, dar n-am avut vreme să reacţionez în vreun fel, pentru că omul în manta cenuşie văzuse ceva pe platou, ceva care-l făcuse să tresară. M-am ridicat într-un genunchi, ca să văd şi eu departe, sub altă culme, o constr ucţie alb-azurie, dinspre care veneau discutând *cinci,* nu m ai puţin de cinci contemporani de-ai mei! Kurt îi recunoscu se şi el, după costume. Fusese surprins la loc deschis şi, şti indu-şi camarazii în spate, începuse's* urle din răsputeri *H aalt*! apoi am auzit rafala. Trei oameni din grup îngenunch eară, alunecând în iarbă, spre nedumerirea celorlalţi doi. K urt ţinea arma întinsă şi făcea semne în urmă, ce

lor care nu mai soseau şi n-aveau să mai vină niciodată pentru că acţiunea aceea, care rupsese timpul şi crease o falie până în vremea lui Kurt, încetase. Încetase i mediat după ce el ieşise *deasupra.* Iar el nici măcar nu-şi dădea seama că se petrecuse o schimbare, şi încă ce schim bare! îşi chema camarazii din urmă, fără să-i treacă prin m inte că-i aştepta să vină tocmai de la o mie de ani distanţă; el credea că, din clipă în clipă, cenuşiii aveau să năvăleas că din vale, alături de el, cu armele în mâini. Şi nu-i scăpa din ochi pe cei în care trăsese.

Ştiam ce va urma. Unul din cei teferi, înţelegând situ aţia, a scos tija regeneratorului. Trei scântei reci şi, sub pri virile consternate ale lui Kurt, oamenii se ridicară, iar grup ul îşi schimbă direcţia şi avansă spre el. *Haalt! Haalt!* urlă Kurt, ameninţând cu arma şi, din glasul lui gâtuit, din trăsă turile desfigurate ale feţei, se putea înţelege că în fiinţa lui învinsese teama. Ura şi cruzimea erau atunci, în el, simple anexe ale fricii animalice. *Halt!* mai strigă o dată, apoi tras

e din mers, cum se retrăgea cu spatele spre Valea Iadului. Căzură doi, dar tijele regeneratoarelor scânteiară şi cei lov iţi erau iarăşi în picioare. Kurt trase din nou, nu lovi pe ni meni, îi tremurau mâinile pe armă, iar chipul îi ajunsese o mască a neputinţei înfricoşate, a neputinţei de a înţelege şi raţiona. Atunci am ieşit din desiş şi i-am tăiat retragerea. D escoperindu-mă cu privirea, Kurt a dat drumul armei şi, fă ră nicio comandă, a ridicat mâinile în sus.

*

— Am fost să-l văd pe Kurt, mi-a zis Al într-una din zilele trecute. Stă în ţarcul lui, mănâncă toată ziua şi nu face ni mic, nici măcar limba nu vrea sau nu poate să ne-o înveţe. A îmbătrânit, săracul. S-a îngrăşat şi seamănă teribil cu ro tofeiul care ne-a anchetat acolo, în baracă. Îi mai ţii minte, tată, pe rotofei şi pe Ochibolnavi şi pe toţi cei îmbrăcaţi în mantale cenuşii, din *timpul lui Kurt?* Ce crezi, ce şi-or fi în chipuit despre Kurt, care era atât de zelos, când tocmai el nu s-a mai întors din misiune?

1973

ADRIAN ROGOZ

ALAMBAI **SAU ARCANELE ARTEI**

Emisiune pentru 5 planete

Arta de a construi se reduce la arta de a dispune golu ri.

robrt le ricolais

Nici ştiut, nici văzut, Geniu-i? joc brodit? Abia apărut Treaba s-a-mplinit!

PAUL VALÉRY: „Silful”.

Aşadar n-am produs nimic!

HONORfi DE BALZAC „Capodopera necunoscută**

Îl caut de o săptămână zadarnic pe creatorul urbanist icii moderne, pe omul socotit egalul lui Vitruviu şi al lui Co rbusier. În numai câteva luni a revoluţionat arhitectura, ar e pretutindeni discipoli pe Pământ şi pe trei planete, şi ace astă decisivă înrâurire e cu atât mai prodigioasă cu cât, im ediat după ce şi-a înfăptuit lucrarea capitală, a intrat litera lmente în legendă sau, ca să mă exprim precis, i s-a pierdu

t orice urmă.

Opera despre care se ştie cu certitudine că a fost real izată de Alamogordo Baikonur1 este oraşul CZ 4007 (27°1 5 15” lat. n.; 113 o43 03” long. v. – California de sud), cuno scut acum sub numele de Alambai. În după amiaza zilei în care Alam şi-a descoperit metoda, întreaga omenire s-a put ut încredinţa la telstercrom de fascinanta frumuseţe a urba nisticii de tip „văzut-nevăzut”. Ca la orice înfăptuire planet ară, au existat atunci

1 Numele i-a fost dat de taică-său, profesor de planet ologie, după două localităţi terestre, celebre în secolul al X X-lea.

şi accidente. Dintr-o cabină de reconversie un grup d e locatari pieriseră ca în neant. Era neîndoielnic faptul că a u fost treizeci şi trei de victime, deoarece s-au găsit jetoan ele lor în caseta de comandă. Ce s-a întâmplat însă nimeni nu ştia în mod precis. Unii acuzau sistemul de conversie in stalat în toate oraşele înalte pentru transportul pe vertica lă. Cel ce voia să coboare sau să urce era preschimbat în u ndă şi, într-o cabină de reconversie, unda recepţionată dev enea din nou un om în carne şi oase. Procedeul se dovedise infailibil şi singurul eficace aglomerărilor imense cu mii de etaje. Se presupunea că, în momentul conversiei, care, de r egulă, avea loc pe întuneric, cabina fusese brusc iluminată (ca de altfel alte sute de încăperi ale oraşului ales de Baiko nur drept loc al experimentului său). Secundă tragică, sufi cientă pentru a impresiona greşit ochiul magic care dirija o peraţia natura undelor fiind perturbată, cele treizeci şi trei de victime n-au mai putut fi transformate în fiinţele coresp unzătoare. Câţiva martori afirmau chiar că din cabină ar fi ieşit nişte insecte, dar acest lucru n-a fost niciodată confir mat oficial.

Din pricina acestui straniu accident, Alam a fost reţin ut pentru informaţii câteva săptămâni la Oficiul ordinii mo ndiale. Ideile lui însă cuceriseră deja întreaga planetă. Încă în răstimpul cercetărilor privitoare la accidente (despre na

tura lor voi vorbi mai departe), au fost construite 281 aşe zări de tip Alambai. De data aceasta n-a mai survenit niciu n accident. Dintre acele oraşe o serie este atribuită lui Bai konur, dar majoritatea celor care i-au studiat opera îi conte stă paternitatea, reducând-o la o influenţă de principii, cee a ce nu constituie ceva mai puţin uimitor.

Cert este că Alam a fost absolvit de orice vină, şi la a ceasta a contribuit, probabil, în mod hotărâtor, şi celebritat ea răsărită peste noapte. Nu poate fi incriminat acest mare arhitect pentru accidentele produse – afirma în esenţă verd ictul dat publicităţii –, după cum n-a putut fi Einstein pentr u victimele bombei atomice. În ce măsură conştiinţa lui Bai konur va fi umbrită de nefericitele evenimente constituie o dramă personală.

Dispariţia lui Alam a coincis cu punerea lui în libertat e. Fără îndoială că preşedintele O.O.M. şi câţiva subalterni ai săi cunoşteau locul unde se găseşte actualmente

Baikonur, dar ei nu voiau să-i divulge adresa şi nimen i nu-i putea obliga s-o facă.

Or, iată că eu am fost delegat să-l descopăr pe Alam, ba chiar să port cu el o discuţie din care umanitatea să afle geneza revoluţionarei lui arhitecturi. Această misiune mi-a dat-o secretarul Serviciului de informaţie planetară. M-a c hemat la el şi mi-a spus

— Alfa-Omega (numele meu este Alphons Ornez; de aco lo porecla), eşti cel mai indicat să destrami vălul de mister care acoperă cazul Alambai. Opinia planetelor este îndritui tă să cunoască substratul acestei stupefiante faime.

— Ştiu… paragraful cinci din codul democraţiei. Să înc erc la O.O.M?

— Nu. M-am adresat numărului unu al forului cel mai î nalt. Nu vor să ne spună unde se găseşte acum Baikonur.

— Atunci nu prea văd ce şanse aş avea… mârâii plictisi t. E drept că există şi paragraful şase, care dă oricui drept ul să se intereseze pe cont propriu de orice secret planeta r. În schimb, paragraful şapte împuterniceşte administraţia

să apere inviolabilitatea acelor secrete. Iar lupta nu-i deloc egală...

Secretarul mă privi cu ochii lui blânzi de reverend, cu treieraţi primejdios de nişte luciri maliţioase, dar îmi spuse cu glasul său cel mai amabil

— Nu eşti un cetăţean oarecare. Ai în spate întregul no stru serviciu. Eşti reporterul numărul unu al Terrei. Cine a coborât pe văzduhul de gheaţă al lui Jupiter cu prima expe diţie, deşi fusese interzis zborul celor din afara echipajulu i? Cine a descoperit...

— Eram mai tânăr...

— Dar şi treaba de acum e mai uşoară.

Izbucnii în râs

— Mai uşoară? Să dau de un ins ascuns printre şapteze ci de miliarde de oameni risipiţi pe cinci planete! Cred că glumeşti.

— Mi-ai cerut deunăzi să-ţi punem la dispoziţie mijloac ele ca să scotoceşti trei luni planeta Pluton pentru nu ştiu ce năzbâtie paleoastronautică...

— E ceva teribil de interesant!

— Poate, dar nu într-atât încât să justifice cheltuielile e xorbitante...

— Am priceput, declarai rece. Vrei să încheiem un târg.

— Nici nu mi-a trecut prin cap că n-ai să pricepi, spuse j ovial secretarul. Paragraful şase trebuie să învingă paragr aful şapte.

Dacă rezistasem în pertractările cu secretarul o făcus em pentru că aveam alte proiecte. Altminteri nu denaturas e adevărul numindu-mă reporterul numărul unu. Nu ţin ne apărat ca eticheta să fie lipită pe talentul meu literar, dar î n privinţa eficacităţii n-aveam rival.

De altminteri, atunci când pomenisem de cele şaptez eci de miliarde de solarieni exagerasem. Afacerea Alambai era dificilă, dar nu insolubilă. Metoda pe care am folosit-o era prin excludere, iar şeful meu ştia şi el că aşa voi face. Î n cei peste douăzeci de ani de practică ajunsesem să mă le

g de o mulţime de oameni importanţi, care n-aveau de ce să nu mă servească, mai ales că în fond era vorba de intere sul umanităţii.

Aşa am şi procedat. Recurgând la relaţiile mele înalt e, am obţinut de la sectoarele de statistică de pe cinci plan ete situaţia privitoare la strămutaţii din perioada eliberării lui Alam. Numărul obţinut era de ordinul a câtorva miliard e.

M-am consultat cu un prieten, directorul maşinilor de calcul marţiene. El mi-a făgăduit să mă ajute dacă îi dau im aginea eroului meu. Aveam câteva holograme reuşite luate înainte de reţinerea lui la O.O.M. Restul c-a treaba ordinat oarelor, care urmau să compare o mutră etalon cu alte câte va miliarde de fizionomii. Muncă de câteva zile. Această op eraţie a redus cercetările la mai multe sute de mii de indivi zi foarte asemănători între ei. Fireşte, mă gândisem şi la fa ptul că nu era exclus ra Baikonur să-şi fi schimbat chirurgi cal chipul. Aici mi-a-i fost de ajutor datele personale biosoc iologice pe care serviciul nostru de informaţie izbutise să p ună mâna înainte de reţinerea lui Alam. Dacă n-am fi fost p rompţi, mai târziu n-am mai fi aflat nimic. Toate documente le legate de biografia lui Alambai aveau să dispară, de par că o taină cumplită trebuia să fie păstrată sub peceţi.

Prin alăturarea semnalmentelor cunoscute de noi cu acelea furnizate de mulţimea analizată, trierea a fost

Împinsă mai departe, astfel încât până la sfârşit m-a m văzut în faţa a cincizeci şi nouă de Alămi posibili (sosii ş i. nesosii). Doar opt se găseau pe Pământ şi numai unul cor espundea tuturor parametrilor.

Am transmis filialelor de pe planete dispoziţii pentru comunicarea unor date suplimentare, iar eu am zburat spr e Australia, unde se stabilise vânatul meu, singurul care sa tisfăcea toate condiţiile, inclusiv asemănarea chipului. Mă i spitise ideea destul de nebuloasă că un om atras de frumo s, iar Alam avea un cap extrem de expresiv, trebuia să ţină la chipul său şi nu şi-l va schimba. Şi totuşi m-am înşelat. A

lam nu se operase fiindcă pur şi simplu nu-i trecuse prin m inte s-o facă; credea că schimbarea domiciliului şi paragraf ul şapte ajungeau să-i asigure incognito-ul. „Sunt convins – mi-a zis el în ultima zi a întâlnirii noastre – că Michelangel o şi-ar fi modelat o altă figură dacă ar fi putut. Măcar ca să se distreze.44

Dar să nu anticipez, deoarece merită să vă spun cum l-am „pescuit. Locuia într-unul dintre oraşele antice care, a semenea unui imens val, străbat continentul de la ţărmul O ceanului Indian până la Golful Carpentaria. Modestul său s paţiu locativ, alcătuit numai din cinci încăperi, se găsea toc mai în apropierea pomenitului golf.

Întrebând infrobotul unde este Bill Mallock (noul nu me al lui Alam!), am primit răspunsul vag că nu-i acasă. La amiază însă l-am văzut întorcându-se împovărat de nişte in strumente ciudate. Între timp, comandasem construirea un ei care pasagere peste drum de locuinţa lui Mallock. Oricât de repede a mers treaba, tot a durat vreo trei ore. Suprave gheam lucrările, deoarece voiam ca micul meu edificiu, fă ră să fie bătător la ochi, să-mi dea posibilitatea să pândesc de la ferestre poarta blocului din care ieşise Mallock.

La un moment dat s-a petrecut ceva care m-a plictisit din cale-afară: un soi de muşte mari, bâzâitoare, îmi dădea u târcoale. După anatomia lor am înţeles că nu erau insect e cibernetice, folosite de altfel doar în explorări dificile. Za darnic încercai să le gonesc; gâzele alea blestemate parcă înnebuniseră. Nu se apropiau de mine, dar zburau în jurul meu, zumzăind neîncetat. Îmi amintii contrariat o propoziţi e învăţată încă de pe mesele hipnopedice „Muştele sunt sp ecii de insecte dispărute de două sute de ani”. Sau nu sunt muşte, am conchis aşadar, sau.

aici, în patria cangurilor şi a ornitorincului. s-au perp etuat şi muştele. Oricum, ce înseamnă civilizaţia, mi-am sp us mohorât, ce folos că am cucerit planetele, că am reuşit să înălţăm oraşe invizibile, că suntem în stare să transpor tăm la distanţă un om sub formă de undă dacă nu putem fa

ce nimic împotriva unui muscoi neurastenizant! Se întâmp lă uneori ca un eveniment esenţial pentru existenţa cuiva să fie proiectat pe un fundal banal, dar obsedant, iar cele d ouă serii de fapte să rămână pentru totdeauna legate în me morie. Mie bâzâitul unor muşte, fie ele şi cibernetice, îmi v a aminti invariabil şi neplăcut episodul căutării lui Alambai.

*

Odată casa pasageră ridicată, m-am instalat, m-am în viorat cu o baie de raze şi am avut destul timp ca să iau le gătura cu oamenii mei de pe planete. Instruisem un robot observator să-mi dea de veste atunci când Mallock va ieşi din nou. Aceasta s-a întâmplat imediat după amiază.

Am pornit în urmărirea lui. Era încărcat cu aceleaşi b izare ustensile. Fiindcă se îndrepta spre ţărmul Mării Araf ura, am presupus că voia să pescuiască. Spre surprinderea mea, se opri pe nisipul plajei, în faţa unor stânci linse de v aluri, şi acolo îşi desfăcu lucrurile şi le aranjă în felul în car e îmi închipui că făceau pictorii de demult. Aşezat destul d e departe pe faleză, vedeam bine prin binoclu cum, stând lângă şevalet, omul meu îşi mânuia paleta şi penelurile.

Prefăcându-mă că mă plimb pe ţărm, m-am apropiat de Mallock. Am aruncat o privire pe pânza pe care aşterne a pete colorate şi l-am întrebat cu o uimire cât se poate de sinceră

— Scuză-mă că te tulbur… Dumneata pictezi!?

El tresări de parcă abia în clipa aceea şi-ar fi dat sea ma de prezenţa mea, mă cercetă bănuitor, apoi râse scurt, amuzat

— Da, pictez!

În glasul său adânc se desluşea o anumită mândrie, d ar în ansamblu atitudinea îi era destul de rezervată.

— Eşti arheolog? l-am iscodit din nou. Etnograf?

Fără să mă mai privească, râse iar şi-şi reluă treaba.

Talazurile se izbeau de stânci într-o cadenţă regulată.

deşi nu uniformă, iar straniile pete policrome ale tabl oului, în ciuda faptului că nu întruchipau deloc peisajul din

aintea mea, îmi stârneau în conştiinţă acel legănător, spum egător ritm de valuri.

— Nu, nu sunt nici arheolog, nici etnograf, îmi răspunse într-un târziu şi-şi întoarse faţa spre mine. Avea ochii albaş tri, mult mai albaştri decât marea pe care voia s-o zugrăve ască. Mă joc de-a pictura.

— De sute de ani n-a mai pictat nimeni… îndrugai un fel de explicaţie a erorii mele.

— Nu chiar nimeni, mă contrazise el cu glas domol, dar ferm. Au pictat destui. În general însă pictura trece drept o artă sfârşită. Ceea ce este altceva… până la proba contra rie. Şi zâmbi. Îţi place? îmi solicită el părerea, arătându-mi tabloul.

— Habar n-am dacă asta se cheamă plăcere, bâiguii ca m încurcat. În orice caz, îmi spune mai mult decât acele fa stidioase cadre filmate care vor să transpună realitatea pe nişte pereţi.

— Chiar asta am şi vrut, declară fericit, şi în ochi îi citii o anumită simpatie pentru necunoscutul care-i confirma id eile. Am vrut să spun *mai mult*.

Deodată observai nesuferitele muşte care mă sâcâise ră înainte. Acum îl atacau pe Mallock.

— Ştiam că musca-i o specie de mult defunctă, spusei. A ici însă văd că mai există. Şi încă multe.

— Ciudat, îngăimă pictorul şi mi se păru că pălise. Adin eauri n-au fost… Cred că au venit cu dumneata…

Îi luai vorbele drept o glumă. Nu-mi convenea totuşi că întâlnirea noastră se asocia cu un incident iritant. De ac eea mă grăbii să-mi iau rămas bun

— îmi pare rău că te-am stânjenit în lucru, deşi îmi pare bine că te-am cunoscut.

— Poate ne mai vedem, făcu el amabil, dar ochii lui mă s fredeleau straniu, aproape într-un fel dureros.

— Poate. Mâine vii tot aici?

— Da, şopti el, apoi, fără să mă privească, întrebă Dumn eata cu ce te ocupi?

— Sunt inginer, îmi amintii de profesiunea unui unchi d e-al meu. Caut locul optim pentru amplasarea unei fabrici

submarine de alge… şi câteva zile adulmec teatrul operaţii lor.

238

Îndepărtându-mă, avui şi eu impresia că muştele, sau o parte dintre ele, s-au luat după mine.

A doua zi m-a invitat la el, întrucât îmi exprimasem d orinţa să văd şi alte tablouri pe care le pictase. Mi-am dat atunci seama că şi cel mai stingher artist tot are nevoie de public (chiar dacă acest public este format dintr-un singur ins). Şi, vă mărturisesc deschis, mă simţeam ruşinat de fap tul că, din pricini cu totul străine de artă, mă substituisem acelui privitor ideal.

Acasă la el, Mallock (încă nu eram absolut sigur că er a unul şi acelaşi om cu Baikonur. deşi atitudinea lui bizară şi umbrită de melancolie m-ar fi îndemnat să înclin spre ac eastă identitate) îmi arătă tabloul realizat lângă stâncile lo vite de valuri. Nu semăna cu priveliştea cunoscută, în ciud a unei anumite tălăzuiri abstracte de linii şi culori. Impresi a era mai degrabă cosmică decât oceanică; cel mai mult m- a uimit însă acel legănător, spumegător ritm de valuri pe c are îl auzeam distinct.

După cea dintâi surpriză am râs, gândindu-mă că ju căria lui era destul de banală.

— Ai pus un magnetofon să imprime zgomotele mării…

M-a privit într-un mod curios – şi vesel, şi trist, şi mir at, şi batjocoritor.

— Ar fi fost prea simplu. Orice copil e în stare de asta…

— Atunci?!

În loc să-mi răspundă, îmi puse în mână mica sferă pr in care puteam, după voie, să reglez în încăpere intensitate a, direcţia şi nuanţa luminii.

— Ce trebuie să fac?

— Încearcă singur…

Mi-am dat seama că problema era mai complicată: pe măsură ce iluminam altfel tabloul se schimbau şi foşnetele iscate parcă de-a dreptul din culori.

— Într-adevăr, e interesant, recunoscui.

— Ai înţeles?

— Oarecum. Chiar eu declanşez această muzică policro mă…

— Cum o declanşezi?

— Cred că banda cu sunetele înregistrate e conectată la sistemul iluminării…

— Nu! Ar fi o soluţie încă *exterioară*.

— Vrei să spui că *însuşi tabloul cântă?!* exclamai, şi în gl asul meu răsuna supărător o strună ironică, dar ironia nu e ra decât efectul spontan al neîncrederii.

— Da, însuşi tabloul cântă. Sunt primul om care a izbuti t să compună muzică direct prin culori.

— Dar e senzaţional! strigai cu toată sinceritatea. (Chiar dacă Mallock nu este Baikonur, mă gândii, tot mi-a furnizat o ştire grozavă!) Nu pricep însă cum ai reuşit să…

— Principiul este relativ simplu, iar aplicarea lui, de ase menea, mai ales pentru un mezotronist, căci asta îmi e pro fesiunea de bază…

— Nu eşti artist? replicai prompt, speriat să deschid o b reşă spre chestiunea care mă adusese acolo.

Mallock mă scrută câteva clipe, vru parcă să spună c eva, se răzgândi şi întrebă cu un dispreţ ambiguu:

— Cine mai face astăzi artă!

— Dumneata, de pildă…

— Eh! Experimentez doar o idee; încă nu este artă.

În tot acest timp, continuând să manipulez mica sferă fotoreglantă, mă surprindea bogăţia de variaţiuni melodice pe care le imprimam temei fundamentale.

— Dă-mi voie să te contrazic, spusei. Jucându-mă cu ace st glob, am impresia că eu însumi. sunt un autentic artist, darmite dumneata – autorul…

Peste faţa lui Mallock alunecă un surâs vag

— În orice caz, nu aşa concepeau arta cei vechi. Şi cu to ate că ei vorbeau despre corespondenţe şi despre auziţii c olorate, ceea ce faci acum e departe de felul în care se defi nea odinioară nu numai creaţia, ci şi folosirea artei. Ca să

pricepi ce-ţi spun, e nevoie să-ţi dezvălui secretul meu…

În momentul acela m-am simţit proiectat în neant, înt r-un neant luminos şi transparent. Căderea a fost mai degrabă o plutire şi mă pomenii aşezat pe ceva concret, da r invizibil. Doar propriul trup mi-l mai vedeam suspendat st raniu în spaţiul fluid şi nesfârşit. Căzusem în cursă, deşi ex perienţa m-ar fi putut învăţa că marile personalităţi sunt n işte făpturi surprinzătoare. Dar Mallock mi se păruse un ti p inofensiv, aşa că, în loc să-i fi câştigat eu încrederea, mi- o câştigase el pe-a mea, iar acum mă găseam în puterea lu i. Este drept că existau câţiva oameni care ştiau unde mă a flu, dar nu le ceru

sem încă ajutorul. Alarmaţi, mă vor căuta aici. dar at unci s-ar putea… Mă înfiorai; un fel de furie mă smulse în să din mijlocul gândurilor negre…

— Alamogorde Baikonur, am strigat, de parcă eu îl prins esem în capcană, şi nu el pe mine… Aştept să-ţi dezvălui se cretul.

— Ştiam că ai să vii, se auzi glasul lui Alam, vibrând uşo r ca într-o reverberaţie. Colţii paragrafului şase trebuiau să-şi sfâşie victima…

— De ce nu te-ai ascuns mai bine? întrebai ca să nu tac.

De fapt cred că oricât de bine s-ar fi ascuns tot aş fi d at peste el.

— Ştiam că ai să vii, dar trăgeam nădejdea că nu voi fi d escoperit.

— Şi totodată ţi-ai luat unele măsuri…

— Am făcut tot ce s-a putut, rosti el cu modestie, şi dacă situaţia n-ar fi fost sinistră, aş fi izbucnit în râs. Reconstitui nd defuncta artă, continuă Alam, m-am pus în pielea artişti lor din trecut. Toţi au fost nişte înfrânţi, dar au ţinut piept destinului până în ultima clipă…

— Deci eu joc rolul destinului, încercai să glumesc.

— Oricum, îl suplineşti. Cum te cheamă?

— Alfa-Omega, îi spusei porecla mea, de fapt pseudonim ul sub care eram îndeobşte cunoscut.

— Am auzit de tine, murmură el laconic şi adăugă cu o n uanţă de ironie Observ că paragraful şase şi-a aruncat mar ele atu. Şi fiindcă „marele atu” tăcea gânditor, Alam între bă Cum te simţi?

La drept vorbind, nu mă simţeam rău. M-aş fi putut s ocoti ca la mine acasă, deoarece continuam să locuiesc într -un oraş invizibil; nu m-am mutat într-un Alambaicity din p ricina soţiei mele, care, în materie de urbanistică, e destul de înţeleaptă sau de conservatoare ca să adopte moda la u n an după ce s-a demodat. Aşadar, prin pereţii străvezii nu zăream decât văzduhul; totuşi, spre deosebire de încăpere a în care mă aflam acum, zidurile apartamentului meu se o pacizează de cum le comand, iar mobilierul are un aspect o bişnuit, adică este perceptibil cu văzul.

— Taci!? auzii glasul celuilalt. Aşa e că te-ai născut într- un oraş nevăzut?

— Da, în Marele Schweitzer din inima Africii.

— Eu, în schimb, m-am născut aici, în acest arhaic vier me uriaş, care se târăşte de la o mare la alta. Ceea ce cons tituie, trebuie să recunoşti, o flagrantă diferenţă sociologi că. Căci acesta e adevărul: eram copi. ul unor oameni săra ci. De pomană vei susţine că vorba „sărac” n-are niciun se ns şi, înşirând o grămadă de pilde istorice, vei încerca să- mi dovedeşti că, în comparaţie – cu nu ştiu ce nobil de acu m câteva secole, o duceam mai bine. Astea sunt fleacuri. E u folosesc cuvântul „săracii într-un sens contemporan. Rec unosc că omenirea în care trăim are cele mai sănătoase cri terii de distribuire a bogăţiilor ei. Fiecare îşi consacră soci etăţii talentul şi munca, iar în schimb primeşte tot ce-i nec esar personalităţii lui ca să se dezvolte din plin. N-am nicio obiecţie cu privire la acest procedeu. Este cât se poate de natural şi de cinstit. Dacă un bărbat şi o femeie sunt oame ni mediocri, rămân toată viaţa nişte muritori modeşti pentr u că nici n-au nevoie de mai mult, iar dacă fiul lor – este ge nial intră în rândul pământenilor iluştri. E un dat împotriva căruia n-ai de ce să te revolţi. Părinţii mei făceau parte din

rândul celor obscuri.

Glasul pe care-l auzeam vorbea liniştit, rezonabil, da r, în ciuda cuvintelor rostite, părea trist şi chiar cutreierat de o tainică îndârjire îndreptată mai mult împotriva lumii d ecât împotriva mea. Avusesem prezenţa de spirit să dau dr umul micromagnetofonului montat într-un dinte, iar acum ascultam cu gura căscată ca să se înregistreze mai bine.

— Ai să pretinzi, îşi continuă el univoca dispută, că nim eni nu mai suferă de foame, de frig, de intemperii, că acest e gigantice omizi urbane sunt confortabile şi că orice umil muritor al planetei are la dispoziţie, în schimbul modestei l ui munci, numeroase aparate care l-ar umple de invidie pe un împărat din trecut. E un nonsens! Crezi că pe sclavul sa lariat din capitalism îl mângâia faptul că, spre deosebire d e el, Alexandru cel Mare n-avea televizor, Carol Quintul nu folosea săpunul, iar Napoleon era lipsit de automobil?

Inflexiunile glasului deveniseră sarcastice, apoi, par că sub laminorul unor amintiri, luară o turnură mai puţin v ehementă

— În copilărie mă fascina tot ceea ce era legat de viaţa pe care o duceau oamenii importanţi ai planetelor. Auzeam că ei locuiesc în mirifice palate, care ajung la altitudini de mii de metri, că datorită unor tehnici revoluţionare aceste metropole stratosferice erau invizibilizate. Tu, care te-ai născut într-un asemenea loc, nu-ţi poţi închipui ce gânduri pot trece prin capul unui copil dintr-un sordid oraş-vierme. Ce lucru extraordinar! Să nu vezi în jurul tău decât cerul şi doar uneori, sub covorul norilor, Pământul înnobilat de dist anţă… Aş fi vrut să admir un oraş diafan, şi când mi s-a sp us că pretind ceva absurd – cum să poţi într-adevăr vedea nevăzutul? –, obiectul râvnit mi s-a părut de o şi mai tulbu rătoare magie, dorinţa – şi mai arzătoare. Şi câte întrebări fără răspuns nu mă năpădeau, ori cu un răspuns atât de gr eu de înţeles încât făceau problema şi mai misterioasă! au zisem că, pentru a coborî pe pământ de la etajul două mii, ciudaţii locuitori ai oraşelor invizibile intrau în cabine de c

onversie, erau transformaţi în propria lor unda şi, după o f racţiune de secundă, ajunşi la sol, se preschimbau din nou în oameni aievea. Glasul hohoti sardonic Câte minuni pent ru un suflet incult şi nătâng de copil! apoi mă întrebă pe u n ton în acelaşi timp zeflemisitor şi plin de compasiune Cu m te simţi în leagănul tău nevăzut? Există ceva mai subli m?!

Picasem în capcana întinsă de un nebun. Nu era mom entul să pun în funcţiune postul-brăţară de la mână şi să-i chem pe oamenii mei?

— Nu te speria, căută să mă calmeze glasul, de parcă, mi-ar fi ghicit gândurile. Nu intenţionez să te suprim şi nici măcar nu vreau să-ţi fac vreun rău. Sau, ca să vorbim exac t, am vrut să suprim orice influenţă exterioara care te-ar î mpiedica să înţelegi faptele relatate. Doar de asta ai venit. Trebuie să înţelegi cât mai mult. Dacă adevărul îţi va face rău, te priveşte. Mie mi-a făcut…

Deodată auzii iarăşi bâzâitul acela agasant.

— Unde naiba zboară? Nu văd nicio muscă.

— Zboară în camera unde mă aflu eu, îmi răspunse cu o umbră de spaimă glasul sau poate numai cu exasperare. P e urmă parcă se stăpâni şi, revenind la monologul întrerup t, îmi spuse Nu te teme.

Situaţia mi se părea grotescă, absurdă. Aripa bizarul ui mă înfioră.

243»

— Nu mă tem, şoptii, şi eram convins că în acea clipă n u de Baikonur mă temeam. N-ar fi mai bine totuşi să mă sc oţi din vizuina asta?

— Deocamdată trebuie să rămâi acolo…

— Atunci continuă-ţi povestirea.

— Am studiat mezotronica, prin care însuşi nucleul ato mic devine un sistem deschis comunicării. Era un domeniu fecund, graţie căruia o minte tânără îşi putea dovedi ageri mea. Şi mi-am dovedit-o. Primele grefe mezonice poartă şi numele meu…

— Ştiu. De aceea am şi fost uimit când te-am descoperit

pictând.

— Ai fost mirat fiindcă arta a trecut printr-o perioadă de anabioză. De câteva sute de ani ştiinţa înaintează cu o ase menea viteză în necunoscut încât a uitat că, practic, necun oscutul este infinit şi că deci umanitatea îl poate sonda me reu şi cu rachetele artei. Nu este exclus ca un înţelept afla t la hotarele cunoaşterii noastre să considere arta drept o deşertăciune; nu văd însă de ce n-ar socoti ca atare şi ştii nţa. Cert e că nu sunt un asemenea înţelept.

— Mi se pare totuşi ciudat ca mintea unui om în măsură să exploreze cu rigoare enigmele Cosmosului să se descali fice folosind o metodă care orbecăieşte.

— Vorbim despre lucruri prea puţin cunoscute. Întreabă -te cum a fost posibil ca Newton şi Einstein, aceşti titani ai fizicii, să fi avut şi ei superstiţii, cum a fost cu putinţă ca vi zionarul matematician Ion Barbu să fi fost unul dintre cei mai mari poeţi ai lumii – desigur că nici n-ai auzit de el.

Aidoma respiraţiei timpului pe care deodată n-o mai percepi, deşi se materializează în sacadatul tic-tac al unui ceas, zumzetul muştelor îmi pierise din atenţie, cu toate că nu contenise nicio clipă. Apoi, în tăcerea lăsată, îl sesizai d in nou. Şi brusc mi-am amintit de ceva care mă împinse spr e o presupunere înspăimântătoare.

— Şi acum să-ţi dezvălui taina tablourilor, reluă glasul. Mai întâi însă trebuie să-ţi spun că realizările mele mezotr onice mi-au îngăduit, în sfârşit, să mă mut într-un oraş invi zibil. Acolo am găsit şi ceea ce se numeşte iubirea. Era o fe meie desăvârşită, dacă harul frumuseţii îl poate înlocui pe acela al inteligenţei, dacă farmecul e în stare să joace rolul culturii, iar graţia – pe al bunătăţii.

244

Poate crezusem că adevăratele-i virtuţi sunt nevăzut e, ca şi structurile metropolei în care locuiam. Mă prinsese m în laţul propriilor mele nostalgii de adolescent. Din drag oste pentru Ginestra mi-am dezvăluit autentica vocaţie; chi ar şi pentru aceasta ivirea ei a fost providenţială…

— Atunci ai început să pictezi?

— Nu aşa însă cum bănuieşti. A face un tablou mi s-ar fi părut ceva absurd, deoarece în acea vreme şi eu eram amă git de presupusul apus al artei. Impulsul mi l-a dat un joc: am pictat corpul Ginestrei, vrând să-i scot în relief unica-i splendoare. Crema cu care i-am uns pielea era constituită din particule fotosonore, astfel încât razele care cădeau pe plaja unde. ne scăldam iscau din epiderma femeii mele hal ouri de muzică. Şocul produs asupra celor de faţă a fost te ribil. Poate că în acele clipe arta înviase din nou în spume şi cântec.

Glasul lui Baikonur era aproape fericit şi cred că num ai eu mai sesizam bâzâitul ameninţător al muscoilor.

— Nu văd totuşi cum ai ajuns de aici la arhitectură…

— De acolo unde eşti nu vezi nimic, spuse mâhnit glasu l. Nici eu nu vedeam nimic în oraşul invizibil, dar mi-am da t seama numaidecât…

Apoi tăcu de parcă ar fi uitat de mine.

— Şi ce s-a mai întâmplat? întrebai nu atât ca să-l fac să-şi reia povestirea, cât din cauza zumzăitului care-mi căl ca pe nervi.

— De ce te grăbeşti? spuse Alambai ca smuls din visare, şi din glas îi ghiceam nu numai regretul, ci parcă şi faptul că observase şi el neliniştitorul zbârnâit.

Şi din nou se aşternu vibrătoare tăcerea.

— Totul a pornit în viaţa mea de la un accident, reluă el, de la necunoscutul pe care l-am descifrat prea târziu. În m omentul când pielea i-a prins să cânte, spre uimirea plăjii, e posibil ca Ginestra să mă fi iubit mai mult. Pe urmă însă … Stupida întâmplare a avut loc la recepţia dată de preşed intele planetei Venus la încheierea congresului mondial co nsacrat mezotronicii. Nu mi se ceruse, fireşte, să acopăr o brazul Ginestrei cu fardul acela melodios, dar ştiam că aşt eptau cu toţii s-o admire, ştiam că apariţia ei va însemna u na dintre senzaţiile nobilei reuniuni. Nu pot aduce nimănui vreo învinuire în legătură cu eşecul meu lamentabil. Un im previ

zibil concurs de împrejurări a făcut ca trecerea Gines trei prin vasta sală a oglinzilor să coincidă cu inaugurarea fermecătorului sistem de iluminare pus la punct de Billeva se. O defazare de algoritmi – iată tot ce a fost. A urmat un i nfern grotesc. În loc de adieri, foşniri şi murmure, de pe ob rajii perplecşi ai femeii iubite, izbucni guiţatul strident al u nor purcei înjunghiaţi. Cel puţin asemenea sunete conserv aseră benzile de magnetofon de la ultimii reprezentanţi ai speciei porcine.

Pentru orice specialist evenimentul era cu totul rema rcabil; cei de faţă însă, stupefiaţi, l-au primit ca pe o monst ruozitate. Apoi purceii s-au prefăcut brusc în porci şi scroa fe, care ne-au îngropat, pe Ginestra şi pe mine, în imensul l or hohot lătrător, grohăitor. N-o pot condamna că m-a pără sit. De fapt fusesem unealta hazardului care-i lăsase frumu seţea în toată goala-i puritate. Iov sau Plotin, zdrenţăroşi şi acoperiţi de bube purulente, n-ar puteau fi socotiţi urâţi, d eoarece esenţa lor e în altă parte. Ginestra însă…

Şi glasul se frânse ca-ntr-un oftat. Muştele zumzăiau nervos ori, poate, propria-mi enervare le acorda neliniştea.

— Îmi pare rău, Alam, şoptii fără rost.

— Tot ce există e înscris în cartea destinului, fiindcă exi stă. Poate viitorul să pară mai vesel, adăugă, dar nu părea prea convins. După plecarea ei, am trăit o vreme singur în oraşul nevăzut. Curând am înţeles deşertăciunea existenţe i mele de până atunci. Lucrul acela suprem de a sugera o s olitudine aproape siderală în mijlocul unui gigantic haos d e termite mi se vădi în toată puerilitatea lui. M-am simţit d ezgustat de această păcăleală, pe care o luasem drept cea mai înaltă răsplată. Şi deodată mi s-a făcut dor de străvech iul şi materialul meu oraş-vierme, de femeile lui, care ştiu să împartă cu bărbaţii atât luminile, cât şi clipele întunecat e ale vieţii… Ideea, nefericita idee mi-a venit pe când prive am visător prin pereţii străvezii ai locuinţei mele şi, ca într -o supraimpresiune, amintirea umplea cu lucruri vidul care mă împresura. În acea vreme începusem să fac primele ta blouri muzicale, ceea ce cred că a înrâurit Ideea. Ce-ar fi, mi-am spus, dacă toate aceste nevăzute locuinţe ar deveni

pe rând perceptibile… Sau poate nu toate, ci numai atâtea câte ar scoate din anonimat spaţiul înconjurător, fără să ră pească ansamblului

aspectul aerian… Deoarece te interesează adevărul, c onsemnează că ideea mea n-avea nicio finalitate urbanisti că. Pur şi simplu mă preocupa efectul plastic pe care l-aş fi obţinut… Exista totuşi o dificultate… Nu vizibilizarea, care însemna pentru mine o chestiune tehnică elementară, de î ndată ce aş fi pătruns în uzina centrală… ci distribuirea gol urilor. Să nu te mire… Gândeşte-te că oraşul nevăzut, înalt de câţiva kilometri, se întinde pe o suprafaţă imensă. Îţi da i seama că în asemenea condiţii nu e chiar atât de lesne de calculat modul în care spaţiul plin trebuia să alterneze cu s paţiul „gol44 pentru a da unui privitor iluzia unei reţele. Er a o problemă matematică, asupra căreia m-am zvârlit cu p asiune.

Mi-am pus în aplicare catastrofalul plan chiar în ziua în care am ajuns la acele ecuaţii topologice apte, în nălucir ea mea, să învioreze neantul. Cred că am fost nebun. Nu m -am gândit la nimic altceva decât la efectele plastice şi la si stemul matematic corespunzător… O idee smulsă din realit ate şi dusă până la capăt deasupra realităţii… chiar asta e arta… poate de aceea fragilă ca un abur, impasibilă ca piat ra, perenă, dar şi hărăzită pieirii…

Baikonur tăcu, iar dipterele bâzâiră într-un cor sumb ru.

— Scoate-mă de aici! strigai. Vreau să vin lângă tine.

— N-are niciun rost… Ai dorit adevărul – ţi l-am oferit. Multe nu mai am de spus. Când voi termina, te vei afla afa ră. Şi acum ascultă. N-am niciun merit în crearea oraşelor tip „văzut-nevăzut”. Eu urmărisem cu totul altceva… o iluzi e, din păcate, eşuată dezastruos… Ceea ce s-a făcut în nu mele meu constituie doar rezultatul uneine în telegeri şi co nsecinţa unei tehnici atât de avansate, încât chiar şi un ner od crâmpei de gând se poate transforma vertiginos în ceva real. Nu susţin că aşa-zisele oraşe. Alambai sunt mai rele d

ecât alt fel de aşezări, dar ele nu reprezintă opera mea. Op era mea…

La fel de surprinzător cum căzusem adineauri în spaţ iu, o încăpere se iscă dincolo de unul dintre nevăzuţii mei pereţi; zării un individ destul de vârstnic, care se concentr a cu toată seriozitatea să stea cu capu-n jos şi cu picioarele întinse spre tavan.

— E un amator de yoga, îmi desluşi Alam. Am aşteptat să-şi înceapă exerciţiile. Habar n-are că e privit.

247

Fii atent! Acum voi face ca, pentru câteva clipe, să te vadă şi el…

Omul continua să fie absorbit de excentrica-i îndeletn icire. Ochii săi erau de un verde spălăcit, uşor injectaţi, din pricina poziţiei lui pesemne, dar perfect calmi şi parcă înto rşi spre sine, deşi îndreptaţi către camera mea. Când mă o bservă, bărbatul clipi neîncrezător, apoi, dându-şi seama că nu e prada unei halucinaţii, îşi pierda frumosul echilibru inversat şi veni grămadă la pământ.

— Îi suspend iar viziunea spre tine, mă anunţă Alam.

Înainte de a mă pomeni din nou înfipt în spaţiul vid, a pucai să-l mai zăresc pe bietul om frecându-se uluit la ochi, zgâindu-se la peretele-fantomă şi reluându-şi în grabă poz iţia răsturnată, doar – doar s-o mai ivi minunea.

Râsul îmi muri pe buze, căci zbârnâitul muştelor se d ezlănţui duşmănos.

— Ai asistat la un singur caz, reluă obosit Alam. Atunci î nsă când mi-am pus în aplicare planul sute de mii de încăp eri au devenit vizibile una pentru alta.

— Aşa s-au produs accidentele…

— Parcă un vânt de nebunie se abătuse asupra oraşului, dar totul ar fi fost destul de instructiv şi de nostim, dacă, d in nefericire, grotescul nu s-ar fi convertit în macabru. Trei zeci şi trei de locatari aflaţi într-una dintre cabinele de con versie au dispărut. Printre ei se găsea şi ilustrul astrobacte riolog Puzzle…

Din pricina zumzăitoarei lui armonice, acest cuvânt

misterios mi se păru lugubru1.

— Ştiu, murmurai, înfiorându-mă. Unii martori susţin că, în momentul reconversiei, din cabină ar fi ţâşnit nişte i nsecte. Dar niciodată nu s-a confirmat oficial... E aproape de neconceput...

Tăcui, iar vibrarea care parvenea până la mine doved ea că lucrul era totuşi posibil. Acum înclinam să cred că m ultele mă urmăriseră şi înainte de a fi ajuns în Australia. D e ce nu mi-au atras însă atenţia? Poate din pricină că mă s upravegheaseră mai discret decât au făcut-o în oraşul-vier me, iar eu, preocupat de Baikonur, uitasem

1 *Puzzle* înseamnă în limba engleză „enigmă", dar *pu zz* se aude apropiat de *buzz* – „zumzet, bâzâit" *(n.r.).*

acel amănunt legat de accidente, amănunt esenţial, d ar prea nebunesc pentru a-l fi luat atunci în seamă.

— Da, e de neconceput! gemu glasul. Dar altă explicaţie nu poate exista. Şi apoi muştele astea...

Şi numai bâzâiala lor de coşmar se mai auzi. Fără să vreau, mi-l închipuiam pe Baikonur privind înspăimântat zb orul bezmetic şi furios al insectelor.

— Crezi că au venit anume...!? exclamai, dar nu-mi term inai întrebarea, socotind-o cumplită.

— S-au luat după tine.

Niciun accent de dojană nu distingeam în vocea lui Al am; doar resemnarea... Am simţit că explodez. Trebuia să acţionez într-un fel, să ies din situaţia dementială în care pi casem.

— Scoate-mă de aici! strigai. Adu-mă lângă tine! Să dăm naibii afurisitele astea de muşte!

Glasul râse încetişor şi trist

— Linişteşte-te! Nu e nimic de făcut.

Observându-i î<neapăţânarea, n-am mai fost în stare să mă stăpânesc am pus nervos în funcţiune postul-brăţa ră. Filiala australiană a serviciului nostru era alarmată, înt r-un sfert de oră aveau să fie aici. Hotărârea aceasta ar fi t rebuit s-o iau mai de mult.

Lasă-mă barem să văd ce se petrece acolo!

Ştiam că-l rog zadarnic, dar trebuia să-l ţin de vorbă până la venirea celor trimişi de filială.

— Paragraful şase are orice drept, rosti amar Alam.

— Dă-l încolo! izbucnii. Uită-l! Eu am uitat tot ce mi-ai zi s. Acum pricep de ce n-au vrut să-ţi dea în vileag locul în c are te-ai ascuns.

Eram sincer. Îmi părea rău de Baikonur şi mă simţea m vinovat de ce i se întâmpla.

— E prea târziu, îngăimă el. Nu te necăji degeaba.

— De ce nu ţi-ai operat chipul? Dacă nu te-aş fi descope rit…

Atunci mi-a spus Alam că se socotise apărat de parag raful şapte, că altminteri n-ar fi şovăit să-şi modeleze o altă figură.

— Nu-ţi face sânge rău, încheie el. Îmi dau seama că, or icum, tot mă găseai. Şi era cu neputinţă să-ţi imaginezi rec onsecinţe vor decurge din întâlnirea noastră. Eu însumi nu m-aş fi putut gândi…

— De unde ştii însă că ele îţi vor răul?

— Nu ştiu nimic. De fapt, muştele astea nu-nseamnă dec ât întruchiparea nebuniei mele. E suficient să le ascult cu m zumzăie şi le-am şi înţeles verdictul

— Goneşte-le! zbierai.

— Nu voi reuşi, sunt sigur. Şi nici nu e nevoie.

Din nou mă cutremură gândul că stau de vorbă cu un alienat mintal.

— Alam, încercai să-l conving, doresc să te ajut. Orice o pinie ai avea însă, dă-mi drumul… Nu mai pot suporta…

— Te-nţeleg, Alfa-Omega, îmi răspunse înfundat glasul. Î n definitiv… ţi-am mărturisit totul… Ce-aş mai putea adăug a? Totuşi e bine că există paragraful şase… Să afle toţi pov estea mea… Şi fără el… adică şi fără muşte… n-aş fi avut p ace… Şi acum… adio!

S-a întâmplat aşa cum fusesem prevenit. M-am pome nit în stradă. Cei de la filială au sosit la numai câteva minu

te mai târziu.

Am pătruns în locuinţa lui Alam. Un avertizor al cuiva din grupul nostru ne semnală primejdia. Dincolo de uşa în f aţa căreia ne găseam plutea un gaz ucigător.

*

Aceasta a fost povestea ciudată şi sumbră a marelui a rhitect Alamogordo Baikonur. Spun „arhitect44, deşi el nu se considera ca atare şi deşi în realitate nici n-a fost. Dar c e însemnătate mai are ce era el în realitate, de vreme ce în treaga arhitectură modernă porneşte din singulara lui ide e. Şi poate că aceasta şi este concluzia reportajului meu.

În încăperea în care se închisese cu roiul de muşte, A lam a fost găsit mort. Pe jos, risipite în jurul său, cadavrele insectelor. Pe masă, o scrisoare, din care extrag următoare le rânduri

„Orice idee nesăbuită constituie sursa unei dezastruo ase reacţii în lanţ şi o cursă – în ambele înţelesuri ale acest ui cuvânt o goană spre pierzare. Progresul actual e atât de formidabil, încât orice idee poate deveni aievea aproape în clipa în care a fost emisă. Omenirea nu mai are dreptul să aibă idei greşite. Asta e totul.44

1967

GEORGINA VIORICA ROGOZ

OCEANUL CU TRILURI

Aşteptau, încordaţi la maximum, întâlnirea cu fiinţele care populau, se pare în întregime, acel sistem solar extra galactic.

Pe drum captaseră întâmplător nişte emisiuni sonore, venite dintr-acolo. Automatele de tradus le „digerară44 şi l e retranspuseră în undele armonice cu frecvenţe foarte îna lte, cu care erau ei obişnuiţi, iar biologul navei, neavând ce face, se distră învăţând vreo câteva mii de cuvinte, pentru a le folosi, diplomatic”, zicea el, la ceremonia întâlnirii astr ale, prin „viu graiw, şi nu prin intermediul translatorilor m ecanici.

La câtva timp după asta, intrară pe neaşteptate în zo na unor radiaţii necunoscute, şi multe dintre aparatele ultr

asensibile de bord şi de lucru se defectară. Nu şi-ar fi putu t corecta traiectoria, dacă n-ar fi primit mai apoi direct din Cosmos un mesaj precis, de data asta transmis direct în co dul lor intergalactic. Conţinea o sumă de informaţii tehnice despre sistemul solar cel mai apropiat (tocmai cel spre car e doreau să se îndrepte), precum şi coordonatele unei staţi i interplanetare cu escală obligatorie, cu indicaţia ca ei să aştepte *acolo*, neapărat.

Se opriseră de aceea la periferia sistemului solar, dea supra micului satelit semnalat, care gravita laolaltă cu alţi nouă, în jurul unei uriaşe şi sumbre planete. Planeta cea m are era întunecată şi îngheţată, în schimb micul satelit indi cat strălucea albăstrui şi vesel, sub un înveliş alcătuit dintr -o masă transparentă, flexibilă şi impenetrabilă. Sondajele lor au arătat că sub calota ciudată, artificială, părea să exis te o „staţiew şi mai ciudată, oceanică, împărţită prin nişte *ecluze* în câteva. compartimente construite tot din material ul protector, transparent.

251

Aşteptau febrili, nemulţumiţi de puţinele informaţii p e care le mai puteau primi de la aparate, neştiind ce să fa că.

Biologul repetă întrebarea, devenită obsesie pentru t oţi

— Dar dacă *ei* ne aşteaptă sub calotă, adică în apă?

Mai înainte, discutaseră îndelung, în contradictoriu, despre traiul acelor fiinţe, desigur superioare din moment ce cuceriseră întregul sistem solar, ba chiar puteau descifr a şi folosi codul galactic, aşa că acum toţi erau obosiţi şi fă ră chef de vorbă.

— Eu nu mai pot aştepta. Cobor de unul singur, poate găsesc ceva interesant, măcar o explicaţie logică, decise bi ologul şi-şi pregăti complicatul scafandru individual. Apoi i ntră în camera de legătură, comandă roboţilor să-i deschi dă trapa exterioară şi-şi dirijă saltul. Sări temerar, în atmo sfera rarefiată.

Calota flexibilă nu-l respinse, cum se aştepta el, ci-l î

nvălui într-un fel de bulă lichidă, sorbindu-l apoi spre interi or. De aici, se pomeni imobilizat într-una din ecluze, la înce put goală, dar care se umplu treptat cu apă.

Când apa ajunse până sus, peretele transparent lune că sau cedă presiunii, şi el se trezi deodată pe fundul „ocea nului44, sau poate într-un rezervor marin artificial, nu toc mai foarte adânc. Maşinal, îşi verifică aparatele. Legătura cu ai săi erau întreruptă.

Biologul fluieră, neplăcut impresionat, apoi îşi reveni din surpriză şi-şi conectă toate aparatele din interiorul şi e xteriorul scafandrului, ca să cerceteze metodic ce e în jurul său. Îndată ce-şi stabili vizibilitatea, zări în oceanul verde-i ntens un peisaj straniu. Nişte antene-franjuri, fosforescent e, se legănau prin apă; mai încolo pluteau nişte sfere uriaş e trandafirii, pe care le luă drept animale sau plante inferio are; alte mii de *vietăţi* strălucitoare, de culori şi de forme f antastice, luminescente, jucau în jurul lui, dispărând brusc în întuneric, când îl atingeau. Casca lui auditivă era regla tă pentru frecvenţe joase, adică pentru a comunica în scar a sonoră presupusă proprie acelor fiinţe superioare, care-l ţineau prizonier în bazin. Totuşi, cu toate că aparatul nu se defectase, nu auzea nimic. O tăcere plină de surprize îl în văluia.

Între timp, înainta prin apă, surescitat şi atent, sperii nd vietăţile cu forme ciudate pe care le întâlnea.

„Aceste făpturi, aşadar, mă aud sau mă văd” îşi spus e, şi, deodată, îi trecu prin minte că ele *ar putea auzi ca şi el,* prin ultrasunete. Imediat îşi întrerupse transformatorul din cască, aducându-l la registrul său normal, şi dintr-oda tă *oceanul* necunoscut se umplu de sunete, de şoapte şi de şuierături, precum şi de nişte vibraţii foarte mângâioase, părând parcă triluri. Pe planeta de unde venea el, asemene a semnale dulci erau emise de nişte insecte cultivate speci al pentru cântecele lor.

„Greieri44 îi veni în memorie un cuvânt nou învăţat. „ Triluri de greieri, poate. Greieri de ocean sau privighetori

… Nu, privighetorile sunt pare-se nişte păsări, după cum st abilea dicţionarul său galactic. Oricum, glasurile păreau in ofensive şi foarte muzicale. Dar şuieratul acesta? Ah, ce ta re e, ce grav!” Frisonă. Îşi simţea nervii zgâriaţi. „Cine l-o fi scos? Un animal, un aparat? tt

N-avu timp să verifice, că se şi pomeni în faţa lui cu u n corp elastic, masiv, de formă trapezoidală. Un monstru m arin, cu două înotătoare laterale şi o coadă puternică.

Avea doi ochi simpli, nu compuşi, cum se aştepta biol ogul, înfundaţi, mititei şi lucioşi. Capul se termina cu un ci oc lung, lung şi înspăimântător, plin cu dinţi.

Fără nicio îndoială, monstrul scotea sunetele acelea muzicale, dulci de tot, un fel de gângurit de păsări, şi de vi brări de instrument electronic laolaltă. Dar tot de la el por nise şi şuieratul distonant, enervant.

„Aha, gândi cercetătorul dezamăgit, reglându-şi înda tă casca pentru registre sonore foarte variate, aşadar astfe l arată *greierele* sau *privighetoarea* oceanului acesta. Ce fe l de vietate însă o fi? Superioară sau…?”

Monstrul stătea înaintea lui, liniştit, fără intenţii duş mănoase şi ciripea în continuare solfegii de ultrasunete. O clipă, exploratorul crezu că visează, dar nu, era perfect ad evărat. Semnalele foarte repezi, ininteligibile la început, de veniră cuvinte ale limbii acelui sistem solar, dar cuvinte „ cântate” într-un mod foarte muzical şi caraghios, prin ultra sunete.

Biologul râse, şi monstrul inofensiv îi imită imediat râ sul, gargarisindu-l însă în nişte cascade proprii.

„Ia să-i vorbesc pe limba lui, îşi zise astronautul, surp rins, şi articulă prin aparatul special de vorbit, cu destulă d ificultate dar limpede

— Ce fel de sursă sonoră eşti?

— Surrsă sonorrră, graseie dihania, spărgându-i parcă pâlnia auditivă. Apoi îndată făcu un lucru uimitor căscă gu ra sau ciocul şi gâlgâi ceva neînţeles, rămânând aşa, cu di nţii la vedere.

— Ce faci? întrebă şi mai uimit biologul.
— Râd, nu auzi? gânguri namila.
— De ce râzi?
— Mă bucur, mă bucur foooarrrte mult!
— De ce?

Monstrul chiţăi şi cântă ceva neînţeles, pe un timbru grav. Apoi spuse, pe un ton foarte dulce

— Zeii s-au întors… Oho, ce bucurie, zeii s-au întors!

Exploratorul nu-şi amintea ce înseamnă „zeii44 – poa te nici nu figura acest cuvânt în glosarul lui extragalactic.

În orice caz, până să se gândească în ce încrengătură să-l claseze pe simpaticul cântăreţ acvatic, se trezi luat pe sus şi azvârlit din apă, în aer. Câtva timp circulă aşa, ca o s crumbie zvârlită de ici-colo, între nişte mase plastice rotun de, ce se dovediră a fi chiar capete de monştri, aidoma cu c el ce conversase cu el. Prin cască, auzea urlând, zumzăind şi ichiţăind nişte voci piţigăiate sau foarte joase. Le identifi că anevoie conţinutul, uimindu-se de ce spuneau şi nemaiî nţelegând nimic.

— Prinde-l, Jo! Hop – la!
— Prinde-l tu! Zeii sunt aici!
— Vezi să nu-l scapi de pe nas! Bravo! Hai, Jo!
— Ţine-l bine. E prea uşurel, vezi să nu se înece.

Ameţit, biologul rezistă un timp, apoi leşină.

Se trezi într-o sferă trandafirie, un fel de adăpost al monştrilor, culcat pe înotătoarea elastică şi pare-se tandră a unei astfel de vietăţi. În jurul lui începură iar şoaptele şi vibraţiile acelea foarte mângâioase. Apoi auzi clar în acea l imbă stranie, extragalactică, dar toarsă prin registrul de ul trasunete al monştrilor marini

— Nu e zeul nostru. E un zeu prea mititel.
— Pe Jupiter, e un zeu mic, de douăzeci de ori mai mic d ecât zeul nostru. Nu-i faceţi niciun rău. E totuşi un zeu.
— E un crevete mai măricel, zău, un cree-vee-tee… zice a alt glas scârţâitor.
— Şi miroase a doctorie.

Biologul avea idee oarecum ce e un „crevete” („fosilă vie, marină, de pe Terra”, zicea parcă dicţionarul biogalact ic.) Presupuse totuşi că *zeii* trebuie să fie numele dat locuit orilor acelui sistem solar, iar monştrii aceştia poate nişte a nimale îmblânzite, care ştiau să vorbească.

Nefiind perfect edificat, riscă o întrebare; articulând distinct, ca să fie bine înţeles

— Voi sunteţi roboţi? Maşini? Greieri? Privighetori? Ani male?

— Suntem prietenii vechi ai zeilor, gânguri careva dintr e namile.

Apoi alt monstru râse limpede, exact cu râsul astrona utului de acum câteva clipe, şi cântă nazal

— Suntem Pe-Ve-Zeii. Pevezei, pevezei, pee-vee-zeeii! Pe vezengheeeii!

Şi la urmă cântăreţul sughiţă, gurlui şi miorlăi de cât eva ori.

— Astâmpără-te, fiu al lui Jo! se auzi imediat o poruncă. Altfel te trimit în bazinul sărat!

Se făcu o clipă tăcere. Biologul îşi încordă puterile şi zise din nou

— Ascultaţi, *pevezei,* prieteni veseli ai zeilor, duceţi-mă l a zeii voştri. Sunt un zeu din altă planetă. Am venit în zbor aici. Vreau să vorbesc cu zeii voştri.

— Bine, am înţeles, grăi subţire de tot o voce. Ţine-te de aripa mea, să mergem la T.V.F.

— Ce e aceea T.V.F?

— Televideofon. Fooon.

— Să mergem, spuse exploratorul ceva mai liniştit.

Unul dintre monştri îl luă pe spinare şi-l purtă iute, p rin câteva bazine, manevrând ecluzele cu precizie. La sfârş it, îl depuse în interiorul unei sfere albe, cu pereţii străbăt uţi de canale regulate, cenuşii.

Gfâfâind şi sforăind greu, animalul cântător împinse cu capul o altă trapă. Prin canalele cenuşii se aprinse atun ci o lumină albă, strălucitoare. În câteva clipe, sfera deveni luminescentă. Şi pereţii ei se umplură de făpturi stranii, de douăzeci de ori mai mari decât astronautul din bazin, dest

ul de asemănătoare cu el la cap, numai că aveau *doi* ochi *si mpli,* nu compuşi, şi un cioc cărnos, şi dedesubtul ciocului o tăietură transversală, care se mişca parcă mereu. Şi avea u *două mâitii şi două picioare,* stelelor, *numai două picioar e!*

255

În sferă dudui un şuierat, care-l paralizã o clipă pe bi oldg – apoi se auzi un freamăt.

— Zeii sunt acolo! Fii cuminte, fiu al lui Jo, *ei* te văd, te aud, şopti alintoasă dihania. Şi apoi urmă tare

— O, zei ai delfinilor, priviţi ce zeu mic am descoperit în bazinul patru… Priviţi-l ce mic, hi, hi, hi, ce mic e, ce nosti m e, ai zice un creevee… şşşt! Dar e zeu ca şi voi, nu-i aşa?

Făpturile stranii îl priveau pe astronaut fix, în tăcere. Deodată se ridicară. Păreau acum încă o dată mai înalte.

O voce adâncă, puternică, spuse în limba intergalacti că:

— Fiţi bineveniţi printre pământeni, dragi prieteni. Nu vă aşteptam pe voi, ci pe nişte oameni de-ai noştri, plecaţi demult într-o călătorie îndepărtată. Pentru ei am construit, pe micul satelit de hidrocercetări al planetei Jupiter, un far cu semnal automat. Nu vă îngrijoraţi Vom veni să vă luăm. Vom veni îndată. Până atunci Jo, ai grijă de micul zeu. Ai g rijă, Jo. Înţelegi, Jo? Ai grijă de el.

Delfinul râse cristalin, şuieră bucuros, apoi cântă gro s, prelung

— Da, înţeleg, dar să mă scarpine ca voi, pe spinare. Pe spii-naa-rrreee!

1965

GHEORGHE SĂSĂRMAN

DULCEAŢA DE CIREŞE AMARE

1

Plaja era pustie. Valurile răscolite de vânt îşi lepădau cu zgomot monoton spuma pe nisip. Urmăream distrat lini a incertă a malului, jocul apei cu hazardul, neînţelesele ur me ale zilei păstrate în tiparul umed. Privirea mi s-a oprit p

e o alcătuire alburie pe care aş fi putut jura că n-o observa sem până atunci zăcea în lumina difuză a înserării, foarte a proape de ţărm, un trunchi cu contururi omeneşti. Mi s-a părut chiar că aud un geamăt stins. Instinctiv, am tresărit, scuturat de un fior. Stăpânindu-mi neliniştea, m-am apropi at. Mi-am azvârlit sandalele din picioare şi am intrat în apă trunchiul era al unui copac cojit, adus poate de fluviu şi îm pins până aici de talazurile mării. Am răsuflat adânc. Mai c ercetam încă buşteanul, cu ciudatele lui forme, când m-am simţit privit. Am întors capul: pe cerul împurpurat încă al a sfinţitului, se profila silueta întunecată a unei femei. Stătea pe terasa restaurantului, rezemată de balustradă, şi părea să scruteze orizontul.

M-am întors la mal, mi-am cules sandalele şi, legănân d câte una în fiecare mână, am traversat plaja desculţ. Apa era rece, pantalonii mi se udaseră, iar mersul prin nisipul c ald îmi făcea plăcere. Ajuns în dreptul restaurantului, am r idicat ochii spre terasă femeia nu se clintise, continua să p rivească în aceeaşi direcţie, cu părul şi rochia largă fluturâ ndu-i în bătaia vântului.

Mi-am văzut de drum. Aveam de mers vreo doi kilome tri până în orăşelul de la vărsarea fluviului, unde descinses em după obositoarea zi petrecută pe puntea „pasagerului4 6 – vaporul cu viteză de melc pe care avusesem nefericita i nspiraţie să mă îmbarc. Ţinusem totuşi să vin până pe pla jă, mânat chiar de nostalgia care mă aducea

aici, la capătul deltei vizitasem orăşelul cu foarte mu lţi ani în urmă, în adolescenţă, şi atmosfera lui stranie de tărâm atemporal mă vrăjise pentru totdeauna. Niciodată, a poi, nu mi-am putut imagina un mai deplin loc al izolării se nine, al bucuriei solitare, al refugiului în universul himerel or şi bunului plac, decât acest fost mare port continental s ortit parcă hibernării întru amintire. Pe vremea iubirii mel e dinţii, mă adânceam în visare şi, ceasuri în şir, plănuiam vacanţe de bezmetică fericire în doi, aici găzduite, la hotar de paradisuri acvatice. Zadarnice planuri, cum zadarnică şi

neîmpărtăşită mi-era iubirea. Şi-au trecut anii…

Urbea nu prea semăna cu imaginea pe care i-o păstra m în memorie. Urmele războiului, vizibile încă la prima me a vizită – ruinele, inciziile lăsate de gloanţe în tencuiala bis ericii, casele pustii cu lacăte ruginite la uşă şi ferestre astu pate cu scânduri – dispăruseră. Locuinţele erau proaspăt z ugrăvite, se iviseră multe edificii noi, străzile erau animat e, iar pe cheiul fluviului tronau câteva macarale portuare şi un impunător hotel modern. Am ocolit hotelul şi mi-am cău tat o gazdă, cât mai aproape de capătul dinspre mare al aş ezării; venisem în căutarea liniştii. Oamenii erau zgomotoş i, vorbeau în gura mare, se auzeau portiere trântite şi frân e de automobil. Făcusem, în amurg, drumul spre plajă în s peranţa că măcar aici, pe malul mării, totul a rămas neschi mbat. M-am înşelat şi în această privinţă nisipurile erau st răjuite de gherete cu ţigări şi răcoritoare, de chioşcuri cu a rticole de plajă de închiriat, iar o construcţie din beton arm at găzduia binecunoscuta combinaţie cofetărie-braserie-res taurant-bar, specifică staţiunilor de pe litoral.

2

A doua zi vremea s-a arătat deloc potrivită pentru bai e, cu cerul înnourat şi un vânt năprasnic. Am rămas în cam era mea, adâncit în meditaţie. Plecasem de-acasă fără cărţ i, fără reviste, fără unelte de scris, chiar şi fără ceas. Eram intoxicat de civilizaţie şi îmi doream o săptămână de tihnă deplină, de dialog cu mine însumi. Am avut grijă să-mi aleg o gazdă fără aparat de radio, fără televizor şi fără copii mic i o femeie de treabă, la vreo

cincizeci de ani, bună gospodină, neîntrecută în gătit ul peştelui – cum aveam să mă conving mai târziu. Femeia era văduvă şi crescuse, cu destulă trudă, o fată care abia t erminase liceul şi visa să se facă actriţă, spre deznădejdea maică-sii. După cum înţelesesem încă din ajun, când cinase m împreună, deznădejdea era reciprocă, întrucât stăpâna c asei nici nu voia să audă de facultate, îndemnându-şi fiica – mai cu vorbă bună, mai cu ceartă – spre o meserie practi

că, în măsură să-i asigure existenţa până la măritiş. De pre tendenţi, desigur, n-avea să ducă ea lipsă, căci, deşi cam băieţoasă, era bine făcută şi de-o neîndoielnică frumuseţe.

După o zi petrecută, aşadar, în casă, a urmat o dimin eaţă senină cum numai la mare poate fi văzută. M-am trezi t devreme, m-am spălat cu apă rece la cişmeaua din curte, mi-am luat gustarea şi, echipat în costum de baie şi sandal e, am pornit spre plajă. Peste o jumătate de ceas mă aflam instalat pe un cearşaf, tolănit la soare, atent la expunerea metodică a proprie-mi epiderme în direcţia perfidei surse n aturale de raze ultraviolete care mă silea în fiecare an să năpârlesc de câte trei ori înainte de-a dobândi o uşoară şi e femeră tentă arămie. N-a trecut mult până să constat că lo cul hotărât de mine pentru a-mi începe vacanţa putea trec e foarte bine drept redută a nudismului mă vedeam împres urat de trupuri goale, mai mult sau mai puţin arătoase, înti nse sub umbrare sau lungite pur şi simplu în nisip, căzute î ntr-o toropeală de reptilă îndestulată sau cuprinse de-un fr enetic neastâmpăr pedestru. Deşi mă socotesc trecut de vâ rsta convertirilor, o decenţă gregară m-a îndemnat în chip paradoxal să urmez exemplul vecinilor mei de ocazie.

Mă decisesem tocmai să fac o baie, când atenţia mi-a fost atrasă de o nou-venită care rătăcea la întâmplare, pă rând să caute ceva ori pe cineva. Pe măsură ce se apropia, remarcam asemănarea evidentă dintre silueta ei şi cea a e nigmaticei femei pe care o văzusem pe terasa restaurantul ui în seara sosirii mele. Nu-i imposibil, mi-am zis, să fi fost chiar ea avea aceeaşi statură, părul la fel de lung şi o rochi e asemănătoare. Privirile ni s-au întâlnit pentru o clipă şi m i s-a părut atunci că o văd surâzând. M-am ridicat şi am po rnit agale spre apă. Soarele înălţat mult pe boltă începuse să dogorească, şi îmbrăţişarea răcoroasă a valurilor mă ch ema irezistibil.

M-am repezit cu paşi mari, împroşcându-i pe cei din j ur, m-am aruncat înainte şi-am început să înot. Să mă scald gol în mare era, pentru mine, o premieră; inedită, senzaţia

nu-mi părea neplăcută, ba dimpotrivă. Mă simţeam în larg ul meu, îmi venea să zburd şi să cânt, să râd făcând tumbe prin apă, muşchii îmi fremătau de viaţă şi-mi doream să po t plonja ca un delfin, pentru a ţâşni apoi prin aer în salturi arcuite.

Când, după o îndelungată desfătare nautică, am ieşit la mal, am zărit-o pe femeia aceea chiar lângă locul unde î mi lăsasem lucrurile. În timp ce îmi luam prosopul ca să mă usuc, s-a întors spre mine şi atunci mi-am dat seama că figura ei îmi era cunoscută.

3

Au trecut câteva zile fără să se întâmple nimic deose bit. Mă sculam devreme, ca de obicei, mergeam la plajă pri ntre primii, mă instalam în acelaşi loc, făceam o baie. după care enigmatica femeie îşi făcea apariţia şi se aşeza în pre ajma mea. Îmi spuneam că e o simplă coincidenţă, deşi fap tul mă intriga; eram tot mai sigur că o cunoscusem cândva, fără să pot spune cu ce prilej anume şi fără să izbutesc s-o identific. Nu era pentru prima oară că întâlneam o figură c unoscută dar anonimă, şi n-aş fi avut motive să-i acord pre a multă atenţie, dacă n-ar fi fost îndărătnicia cu care îmi ţi nea o mută şi distantă companie.

Într-o dimineaţă m-am decis să verific dacă era vorb a, într-adevăr, doar de o coincidenţă repetată prin inerţie. Mi-am schimbat deci locul, aşezându-mă la celălalt capăt a l plajei. Mi-am ales o poziţie care îmi îngăduia să supraveg hez drumul şi am rămas în aşteptare. Femeia a apărut la c easul obişnuit şi s-a îndreptat spre locul ştiut. Am urmărit-o o vreme: s-a dezbrăcat şi s-a întins la soare, fără să dea s emne de căutare, ori de nedumerire. Am socotit situaţia lă murită şi – constatând că, preocupat de pânda mea, uitase m şi de ultraviolete, şi de infraroşii – am intrat în apă, hotă rât să recuperez şi baia amânată. Mă pripisem însă, căci, r eîntorcându-mă la mal, am găsit ciudatul personaj alături î şi mutase între timp lucrurile lângă ale mele.

Era mai mult decât evident că, în felul său, îmi căuta

cu tot dinadinsul tovărăşia, că nu putea fi vorba de o coinci denţă, de o întâmplare. Trebuie să recunosc că eram descu mpănit, chiar stânjenit. Mi-am scuturat de nisip cearşaful, l -am întins şi m-am lungit pe burtă cu ochii închişi, aşteptân d ca soarele să-mi alunge senzaţia de frig cu care mă alese sem după baia prelungită. După câteva minute, un glas m- a făcut să tresar, un glas deşteptându-mi ecouri în abisuril e memoriei

— De ce te fereşti?

Am deschis ochii femeia se răsucise spre mine, cu o p almă sub tâmplă şi celălalt braţ ridicat. Am privit-o, nedum erit probabil şi surprins, iar ea a adăugat zâmbind

— Chiar nu mă recunoşti?

Glasul asociat chipului nu făcea decât să-mi sporeas că ezitarea, eram absolut convins că o mai întâlnisem, dar cu atât mai neînstare să-i ghicesc identitatea. Am şovăit

— Nu… poate e o confuzie.

Se ridică într-un cot şi, îndoindu-şi braţul liber cu ară tătorul spre piept, rosti emoţionată

— Irena, sunt Irena!

Numele acesta avu asupra mea efectul unui fulger. Er a numele nefericitei mele iubiri dintâi. Numele divinizat al unei fecioare pe care cândva mi-o imaginam dăltuită în ma rmura templelor antice. Glasul, da, rămăsese neschimbat! Dar înfăţişarea, dumnezeule, ce umbră palidă… Aş fi putut trece de sute de ori pe stradă pe lângă ea fără să tresar, fă ră să întrezăresc vreo asemănare cu imaginea aproape uita tă a celei care fusese pentru mine Irena, fără să depăşesc s entimentul stupid şi vag al reîntâlnirii unui chip fără nume, unul dintre zecile de mii de chipuri câte se perindă într-o vi aţă de om. Cât despre trup, anii îşi puseseră pecetea pe al cătuirea atât de armonioasă odată gâtul îşi pierduse elega nţa, sânii se împliniseră, talia şi gleznele se mai îngroşase ră, abdomenul nu mai avea supleţe, picioarele lungi erau’ s trăbătute ici-colo de vene uşor dilatate”. Mâinile doar ră măseseră fine, graţioase, cu degete delicate, subţiri. De bu nă seamă, îmbrăcată şi machiată, Irena nu putea să arate mult mai rău decât oricare altă femeie la 35 de ani. Dar ac

olo, pe plajă, în lumina crudă, vârsta ei îşi striga ade

vărul. M-am gândit că şi asupra mea timpul opera ac eeaşi ruină şi – pentru întâia oară, cred – am avut revelaţia cutremurătoare a îmbătrânirii.

4

În noaptea aceea m-am răsucit multă vreme în pat în ainte de a izbuti să adorm. La masa de seară, gazda mă tra tase cu un delicios chefal prăjit, iar Klava, fata ei, mă chest ionase fără grabă, dar şi fără menajamente asupra statutul ui meu profesional, a principalelor date biografice, a stării materiale şi civile, a opiniilor în materie de literatură, teatr u, cinema, a convingerilor politice şi etice – dând dovadă d e zelul şi meticulozitatea unui inspector de personal. Îmi al esesem de la prima replică un rol absolut imaginar şi mă a muzasem apoi să-l colorez cu cele mai gogonate detalii. Nu i-am ascuns deci Klavei că fusesem căsătorit de patru ori î n mai puţin de zece ani, că deşi nu aveam copii legitimi plă team două pensii alimentare, că dirijam compartimentul măturătorilor de stradă într-o mare întreprindere de salubr itate şi că în timpul liber dădeam lecţii de duel clasic japon ez unor pensionare. I-am mai mărturisit, cu oarecare jenă, că detestam femeile şi căţeii, că făceam parte din secta tre muricilor, că nu văzusem în viaţa mea o piesă de teatru, că colecţionam lacăte şi buletine de identitate şterpelite chiar de mine, că am tânjit toată viaţa după o dragoste curată, d ezinteresată şi platonică

— şi câte şi mai câte. Fata mă ascultase tot timpul cu o figură impenetrabilă, după care mi-a declarat că sunt cel mai mare mincinos nu numai dintre câţi întâlnise, ci dintre toţi câţi există pe faţa Pământului – exagerare evidentă, cu care mi-am permis să nu fiu întru totul de acord. Oricum, d acă până atunci trecusem în ochii ei drept un tip încuiat, c opleşit de tabieturi, după încheierea interogatoriului măca r mă privea cu un dram de simpatie. Gazda, dimpotrivă, mă tem că şi-a pierdut, în bună măsură, respectul şi încred erea pe care mi le arătase până atunci şi în virtutea cărora

era înclinată să dea crezare tuturor scornelilor pe care le d ebitasem, chiar dacă bunul-simţ ar fi trebuit s-o îndemne şi pe ea spre îndoială.

262

După încheierea acestui episod, din care ieşisem mai degrabă în pierdere, m-am retras plin de demnitate în dor mitorul meu şi m-am lăsat asediat de amintiri. Şocul reîntâ lnirii cu Irena avusese darul să-mi învie în memorie o întâ mplare pe care o uitasem cu desăvârşire. Cu foarte mulţi a ni în urmă, pe vremea când o iubeam cu patima disperării, fără ca ea să ştie ori să mă ia în seamă, un prieten mă sfăt uise, cu cele mai bune intenţii, să mă adresez unui om căru ia îi mersese vestea că ar fi fost în stare să împlinească ori ce dorinţă. Mai întâi m-am supărat, socotindu-mă luat în de râdere, şi câteva săptămâni nici nu i-am mai răspuns acelui prieten la salut. Treceam însă printr-o stare de crunt dezec hilibru şi am început să mă surprind meditând la pretinsa putere miraculoasă a personajului care îmi fusese recoman dat. Îmi dădeam perfect de bine seama că e o aberaţie, o ş arlatanie bună pentru cei săraci cu duhul; totuşi, îmi zicea m uneori, n-ar fi nicio pagubă dacă aş încerca. Simţul ridic olului mi se tocea tot mai mult şi bunul meu amic n-a aştep tat să-i repet de două ori rugămintea cusută cu aţă albă pe care i-o transmiteam, chipurile, din partea unui unchi boln av de cancer: mi-a dat imediat numele şi adresa „vraciulu i”, cum îi spunea el, şi nu m-a întrebat apoi niciodată – apr eciez şi azi discreţia lui – dacă unchiul meu s-a vindecat ori ba.

Numele „vraciului44 nu-l mai ştiu, deşi în mai multe rânduri, pe urmă, a apărut pe trei coloane prin ziare, îmi a mintesc însă cum a decurs „consultaţia44. Omul locuia într -un apartament obişnuit, cabinetul şi-l instalase într-una di ntre încăperile mai mici, utilizată de regulă drept dormitor, iar camera de zi o transformase în sală de aşteptare. Când mi-a venit rândul – înaintea mea mai erau vreo zece oamen i, dar mergea destul de repede – prea repede chiar, ceea ce mă cam nemulţumise – am bătut la uşa cabinetului şi am in

trat. N-avea asistent şi – cum am aflat mai târziu – nici fam ilie. M-a examinat în treacăt cu o privire pătrunzătoare şi, i nvitându-mă să iau loc, mi-a zis de-a dreptul

— Poţi fi liniştit: femeia pe care o iubeşti va veni singură să ţi se ofere.

Cred că am roşit îngrozitor, căci interlocutorul meu a zâmbit indulgent şi – ţinând între degete o bară me

talică groasă care, în câteva clipe, s-a curbat ca de si ne – a continuat cu o întrebare

— Te-a trimis cineva sau ai venit din proprie iniţiativă?

— M-a sfătuit un prieten…

— Bănuieşti, desigur, că el m-a informat.

— Altfel cum?

— Dacă poţi admite că îmi stă în putere să fac să se împ linească dorinţele oamenilor, de ce n-ai admite că ştiu să le citesc gândurile? Iar dacă nu, de ce ai mai venit?

M-a privit din nou şi am avut impresia subită că exam inează frunzele unei muşcate aflate în spatele meu. Ochii l ui scormonitori făceau o notă straniu discordantă cu chipul ca de manechin, cu întreaga-i înfăţişare decupată parcă di ntr-o revistă de mode. M-a cuprins o teamă instinctivă şi m -am ridicat în picioare. I-am pus pe birou două bancnote m ototolite – tot ce putusem economisi în limitele modestului meu buget de licean – şi am ieşit fără să mai întorc capul, î ntr-o stare de inexplicabilă agitaţie nervoasă.

Câteva săptămâni am zăout bolnav, chinuit de îndoiel i, ros de porniri contradictorii. Treceam, în câteva minute, de la convingerea detaşată că totul a fost o simplă farsă, la gândul că profeţia „vraciului” urma să se împlinească foart e curând şi rămâneam într-o confuză aşteptare, de parcă p e uşa camerei mele ar fi trebuit să dea buzna, dintr-o clipă într-alta, cu ochii scăldaţi în lacrimi de bucurie, Irena şi, ir adiind iubire, să-mi sară de gât cerându-şi iertare. Evident, zilele se scurgeau fără să se întâmple una ca asta. După vr eo trei luni, prins în febra examenului de bacalaureat, am î nceput să mă gândesc mai rar la încercarea mea stupidă d

e a forţa mâna destinului eram pe punctul de a dobândi cer titudinea că mă lăsasem, cu bună ştiinţă, pradă imposturii. Decis să pun capăt suferinţelor mele, mi-am părăsit oraşul natal pentru a urma, în Capitală, cursurile universitare.

M-am trezit, după un an, citat ca martor într-un proc es intentat „vraciului", sub acuzaţia de escrocherie, abuz d e încredere şi evaziune fiscală. Mi-ar fi fost cam greu să mă deplasez la faţa locului pentru a fi audiat în instanţă; a m preferat să întocmesc o declaraţie scrisă, în care relata m întâlnirea mea cu inculpatul, neuitând

să precizez că, deşi trecuse atâta vreme, făgăduielile lui nu s-au adeverit în niciun fel. Am aflat apoi din ziare că fusese condamnat la cinci ani de închisoare şi la plata de d espăgubiri; după câteva luni, însă, „vraciul44 a evadat în c hip misterios şi a dispărut fără urmă. Lumea s-a întrecut at unci în a lansa felurite zvonuri şi ipoteze, care mai de care mai fanteziste, de la o pretinsă corupere a întregului perso nal al închisorii, începând cu directorul şi sfârşind cu pazni cul celulei, şi până la a atribui evadarea proprietăţii mirac uloase a deţinutului de a trece prin zid ori de a se face ne văzut. N-au lipsit nici speculaţiile asupra călătoriei în timp, partizanii acestei explicaţii socotindu-l pe „vraci" fie mesag er al unei civilizaţii extraterestre, fie coborâtor dintr-un viit or foarte depărtat al actualei rase umane. Oricum, mie epil ogul acela nu-mi păruse tocmai de bun augur, şi multă vre me m-am tot întrebat dacă n-ar fi fost mult mai bine să nu fi avut în niciun fel de-a face cu întreaga istorie. Până la ur mă, lumea a dat-o uitării, iar eu am procedat la fel şi nu mi -aş fi amintit-o, probabil, niciodată, dacă nu mi-ar fi ieşit în cale, într-un chip atât de neaşteptat şi insolit, Irena.

5

La început, prezenţa Irenei, în acelaşi timp cu mine, î n locul unde visasem în adolescenţă să-mi încoronez iubire a dintâi, mi-a părut doar o potrivire ciudată a sorţii. Din re spect pentru memoria propriilor mele sentimente – deşi de funcţe, ori poate tocmai de aceea – i-am arătat femeii care

mi se recomandase sub numele odinioară sacru pentru min e o desăvârşită stimă, ba chiar bunăvoinţă. La prânz, când plecam de la plajă, o conduceam la hotelul de pe chei, und e spunea că are închiriată o cameră. Într-o zi, mi-a propus să iau masa cu ea, la restaurantul hotelului, şi n-am găsit motive s-o refuz. I-am solicitat doar un răgaz, ca să trec pe la mine să mă schimb şi să-mi previn gazda care, ca de obi cei, mă aştepta cu mâncarea pregătită. După o jumătate de oră mă aflam, conform înţelegerii, în holul hotelului. În cât eva minute se arătă şi Irena, dichisită cu mare artă, şi, treb uia să recunosc, mi-a părut aproape atrăgătoare.

Prânzul s-a desfăşurat într-o atmosferă uşor ceremon ioasă. Costumaţi amândoi conform etichetei urbane, ne si mţeam oarecum stânjeniţi şi ţin minte că debitam platitudi ni înfiorătoare. Serviciul era sub orice critică, ceea ce o făc u pe Irena să protesteze în mai multe rânduri, bineînţeles fără efect. Eu mi-am păstrat calmul şi aerul politicos cu car e am reuşit nu o dată să-mi scot prietenii din sărite. N-am admis cu niciun chip ideea de a nu achita întreaga consum aţie, ceea ce îi oferi Irenei un bun pretext ca să mă invite l a ea, la o dulceaţă de cireşe amare, fabricaţie proprie.

Mi-ar plăcea să cred că ceea ce a urmat după dulce aţă s-a datorat, din parte-mi, exclusiv duiosului meu respec t, pomenit mai sus, pentru memoria adolescenţei. Deşi, da că stau bine să mă gândesc, poate că erau şi alte temeiuri să nu resping femeia puţin trecută, dar savuroasă încă, coa ptă, dar nu veştedă, care mi se oferea cu neprefăcută exalt are. Dacă aş fi bănuit însă tot ce avea să se întâmple mai a poi, m-aş fi lipsit bucuros chiar şi de mult lăudata dulceaţă de cireşe amare.

6

N-am să pricep niciodată prin ce împrejurare ajunses e Irena să facă parte din categoria acelor femei de care – d acă ai avut cumva neşansa să pună ochii pe tine – ţi-e mai greu să te descotoroseşti decât de o eczemă netratată la ti mp. Fapt este că am plătit cam scump pioasele gânduri pe

care le păstrasem iubirii dintâi Irena se dovedi curând cea mai absurd posesivă şi îndemânatic sufocantă fiinţă din cât e am cunoscut vreodată. La început nu mi-am dat prea bin e seama cum stau lucrurile şi m-am lăsat dus ca de viitoar e. Mă copleşea cu atenţii, se străduia să fie cât mai amuza ntă, reuşea chiar să mă facă să mă simt bine. Dar faza asta n-a durat decât vreo două zile; deşi îmi petreceam tot timp ul cu ea, încât personalul hotelului ajunsese să mă trateze ca pe un client de-al lor, o solidă precauţie atavică mă aduc ea peste noapte în bârlogul solitudinii, la răbdătoarea mea gazdă. Irena a luat-o drept sfidare şi a pornit la ofensivă, a sediindu-mă cu repetate somaţii să mă mut la ea, la hotel

şi izbutind în acest fel să-mi trezească, în sfârşit, vigil enţa.

Pe măsură ce eu manevram în retragere, iscusita fem eie ţesea noi planuri de învăluire, mereu mai îndârjită. M-a m ferit să-i mai ofer chiar şi cel mai neînsemnat gest de ta ndreţe – capitol la care, de la bun început, n-am dovedit pr ea mult entuziasm. Mi-a suportat cu stoicism politeţea rece şi măsurată, ba aş putea spune că abia atunci îşi dezvălui î ntregul arsenal de vrednică urmaşă a Evei. M-am văzut sili t să devin dur şi cinic, dacă nu chiar grosolan. Zadarnic: se ţinea după mine ca o umbră, ieşea în zori pe plajă şi stătea de veghe până apăream, mă silea să mă instalez pe cearşaf ul ei, ştiind că nu-mi convine să mă dau în spectacol, se scă lda în preajma mea, avea grijă să nu mă ardă soarele, îmi p regătea gustări, îmi aducea răcoritoare de la chioşc, invent a jocuri şi glume care mie îmi păreau ridicole, după cum fi ecare vorbă a ei mă scotea din sărite. A încercat chiar să pătrundă în ultimul meu refugiu, dar i-am interzis atât de c ategoric să se apropie de casa unde stăteam în gazdă, încâ t s-a speriat de-a binelea. Purtarea mea o chinuia, desigur, deşi se străduia să nu mi-o arate, îşi pierduse somnul şi pof ta de mâncare, ochii i se adânciseră în orbite, slăbea de la o zi la alta, trecea brusc de la hohote de râs la lacrimi şi cr ed că nu-i lipsea mult până să aibă nevoie de o internare în

spital.

La un moment dat, i-am propus să mă dea dracului, să-şi vadă de odihnă şi de sănătate, iar pe mine să mă lase în pace. Venisem singur, în căutarea liniştii şi a unui loc de meditaţie, fără cea mai mică dorinţă de a mă lansa într-o a ventură. Acceptasem tovărăşia ei doar în virtutea unor ami ntiri care mi-erau dragi şi, în niciun caz, nu suportam s-o văd nenorocindu-se. Irena a izbucnit în plâns, apoi s-a stă pânit şi mi-a făcut o mărturisire surprinzătoare: prezenţa e i nu era o întâmplare, întâlnirea noastră nu era rezultatul u nei coincidenţe, cum îmi păruse mie. De câţiva ani descope rise – nici ea nu înţelegea prea bine – că era îndrăgostită d e mine. Multă vreme s-a zbătut între nedumeriri de tot soiu l, în primul rând din pricina faptului că nu mă mai văzuse d in liceu – şi, chiar atunci, mă ştia foarte vag, fără a-mi acor da atenţie. Brusc însă, printr-un miracol al memoriei, îi apă ru în minte cu o claritate surprinzătoare chi

pul meu, ba chiar şi numele – despre care ar fi putut să jure că nu-l cunoscuse. Crezuse că-i va trece nici vorbă de aşa ceva! Pasiunea ei, care o speria, creştea în intensita te, aşa încât, în cele din urmă, o acceptă ca pe o realitate ş i încetă să se mai mire. Începu o adevărată anchetă pentru a-mi da de urmă şi, câteva luni, aşteptă un prilej convenabi l ca să mă întâlnească. Cum n-avusese de gând să-mi dezvă luie toată această păţanie, căuta o situaţie în care întâlnire a să pară cât mai firească, lăsându-i şanse maxime de succ es. A aflat despre intenţiile mele de a-mi petrece vacanţa î n orăşelul de la gurile fluviului şi a socotit că găsise tocmai ocazia râvnită. Acum mă implora să n-o alung, să n-o părăs esc, s-o accept; îmi făgăduia să fie rezonabilă, să nu mă suf oce. Nu-mi cerea decât să-i recunosc dreptul de a mă vede a din când în când, fără nicio altă obligaţie din partea mea.

7

Tânguirile Irenei ar fi avut, poate, darul să mă îndupl ece – deşi eram alergic la orice constrângere, şi mai ales la presiunile de ordin sentimental – dacă ciudata ei mărturisir

e nu m-ar fi pus pe gânduri şi dacă, a doua zi chiar, n-aş fi constatat că asaltul e reluat de la capăt, mai înverşunat ca oricând. Exasperat, am recurs la un procedeu nu tocmai el egant, dar pe care îl credeam cel mai eficace i-am propus Klavei, care tot voia să se facă actriţă, un rol de logodnică. Fata a acceptat mai repede decât mă aşteptam, dar, preocu pat de grija de a ieşi din impasul în care intrasem, n-am ac ordat faptului nicio atenţie.

Stratagema a reuşit de minune. După ce i-am prezent at-o Irenei pe „logodnica" mea, femeia s-a retras năucită ş i, în mai puţin de un sfert de oră, a dispărut de pe plajă. Tr ebuie să recunosc că ideea de a o pune faţă în faţă cu o fet işcană de nouăsprezece ani era cu totul lipsită de cavaleris m. Cât despre Klava, ea şi-a interpretat în continuare rolul cu multă convingere, chiar cu talent aş zice, făcându-mă ţi nta invidiei şi a ironiei celor din jur.

8

Plaja era pustie. Valurile răscolite de vânt îşi lepădau cu zgomot monoton spuma pe nisip. Urmăream distrat lini a incertă a malului, jocul apei cu hazardul, neînţelesele ur me ale zilei păstrate în tiparul umed. Privirea mi s-a oprit p e o alcătuire alburie pe care aş fi putut jura că o mai văzus em zăcea în lumina difuză a înserării, foarte aproape de ţăr m, un trunchi cu contururi omeneşti. Mi s-a părut iarăşi că aud un geamăt stins. O fi tot vreun buştean adus de fluviu, mi-am zis, amuzat. Mi-am scos sandalele, mi-am ridicat pa ntalonii până la genunchi şi am intrat liniştit în apă. Pe mă sură ce mă apropiam, însă, ceva îmi părea în neregulă prea era vădit antropomorfismul buşteanului aceluia. Am grăbit paşii, tot mai agitat, până am ajuns să alerg, împroşcându-mă până-n creştet.

M-am aplecat peste corpul inert, plimbat încoace şi-n colo de talazuri, şi am recunoscut-o pe cea care fusese Iren a. Am ridicat-o pe braţe şi am depus-o pe nisipul cald încă. Trupul ca de gheaţă căpătase o splendoare feciorelnică, iar chipul îi era la fel de frumos ca pe timpul când o cunoscuse

m. Am încercat să-i fac respiraţie artificială zadarnic. Stăte am în genunchi, comprimându-i cu palmele toracele, când m-am simţit privit cu insistenţă. Am ridicat ochii la câţiva metri veghea un om înveşmântat într-un costum nemaivăzu t, aducând vag cu echipamentul astronauţilor. Am tresărit, scuturat de un fior, căci omul acela era chiar „vraciul44. M i-am coborât din nou privirea spre trunchiul pe care mă st răduisem, fără succes, să-l aduc la viaţă şi am rămas împie trit eram rezemat cu palmele de un buştean. Am auzit atun ci un râs batjocoritor.

M-am trezit scăldat de sudoare. Prin ferestre pătrund ea o lumină difuză şi mi-am dat seama că mă aflu într-o ca meră străină. Câteva clipe am rămas dezorientat, apoi am î nceput să identific mobilierul şi dispunerea lui eram totuşi, la gazdă. Camera îmi păruse străină deoarece eram obişnu it cu dormitorul meu de acasă. Am adormit din nou.

9

M-am sculat dis-de-dimineaţă şi mi-am făcut bagajel e. Mi-am luat rămas bun de la gazdă şi de la Klava, mi-am cumpărat un bilet şi m-am instalat pe puntea „pasagerului 44. Cum până la plecare mai aveam o bună jumătate de ce as, am coborât pe chei şi, urmărit de-un gând, am intrat în holul hotelului.

— Aş vrea să las un mesaj pentru domnişoara Irena – i-a m spus băiatului de la recepţie.

— Irena şi mai cum?

Uşor nedumerit, am rostit numele ei de familie.

— Nu locuieşte la noi, mi-a răspuns recepţionerul după ce şi-a consultat registrele.

— A plecat?

— Nu, domnule, s-a impacientat băiatul, n-am înregistra t nicio persoană cu acest nume.

— Imposibil, am protestat eu, a stat la camera 231!

S-a uitat din nou prin hârtiile lui şi a precizat

— Camera 231 stă neocupată de trei săptămâni.

— Dar am urcat zilnic cu Irena, am izbucnit atunci, doar

mă mai ţii minte, nu-i aşa?

— Pe aici trece lume multă, mi-a răspuns recepţionerul, cu un surâs larg şi echivoc. Îmi pare rău că nu vă pot fi de folos.

Am ieşit gânditor pe chei, am trecut pontonul şi m-a m aşezat pe o bancă de la proră. Vaporul a pornit lent, du pă ce icnise de câteva ori dintr-o sirenă răguşită. M-am po menit brusc cu ochii astupaţi de două palme desigur, o invi taţie să ghicesc cine stătea în spatele meu. Mi-am eliberat ochii şi am întors capul: era Klava.

10

— îţi place Borges? mă întreabă vecinul meu de compart iment, după ce m-a ascultat fără să mă întrerupă. Are el o povestire intitulată, dacă nu mă înşel, „Abenjacân el Bojar i, mort în labirintul său”… Ceva despre un rege, un sclav şi un leu ucişi de un strigoi!

— Cred că-mi amintesc…

270

— întregul mister era spulberat acolo prin examinarea a celoraşi fapte dintr-un unghi diferit. După mine, exact aşa stau lucrurile şi în cazul matale.

Nu prea înţeleg ce vrea să spună şi aştept explicaţii. El vede că mi-a deşteptat interesul, dar, parcă dinadins, îşi prelungeşte tăcerea, cercetându-mă prin lentilele fumurii a le ochelarilor. Mă simt dominat, senzaţie deloc plăcută, şi î mi stăpânesc cu greu atât dorinţa de a cere lămuriri, cât şi pornirea orgolioasă de a fi ironic.

— Faptele pe care mi le-ai relatat, îşi reia vecinul meu id eea, sunt enigmatice numai la prima vedere sau, mai exac t, numai pentru gândirea comună. Dacă am admite că pers onajul pe care l-ai numit „vraci44 deţinea într-adevăr puter ea de a interveni în desfăşurarea evenimentelor, cele întâ mplate capătă o explicaţie firească.

— Dar premisa însăşi ar fi incredibilă. Cum spunea Mau riac despre interpretarea dată de Monod codului genetic „ Ceea ce zice acest profesor este mult mai de necrezut decâ t ceea ce credem noi, ceilalţi bieţi creştini44.

— Totuşi, adevărul era de partea lui Monod.

Tăcem din nou, şi încep să regret că nu port şi eu och elari fumurii.

— Care va să zică, îngân cu un oarecare dispreţ, dumne ata ai putea admite că „vraciul”…

— De ce nu? Evident, pentru un om al secolului XX, ase menea putere ar ţine de domeniul magiei. Dar dacă „vraci ul44 era, într-adevăr, un călător în timp?

Îmi vine să-i trântesc interlocutorului meu câteva exp resii mai puţin academice cu privire la călătoria în timp.

— Uite ce-i, domnule, zic, faptul că ţi-am făcut unele con fesiuni nu-ţi dă dreptul să mă iei peste picior. Să nu confun dăm viaţa cu literatura!

— Ba deloc, protestează el, te asigur că n-am avut asem enea intenţii.

— Doar nu vrei să mă faci să cred că dumneata consider i verosimilă ideea periplului temporal? Şi, chiar aşa stând l ucrurile – mă rog, te priveşte strict personal –, poţi să-mi s pui ce motive ar fi avut „vraciul” să mă vâre într-o asemen ea încurcătură?

— Vezi, în privinţa asta aş fi şi eu curios să aflu mai mult e. Judecând după mărturia dumitale, actul lui pare absolut gratuit şi, desigur, condamnabil. Rămâne de sta

bilit dacă a fost vorba de rea intenţie, de un gest deli berat sau doar de nepricepere. Nu trebuie să pleci neapăra t de la ipoteza că toţi indivizii unei civilizaţii mai avansate sunt oameni perfecţi, un soi de mesageri ai unei societăţi fi lantropice care străbat cosmosul pentru a săvârşi opere de binefacere. Apoi, chiar animaţi de cele mai bune intenţii, ei ar mai putea să şi greşească. Şi cele mai evoluate maşini s e defectează uneori. E posibil ca „vraciul” să nu fi stăpânit prea bine tehnica intervenţiei în loteria destinului, să fi fos t un biet ucenic într-ale cronoplastiei. Sau, şi mai probabil, să fi avut o altă noţiune a timpului, ori să fi trăit incompara bil mai mult, încât să fi fost incapabil să sesizeze deosebire a – pentru dumneata esenţială – dintre împlinirea acelei do

rinţe într-o zi, într-un an sau într-un deceniu.

— Dacă e adevărat că nu-ţi baţi joc de mine, şi nu sunt s igur, îmi spun eu cu voce tare, în semn că aş prefera să înc hei discuţia, atunci dumneata, stimate domn, ai citit fără în doială prea multe romane ştiinţifico-fantastice.

Şi cu asta mă – închid în mine, reîntorcându-mă cu gâ ndul la imaginea buşteanului legănat de talazuri, care de l a un timp a început să mă cam obsedeze. Ce mi-o fi venit să relatez unui străin toată această păţanie pe care, dacă s tau acum să mă gândesc, chiar celui mai bun amic cu greu i-aş istorisi-o? Afurisită treabă! Omul meu tace. După o vre me, se ridică, îşi îmbracă scurta albăstrie – care a zăcut în plasa pentru bagaje, azvârlită peste o casetă metalică – şi-mi zice

— Eu cobor la prima staţie. Te rog să mă ierţi, n-am vrut să te jignesc.

— Nici vorbă, îi zâmbesc eu politicos, fii pe pace!

Îşi ia caseta şi iese din compartiment. Trenul se opr eşte. Deschid geamul, îl văd coborând pe peron şi-i fac sem n cu mâna. Îmi răspunde la fel. Şi cum stă aşa, cu faţa spre mine, surâzând jovial în timp ce trenul se pune în mişcare, îmi dau seama că scurta lui albăstrie pare confecţionată di ntr-un material care seamănă izbitor cu acela al costumulu i purtat de „vraciu când mi s-a arătat în somn.

1975

272

SUMAR

ION HOBANA
Cuvânt înainte
ALEXANDRU MACEDONSKI
Oceania-Pacific-Dreadnought
VICTOR EFTIMIU Un asasinat patriotic
TUDOR ARGHEZI în preistoric
FELIX ADERCA Pastorală
VICTOR PAPILIAN Groază
OSCAR LEMNARU Triumful lui Crookes
MIHU DRAGOMIR Reversul domnului Valdemar

HORIA ARAMĂ Planul preparat 5
VOICU BUGARIU Discutând despre mesaj 7
VLADIMIR COLIN Giovanna şi îngerul 15
CONSTANTIN CUBLEŞAN Săgeţile Dianel 31
DOREL DORIAN Arheo Vlastia 39
44
54
60
78
89
97
124
141

CECILIA DUDU
Corsarul 156
ION HOBANA
...un fel de Spaţiu 181
EDUARD JURIST
Inspectorul Bott intră în acţiune 188
VICTOR KERNBACH
Paradoxul dublurii 194
MIRCEA OPRIŢĂ
O falie în timp 209
ADRIAN ROGOZ
Alambai sau arcanele artei 232
GEORGINA VIORICA ROGOZ
Oceanul cu triluri 251
GHEORGHE SĂSĂRMAN
Dulceaţa de cireşe amare 257

Lector: GABRIELA IOAN Tehnoredactor: ELENA PRE
DA

Apărut 1976. B.T. 10 VII 1976. Tiraj 11.800, broşate. Coli tipar 17, 25.

Tiparul executat sub comanda nr. 333

Întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918” str. Grigore Alexandrescu nr. 89 – 97 Bucureşti.

Republica Socialistă România